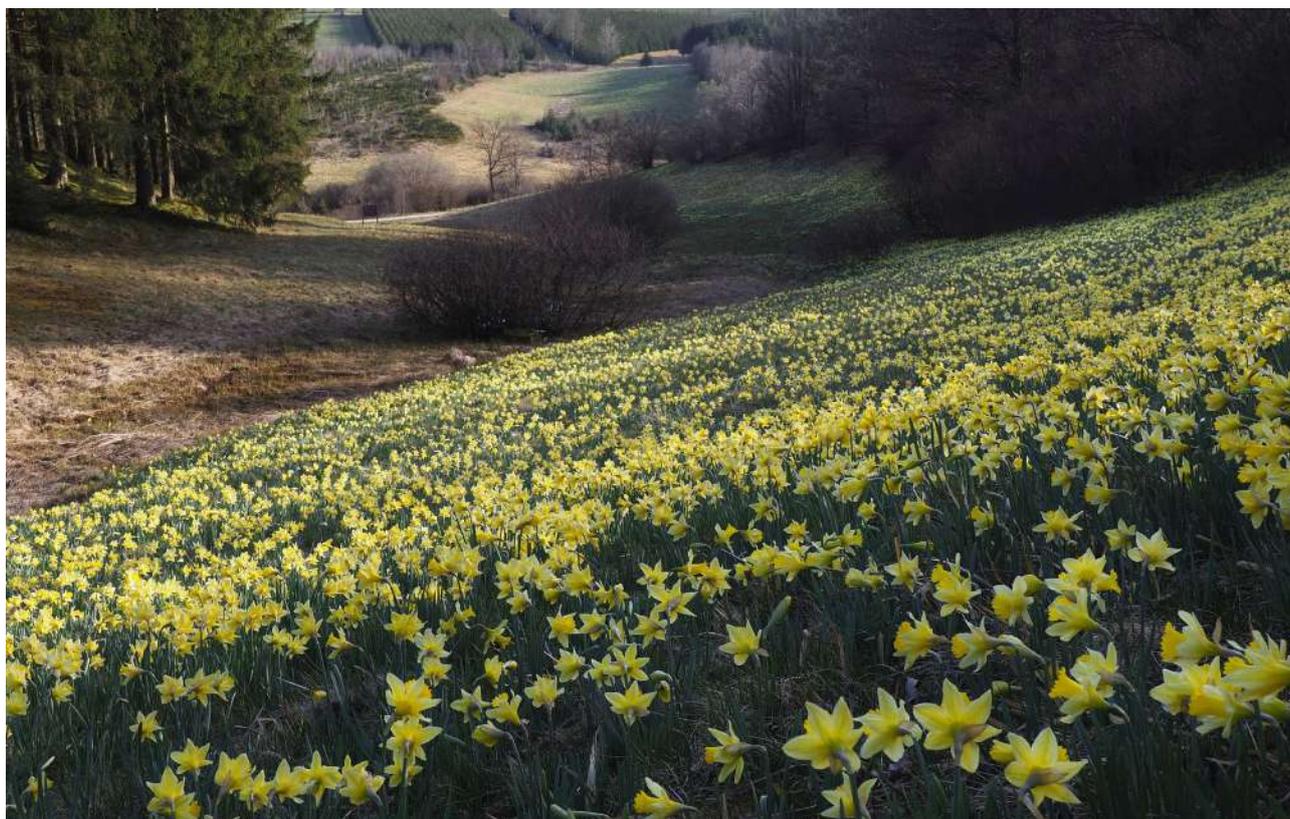

ПЕРЕКЛАД ФОРМАТУ ЗВІТУВАННЯ

**щодо стану збереженості видів та оселищ
згідно зі Статтею 17 Директиви 92/43/ЄЕС,
супутніх приміток та керівних принципів**

Підготовлено в рамках проєкту Збереження Природної Спадщини для LIFE в Україні (LIFE23-PRE-CZ-ConNaturLIFE Ukraine), що співфінансується Європейською Унією та Міністерством довкілля Чеської Республіки.

Співфінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки є виключно позицією автора і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або CINEA (Виконавче агентство з питань клімату, інфраструктури та довкілля – орган, що надає гранти в межах програми LIFE). Ані Європейський Союз, ані орган, що надає грант, не можуть нести за них відповідальність.

Prepared within the framework of the project Conservation of Natural Heritage for LIFE in Ukraine (LIFE23-PRE-CZ-ConNaturLIFE Ukraine), co-financed by the European Union and the Ministry of the Environment of the Czech Republic.

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA (the European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency – LIFE projects granting authority). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

ВСТУП

Відповідно до статті 17 Директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори (далі – Оселищна Директива) кожні шість років із дати завершення періоду, встановленого в статті 23, держави-члени повинні скласти звіт щодо впровадження заходів, вжитих відповідно до цієї Директиви. До такого звіту повинна входити, зокрема, інформація стосовно природоохоронних заходів, зазначених у статті 6 (1), та оцінювання впливу таких заходів на природоохоронний стан типів природних оселищ, зазначених у додатку I, та видів, перелік яких подано в додатку II, а також головні результати нагляду, зазначеного у статті 11. Такий звіт у форматі, встановленому комітетом, необхідно подавати Європейській Комісії та оприлюднювати.

Звіти за статтею 17, підготовлені державами-членами, складаються з трьох розділів: (i) загальна інформація щодо впровадження Директиви, (ii) оцінка стану збереження видів та (iii) оцінка стану збереження оселищ. Звітування за статтею 17 охоплює оселища та види на всій території відповідної держави-члена, а не лише ті, що знаходяться в межах територій мережі Natura 2000.

Стан збереження оцінюється за стандартною методологією як «сприятливий», «несприятливий-невідповідний» або «несприятливий-недостатній» на основі чотирьох параметрів, визначених у статті 1 Директиви. Для оселищ такими параметрами є поширення, площа, структура та функції, а також майбутні перспективи; для видів — поширення, популяція, оселище виду та майбутні перспективи. [Стан збереження кожного оселища та виду оцінюється окремо для кожного біогеографічного або морського регіону, у якому вони наявні.](#)

[Відповідно до Резолюції № 8 \(2012\)](#) Постійного комітету Конвенції про охорону дикої фауни і флори та природних оселищ Європи (далі – Бернська конвенція), ухваленої 30 листопада 2012 року щодо національного визначення затверджених територій Сма-

INTRODUCTION

Pursuant to Article 17 of Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (hereinafter referred to as the Habitats Directive), every six years from the end of the period laid down in Article 23, Member States shall draw up a report on the implementation of the measures taken under this Directive.

Such a report shall include, in particular, information concerning the conservation measures referred to in Article 6(1), as well as an assessment of the impact of those measures on the conservation status of the natural habitat types listed in Annex I and the species listed in Annex II, together with the main results of the surveillance referred to in Article 11.

The report, in the format established by the Committee, shall be submitted to the European Commission and made publicly available.

The Article 17 reports prepared by Member States have three sections; (i) general information about the implementation of the Directive, (ii) the assessments of conservation status of species, and (iii) of habitats. The Article 17 reporting covers the habitats and species in the whole territory of the Member State concerned, not only those within Natura 2000 sites.

Conservation status is assessed using a standard methodology as being either 'favourable', 'unfavourable-inadequate' and 'unfavourable-bad', based on four parameters as defined in Article 1 of the Directive. The parameters for habitats are range, area, structure and functions and future prospects and for species they are range, population, habitat of species and future prospects. [The conservation status of each habitat and species is assessed separately for each biogeographical or marine region in which it occurs.](#)

[Pursuant to Resolution No. 8 \(2012\)](#) of the Standing Committee to the Convention

рагдової мережі та впровадження заходів з управління, моніторингу та звітування: «Сторони подаватимуть до Секретаріату Бернської конвенції звіти щодо стану збереження видів та оселищ, зазначених у Резолюціях № 6 (1998) та № 4 (1996) Постійного комітету Бернської конвенції. Звіт подається англійською мовою кожні шість років з дати ухвалення цієї Резолюції та має відображати попередній шестирічний період».

Попри наявність в Україні зобов'язань щодо звітування за видами й оселищами відповідно до Бернської конвенції, Україна, станом на сьогодні, не подавала відповідних звітів.

В ході аналізу існуючих проблем, що є основними і системними причинами складнощів із організації збору інформації для коректного створення вищезгаданих звітів виділено декілька ключових позицій. Серед них варто зазначити відсутність системи національного моніторингу та збору даних щодо розповсюдження, аналізу характеристик популяцій видів та стану оселищ; відсутність уніфікованих методик, які б дозволили коректний збір, депонування та подальшу обробку даних для отримання чисельних результатів, необхідних для відображення під час звітування; недостатню кількість фахових підготовлених спеціалістів для достатнього покриття відповідними довготривалими моніторинговими дослідженнями достатньої площі країни (біогеографічних регіонів); відсутність цільового фінансування; бойові дії; відсутність чіткої інфраструктури збору та збереження даних. Цей список не є вичерпним, але ілюструє саме ключові проблемні аспекти організації підготовчих матеріалів для проведення якісного звітування по усім необхідним видам та оселищам. Наразі, якісні дані, що можуть стати основою для процесу звітування здебільшого доступні у окремих науковців відповідно до тематики їх досліджень, фокусних видів або груп, наукових товариств, громадських організацій або як результати виконання окремих грантових проєктів, які нажалі не відрізняються довготривалістю, і збір даних в рамках яких здебільшого завершується із

on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats (hereinafter referred to as the Bern Convention), adopted on 30 November 2012, on the national designation of adopted Emerald sites and the implementation of management, monitoring and reporting measures: 'Parties will report to the Secretariat of the Bern Convention on the conservation status of species and habitats listed in Resolutions No. 6 (1998) and No. 4 (1996) of the Standing Committee to the Bern Convention. The report will be submitted in English, every six years from the date of the adoption of this Resolution and shall reflect the previous period of six years'.

Despite Ukraine's obligations to report on species and habitats under the Bern Convention, Ukraine has not submitted the relevant reports to date.

An analysis of the existing challenges has identified several key factors that constitute the main systemic barriers to organising the collection of information necessary for the proper preparation of the above-mentioned reports. These include, in particular, the absence of a national monitoring and data collection system for species distribution, population characteristics analysis, and habitat status; the lack of harmonised methodologies enabling proper data collection, storage and subsequent processing to obtain quantitative results required for reporting; an insufficient number of qualified specialists to ensure adequate coverage of the country (including biogeographical regions) through long-term monitoring studies; the absence of dedicated funding; ongoing military hostilities; and the lack of a clearly defined infrastructure for data collection and storage.

This list is not exhaustive but illustrates the key systemic constraints affecting the preparation of high-quality reporting materials for all relevant species and habitats. At present, high-quality data that could serve as a basis for the reporting process are largely available only through individual researchers according to their research focus, target species or taxonomic groups, scientific societies, non-governmental organisations, or as outputs of

припиненням фінансування. Одним з позитивних моментів є популяризація громадянської науки в Україні протягом останнього десятиліття. Завдяки функціонуванню таких проєктів як [iNaturalist](#), [Minka](#), [UkrBin](#) та [GBIF](#) все ж вдається агрегувати великі масиви даних, а також зберігати в оцифрованому вигляді опубліковані раніше дані, які можуть в деякій мірі бути взяті за основу (а у випадку окремих видів, надавати потужне інформаційне підґрунтя) для створення національних звітів. Зокрема, завдяки проєкту «Збереження природної спадщини для Life в Україні», акронім ConNaturLIFE Ukraine, (101148569 – LIFE23-PRE-CZ-ConNaturLIFE Україна) було зроблено значний внесок в оцифрування та збереження даних про знахідки біорізноманіття, в тому числі великої кількості даних про знахідки видів з Додатків Оселищної і Пташиної Директив, шляхом оцифровки та публікації на ресурсі GBIF даних з друкованих публікацій та інших джерел у кількості близько 100 000 записів.

Для створення умов на національному рівні для підготовки звітів відповідно до вимог статті 17 Оселищної Директиви потрібно створити національну систему моніторингу біорізноманіття. Аналіз достатності поточних практик моніторингу, картування та управління даними, який здійснено в рамках цього проєкту свідчить про те, що Україні для створення спроможності звітування щодо стану збереженості видів та оселищ відповідно до статті 17 Оселищної Директиви потрібно посилити такі напрямки:

- Системність і безперервність з обов'язковою звітністю;
- Структура та виконавчий орган(и);
- Методи (збір і аналіз даних);
- Система та політика управління даними;
- Фінансування;
- Кадрові ресурси;
- Інфраструктура;
- Партнерства та залучення заінтересованих сторін.

individual grant-funded projects. However, such projects are typically short-term, and data collection activities usually cease once funding ends.

A notable positive development over the past decade has been the growing popularity of citizen science initiatives in Ukraine. Through the operation of platforms such as [iNaturalist](#), [Minka](#), [UkrBin](#) and [GBIF](#) it has become possible to aggregate large volumes of biodiversity data, as well as to preserve previously published records in digitised form. These data can, to a certain extent, serve as a baseline (and in the case of certain species, provide a substantial information foundation) for the preparation of national reports. In particular, the project “Conservation of Natural Heritage for Life in Ukraine” (ConNaturLIFE Ukraine; 101148569 – LIFE23-PRE-CZ-ConNaturLIFE Ukraine) has made a significant contribution to the digitisation and preservation of biodiversity occurrence data. This includes a large volume of records on species listed in the Annexes of the Habitats Directive and the Birds Directive, through the digitisation and publication of data from printed publications and other sources on the GBIF platform, amounting to approximately 100,000 records.

To establish the necessary conditions at the national level for the preparation of reports in accordance with the requirements of Article 17 of the Habitats Directive, it is essential to develop a national biodiversity monitoring system. The analysis of the adequacy of current monitoring, mapping and data management practices carried out within this project indicates that, in order to build Ukraine’s capacity to report on the conservation status of species and habitats under Article 17 of the Habitats Directive, the following areas require strengthening:

- Systematic and continuous monitoring with mandatory reporting;
- Institutional structure and implementing authority(ies);
- Methods (data collection and analysis);
- Data management system and policy;

Більш детальну інформацію за кожним напрямком можна отримати, ознайомившись з [Аналізом достатності поточних практик моніторингу, картування та управління даними](#).

Нижче подається адаптований переклад документів, необхідних для та звітування щодо стану збереженості видів та оселищ відповідно до статті 17 Оселищної Директиви. Починаючи з 2000 року, звітування відповідно до Статті 17 Оселищної Директиви ЄС здійснюється за форматом, погодженим представниками держав-членів з Експертною групою з Пташиної та Оселищної Директив (NADEG). Основною метою цього є стандартизація та гармонізація змісту національних звітів для забезпечення подальшого агрегування даних під час підготовки загальноєвропейського звіту.

Список документів складається з трьох частин:

- «Керівні принципи щодо понять і визначень Статті 17 Директиви 92/43/ЄЕС за звітний період 2019-2024 рр.» (Guidelines on Concepts and Definitions. Article 17 of Directive 92/43/EEC. Reporting period 2019-2024);
- «Формат звітування, на який посилається Стаття 17 Директиви 92/43/ЄЕС (Оселищна Директива)» (Reporting Format Referred to in Article 17 of Directive 92/43/EEC (Habitats Directive));
- «Пояснювальні примітки для підтримки формату звітування, передбаченого Статтею 17 Директиви 92/43/ЄЕС (Оселищна Директива)» (Explanatory Notes in Support to the Reporting Format Referred to in Article 17 of Directive 92/43/EEC (Habitats Directive)).

У цих перекладах подано інформацію про:

- Стан впровадження та загальні заходи, вжиті відповідно до Оселищної Директиви;
- «основні результати спостережень відповідно до статті 11» щодо видів, зазначених у Додатках II, IV і V Оселищної Директиви (Звіти про види) з

- Financing;
- Human resources;
- Infrastructure;
- Partnerships and stakeholder engagement.

More detailed information on each of these areas can be found in the [Analysis of the Adequacy of Current Monitoring, Mapping and Data Management Practices](#).

Below is an adapted translation of documents required for reporting on the conservation status of species and habitats in accordance with Article 17 of the Habitats Directive. Since 2000, reporting under Article 17 of the EU Habitats Directive has been carried out using a format agreed by representatives of the Member States together with the Expert Group on the Birds and Habitats Directives (NADEG). The primary objective of this approach is to standardise and harmonise the content of national reports in order to enable the aggregation of data for the preparation of the EU-wide report.

The set of documents consists of three parts:

- “Guidelines on Concepts and Definitions. Article 17 of Directive 92/43/EEC. Reporting period 2019–2024”;
- “Reporting Format Referred to in Article 17 of Directive 92/43/EEC (Habitats Directive)”;
- “Explanatory Notes in Support of the Reporting Format Referred to in Article 17 of Directive 92/43/EEC (Habitats Directive)”.

These translations provide information on:

- the state of implementation and general measures taken under the Habitats Directive;
- the “main results of surveillance under Article 11” for species listed in Annexes II, IV and V of the Habitats Directive (species reports), including reference information for the assessment of species conservation status;

- довідковою інформацією для оцінки стану збереження виду;
- оцінку стану збереження видів (матриця оцінки, що використовується для визначення стану збереження виду на основі інформації з інших звітів);
- «основні результати спостережень відповідно до статті 11» щодо типів природних оселищ, зазначених у Додатку I Оселищної Директиви з довідковою інформацією для оцінки стану збереження типу оселища; оцінку стану збереження типу оселища (матриця оцінки, що використовується для визначення стану збереження типу оселища на основі інформації з інших звітів);
- методологію підрахунку та оцінки окремих компонентів та загальної ситуації щодо видів та оселищ з метою коректного звітування.

Усі перекладені документи походять з [довідкового порталу Статті 17 Оселищної Директиви](#), де розміщені оригінали документів англійською мовою. Переклади включають зміни та доповнення до документів на момент 1 січня 2024 року. Переклад виконано з мінімальним рівнем адаптації тексту та інших супутніх стилістичних змін, зберігаючи відповідність оригіналу та підвищення рівня інтеграції з англійською версією тексту.

Основними користувачами перекладу є особи, відповідальні за підготовку національних звітів за статтею 17 Оселищної Директиви ЄС у майбутніх звітних періодах. Проте, даний переклад також може бути корисним для інших зацікавлених сторін, які бажають використовувати або краще зрозуміти отримані результати, наприклад природоохоронців, викладачів вищих навчальних закладів з викладанням природничих наук, студентів, що навчаються за напрямами біології, екології та природокористування, науковців, активістів, членів громадських організацій природоохоронного спрямування, представників місцевих адміністрацій, профільних міністерств та дочірніх органів.

- the assessment of species conservation status (assessment matrix used to determine the conservation status of a species based on information from other reports);
- the “main results of surveillance under Article 11” for natural habitat types listed in Annex I of the Habitats Directive, including reference information for the assessment of habitat type conservation status; the assessment of habitat type conservation status (assessment matrix used to determine the conservation status of a habitat type based on information from other reports);
- the methodology for calculating and assessing individual components and the overall situation for species and habitats for the purpose of accurate reporting.

All translated documents originate from the [Article 17 Habitats Directive Reference Portal](#), where the original English versions are available. The translations incorporate amendments and updates to the documents as of 1 January 2024. The translation has been carried out with a minimal level of textual adaptation and stylistic modification, ensuring consistency with the original documents while facilitating integration with the English-language version.

The primary users of this translation are individuals responsible for preparing national reports under Article 17 of the EU Habitats Directive in future reporting periods. However, this translation may also be useful for other stakeholders interested in using or better understanding the results obtained, including nature conservation practitioners, university lecturers in natural sciences, students specialising in biology, ecology and environmental management, researchers, activists, members of environmental non-governmental organisations, and representatives of local administrations, relevant ministries and subordinate bodies.

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ

ЩОДО ПОНЯТЬ ТА ВИЗНАЧЕНЬ СТАТТЯ 17 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС

ЗВІТНИЙ ПЕРІОД 2019-2024 РР.

ЗМІСТ

ВСТУП	12
1 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИДІВ	17
1.1 Види, що підлягають звітуванню	17
1.1.1 Усі види.....	17
1.1.2 Морські види	24
1.1.3 Транскордонні популяції	27
1.1.4 Джерела інформації для оцінок стану видів	28
1.1.5 Звітність у випадках, коли визначення двох видів є проблематичним	28
1.2 Тенденції	29
1.3 Сприятливі референтні значення	31
1.4 Карти.....	47
1.5 Ареал	49
1.6 Популяція	54
1.7 Оселище виду.....	63
1.8 Основні впливи та загрози	69
1.9 Заходи збереження.....	71
1.10 Майбутні перспективи.....	72
1.11 Охоплення видів із Додатку II мережею NATURA 2000 (pSCIs, SCIs та SACs)	79
2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОСЕЛИЩ	79
2.1 Оселища, що підлягають звітуванню.....	79
2.1.1 Усі оселища	79
2.1.2 Морські оселища.....	82
2.1.3 Джерела інформації для оцінки типів оселищ.....	83
2.2 Тенденції	84
2.3 Сприятливі референтні значення	87
2.4 Карти.....	96
2.5 Ареал	97
2.6 Структура і функції (включно з типовими видами).....	101
2.7 Основні впливи та загрози	109
2.8 Заходи збереження.....	112

2.9	Майбутні перспективи.....	113
2.10	Охоплення типів оселищ з Додатку I мережею NATURA 2000 (pSCIs, SCIs та SACs).....	120
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	121

Ці керівні принципи були підготовлені Європейським агентством з охорони довкілля (ЕЕА від англ. *European Environment Agency*) та його Європейським тематичним центром з біологічного різноманіття (ЕТС/ВД, від англ. *European Topic Centre on Biological Diversity*), а згодом – Європейським тематичним центром з біорізноманіття та екосистем (ЕТС ВЕ, від англ. *European Topic Centre on Biodiversity and Ecosystems*). Вони були розроблені у результаті спільної роботи Групи експертів зі звітування за природоохоронними директивами, її спеціалізованих робочих груп, Групи експертів з Пташиної та Оселищної Директив (NADEG, від англ. *Expert Group on the Birds and the Habitats Directives*) та Комітету з оселищ.

Цитування: *DG Environment. 2023. Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Guidelines on concepts and definitions – Article 17 of Directive 92/43/EEC, Reporting period 2019-2024. Brussels. Pp 104*

ВСТУП

Пункт 1 статті 17 [Оселищної Директиви](#) (далі – «Директива») зазначає: «Кожні шість років із дати завершення періоду, встановленого в статті 23, держави-члени повинні скласти звіт щодо впровадження заходів, вжитих відповідно до цієї Директиви. До такого звіту повинна входити, зокрема, інформація стосовно заходів збереження, зазначених у статті 6 (1), та оцінювання впливу таких заходів на статус збереження типів природних оселищ, зазначених у додатку I, та видів, перелік яких подано в додатку II, а також головні результати нагляду, зазначеного у статті 11». Пункт 2 статті 17 вимагає від Європейської Комісії підготувати зведений звіт на основі національних звітів і забезпечити його доступність для інших інституцій ЄС і широкої громадськості.

Перший звіт у 2000 році був зосереджений на правовій імплементації та загальному впровадженні Директиви; другий, третій і четвертий звіти держав-членів за 2007, 2013 та 2019 роки (що охоплювали періоди 2001-2006, 2007-2012 та 2013-2018 відповідно) були спрямовані на оцінку стану збереження типів оселищ і видів, зазначених у додатках до Директиви.

Звітування відповідно до статті 17 Оселищної Директиви ЄС здійснюється за форматом, затвердженим представниками держав-членів у рамках Комітету з питань оселищ після обговорень і консультацій з Експертною групою з Пташиної та Оселищної Директив (NADEG). **Формат звітування має на меті стандартизувати та гармонізувати зміст звітів усіх держав-членів** з метою подальшого агрегування національних даних для підготовки звіту для ЄС. Після кожного звітного періоду Генеральний директорат з навколишнього середовища Європейської комісії, Європейське агентство з охорони довкілля та його Європейський центр з біорізноманіття (і пізніше – Центр з біорізноманіття та екосистем) у співпраці з державами-членами переглядають формат і супровідні керівні принципи. Група експертів зі звітування за природоохоронними директивами, до якої входять також представники заінтересованих сторін, відповідає за розробку пропозицій щодо вдосконалення формату та керівних принципів, опублікованих у 2006, 2011 і 2017 роках. Для підтримки цього процесу було створено кілька спеціальних робочих груп з метою забезпечення гармонізованого взаємопорозуміння між державами-членами на основі наукових і практичних підходів.

Формат звітування був вперше затверджений Комітетом з питань оселищ у 2003¹ році і застосований до періоду 2001-2006 років. Досвід, здобутий під час того звіту, призвів до певних змін у форматі для звітного періоду 2007-2012 років.

Блок 1: Як користуватися цими керівними принципами

Ці керівні принципи призначені насамперед для осіб, відповідальних за підготовку національних звітів за статтею 17 у звітному періоді 2019-2024 років, проте вони також можуть бути корисними для інших заінтересованих осіб, які бажають використовувати або краще зрозуміти отримані результати.

Технічні характеристики даних, що підлягають поданню, будуть наведені у спеціальних посібниках та переліках кодів, що містять коди для стандартизованого введення інформації у форматах звітності, доступних на Довідковому веб-порталі. Посібники з заповнення та переліки кодів доповнюють примітки та Керівні принципи.

Технічні документи та довідкові списки.

Довідковий веб-портал містить документи та інші матеріали, що стосуються інформації, яка надається у звітування за статтею 17 Оселищної Директиви.

Він містить:

- звітування для періоду 2019-2024 років;
- примітки та Керівні принципи (примітки на підтримку Формату звітування та Керівні принципи щодо понять і визначень);
- довідкові матеріали, зокрема контрольні списки видів і типів оселищ, карти біогеографічних регіонів, погоджені одиниці обліку популяцій, списки впливів і загроз, перелік заходів зі збереження та Європейські сітки (10×10 км ETRS), які використовуються для картування поширення ареалів;
- додаткові приклади, що ілюструють положення, викладені у примітках і Керівних принципах (наприклад, сприятливі референтні значення);
- настановчі документи та ІТ-інструменти (наприклад, засіб для визначення ареалу), які використовуються для підготовки й подання звітного набору даних.

Зокрема, були додані розділи для оцінки ролі мережі Natura 2000 у досягненні цілей Директиви. Подальший досвід звітування за 2007-2012 роки призвів до нових змін, деякі з яких були спрямовані на спрощення звіту. Основні

1 Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001–2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3). DG Environment, 2004.

доповнення до версії для періоду 2013-2018 років стосувалися питань щодо характеру змін з метою оцінки прогресу у досягненні цілей Стратегії біорізноманіття ЄС до 2020 року, а також додаткової інформації щодо використання видів з Додатку V. У звітному періоді 2019-2024 основні зміни стосувалися уточнення і покращення інформації, яку подають держави-члени, відповідно до потреб Стратегії біорізноманіття ЄС до 2030 року, зокрема щодо уточнення сприятливих референтних значень і зміни одиниць обліку популяцій для деяких груп видів.

Зміст звіту за статтею 17

Звіти відповідно до статті 17 Оселищної Директиви містять інформацію про стан збереження оселищ і видів, зазначених у Додатках до Директиви. ***Стан збереження – це загальна оцінка стану типу оселища або виду на рівні біогеографічного або морського регіону держави-члена.***

Сприятливий стан збереження (FCS, Favourable conservation status)

Оцінювання стану збереження типу оселища або виду ґрунтується на концепції Сприятливого стану збереження (FCS). Сприятливий стан збереження є загальною ціллю, яка має бути досягнутою для всіх типів оселищ і видів, що становлять інтерес для Співтовариства (тобто зазначених в Додатках I, II, IV та V Директиви), і визначений у статті 1 Директиви. Його можна описати як ***ситуацію, за якої тип оселища або вид процвітає (як за якістю, так і за площею чи чисельністю), і має добрі перспективи підтримувати цей стан у майбутньому.*** Ціль щодо стану збереження, передбачена Директивою, визначена у позитивних термінах – вона орієнтована на сприятливу ситуацію, яку необхідно визначити, досягти і підтримувати. Таким чином, ця мета спрямована на досягнення набагато більшого, ніж намагання уникнути вимирання.

Стан збереження виду в Оселищній Директиві (стаття 1(i)) вважається «сприятливим», якщо:

- дані щодо динаміки популяції відповідного виду свідчать про те, що такий вид упродовж тривалого часу залишається життєздатним елементом свого природного оселища; та
- природний ареал виду не зменшується і з великою ймовірністю не зменшуватиметься у найближчому майбутньому; та
- для збереження популяцій виду у довгостроковій перспективі існує та, вірогідно, існуватиме й надалі в найближчому майбутньому достатньо велике оселище;

Стан збереження оселища в Оселищній Директиві (Стаття 1(e)) вважається «сприятливим», якщо:

- природний ареал та території, які охоплює таке природне оселище, є стабільними або збільшуються, та
- структура та функції, необхідні для його довгострокового існування, наявні та з великою ймовірністю існуватимуть і надалі в найближчому майбутньому, та
- стан збереження типових видів такого оселища є сприятливим за умов, визначених у пункті (i);

Узгоджений метод оцінювання стану збереження передбачає окрему оцінку кожного з параметрів стану збереження (див. Таблицю 1) з використанням матриці оцінювання (див. **частини С та Е** Формату звітування), після чого ці оцінки об'єднуються для отримання загальної оцінки стану збереження.

Таблиця 1: Параметри для оцінки стану збереження видів і типів оселищ

Параметри для оцінки стану збереження видів	Параметри для оцінки стану збереження типів оселищ
Ареал	Ареал
Популяція	Площа
Оселище для виду	Структура і функції (включаючи типові види)
Майбутні перспективи	Майбутні перспективи

Блок 2: Як використовується інформація про стан збереження?

Регулярне звітування за узгодженим Форматом є обов'язком відповідно до статті 17 Оселищної Директиви Європейського Союзу. Надзвичайно важливо, щоб звіти від держав-членів були гармонізованими, інакше неможливо буде агрегувати дані для підготовки зведеного звіту для ЄС, як того вимагає Директива.

Оцінка реалізації Стратегії біорізноманіття ЄС

Звіти надають огляд стану біорізноманіття в ЄС і є важливою складовою оцінювання політики ЄС, зокрема для вимірювання прогресу у досягненні цілей, визначених у Стратегії ЄС щодо біорізноманіття на період до 2030 року. Результати звітування за період 2007-2012 років викладені в публікації «Стан природи в ЄС» (ЕЕА, 2015), а за період 2013-2018 років – у «[Стан природи в ЄС](#)» (ЕЕА, 2020).

Зв'язок з іншими оцінками біорізноманіття

Водна рамкова директива ЄС та Рамкова Директива про морську стратегію використовують терміни «добрий екологічний стан» та «добрий стан навколишнього середовища» відповідно, які загалом є співставними з FCS. Однак їхні визначення різняться, оскільки вони оцінюють різні аспекти біорізноманіття. Водночас, у багатьох випадках для звітування будуть використовуватися однакові дані для виконання вимог кількох Директив^{2,3}. Тому держави-члени заохочуються до розробки спільних підходів для звітування за всіма трьома директивами. На рівні ЄС також продовжується робота над забезпеченням синергії у визначеннях цих концепцій.

Цей документ надає додаткову інформацію до рекомендацій у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування». Він детально розглядає поняття та надає визначення (для більш концептуальних оцінок, таких як «структура і функції», «сприятливі референтні значення») та методи оцінки (наприклад, для «майбутніх перспектив»). Окремі приклади кращих практик щодо звітування про сприятливі референтні значення та звітування про впливи і загрози надаються на Довідковому веб-порталі. Ці рекомендації значною мірою ґрунтуються на [рекомендаціях звітного періоду 2013-2018 рр.](#), але деякі розділи були переглянуті.

-
- 2 Остаточний проект керівництва щодо звітності за Водною рамковою директивою можна знайти за [посиланням](#)
 - 3 Керівництво щодо звітності за оновленням 2018 року статей 8, 9 та 10 Морської стратегічної рамкової директиви (2019 р.) можна знайти за [посиланням](#)

1 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИДІВ

1.1 ВИДИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ЗВІТУВАННЮ

1.1.1 Усі види

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у “Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування”.

Таксономічні зміни та назви, які слід використовувати для звітування

Деякі види, включені до Додатків Оселищної Директиви, були переглянуті з таксономічної точки зору і наразі вважаються двома або більше окремими видами. Водночас інші види, зазначені в Додатках, тепер віднесено до нововизначених видів, що часто супроводжується зміною їх видової або навіть підвидової класифікації. Спільне розуміння таксонів усіма відповідними державами-членами є необхідною умовою для об'єднання їх звітів з метою підготовки оцінки стану збереження видів на рівні ЄС. Основним правилом при узгодженні видів, що підлягають звітності з актуальною таксономією, є звітування на рівні виду відповідно до сучасного таксономічного розуміння, з урахуванням того, як вид розумівся законодавцем на момент складання або внесення змін до Додатків Директиви.

Як загальний принцип, у випадках, коли вид, зазначений у Директиві, було поділено на кілька інших видів, за можливості (наприклад, якщо вид можна визначити в польових умовах) слід подавати окремий звіт за статтею 17 для кожного наразі визнаного виду. Наприклад, у Директиві зазначено *Euproctus asper*, однак після таксономічного перегляду цей вид наразі вважається двома окремими видами, які належать до іншого роду — *Calotriton asper* та *C. arnoldi*. Відповідно, слід подавати окремий звіт для кожного з цих таксонів — як зазначено у контрольному списку видів.

У деяких виняткових випадках слід подавати спільний звіт, що охоплює більше ніж один наразі визнаний вид. Це стосується таких ситуацій:

- наукова невизначеність щодо обґрунтованості новоописаних таксонів; або
- розбіжності в поглядах щодо таксономії виду; або
- відсутність чіткості щодо таксономічної належності виду; або
- проблеми з визначенням новоописаних видів, які не можуть бути вирішені вчасно.

Деякі види, зазначені в Додатках, наразі віднесено до складу інших видів, унаслідок чого вони часто втрачають видовий або навіть підвидовий статус. Ці окремі види, зазначені в Директиві, більше не становлять дійсної таксономічної одиниці, а їхні назви в Директиві стосуються певних популяцій наразі

визнаних видів. У таких випадках держави-члени все одно мають подавати звіт за статтею 17 відповідно до назви виду, зазначеної в Директиві, з урахуванням того, як цей вид розумівся на момент складання або перегляду Додатків до Директиви. Наприклад, згідно з сучасними науковими даними, вид *Euphorbia lambii*, що є ендеміком острова Ла-Гомера (Канарські острови), та *E. bourgeana* наразі вважаються одним видом, для якого використовується назва *E. bourgeana*. Однак обов'язок щодо звітування стосується лише популяції з Ла-Гомери, яка раніше визначалася як *E. lambii*.

У деяких поодиноких випадках два види, зазначені в Директиві, були об'єднані в один наразі визнаний вид. Наприклад, *Margaritifera durrovensis* наразі вважається частиною *M. margaritifera*, або *Limonium multiflorum* і *L. dodartii* subsp. *lusitanicum*. У таких випадках слід подавати спільний звіт, який охоплює обидва види, зазначені в Директиві, під чинною назвою виду (зазначеною у контрольному списку видів). Якщо стан збереження та загрози для цих двох популяцій (які раніше визнавалися окремими видами) відрізняються, їхній стан і загрози все ще можуть бути подані окремо – або в додатковому необов'язковому звіті, або шляхом надання відповідної інформації в полі «Додаткова інформація».

У Таблиці 2 наведено огляд видів, зазначених у Директиві, які були об'єднані в один наразі визнаний вид.

Таблиця 2: Види, зазначені у Оселищній Директиві (ОД), які були об'єднані в один наразі визнаний вид

Таксономічна група	Назва в Директиві	Наразі визнаний вид	Примітка
Рослини	<i>Limonium multiflorum</i> <i>Limonium dodartii</i> ssp. <i>lusitanicum</i>	<i>Limonium multiflorum</i>	Спільний звіт для обох видів ОД під назвою <i>Limonium multiflorum</i>
Молюски	<i>Discoglossus jeanneae</i> <i>Discoglossus galganoi</i>	<i>Discoglossus galganoi</i>	Спільний звіт для обох видів ОД під назвою <i>Discoglossus galganoi</i>
Молюски	<i>Margaritifera margaritifera</i> <i>Margaritifera durrovensis</i> (<i>Margaritifera margaritifera</i>)	<i>Margaritifera margaritifera</i>	Спільний звіт для обох видів ОД під назвою <i>Margaritifera margaritifera</i>

Для деяких видів таксономія залишається незрозумілою або була неоднозначною на момент розробки або внесення змін до Додатків Директиви. Для цих видів зв'язок між нині визнаною дійсною назвою (назвами) та назвами,

зазначеними в Директиві, не є чітким. Наприклад, на основі наявних джерел неможливо зробити однозначний висновок про те, чи повинна назва *Barbus plebejus* в Директиві охоплювати балканські види комплексу *B. cyclolepis*, оскільки на момент розробки додатків до Директиви існувало кілька суперечливих описів цього виду.

Звітування під термінами «комплексний» і «усі інші» було технічним рішенням для звітності для груп видів, які не можна було розрізнити в польових умовах. Ця спільна звітність все ще зберігається для деяких груп видів, але для інших, перелічених у Таблиці 3, потрібні окремі звіти за звітний період 2019-2024 років.

Таблиця 3: Зміни у звітуванні за категоріями «комплекси» та «усі інші» для періоду звітування 2019-2024 років

Звітність за період 2013-2018 років	Звітність за період 2019-2024 років
<i>Cobitis taenia</i> комплексний (Додаток II)	<i>Cobitis taenia</i> <i>Cobitis strumicae</i> <i>Cobitis tanaitica</i> <i>Cobitis pontica</i> <i>Cobitis elongatoides</i>
<i>Cottus gobio</i> всі інші (Додаток II)	<i>Cottus haemusi</i> <i>Cottus metae</i> <i>Cottus microstomus</i> <i>Cottus koshewnikowi</i> <i>Cottus perifretum</i> <i>Cottus rhenanus</i> <i>Cottus gobio</i> s.str.
<i>Barbus meridionalis</i> всі інші (Додаток II, Додаток V)	<i>Barbus balcanicus</i> <i>Barbus petenyi</i> <i>Barbus carpathicus</i>
<i>Osmoderma eremita</i> комплексний (Додаток II, Додаток V)	<i>Osmoderma eremita</i> <i>Osmoderma barnabita</i> <i>Osmoderma lassallei</i>

Інші види, зазначені в Директиві, наразі вважаються таксономічними помилками. У контрольному списку назва, зазначена в Директиві, позначається як «таксономічна помилка» у випадках, коли неможливо виявити місцеві популяції або таксономічні одиниці, що відповідають назвам у Директиві. Це не слід плутати з випадками, коли види, зазначені в Директиві, раніше визнавалися окремими видами, але наразі включені до складу інших місцевих таксонів.

Блок 3: Таксономічні помилки

Іберійський підвид ширшого *Rubus genevierii*, *R. genevierii* ssp. *herminicus*, був описаний у 1915 році з єдиного місцезнаходження. Відтоді цей вид неодноразово згадувався в національній таксономічній літературі, але його існування або таксономічну достовірність так і не було повністю доведено. Flora Europaea описала *R. genevierii* як вид з широким європейським ареалом, не згадуючи *R. herminicus*. У Checklist da Flora de Portugal (Continental, Açores e Madeira), опублікованому в 2011 році, таксон не згадується навіть у списках таксонів із сумнівним поширенням або таксонів з таксономічними проблемами. Вивчаючи наявну таксономічну літературу, неясно, які популяції раніше підпадали під назву виду *Rubus genevierii* ssp. *herminicus* у Директиві. Наразі цю назву неможливо асоціювати з жодною ідентифікованою таксономічною одиницею.

Marsilea azorica вважалася пріоритетним видом для збереження на Азорських островах, в Макаронезії та Європі (Martín Esquivel et al., 2008). У нещодавній публікації Schaefer та ін. (2011) наводяться наукові докази того, що *Marsilea azorica* є помилково ідентифікованим чужорідним видом з Австралії (*M. hirsuta*). Інвазивний характер *M. hirsuta* не був відомий, коли популяція на Азорських островах була описана як вид.

Повний список видів, для яких очікується окремий або спільний звіт для нині визнаних видів, надано на Довідковому веб-порталі. Оскільки на даний момент немає актуального таксономічного посібника, що охоплює всі групи видів у Європі, список видів у таблиці базується на доступній науковій літературі та наявній інформації з глобальних та регіональних таксономічних посібників і пропозицій від держав-членів. Список видів, що підлягають звітуванню від кожної держави-члена, включено до контрольного списку статті 17, доступного на Довідковому веб-порталі посилань.

Категорії поширення, використані у контрольному списку видів

Для звітування за період 2019-2024 років використовуються такі категорії та коди:

- **наявний регулярно (PRE, Present regularly).** Ця категорія застосовується до видів, які регулярно трапляються в регіоні;
- **випадковий (OCC, Occasional).**

Випадкові види – це види:

- » які не мають стабільного та/або регулярного поширення в біогеографічному/морському регіоні; та
- » для яких кількість зареєстрованих знахідок є незначною.

Розмноження в межах біогеографічного або морського регіону не зафіксовано або є дуже спорадичним. Навіть якщо на даному етапі не є доцільним або можливим оцінювати їхній стан збереження на біогеографічному рівні держави-члена, ці види повинні бути включені в звіт, щоб вони були належно відображені в біогеографічній оцінці ЄС.

Наприклад:

Метелик *Nymphalis vaualbum* – це вид з ареалом у Східній Європі та яскраво вираженою міграційною поведінкою. Поза центром свого ареалу в Росії підозрюють, що вид утворює тимчасові популяції або наявний лише як епізодичний. У Фінляндії цей вид вважається випадковим мігрантом з великим коливанням чисельності. Також відомо, що він може впадати в сплячку. До 1990 р. було зареєстровано близько 40 особин (перша знахідка у 1897 р.); після цього було зареєстровано близько десяти особин (2001-2014 рр.).

Використання категорії «випадковий» має відображати історію виду, і його слід обмежити випадками, коли види мають природне нерегулярне поширення і також трапляються в незначній кількості. Категорію «випадковий» не слід використовувати для:

- видів, які раніше траплялися регулярно, але чисельність яких істотно скоротилася або репродуктивна популяція зникла через антропогенний вплив, так що наразі в біогеографічному регіоні трапляються лише поодинокі або епізодичні особини; у цьому випадку слід використовувати категорію «наявний»;
- погано вивчених видів з поодинокими спостереженнями в регіоні, які, ймовірно, мають стабільне або регулярне поширення; їх слід віднести до категорії «наявний регулярно»;
- видів, які трапляються як епізодичні, але у значній кількості (наприклад, морські ссавці або черепахи в багатьох регіонах); ці види слід віднести до категорії «наявний регулярно».

Новоприбулі види (ARR, Newly arriving species)

Новоприбулі види – це види, які не є постійним компонентом фауни або флори біогеографічного/морського регіону, але почали фіксуватись нещодавно, протягом останніх 12 років, унаслідок динаміки їхнього природного ареалу.

Навіть якщо на цьому етапі не є доцільним або можливим оцінити їх стан збереження на біогеографічному рівні держави-члена, ці види мають бути включені у звітність, щоб їх було належним чином враховано в біогеографічній оцінці ЄС. Для оцінки стану збереження на біогеографічному рівні ЄС важливо ідентифікувати динамічні процеси змін ареалу, особливо якщо вони є результатом змін клімату, землекористування або інших чинників, і відобразити їх в оцінці.

Цю категорію не слід використовувати для видів, які вже мають стабільну популяцію в межах біогеографічного регіону.

Наприклад:

Золотий шакал (*Canis aureus*) раніше фіксувався як епізодичний вид в Австрії, Німеччині, Словаччині, Словенії та Чехії, але збільшення кількості відомостей про його присутність в останні роки свідчить про те, що природний ареал виду розширюється на північ. Тому про статус наявності *Canis aureus* в цих країнах слід подавати дані як про «новоприбулий».

Якщо новоприбулий вид не включений до списку для звітності за статтею 17 для держави-члена через недогляд при складанні списку, держава-член має все одно включити його до звіту.

Маргінальний (MAR, Marginal)

Категорія «маргінальне поширення» має використовуватись у ситуаціях, коли:

- вид трапляється переважно в одному регіоні (або державі-члені), а його популяція поширюється на сусідній регіон (або державу-члена),
- чисельність виду незначна, і його поширення є межею природного ареалу виду на даній території.

На відміну від випадкових видів, поширення маргінальних видів у регіоні (або державі-члені) є регулярним. Маргінальні популяції тісно пов'язані з основною популяцією, яка існує в сусідньому регіоні або державі-члені (наприклад, міграція особин), тому їх сприятливий стан може бути досягнутий лише у зв'язку з основною популяцією. Не очікується, що стан збереження маргінального виду буде оцінюватися. Однак, якщо оцінка стану збереження проводиться, вона має враховувати їх маргінальне положення та зв'язок з основною популяцією, наприклад, при оцінці сприятливої референтної популяції.

Наприклад:

Білоноско болотна (*Leucorhina pectoralis*) трапляється в Польщі як низинний вид, майже повністю обмежений територіями, що знаходяться нижче 500 м через відсутність типових оселищ на більших висотах. В Альпійському регіоні відомо три місця на межі природного ареалу цього виду в Польщі, де протягом кількох років були зафіксовані лише поодинокі особини.

Використання категорії «маргінальний» має відображати історію виду і повинно обмежуватися випадками, коли вид природно зустрічається як «маргінальний». Категорію «маргінальний» не слід використовувати для видів, які раніше траплялися регулярно, але чия чисельність значно зменшилася або репродуктивна популяція вимерла через антропогенні чинники, і на сьогодні зберігаються лише особини, що походять з сусідньої популяції. У цьому випадку слід використовувати категорію «наявний».

Види, що зникли після набрання чинності Оселищною Директивою (EXa, extinct after)

Ця категорія застосовується до видів, останню реєстрацію яких у біогеографічному або морському регіоні (навіть якщо йдеться лише про одну особину) зафіксовано після дати набрання Директивою чинності в державі-члені; раніше ці види мали постійне/регулярне поширення в регіоні.

У деяких випадках вид не спостерігався протягом кількох років, однак наявних доказів недостатньо для того, щоб зробити висновок про його зникнення. Такі види слід класифікувати як «наявний».

Види, що зникли до набрання чинності Оселищною Директивою (EXp, extinct prior)

Ця категорія охоплює види, останню реєстрацію яких у біогеографічному або морському регіоні (навіть якщо йдеться лише про одну особину) зафіксовано до дати набрання Директивою чинності в державі-члені, але після 1950 року.

До цієї категорії також належать види, що зникли в минулому (зокрема до 1950 року), але для яких реалізується проєкт із відновлення або які мають особливе природоохоронне значення та демонструють нещодавні ознаки повторного заселення, однак про успішне повторне заселення чи реінтродукцію ще не можна зробити остаточний висновок.

Науковий резерв (SCR, scientific reserve)

Наявність виду є невизначеною. Ця категорія застосовується, коли є лише поодинокі історичні записи, і неможливо визначити, чи трапляється він у регіоні регулярно у значній кількості (це має стосуватися лише видів, які надзвичайно складно обстежувати). Також слід використовувати категорію «науковий резерв», якщо є нещодавній запис про вид у біогеографічному регіоні, але його достовірність залишається не з'ясованою.

Цю категорію не слід використовувати:

- для видів, які, як відомо, траплялися в регіоні, але для яких протягом поточного звітного періоду не зафіксовано жодного випадку наявності. Такі види слід класифікувати як «наявні»;
- для видів, наявність яких не визначена через відсутність інвентаризацій. Такі види слід відобразити як «наявні», а у звіті слід відобразити той факт, що дані про них відсутні.

Реінтродукція видів

Звітування про реінтродукцію видів слідує тим же принципам, що і в опублікованих рекомендаціях Міжнародної спілки охорони природи (IUCN) 2013 року, де реінтродукція визначається як «навмисне переміщення і випуск організму в межах його природного ареалу, з якого він зник» (IUCN 2013).

Блок 4: Реінтродукція видів

Визначення реінтродукції в рекомендаціях IUCN 2013 року - це « навмисне переміщення та випуск організму в межах його природного (історичного) ареалу, звідки він зник.». У цьому контексті метою реінтродукції є «відновлення життєздатної популяції виду в межах його природного ареалу».

1.1.2 Морські види

У цьому розділі надається додаткова інформація до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Морські регіони

Карта біогеографічних регіонів була підготовлена на основі наземних даних і тому не підходить для відображення типів морських оселищ та видів, що не відносяться до прибережних морських оселищ.

Для морських видів Держави-члени мають подавати дані про стан збереження, використовуючи такі морські регіони:

- Морський Атлантичний;
- Морський Балтійський;
- Морський Чорноморський;
- Морський Середземноморський;
- Морський Макаронезійський.

Визначення меж морських регіонів базується на межах регіонів і субрегіонів Рамкової директиви про морську стратегію (MSFD)⁴. Масштаб охоплення держави-члена для звітування за статтею 17 Оселищної Директиви має відповідати тому, що використовується для звітування за MSFD.

Види, що підлягають звітуванню в морських регіонах

Звітність щодо морських видів (Таблиця 4) має подаватися лише для відповідного морського регіону (або регіонів), навіть якщо деякі з них іноді зустрічаються і на суходолі. Наприклад, вид *Halichoerus grypus* (сивий тюлень) слід зазначати лише для морських регіонів, хоча він і трапляється на пляжах та скелях. Оцінювання також має враховувати використання територій у межах «наземного» біогеографічного регіону. Наприклад, оцінка для *Halichoerus grypus* включатиме пляжі, скелі тощо, а також використання тюленем морських оселищ.

4 Карту морських регіонів можна знайти на Довідковому веб-порталі

Таблиця 4: Морські види, що підлягають звітуванню в межах морських регіонів

Ссавці

Усі види *Phocidae* ехсепт *Phoca hispida saimensis* (бореальні)

Усі види *Cetacea*

Плазуни

Усі види *Cheloniidae* and *Dermochelyidae*

Молюски

Gibbula nivos

Patella ferruginea

Lithophaga lithophaga

Pinna nobilis

Голкошкірі

Centrostephanus longispinus

Водорості

Lithothamnium coralloides

Phymatholiton calcareum

Кнідарії

Corallium rubrum

Ракоподібні

Scyllarides latus

Види, що підлягають звітуванню в наземних біогеографічних регіонах

Види, які переважно наземні, але можуть траплятися в морі, такі як *Lutra lutra* (видра), повинні бути зазначені лише в межах відповідного наземного біогеографічного регіону.

Анадромні риби, риби, що мігрують, та риби, що утворюють окремі морські популяції для нересту

Більшість риб і міног, зазначених у додатках і таких, що трапляються в морі, є анадромними (або мають анадромні популяції), тобто вони мігрують між річками (де вони нерестяться) і морем (див. список нижче)⁵:

- *Acipenser gueldenstaedtii*
- *Acipenser nudiiventris*

5 *Salmo salar*, анадромна риба, не включена до списку, оскільки охороняється лише у прісноводних середовищах. Додаткові рекомендації щодо анадромних риб не застосовуються до цього виду. На відміну від інших анадромних риб, при оцінці «якості та наявності середовища існування» не слід враховувати якість морських середовищ, і надання інформації про морські загрози та впливи не є обов'язковим.

- *Acipenser naccarii*
- *Acipenser oxyrinchus*
- *Acipenser stellatus*
- *Acipenser sturio*
- *Huso huso*
- *Alosa tanaica*
- *Alosa alosa*
- *Alosa fallax*
- *Alosa immaculata*
- *Lampetra fluviatilis*
- *Petromyzon marinus*
- *Coregonus oxyrhynchus*
- *Coregonus maraena* у 'Coregonus lavaretus групі'

Зважаючи на відсутність знань про морські стадії життєвого циклу більшості анадромних риб і міног, а також на те, що ті самі популяції трапляються як у морських районах, так і в річках (тобто стан у прилеглих біогеографічних та морських регіонах тісно пов'язаний), стан анадромних риб і міног має оцінюватися лише в межах наземних біогеографічних регіонів. Інформація про «якість та доступність оселищ» і «впливи та загрози», які стосуються морського середовища, повинна бути включена до звіту для наземного регіону.

Єдине виключення з цих правил стосується чотирьох видів родини *Acipenseridae*, для яких держави-члени повинні подавати окремі звіти для морських та наземних регіонів:

- *Acipenser sturio*: єдина існуюча популяція, що нереститься, знаходиться в річці Гаронна у Франції (Gesner et al., 2010-1), хоча є деякі вказівки на її присутність у річці Еврос в Греції (Koutrakis et al., 2011). Цей вид, що перебуває під критичною загрозою, проводить значну частину свого життя в морських районах;
- *Acipenser gueldenstaedtii* та *Acipenser stellatus*: популяції Чорного моря нерестяться в Дунаї, з припущенням, що *Acipenser gueldenstaedtii* також нереститься в річці Ріоні (Gesner et al., 2010-2). Популяції Чорного моря також мають запаси, що нерестяться поза межами ЄС. Ці види, що перебувають під критичною загрозою, знаходяться під впливом як у річках, так і в морських районах;
- *Huso huso*: вид, що перебуває під критичною загрозою, зокрема через надмірне рибальство в морських районах.

Coregonus albula, *C. maraena* (включені до групи *Coregonus lavaretus*) та *Thymallus thymallus* формують окремі популяції, що нерестяться в північній частині Балтійського моря (у Швеції та Фінляндії), і тому вони також повинні бути зазначені для морських регіонів (разом з наземними біогеографічними регіонами).

1.1.3 Транскордонні популяції

У деяких випадках види можуть мати популяцію, яка поділяється між двома або більше державами-членами, як-от піренейська популяція бурого ведмедя (*Ursus arctos*) у Франції та Іспанії, а також татранський кабан (*Rupicapra rupicapra tatrica*) в Польщі та Словаччині. У таких випадках державам-членам рекомендується проводити спільну оцінку та узгоджувати дані та оцінки, але кожна держава-член має подавати дані про результати для своєї території, тобто для своєї відповідної частки регіональної популяції та ареалу, а також відповідні тенденції (хоча поділ регіональних значень на пропорції держав-членів, ймовірно, дасть приблизні оцінки, ці значення важливі для розуміння впливу впливів та заходів зі збереження, які, ймовірно, різні в кожній державі-члені, а також для визначення ролі мережі Natura 2000). Інформація щодо оселищ для виду та мережі Natura 2000, відповідних впливів і загроз, а також заходів зі збереження повинна бути включена. Регіональні (транскордонні) значення для ареалу та чисельності популяції можна подати в полі **«Додаткова інформація»**.

Якщо було проведено спільну регіональну оцінку стану збереження, результати цієї оцінки можуть бути надані замість оцінки на рівні держави-члена. Це має бути зазначено в полі **13.2 «Транскордонна оцінка»**. Спільні оцінки між двома або більше державами-членами повинні проводитися переважно у випадках, коли існує певний рівень співпраці та спільного розуміння потреб в управлінні та підходів до цього виду (наприклад, популяції великих хижаків). Також можуть бути випадки, коли з біологічної точки зору є доцільним розглядати популяції в інших сусідніх не-ЄС країнах. Це має бути чітко описано в полі **13.2 «Транскордонна оцінка»**.

Для деяких морських видів оцінки популяцій проводилися за морською територією, а не за державами-членами; наприклад, обстеження SCANS малих китоподібних у Європейському Атлантиці та Північному морі⁶. У таких випадках може бути доцільно, щоб усі зацікавлені держави-члени здійснили регіональну оцінку стану для ареалу та популяції (але кожна держава-член має подавати дані про відповідну частку чисельності популяції та ареалу, як зазначено вище). Крім того, має бути проведена скоординована оцінка впливів і загроз, заходів збереження та майбутніх перспектив, якщо це доцільно. Оскільки комбіновані оцінки можуть ґрунтуватися на різних джерелах даних, важливо, щоб у полі **13.2 «Транскордонна оцінка»** була надана інформація про те, яким чином проводилася оцінка.

6 Hammond et al., 2013

1.1.4 Джерела інформації для оцінок стану видів

Держави-члени зобов'язані відповідно до статті 11 проводити обстеження та інвентаризацію, і ці дані повинні стати основою для оцінок за статтею 17. Поле **2.3** Формату (Додаток А) вимагає від держави-члена подати інформацію про такі схеми.

Проект [EuropaBON](#) має на меті створення центру для координації моніторингової діяльності в Європі. Хоча на момент складання цього посібника проект все ще триває, інформація про моніторингові схеми для основних груп видів і посилання на них доступні для різних європейських країн.

Європейська комісія опублікувала [рекомендації для великих хижаків](#). Хоча вони були розроблені з управлінської точки зору, це може бути джерелом інформації для цієї групи видів (Voitani et al., 2015). Для звітування за статтею 17, у разі суперечливих порад, пріоритет надається рекомендаціям, наведеним в цих керівних принципах.

1.1.5 Звітність у випадках, коли визначення двох видів є проблематичним

Загалом, у випадках, коли визначення двох близьких видів є проблематичним і доступні лише польові оцінки, що охоплюють обидва види, державам-членам рекомендується надавати розподіл за видами (включаючи звітні показники та всі оцінки) на основі початкових спільних оцінок та експертного висновку або моделювання з використанням будь-якої іншої релевантної екологічної інформації чи часткових обстежень (зокрема, наприклад, генетичного аналізу, що допомагає оцінити відносну частку двох видів).

У виняткових випадках, якщо надійний поділ неможливий, можна надати однакові значення для обох проблемних видів. Цього варіанту бажано уникати, якщо це призведе до значного переоцінювання, наприклад, чисельності популяції або ареалу одного чи обох видів. Якщо наводяться спільні значення/оцінки, у полі «Додаткова інформація» для кожного розділу, де наводиться спільне значення або оцінка, слід надати відповідне пояснення (включно з видовими назвами відповідних видів). В ідеалі це пояснення повинно містити будь-яку інформацію, яка може прояснити відносну пропорцію, наприклад, чисельність популяції між двома видами. Використаний метод має відображати той факт, що фактичні цифри, зазначені у звіті, є приблизними і повинні бути «b) засновані в основному на екстраполяції з обмеженої кількості даних» або «с) засновані в основному на експертній думці з дуже обмеженою кількістю даних», відповідно. Якщо жодне з цих положень не є можливим, інформація буде вказана як «невідомо».

Загалом, якщо в керівних принципах не зазначено протилежного, неможливо подавати спільні звіти для двох або більше видів.

1.2 ТЕНДЕНЦІЇ

Цей розділ надає додаткову інформацію до рекомендацій, викладених в «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Оцінка стану збереження підкреслює важливість інформації про тенденції: тенденції є вирішальними для оцінки стану збереження, оскільки зазвичай лише стабільні або зростаючі тенденції можуть призвести до висновку про сприятливий стан збереження (FCS). Тому загалом слід приділяти більше уваги методології моніторингових схем для покращення якості інформації про тенденції.

Тенденції є невід’ємною частиною оцінки всіх параметрів стану збереження, окрім «Перспектив на майбутнє». Порівняння загальної тенденції популяції в біогеографічному або морському регіоні з тенденціями всередині мережі Natura 2000 є важливим для оцінки впливу мережі Natura 2000 на стан збереження (див. також розділ «**1.11 Охоплення Natura 2000 (pSCIs, SCIs та SAC) для видів Додатка II**»).

Тенденції зазвичай отримують за допомогою моделювання або на основі наявних схем моніторингу, які базуються на вибірковому спостереженні, оскільки повні обстеження є винятком і зазвичай проводяться лише для дуже рідкісних видів. Методи вибірки мають бути статистично обґрунтованими, де це можливо. За відсутності спеціалізованих схем моніторингу, тенденції зазвичай базуються на експертних оцінках і в такому разі повинні подаватися лише як напрями (зростаюча/спадаюча/стабільна), без зазначення абсолютних значень. Невідомі тенденції слід позначати як «невідомі». Якщо наявних даних недостатньо для визначення напрямку тенденції, це можна вказати як «невизначено» (відсутність чіткого сигналу).

Тенденція – це (вимір) напрямленої зміни параметра з часом. Тенденції (особливо популяційні) в ідеалі мають базуватись на статистичній регресії часових рядів. Коливання (або осциляція) не є напрямною зміною показника, отже, коливання – це не тенденція. Водночас коливання можуть відбуватись у межах довгострокової тенденції та впливати на оцінку короткострокових тенденцій, оскільки важко визначити, чи справді спостерігається тенденція у короткий проміжок часу, чи маємо справу лише з коливанням або циклічністю популяції.

Коливання є притаманною рисою всіх природних систем і може спостерігатися за будь-якого напрямку тенденції (зростаючій, спадаючій або стабільній). Втім, її можна виявити лише в популяціях, які обстежуються регулярно. Коливання, найімовірніше, будуть виявлені тоді, коли показник вимірюється кілька разів у межах заданого проміжку часу. Ідеально, якщо такі вимірювання здійснюються з високою частотою. У реальності це малоймовірно протягом коротких інтервалів (наприклад, 12 років), тому розгляд короткострокових тенденцій у контексті довгострокових допоможе виявити випадки коливань.

Коливання Ареалу або площі Оселища виду рідко можна виявити протягом 12-річного періоду, і будь-які зміни цих значень, як правило, є довгостроковими. Підсумовуючи: Ареал і Оселище виду навряд чи зазнають коливань у межах 12 років. Однак вимірювання цих параметрів може бути неточним, і для виявлення реальних змін може знадобитися інформація за довший період, з огляду на наявні дані, масштаби вибірки та можливі методи досліджень.

Критерії, які використовуються для визначення того, чи слід класифікувати тенденцію як «стабільну», «зростаючу» чи «спадаючу», залежать від типу наявної інформації про тенденції.

Якщо дані про тенденції є достатньо надійними і дозволяють створити статистично значиму модель, але тенденція є дуже малою (наприклад, якщо межі довірчого інтервалу не перекривають нуль і є достатньо вузькими, щоб забезпечити високий рівень впевненості), навіть малі тенденції слід зазначати як такі, що вказують напрям («зменшення» або «збільшення»). Якщо оцінка стану відхиляється від правил матриці (стан не може бути сприятливим, якщо тенденція зменшується) через незначну величину тенденції, це повинно бути пояснено в полі **13.1 «Оцінка % порогових значень для тенденцій»** під «Додатковою інформацією».

З іншого боку, якщо якість даних недостатня і неможливо змоделювати статистично значиму модель напрямленої тенденції (межі довірчого інтервалу перекривають нуль), тенденція повинна вважатися стабільною і зазначатися як така. Будь-які додаткові деталі можна надати в відповідному полі «Додаткова інформація».

Короткострокові та довгострокові тенденції

Період звітності за Оселищною Директивою становить шість років, але оцінки тенденцій, ймовірно, будуть статистично більш надійними за довші періоди. Тому рекомендується оцінювати короткострокові тенденції за два звітні цикли, тобто 12 років (або період, якнайближчий до цього), оскільки це дасть більш надійну та співвідносну оцінку тенденції; див. Таблицю 5). Довгострокові тенденції, які, ймовірно, будуть статистично більш надійними, також можуть бути надані (в серії необов'язкових полів). Рекомендований період для оцінки довгострокових тенденцій – чотири звітні цикли (24 роки). Це визначення довгострокового періоду, що використовується для звітування про довгострокові тенденції, не повинно плутатися з юридичною вимогою Директиви щодо підтримання оселища у «довгостроковій» перспективі.

Інформація про короткострокові тенденції повинна використовуватися в матриці оцінки для проведення оцінювання природоохоронного стану. Зокрема, величина короткострокового тренду важлива для розмежування категорій стану збереження на несприятливий, тобто U1 несприятливий-невідповідний та U2 несприятливий-поганий. Для параметрів ареалу та популяції

втрата >1% на рік (за період короткострокового тренду) означає несприятливий-поганий стан збереження.

Таблиця 5: Період для оцінки тенденцій

Тенденція	Період для оцінки тенденції
Короткострокова	Два звітні цикли (12 років; або період, максимально наближений до цього)
Довгострокова	Чотири звітні цикли (24 роки; або період, максимально наближений до цього)

Величину тенденції, що звітується, слід зазначати як зміну за відповідний період (наприклад, 12 років для короткострокової тенденції). Якщо величину виведено з даних за інший проміжок часу, слід оцінити зміну для звітного періоду за допомогою простого пропорційного обчислення. Наприклад, зміна на 150 км² за 15 років буде еквівалентна 10 км² на рік або 120 км² за 12-річний період для величини короткострокової тенденції. Якщо зміна сталася в певний час (наприклад, внаслідок катастрофи), слід зазначити точний період або рік і надати пояснення в полі «Додаткова інформація».

1.3 СПРИЯТЛИВІ РЕФЕРЕНТНІ ЗНАЧЕННЯ

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій щодо сприятливих референтних значень, наданих у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Що таке сприятливі референтні значення?

Концепція сприятливих референтних значень (FRVs) походить від визначень у Директиві, зокрема від визначення Сприятливого стану збереження, яке стосується довгострокового поширення та чисельності популяцій видів (стаття 1(i)), а для оселищ – довгострокового природного поширення, структури і функцій, а також довгострокового існування його типових видів (стаття 1(e)) у межах їх природного ареалу. Це вимагає, щоб види підтримували свою присутність на довгостроковій основі як життєздатний компонент своїх природних оселищ. Аналогічно для оселищ, Директива вимагає, щоб існувала необхідна специфічна структура і функції для їх довгострокового утримання та продовження існування, а типові види потрібно, щоб знаходилися в сприятливому стані, тобто підтримували свою життєдіяльність на довгостроковій основі. Якщо держави-члени не підтримують або не відновлюють таку ситуацію, мета Директиви не досягається.

Сприятливі референтні значення – «ареал» для видів і оселищ, «популяція» для видів та «площа» для оселищ – є критичними для оцінки стану збереження. Матриці оцінювання (**Розділи С і Е**) формату звітності вимагають від держав-членів визначити сприятливі референтні значення для ареалу (FRR) та

площі (FRA) для оселищ, а також для ареалу (FRR) і популяції (FRP) для видів. Оцінка стану збереження потім порівнює поточні значення з референтними значеннями. В основному, ареал, площа та популяція повинні бути достатньо великими в порівнянні з сприятливими референтними значеннями (як визначено в матриці оцінювання), щоб зробити висновок, разом з іншими критеріями (наприклад, тенденціями), чи є параметр «сприятливим» чи «несприятливим».

Поняття сприятливих референтних значень було схвалено Комітетом з питань оселищ ще у 2004 році: документ «Оцінка, моніторинг і звітування про стан збереження – підготовка звіту за період 2001-2007 років відповідно до статті 17 Оселищної Директиви»⁷ описує сприятливий референтний ареал, популяцію і площу оселища наступним чином:

Ареал, у межах якого охоплено всі значущі екологічні варіації оселища/виду для певного біогеографічного регіону і який є достатньо великим, щоб забезпечити довгострокове збереження оселища/виду; сприятливе референтне значення має бути принаймні таким, як ареал (за розміром і конфігурацією) на момент набрання чинності Директивою⁸; якщо ареал був недостатнім для забезпечення сприятливого стану, сприятливе референтне значення для ареалу має це враховувати і бути більшим (у такому випадку може бути корисною інформація про історичне поширення при визначенні сприятливого референтного ареалу); у разі відсутності інших даних його можна визначити на основі «найкращої експертної оцінки».

Популяція у межах певного біогеографічного регіону, що вважається мінімальною необхідною для забезпечення довгострокової життєздатності виду; сприятливе референтне значення має бути щонайменше таким, як чисельність популяції на момент набрання чинності Директивою; при визначенні сприятливої референтної популяції може бути корисною інформація про історичне поширення/чисельність; за відсутності інших даних її можна визначити на основі «найкращої експертної оцінки».

Загальна площа оселища в межах відповідного біогеографічного регіону, яка вважається мінімальною необхідною для забезпечення довгострокової життєздатності типу оселища; вона повинна включати площі, необхідні для відновлення або розширення тих типів оселищ, для яких існуюча площа поширення є недостатньою для забезпечення їхньої довгострокової життєздатності; сприятливе референтне значення має бути щонайменше таким, як площа на момент набрання чинності Директивою; при визначенні сприятливої референтної площі може бути корисною інформація про

7 Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3). DG Environment, 2004.

8 Дата «вступу Директиви в дію» для держав-членів, що входили до ЄС уже в 1992 році, – це 10 червня 1992 року, коли було офіційно повідомлено про Директиву; для всіх інших держав-членів, які приєдналися до ЄС пізніше, такою датою є дата їхнього вступу до ЄС.

історичне поширення; за відсутності інших даних її можна визначити на основі «найкращої експертної оцінки».

Встановлення сприятливих референтних значень (FRVs, favourable reference values) для видів

Огляд загальних принципів встановлення референтних значень

Перед встановленням сприятливих референтних значень доцільно зібрати всю необхідну інформацію про вид, щоб зрозуміти його екологічний та історичний контекст. Тому, ідеально, для оцінки сприятливих референтних значень (FRVs) для виду слід зібрати й використовувати дані та інформацію про наступні фактори, якщо вони доступні:

- поточний стан та оцінка недоліків, тобто будь-які впливи чи проблеми;
- тенденції (короткострокові, довгострокові, історичні, тобто задовго до набрання чинності Директивою);
- природна екологічна та географічна варіативність (включаючи генетичну варіативність, взаємодії між видами та всередині видів, варіації умов, в яких види існують);
- екологічний потенціал (потенційний розмах ареалу, з урахуванням фізичних та екологічних умов);
- природний ареал, історичний розподіл та чисельність, а також причини змін, включаючи тенденції;
- безперервність та фрагментація;
- вимоги до популяцій для врахування природних коливань, забезпечення здорової структури популяції та довгострокової генетичної життєздатності;
- міграційні маршрути, шляхи розповсюдження, генний потік, структура популяції (наприклад, безперервна, фрагментована, метапопуляція).

Під час встановлення сприятливих референтних значень (FRVs) слід враховувати такі загальні принципи:

- FRV мають визначатися на основі екологічних і біологічних міркувань;
- FRV мають визначатися з використанням найкращих наявних знань і наукової експертизи;
- FRVs мають визначатися з урахуванням принципу обережності та із включенням запасу на випадок невизначеності;

- FRVs, як правило⁹, не повинні бути нижчими за значення, що існували на момент набрання чинності Оселищною Директивою, оскільки більшість видів було включено до додатків через їх несприятливий стан; при цьому поширення (ареал) і чисельність (популяція) на дату набрання чинності Директивою не обов'язково є еквівалентними FRV;
- FRV для популяції завжди мають перевищувати мінімальну життєздатну популяцію (MVP, від англ. Minimum Viable Population) для забезпечення демографічної та генетичної життєздатності;
- FRV не обов'язково збігаються з «національними цілями»: «Встановлення сприятливих референтних значень слід відрізнити від встановлення конкретних цілей: визначення цілей передбачає перетворення таких орієнтирів на оперативні, практичні й досяжні коротко-, середньо- та довгострокові цілі/етапи. Це, очевидно, передбачає не лише технічні аспекти, а й врахування ресурсів та інших факторів» (Європейська Комісія, 2004¹⁰);
- FRV не дорівнюють автоматично певному «історичному максимуму» чи конкретній історичній даті; однак історична інформація (наприклад, стабільна ситуація в минулому до змін, спричинених зворотними чинниками) має враховуватися при формуванні рішень щодо FRV;
- FRV не дорівнюють автоматично «потенційному значенню» (екологічній місткості), проте таке значення слід використовувати для розуміння можливостей і обмежень у відновленні.

Хоча сприятливі референтні значення (FRVs) мають визначатися окремо для ареалу та чисельності популяції, **між ними існує очевидний взаємозв'язок**, оскільки в межах природного ареалу слід враховувати всі значущі екологічні варіації. Це вимагає ітеративного підходу до встановлення FRV, щоб одне значення враховувало інше – наприклад, популяція має бути достатньо великою, а ареал – належним чином сформованим, щоб забезпечити збереження еволюційного потенціалу виду; або ж ареал має бути досить широким, щоб популяція виду могла проходити всі етапи свого життєвого циклу.

FRV мають подавати дані на рівні біогеографічного/морського регіону держави-члена. Втім, ці географічні одиниці можуть бути не зовсім придатними для обґрунтування FRV з огляду на біологічні та екологічні особливості видів. Тому доцільно встановлювати FRV на найвідповіднішому рівні – найчастіше на національному, іноді на регіональному – і вже звідти виводити національні біогеографічні значення, наприклад, за допомогою пропорційного підходу, що ґрунтується на поширенні та/або чисельності/площі.

9 Наприклад, види з надмірною чисельністю внаслідок штучного підгодовування, а не заходів збереження.

10 Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001–2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3). DG Environment, 2004.

У цих керівних принципах часто вживатиметься термін «сучасне значення». Його слід розуміти як значення, задеклароване державою-членом для поточного звітного періоду, яке порівнюється зі сприятливим референтним значенням.

Підхід на основі моделей та референтних значень

Існує два основні підходи до встановлення сприятливих референтних значень (FRV): підхід на основі моделі та підхід на основі референтних значень. Підхід на основі моделі ґрунтується на біологічних міркуваннях, наприклад, на аналізі життєздатності популяцій (PVA, Population Viability Analysis,) або інших оцінках мінімальної життєздатної популяції MVP. Для застосування цього підходу необхідні добрі знання екології та біології виду, а також наявність життєздатних популяцій, розподілених у межах природного ареалу виду. Підходи на основі референтних даних спираються на умовний історичний орієнтир, який відображає задокументований або визнаний фахівцями зі збереження природи добрий стан виду, або ж передбачають відновлення певної частини оцінених історичних втрат. Обидва підходи враховують дані про поширення, тенденції, відомі чинники впливів, а також скорочення чи розширення ареалу або популяції. Ці підходи не є взаємовиключними та будуть детальніше описані в наступних розділах разом із практичними рекомендаціями та прикладами.

З метою розробки практичних і реалістичних рекомендацій, що сприяють гармонізації між державами-членами, водночас забезпечуючи необхідну гнучкість (наприклад, використаний метод, залежить від наявних даних), рекомендується поетапний підхід, що узагальнено представлений на Рисунок 1 нижче.

Поетапний підхід та конкретні методи визначення сприятливих референтних значень (FRV) значною мірою залежать від наявних даних і знань щодо кожного виду. Запропоновано три загальні рівні доступності даних і знань:

- **високий рівень:** добрі дані про фактичне поширення та екологічні вимоги/особливості; наявні хороші історичні дані та інформація про тенденції;
- **середній рівень:** добрі дані про фактичне поширення та екологічні вимоги/особливості; обмежені історичні дані про поширення (доступні тільки дані про тенденції);
- **низький рівень:** дані про фактичне поширення та екологічні вимоги/особливості є обмеженими та/або ненадійними; практично відсутні історичні дані і немає інформації про тенденції.

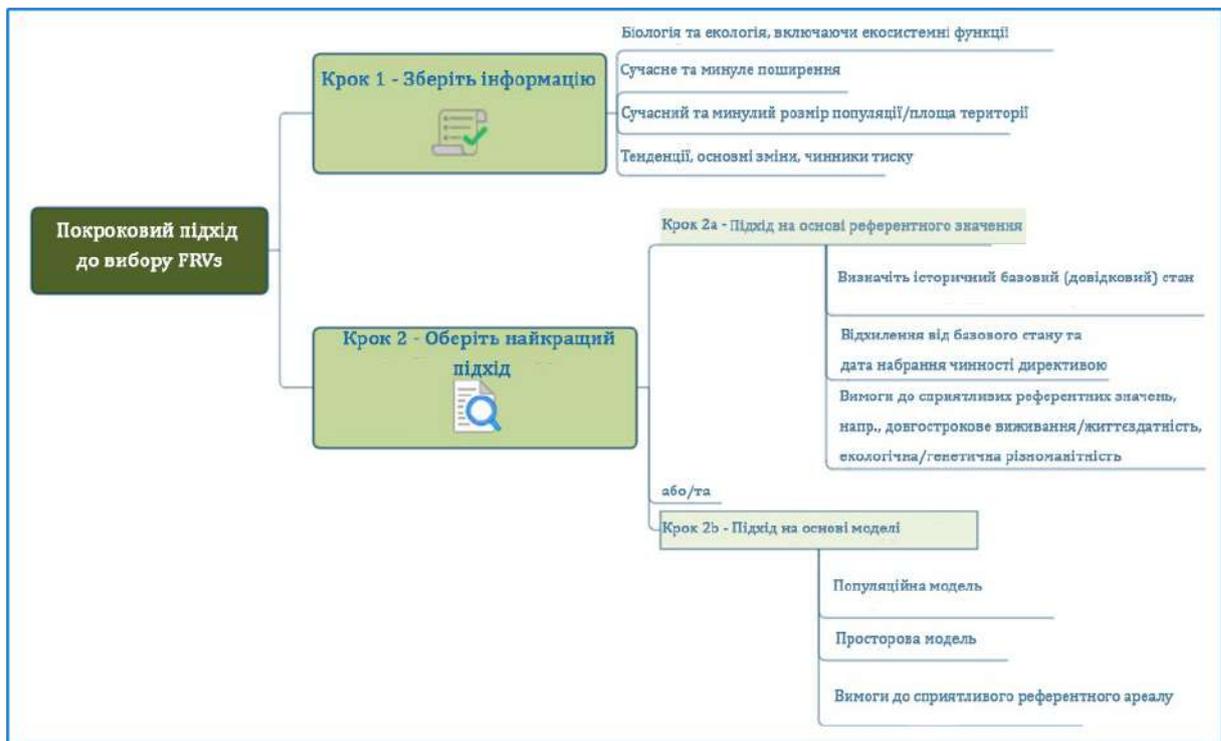

Рисунок 1: Ілюстрація покрокового підходу до встановлення сприятливих референтних значень (FRV)

Рекомендований підхід передбачає певну кількість кроків, які будуть детальніше описані нижче¹¹. Підсумовуючи, і без уточнення всіх умов, це:

- **Крок 1: Зберіть інформацію**

Зберіть всю відповідну інформацію про вид, необхідну для розуміння його екологічного та історичного контексту: біологія та екологія; природний ареал, фактичне та історичне поширення (включаючи період до набрання чинності Директиви) та розмір популяції/площі; тенденції, їхні причини та час, коли відбулися великі зміни, чинники впливу.

- **Крок 2: Оберіть найкращий підхід**

Залежно від наявності та якості зібраних даних та інформації оберіть найкращий спосіб встановлення FRVs.

- » **Крок 2a: Підхід на основі референтного значення**

Порівняйте сучасне поширення та розмір популяції або площу з показниками з сприятливого історичного періоду та на момент набрання чинності Директиви.

Перевірте, чи достатньо цих значень для забезпечення довготривалої життєздатності та виживання виду, а також для охоплення екологічних варіацій.

¹¹ Для кращого розуміння практичного розвитку зазначених підходів (а також подальших етапів, що будуть описані детальніше), на Довідковому веб-порталі до статті 17 буде доступно кілька прикладів. Крім того, розширені методи та інші приклади подано у Bijlsma et al., 2017.

Встановіть значення або використовуйте відсоткові класи, щоб оцінити, наскільки поточне значення відрізняється від сприятливої ситуації.

» **Крок 2b: Підхід на основі моделі**

Розробіть моделі, що ґрунтуються на популяціях, або використовуйте наявні оцінки, отримані з таких моделей, для оцінки сприятливої референтної популяції, враховуючи вимоги до сприятливого референтного ареалу.

Сприятливі референтні значення для видів — FR ареал і FR популяція — повинні враховувати вимоги Директиви щодо як екологічного/генетичного різноманіття, так і довготривалого виживання виду.

По-перше, природний ареал виду в державі(ах)-члені(ах) не повинен скорочуватись (Стаття 1(i)). Екологічне/генетичне різноманіття часто пов'язане з географічними (північ-південь/схід-захід) та екологічними градієнтами (наприклад, висотними, геологічними, кліматичними).

Наступний розділ докладніше розглядає питання довготривалої життєздатності та виживання популяції або популяцій виду в його природному ареалі в ЄС.

Розуміння довгострокового виживання/життєздатності

Тлумачення поняття довгострокової «життєздатності» або здатності виду «підтримувати себе» розглядається у численних публікаціях з охорони природи, а також у ширшому контексті планування та управління заходами збереження. Для деяких видів були підготовлені «плани дій» — на місцевому, регіональному, національному або європейському рівні. Хоча ці плани зазвичай не оперують терміном «сприятливе референтне значення», вони іноді розглядають близькі за змістом поняття й можуть бути джерелом ідей та інформації. Наприклад, Європейська Комісія підтримує розробку [планів дій ЄС для окремих видів](#), а Рада Європи опублікувала європейські [плани дій для великих хижаків](#).

В екологічних дослідженнях (наприклад, Beissinger & McCullough, 2002) «життєздатність» популяції розглядається через аналіз життєздатності популяції (PVA) та пов'язане з ним поняття мінімальної життєздатної популяції (MVP). Розмір MVP означає кількість особин, необхідну для забезпечення достатньо високої ймовірності збереження популяції або для збереження достатнього генетичного різноманіття, необхідного для підтримання еволюційного потенціалу.

Однак, як вимагає Директива, у новітніх публікаціях з цієї теми наголошується, що життєздатність виду не слід зводити лише до уникнення ризику зникнення, зосереджуючись виключно на демографічній життєздатності популяцій (часто представлена як MVP). Наприклад, важливе значення мають такі аспекти, як «роль виду в екосистемі» (Epstein et al., 2015), «екологічна функціональність, яка дає змогу виду реагувати на зміни у видових угрупованнях», та

«стійкість, якої можна досягти завдяки великим динамічним метапопуляціям» (Redford et al., 2011). Caughley (1994) розрізняв парадигми «малих популяцій» та «популяцій, що скорочуються» у збереженні біорізноманіття. У свою чергу, Matthews (2016) застерігає, що вузьке зосередження лише на життєздатності популяції може призвести до формування «екології мінімуму».

Поняття життєздатної (мета)популяції¹² може бути корисним для обґрунтування сприятливої референтної популяції, проте воно відрізняється від поняття сприятливої популяції і потребує масштабування: (мета)популяція може бути життєздатною на дуже локальному рівні (наприклад, для маломобільних видів) або на міжнародному рівні (наприклад, для мігруючих видів), тоді як «сприятлива популяція» стосується стану збереження популяцій у межах природного ареалу виду, який, з метою оцінювання та звітування, може бути поділений на референтні одиниці, наприклад, на рівні держави-члена або біогеографічного регіону. Сприятливе референтне значення, як правило, охоплює багато окремих (мета)популяцій у межах однієї держави-члена, або ж держава-член може охоплювати лише частину великої міжнародної (мета) популяції – у такому випадку доречним може бути встановлення референтного значення на біогеографічному рівні (див. Таблицю 6 нижче).

Різниця між мінімально життєздатною (мета)популяцією та поняттям сприятливого стану збереження стає очевидною з формулювання в Оселищній Директиві: стан збереження стосується «довгострокового поширення та чисельності популяцій» видів (стаття 1(i)), маючи на меті підтримання або відновлення популяцій до сприятливого стану збереження (стаття 2.2) у межах їхнього природного ареалу, щоб вид залишався життєздатним елементом своїх природних оселищ. Тому важливо, щоб сприятливі референтні популяції відображали «довгостроково життєздатний компонент природного оселища» на рівні виду в межах його природного ареалу та поширення, а не лише мінімально життєздатну популяцію.

Покроковий процес встановлення сприятливих референтних значень для видів

Крок 1: Збір інформації про вид

Нижче наведено приклади даних та інформації про біологію та екологію виду, які можуть бути релевантними:

- стратегії життєвого циклу та здатність до поширення;
- просторова та генетична структура популяції: субпопуляції, метапопуляції, одиниці управління (морське середовище);

12 Метапопуляція складається з групи просторово відокремлених субпопуляцій одного й того самого виду, які певною мірою взаємодіють між собою шляхом імміграції або обміну особинами між окремими субпопуляціями. Хоча одна субпопуляція може бути недостатньою для забезпечення довгострокової життєздатності виду в певній місцевості, сукупний ефект кількох пов'язаних субпопуляцій може забезпечити таку життєздатність.

- вимоги щодо оселищ на кожному етапі життєвого циклу: розмноження, живлення, відпочинок, міграція, запилення;
- географічні варіації (відмінності) у вимогах щодо оселищ, міграційних маршрутах;
- потенційний ареал.

Знання про структуру популяцій виду є корисними для розуміння просторового масштабу, в якому вони функціонують, а також для вибору підходу до встановлення сприятливих референтних значень (Таблиця 6).

Таблиця 6: Категорії популяцій за структурою та характером міграції і орієнтовний рівень для встановлення сприятливих референтних значень

Категорія популяції	Коментарі та приклади
<p>Популяції осілих (не-мігруючих) тварин, більш-менш мобільних</p>	<p>Великі або малі осілі види з більшим чи меншим обміном на рівні держави-члена або нижче; FRVs зазвичай встановлюються на рівні держави-члена (або на біогеографічному рівні держави-члена) або у співпраці з сусідніми країнами – залежно від поширення виду та того, чи є його популяції транскордонними.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Barbastella barbastellus</i> • <i>Austropotamobius pallipes</i> • <i>Carabus olympiae, Osmoderma eremita</i> <p>Великі, більш-менш мобільні осілі види з однією або кількома чітко ізольованими популяціями; FRVs зазвичай мають встановлюватися на біогеографічному рівні держави-члена або на рівні держави-члена, якщо популяція(ї) поширена у кількох регіонах.</p> <ul style="list-style-type: none"> • самиці <i>Ursus arctus</i> • <i>Monachus monachus</i> • декілька <i>Coleoptera</i> and <i>Odonata</i> • <i>Margaritifera margaritifera, Unio crassus</i>. <p>Осілі, малі й мобільні види тварин; FRVs зазвичай мають встановлюватися на біогеографічному рівні держави-члена.</p> <ul style="list-style-type: none"> • багато видів метеликів. <p>Особини з природно великими індивідуальними територіями (>100 км² до >1000 км²); FRVs зазвичай мають встановлюватися для всієї популяції (або метапопуляції), що може передбачати співпрацю між державами-членами, які поділяють одну й ту саму популяцію (метапопуляцію).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Canis lupus</i> • деякі кити і більшість дельфінів.

Категорія популяції	Коментарі та приклади
<p>Популяції осілих (не мігруючих) тварин з низькою мобільністю та види рослин</p>	<p>Часто з розпорошеним, мозаїчним поширенням або ізольованим/поодиноким поширенням; FRVs зазвичай мають встановлюватися на біогеографічному рівні держави-члена.</p> <ul style="list-style-type: none"> • наземні ссавці: <i>Microtus cabrerae</i> • земноводні/плазуни: більшість видів • комахи: <i>Apteromantis aptera</i>, <i>Baetica ustulata</i> • молюски: усі <i>Gastropoda</i> • судинні рослини, мохи, лишайники: більшість видів.
<p>Популяції мігруючих тварин</p>	<p>З особинами, що здійснюють великі циклічні, спрямовані переміщення; FRVs зазвичай мають встановлюватися шляхом співпраці між державами-членами, на території яких види зазвичай трапляються у певні періоди року.</p> <ul style="list-style-type: none"> • деякі кити • <i>Caretta caretta</i> • <i>Salmo salar</i>, <i>Petromyzon marinus</i>. <p>Частково мігруючі; FRVs зазвичай мають встановлюватися на рівні держави-члена або її біогеографічному рівні з урахуванням можливих появ у сусідніх країнах.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Miniopterus schreibersii</i> • <i>Phoca hispida botnica</i> (<i>Pusa hispida botnica</i>), деякі кити і дельфіни • Прісноводні риби та міноги: більшість видів.

Інший набір інформації, яку потрібно зібрати, включає дані та відомості про поширення (а отже, і ареал) і розміри популяцій у минулому (віддаленому та недавньому), на момент набрання чинності Директивою та в теперішній час (тобто на момент проведення оцінки). Віддалене історичне минуле охоплює останні два-три століття (де це можна застосувати), а недавнє історичне минуле – до приблизно 50 років до набрання чинності Директивою (тобто 1940-1950-ті роки).

Ця інформація має вирішальне значення для розуміння змін, що відбувалися з видами, і для обґрунтування встановлення FRVs у наступних етапах. За наявності, ці дані слід доповнювати інформацією про тенденції та чинники впливу, щоб зрозуміти, які події спричинили суттєві зміни або зрушення у стабільних тенденціях поширення видів і чисельності популяцій, а також коли саме це відбулося. Наприклад, китів почали інтенсивно виловлювати з 1850-х років, причому найінтенсивніший період (у східній частині Північної Атлантики) припав на 1900-1960-ті роки; загальний захист став поширеним у середині 1980-х. Афаліна, ймовірно, була більш поширеною до 1900 року й також могла зазнати скорочення чисельності між 1960-ми та 1980-ми роками; морська свиня також, ймовірно, зазнала скорочення чисельності у ХХ столітті, особли-

во в другій його половині. В обох випадках підвищення рівня забруднення могло відігравати роль; у другому випадку, додатково, майже напевно мав значення прилов, а також, цілком ймовірно, виснаження кормової бази внаслідок надмірного вилову рибних запасів.

Крок 2а: Використання підходу на основі референтних даних для встановлення FRVs

Наявність та якість даних та інформації, зібраних на Кроці 1, суттєво відрізнятимуться залежно від виду, а також для показників поширення (ареалу) і чисельності популяції.

Проте цю інформацію слід прагматично використати для приблизної оцінки того, наскільки поточні значення ареалу (на основі поширення) і чисельності популяції відхиляються від сприятливих референтних значень, користуючись критерієм «приблизно дорівнює FRVs» і заздалегідь визначеним інтервалам у Форматі звітування. Ця інформація може бути корисною, зокрема, для оцінки потреб у відновленні.

Наведений нижче **«ключ для прийняття рішення»** слід використовувати загалом, з урахуванням того, що для деяких видів (наприклад, деяких великих хижаків) Крок 2б, що базується на популяційному підході, може бути більш доречним. Крім того, елементи з Кроку 2б також можуть бути використані для допомоги в оцінці FRP, наведеного нижче. Слід враховувати попередні розділи «Загальні принципи встановлення сприятливих референтних значень (FRVs)» та «Розуміння довгострокової життєздатності / виживання».

Пункт 1

Якщо розподіл і розмір популяції не зазнали помітних змін або скорочень (тенденції залишались відносно стабільними) в минулому, включаючи нещодавнє минуле, і розмір поточної популяції достатній для забезпечення життєздатності виду в довгостроковій перспективі, то:

- сприятливий референтний ареал (FRR) має бути рівним або приблизно рівним поточному ареалу;
- сприятлива референтна популяція (FRP) має бути рівною або приблизно рівною поточній чисельності популяції¹³.

Якщо поточний ареал менший за минулий ➡ перейдіть до пункту 2.

Якщо поточний розмір популяції менший за минулу популяцію ➡ перейдіть до пункту 3.

13 Або у виняткових випадках (наприклад, для видів із надмірною чисельністю внаслідок нецілеспрямо-ваного підгодовування чи для видів, чисельність яких зростає з моменту набуття чинності Директивою та які завдають шкоди іншим видам, що охороняються), сприятливе референтне значення популяції (FRP) має бути нижчим за поточну чисельність популяції.

Пункт 2 – наявний ареал менший за минулий ареал.

Ідентифікуйте, які додаткові території повинні бути охоплені видом у майбутньому, щоб відновити (минулий) ареал, який є достатньо великим і добре розподіленим для забезпечення існування життєздатних у довгостроковій перспективі популяції або популяцій, ; при цьому слід враховувати, чи є відновлення ареалу технічно та екологічно можливим. Наявність і якість даних, що використовуються для такої ідентифікації та оцінки, можуть призвести до різних способів вираження сприятливого референтного ареалу (FRR):

- значення, що дорівнює «поточному значенню ареалу» плюс «додаткові площі ареалу, що підлягають відновленню»;
- заздалегідь визначений інтервал, що перевищує поточний ареал виду, наприклад, ареал виду є на 2-10 % меншим за FRR, на 11-50 % меншим за FRR, на 51-100 % меншим за CPA;
- у будь-якому разі оцінений FRR, не повинен бути меншим за ареал на дату набуття чинності Директиви.

Пункт 3 – поточний розмір популяції менший за минулий розмір популяції.

Визначте, яким чином розмір популяції може бути відновлений до (минулого) сприятливого рівня: шляхом збільшення чисельності наявної популяції (або популяцій) та/або реінтродукції популяції (або популяцій) у межах її природного ареалу. Якщо наявна популяція (або популяції) є життєздатною у довгостроковій перспективі, але інформація про минулий розподіл свідчить про локальне зникнення однієї або кількох популяцій, це має бути враховано при визначенні сприятливої референтної популяції (FRP). Водночас слід враховувати, чи є така реінтродукція технічно та екологічно можливою¹⁴. Інформація про минулі тенденції, якщо вона доступна, повинна використовуватись для визначення FRP. Наявність і якість даних, що використовуються для такої ідентифікації та оцінки, можуть призвести до різних способів вираження FRP:

- **значення**, що дорівнює «поточній чисельності популяції» плюс «додаткова кількість особин, що підлягають відновленню» (відновлення може відбуватись шляхом підселення/реінтродукції та/або природного приросту, наприклад, у результаті зменшення впливу);
- **заздалегідь визначений інтервал**, що означає «більше, ніж поточний розмір популяції», наприклад, популяція є на 5-25 % меншою за FRP, на 26-50 % меншою за FRP, на 51-100 % меншою за FRP;
- у будь-якому разі оцінене значення FRP не повинно бути меншим за розмір популяції на дату набуття чинності Директиви, за винятком випадків,

14 [Керівні принципи МСОП щодо реінтродукцій та інших транслокацій у цілях збереження \(The IUCN Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations\)](#) містять корисну інформацію для прийняття рішень щодо реінтродукції та планування її проведення

коли такий розмір був зумовлений неприродними умовами або коли для виду є типовими значні коливання чисельності популяції, і в той момент вона перебувала на «піковому рівні», що не є біологічно стійким.

Пункт 4 – невідомий FRR або FRP.

Висновок про FRR, або FRP «невідомо» слід використовувати тільки в тих випадках, коли майже немає даних про поточний ареал виду та розмір популяції, а також відсутня інформація про його історичний контекст.

Крок 2b: Використання підходу на основі популяції для встановлення FRVs

Є кілька видів, для яких підхід на основі референтних даних не є можливим або доречним для встановлення FRVs:

- види, для яких немає достатньої історичної інформації про розподіл, розмір популяції, тенденції, впливи;
- види, для яких відновлення ареалу та/або популяції до певних історичних рівнів взагалі не є можливим;
- види, для яких зусилля з відновлення не будуть пропорційними та розумними з точки зору цілей збереження Директиви (наприклад, передбачають великомасштабне відтворення оселищ для виду в нині урбанізованих районах).

Блок 5: Міркування щодо аналізу життєздатності популяцій (PVA), мінімальної життєздатної популяції (MVP) та узагальнених генетичних правил.

Аналіз життєздатності популяцій (PVA) та концепція мінімальної життєздатної популяції (MVP) можуть бути корисними інструментами для обґрунтування сприятливих референтних значень. Водночас FRP завжди має бути більшим за мінімальну життєздатну популяцію (MVP) для забезпечення демографічної та генетичної життєздатності (див. також вище «Загальні принципи встановлення сприятливих референтних значень (FRV)»).

PVA — це кількісний метод моделювання, який використовує демографічні та кількісні дані про вид і враховує ідентифіковані загрози для виживання популяції з метою оцінки ймовірності вимирання або втрати генетичного різноманіття (Beissinger & McCullough, 2002). PVA застосовує моделі динаміки популяцій, що враховують чинники коливань чисельності популяції, для прогнозування ймовірності вимирання та виявлення процесів, які підвищують вразливість популяції. PVA вимагає великого обсягу біологічних даних. Деякі нещодавні приклади практичного застосування PVA стосуються скандинавських популяцій вовка, ведмедя, рисі, росомахи (Nilsson, 2013; Bruford, 2015), а також бурого лісового метелика (Bergman & Kindvall,

2004), жаби озерної та переливниці Гланвілла (Sjögren-Gulve & Hanski, 2000). Brambilla та ін. (2011) надали оцінки сприятливої референтної чисельності популяцій на основі PVA для італійських гніздових птахів із чисельністю менше 2 500 пар. Застосування PVA у збереженні рослин розглянуто у працях Brigham & Schwarz (2003) та Zeigler (2013). Однак для більшості видів, зазначених у додатках до Директиви, аналіз PVA ще не проводився.

У PVA життєздатність метапопуляції може оцінюватися та моделюватися як за допомогою демографічних і/або генетичних моделей, так і за допомогою структурно простіших моделей заселення. Такі моделі проєктують у майбутнє закономірності локального вимирання та (повторного) заселення окремих локальних популяцій. Дуже прості моделі можуть базуватись на досить нереалістичних припущеннях, однак більш складні, просторово-явні моделі заселення ділянок (SPOMs, spatially explicit patch occupancy models), які враховують вплив багатьох просторових та екологічних чинників на динаміку метапопуляції, дають змогу здійснювати прогнозування за правдоподібними екологічними сценаріями. Це дозволяє оцінювати ризики та довгострокові тенденції.

Загальні генетичні правила, отримані з аналізів популяційної генетики та PVA, рекомендують загальні порогові значення для чисельності життєздатних популяцій («генетична життєздатність»). Однією з найбільш використовуваних і обговорюваних узагальнень є «правило 50/500», яке стверджує, що ефективний розмір популяції $N_e = 50$ достатній для запобігання депресії інбридингу у видів з природною схильністю до виведення (у короткостроковій перспективі), а $N_e \geq 500$ – для збереження еволюційного потенціалу (Franklin, 1980; Jamieson & Allendorf, 2012). Frankham та ін. (2014) запропонували оновлені рекомендації, включаючи «правило 100/1000» замість цього, однак і більш нові дослідження все ще використовують «правило 50/500» (наприклад, Laikre et al., 2016). Види, які мають великі коливання чисельності популяцій та високий рівень розмноження, зазвичай потребують ефективної чисельності популяції значно вищого за 500. На основі мета-аналізу Traill. et al. (2007), MVP для 99% стійкості протягом 40 поколінь для типового виду з виведенням може бути на рівні кількох тисяч (N) (Frankham et al., 2014: 6.3).

Загальні генетичні правила були використані під час останнього циклу звітності для встановлення FRP, наприклад, у Бельгії (Фландрія) та Нідерландах.

Як вказано в назві, цей підхід має застосовуватись для встановлення FRP. Проте FRR може бути отриманий на основі вимог до FRP, якщо його неможливо визначити за допомогою підходу на основі референтних значень: FRR має мати достатню зв'язність і бути достатньо великим, щоб підтримувати FRP, охоплювати можливі екологічні варіації тощо.

Рекомендується використовувати аналіз життєздатності популяцій (PVA), доступні оцінки чисельності мінімальної життєздатної популяції (MVP) з літератури або загальні генетичні правила (див. **Блок 5**).

Описаний нижче підхід на основі популяцій був адаптований з роботи Bijlsma et al. (2017).

Пункт 1

Визначте або оцініть чисельність мінімальної життєздатної популяції (MVP), враховуючи еволюційний потенціал («генетичний MVP») і генетичну зв'язність популяції з іншими відповідними популяціями того ж виду.

- Якщо якість даних висока: проведіть аналіз життєздатності популяції (PVA).
- Якщо якість даних середня або низька: використовуйте оцінки MVP з а) спеціалізованої літератури щодо виду, б) узагальнених генетичних правил, що відповідають ефективній чисельності популяції $N_e \geq 500$ (довгостроковий «генетичний MVP») або іншій ефективній чисельності, що є адекватним для швидкості розмноження виду та динаміки популяції, або с) популяційних наближених оцінок MVP.

Пункт 2

Визначте коефіцієнт для масштабування чисельності MVP до рівня FRP.

Виходячи з оцінки MVP, необхідна сприятлива чисельність популяції або кількість більш-менш ізольованих (сприятливих) популяцій залежатиме принаймні від екологічних і генетичних відмінностей у межах природного ареалу виду, а також часто від відомих тенденцій. Існує кілька (не завжди незалежних) підходів для масштабування оцінки MVP до рівня FRP.

Для всіх підходів враховуйте: 1) екологічні та генетичні відмінності в межах (історичного) природного ареалу, тобто географічні, кліматичні, геологічні та висотні градієнти, а також суттєві відмінності в історичному землекористуванні; 2) технічну та екологічну доцільність.

Можливі підходи:

- якщо якість даних висока: використовуйте моделі потенційного ареалу та придатності оселищ або наявні оцінки щільності популяції, площі придатного середовища та максимальної відстані розселення для обмеження кількості необхідних популяцій або просторового охоплення однієї мішаної популяції;
- якщо якість даних висока: використовуйте тенденції популяції для визначення коефіцієнта множення MVP;

- якщо якість даних низька: врахуйте екологічні та генетичні відмінності в межах історичного ареалу та визначте мінімальну кількість популяцій (пов'язаних або ізольованих), необхідну для охоплення цієї варіативності;
- для мігруючих видів і видів з великими домашніми ареалами: розглядайте структуровані популяції відповідно до одиниць управління (наприклад, морські ссавці й черепахи).

Пункт 3

Визначте FRP.

- Якщо коефіцієнт масштабування можна оцінити з достатньою впевненістю:
 - » FRP дорівнює MVP, помноженому на коефіцієнт масштабування (кількість необхідних популяцій або інший множник); у будь-якому разі розраховане значення FRP не може бути меншим за чисельність популяції на дату набрання чинності Директивою.
- Якщо коефіцієнт масштабування можна оцінити лише якісно, використовуйте такі принципи:
 - » якщо MVP значно менший за чисельність популяції на дату набрання чинності Директивою, то FRP має бути принаймні рівним цьому значенню;
 - » якщо MVP приблизно дорівнює або перевищує чисельність популяції на дату набрання чинності Директивою, а коефіцієнт масштабування відносно невеликий, то FRP має бути більшим за це значення;
 - » якщо MVP приблизно дорівнює або перевищує чисельність популяції на дату набрання чинності Директивою, а коефіцієнт масштабування відносно високий, то FRP має бути більшим за останнє значення.
- Якщо точну сприятливу референтну чисельність популяції неможливо надати, використовуйте заздалегідь визначені інтервали, згадані вище та в «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування», розділ В 6.18.

Пункт 4

Врахуйте наслідки для встановлення FRR.

Якщо FRP перевищує чисельність популяції на дату набрання чинності Директивою, визначте, наскільки потрібно (або не потрібно) розширити ареал, щоб охопити FRP.

1.4 КАРТИ

Цей розділ надає додаткову інформацію до рекомендацій, наведених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Карти поширення

Подання карт поширення всіх видів Додатків II, IV і V, наявних у державі-члені, є базовою вимогою звітування за статтю 17. Основні вимоги до карт поширення описано в «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування», а додаткові технічні характеристики подано на Довідковому веб-порталі.

В ідеалі карта поширення має надавати повну та актуальну інформацію про фактичне виявлення виду на основі результатів комплексної картографічної програми / ініціативи / проєкту / інвентаризації або статистично обґрунтованої моделі.

У багатьох випадках польові дані охоплюють лише частину фактичного ареалу виду або доступні лише застарілі дані. У такій ситуації Формат звітування передбачає, що карта поширення може бути створена на основі моделі або екстраполяції. Державам-членам рекомендується подавати більш актуальну або повну інформацію про поширення, повторно створюючи карту поширення на основі наявних даних, таких як результати програми моніторингу або дані про придатні оселища.

У деяких випадках, навіть із використанням екстраполяції, отримана карта поширення буде дуже неповною порівняно з імовірним ареалом виду (див. Рисунок 2). Державам-членам рекомендується подавати навіть неповну карту поширення. Однак якщо карта поширення, створена на основі комплексної картографії, моделювання, екстраполяції або експертної оцінки, охоплює менше 75 % ймовірного фактичного ареалу виду (тобто є неповною відносно пе-

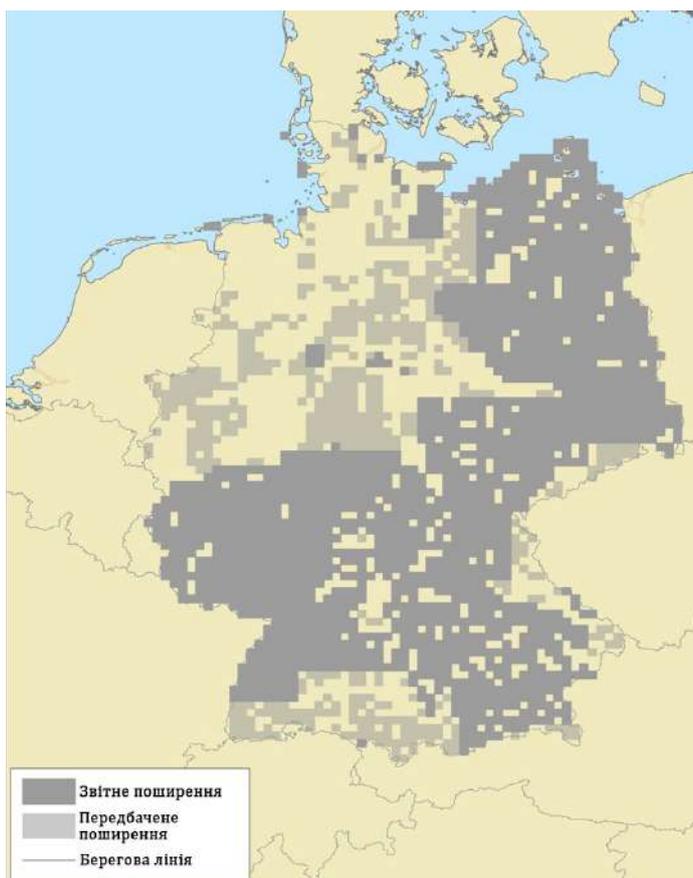

Рисунок 2: Гіпотетична карта поширення виду в Німеччині з передбачуваним (ймовірним) та зазначеним у звіті поширенням. Якщо зазначене у звіті поширення охоплює менше ніж 75 % передбачуваного ареалу, «Використаний метод», слід вказати як «(d) Дані недостатні або відсутні».

редбачуваного поширення), у полі **«Використаний метод»** слід зазначити: «(d) Дані недостатні або відсутні».

Деякі питання, пов'язані з картами поширення (у контексті обчислення ареалу)

Випадкові знахідки, поодинокі знахідки

Ареал для звітування за статтею 17 відображається як зовнішня оболонка навколо карти поширення виду. Відповідно, розмір і форма ареалу значною мірою визначаються знахідками виду на периферії поширення. Площа поширення також використовується як ваговий параметр у межах біогеографічної оцінки на рівні ЄС, коли інформація про чисельність популяції відсутня.

Види іноді трапляються за межами свого звичного ареалу, однак такі випадкові знахідки не повинні впливати на форму та розмір ареалу, а також не мають враховуватися при оцінці на основі поширення виду в межах біогеографічної оцінки ЄС. Отже, карта поширення повинна базуватися лише на регулярних місцях перебування виду (за винятком карт «випадкових» або «новоприбулих» видів; див. розділ «Категорії знахідок, що використовуються у контрольному списку видів» у главі «Види, що підлягають звітуванню» у частині «Рекомендації щодо видів»). З іншого боку, особливо на межах природного географічного ареалу, види можуть бути присутніми в невеликій кількості в нетипових умовах. Такі периферійні локалітети слід включати до карти поширення виду, якщо вони становлять регулярні та/або стабільні випадки перебування, оскільки вони мають значення для обчислення ареалу.

Метапопуляції

Багато видів мають структуру метапопуляцій, що характеризується локальними вимираннями та (ре)колонізаціями (наприклад, Warren 1994). Хоча карта поширення повинна надавати інформацію про фактичне поширення виду, місця, де неодноразово фіксувалась відсутність виду (якщо такі є), але де присутнє відповідне оселище та очікується його колонізація, повинні бути включені в карту поширення, якщо вони є частиною території, яку використовує метапопуляція.

Високомобільні або мігруючі види

Деякі високомобільні або мігруючі види можуть охоплювати великі території протягом свого життєвого циклу. Наприклад, розміри території проживання євразійської рисі або вовка за певних умов можуть перевищувати 100 км² (у Північній Європі території вовків становлять приблизно 800-1000 км², самок рисі – близько 400 км², самців – понад 1000 км²), а території, які займають морські свині, можуть коливатись від 7700 до 70 000 км². Для таких видів поширення здебільшого картується на основі їхньої території проживання або території, яку використовує популяція. У таких випадках карта поширення відображає простір, який регулярно використовується популяцією виду.

Для анадромних риб і міног, які часто реєструються лише в кількох місцях у річкових системах – наприклад, на нерестовищах або біля рибоходів, – у межі поширення слід включати повний міграційний маршрут у річках: від гирл у морі до найвищих відомих ділянок.

Карта поширення випадкових і новоприбулих видів, а також видів, що зникли до набуття чинності Оселищною Директивою

На відміну від поширення видів, що регулярно трапляються, поширення випадкових і новоприбулих видів буде складатися з усіх сіток, у яких було зафіксовано присутність виду (включаючи випадкові знахідки).

Карта поширення видів, які зникли до набуття чинності Оселищною Директивою, має містити сітки з місцем(ями) реінтродукції (якщо здійснюється проєкт реінтродукції) та/або відомими місцями знаходження (для видів, щодо яких наявні ознаки повторного заселення).

1.5 АРЕАЛ

Розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, наведених у розділі «Роз'яснювальні примітки на підтримку Формату звітування».

Поняття ареалу

Ареал визначається як «зовнішні межі загальної площі, на якій вид наявний, і його можна розглядати як оболонку, у межах якої розташовані фактично зайняті площі». Це динамічний параметр, що дозволяє оцінити протяжність і зміни у поширенні виду.

Ареал є просторовим узагальненням поширення, яке відображає випадки виявлення виду у сітці 10×10 км. Взаємозв'язок між виявленнями виду, його поширенням та ареалом ілюструється на рисунку 3.

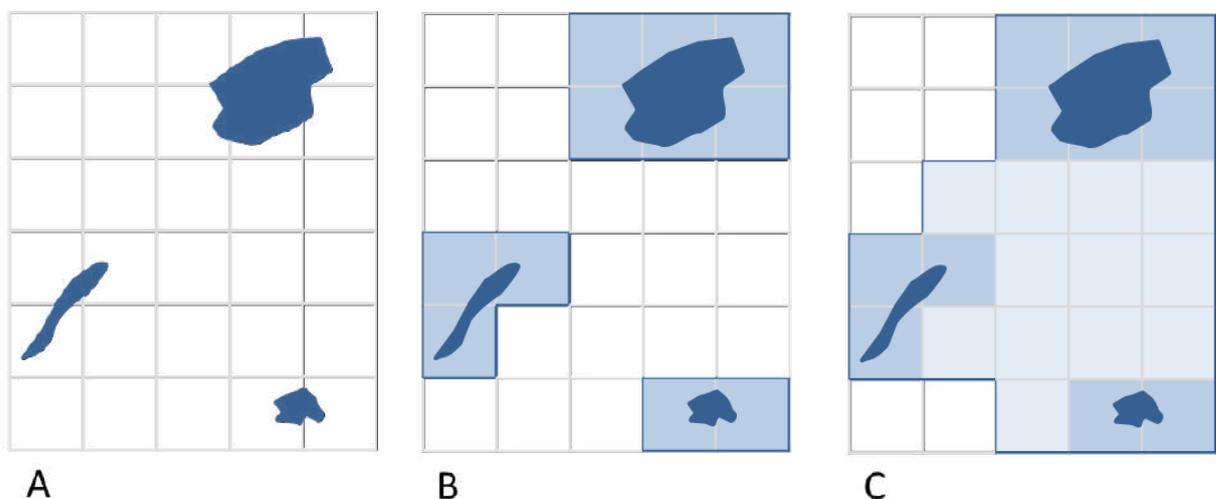

Рисунок 3: Взаємозв'язок між виявленням виду, його поширенням та ареалом.

«**А**» — виявлення виду, зазвичай у вигляді полігона, точки або лінійного об'єкта;
«**В**» — поширення — виявлення у сітці 10×10 км; «**С**» — ареал — просторове узагальнення поширення

Поняття ареалу було схвалене Комітетом з питань оселищ. У документі Комітету з питань оселищ «Оцінка, моніторинг і звітування про стан збереження — підготовка звіту за період 2001–2007 років відповідно до статті 17 Оселищної Директиви»¹⁵ ареал описано таким чином:

Природний ареал приблизно описує просторові межі, в яких трапляється оселище або вид. Це не тотожне точним місцезнаходженням або територіям, де оселище, вид або підвид трапляється на постійній основі. Такі фактичні місцезнаходження або території можуть бути фрагментованими чи роз'єднаними (тобто оселища й види можуть бути розташовані нерівномірно) у межах свого природного ареалу. Якщо роз'єднання є природним, тобто зумовлене екологічними чинниками, то віддалені місцезнаходження не слід інтерпретувати як суцільний природний ареал — наприклад, для альпійського виду ареалом можуть бути Альпи та Піреней, але не нижчі території між ними. Природний ареал, однак, включає території, що не використовуються на постійній основі: наприклад, для мігруючих видів «ареал» означає всі ділянки суходолу або води, які мігруючий вид населяє, тимчасово використовує, перетинає або пролітає у будь-який момент своєї звичайної міграції»¹⁶. Блукаючі або випадкові знахідки (у значенні випадкових, непередбачуваних, нерегулярних) не є частиною природного ареалу.

Природний ареал у цьому визначенні не є сталим, а є динамічним: він може як скорочуватися, так і розширюватися. Природний ареал також може перебувати в несприятливому стані для оселища або виду, тобто бути недостатнім для забезпечення їхнього довготривалого існування.

Коли вид або оселище природно поширюється (самостійно) на нову територію або коли відбувається реінтродукція виду відповідно до процедур, передбачених статтею 22¹⁷ Оселищної Директиви, на територію його колишнього природного ареалу, така територія має вважатися частиною природного ареалу. Аналогічно, відновлення/створення або управління ділянками оселищ, а також певні сільськогосподарські та лісогосподарські практики можуть сприяти розширенню оселища або виду, а отже — і його ареалу. Однак окремі особини або здичавілі популяції тварин, які були навмисно або випадково інтродуковані людиною у місця, де вони не траплялися природно в історичний період або куди не могли б природно поширитися у передбачуваному майбутньому, мають вважатися такими, що перебувають поза межами свого природного ареалу, і, відповідно, не підпадають під дію Директиви.

15 Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001–2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3). DG Environment, 2004.

16 Див. також статтю 1 Боннської конвенції

17 Термін «аборигенний», як використано в статті 22, слід тлумачити таким чином, що вид або оселище вважається аборигенним, якщо воно перебуває в межах свого природного ареалу (як визначено в цьому документі) або в межах будь-якого історичного чи потенційного (до якого воно може поширитися природним шляхом) природного ареалу.

Обчислення ареалу

З урахуванням динамічного характеру ареалу, як це визначено вище, ареал має обчислюватися на основі карти фактичного (або передбачуваного, якщо використовувалося моделювання чи екстраполяція експертної оцінки) поширення, застосованої для відповідного звітної періоду. Обчислення має здійснюватися за стандартизованим методом. Стандартизований метод необхідний для забезпечення відтворюваності обчислення ареалу в різні звітні періоди та для порівняння результатів між державами-членами. Це також дозволить оцінювати тенденції ареалу.

Стандартизований процес, запропонований у цих керівних вказівках, складається з двох етапів:

1. Створення оболонки(ок) навколо сіток поширення. Це просторове обчислення здійснюється шляхом «закриття розривів», де попередньо визначений набір правил задає, у яких випадках дві точки/сітки поширення об'єднуються для формування єдиного полігона ареалу, а де залишається реальний розрив в ареалі.
2. Виключення непридатних територій. Після автоматичного обчислення слід виключити території, які не є придатними, наприклад морські території в ареалі наземного виду.

Крок 1: Створення оболонки(ок) навколо сіток поширення

Що таке відстань розриву?

Більшість основних принципів для оцінки ареалу, включно з розміром розривів, які представлятимуть розривність ареалу, були визначені впродовж звітної періоду 2000-2006 років і залишаються чинними. Ареал має виключати значні розриви, що є природними, тобто зумовленими екологічними чинниками. Те, що вважається природним розривом, значною мірою залежить від екологічних особливостей виду та характеру навколишнього ландшафту. Ідеально було б визначати критерії розривів

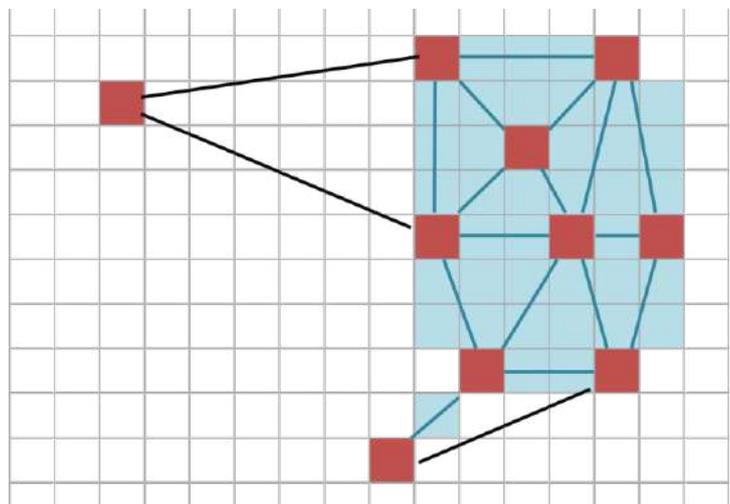

Рисунок 4: Схема, що ілюструє використання відстані розриву під час обчислення ареалу.

- Якщо відстань між двома зайнятими сітками поширення (червоні сітки) менша за відстань розриву (сині лінії), сітки поширення об'єднуються в єдиний ареал (сині сітки).
- Якщо відстань між двома сітками поширення перевищує відстань розриву (чорні лінії), ці сітки не об'єднуються і утворюють розрив в ареалі.

ареалу окремо для кожного виду в кожному конкретному ландшафті, але на практиці це неможливо. У керівних принципах зі звітування запропоновано узагальнений і спрощений підхід до розривів ареалу.

У процесі обчислення ареалу природні розриви представляються через поняття «відстань розриву». Відстань розриву слід розуміти як відстань між двома сітками поширення, які не будуть об'єднані в єдиний полігон ареалу, а залишатимуться як розриви в ареалі (див. Рисунок 4).

Обмеження щодо вибору відстані розриву

Відстань розриву має відповідати визначенню ареалу (як оболонки, що узагальнює поширення з виключенням основних розривів) і дозволити розрахунок полігонів ареалу, які здатні виявляти зміни великого масштабу в поширенні. Ареал, розрахований із використанням більшої відстані розриву (тобто 40-50 км), є чутливішим до змін на межах поширення та до змін великого масштабу в межах зовнішньої межі поширення. З іншого боку, ареал, розрахований із використанням меншої відстані розриву (наприклад, 20 км), є чутливим до змін малого масштабу (див. Рисунок 5).

Розрив принаймні 40-50 км (залежно від групи видів) вважається розривом в ареалі виду.

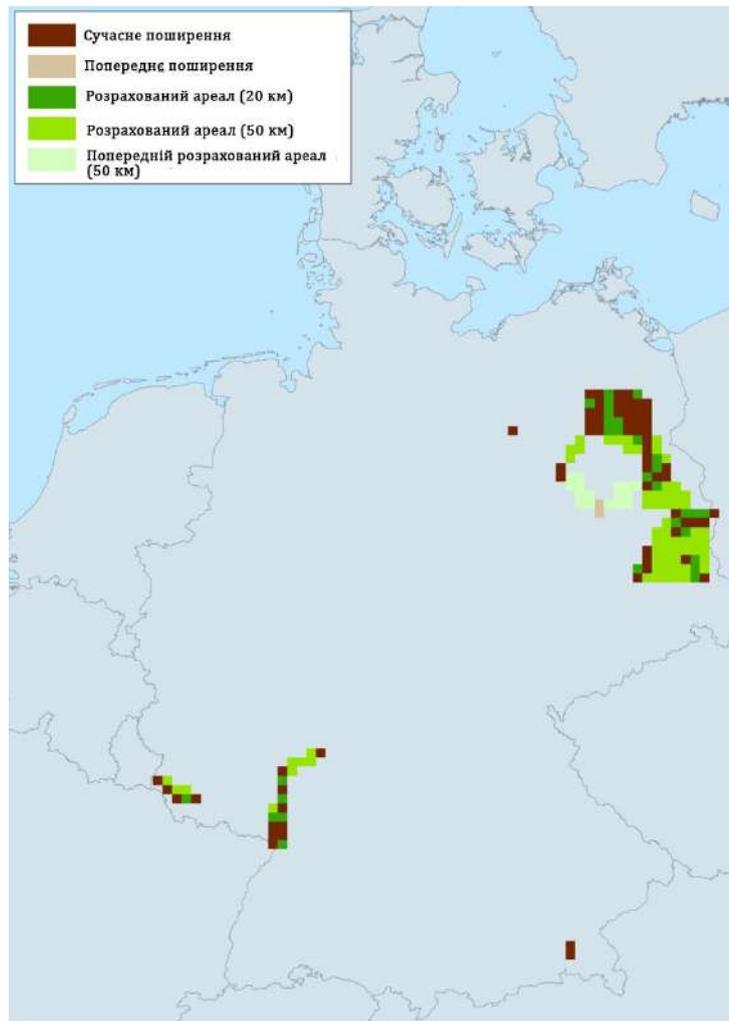

Рисунок 5: Приклад карт ареалу, створених із використанням різних відстаней розриву.

На цій карті показано різницю між ареалами, розрахованими з відстанями розриву 20 км та 50 км. Якщо зникає одна маргінальна популяція, яка займала дві сітки 10×10 км (попереднє поширення), то ареал, розрахований з відстанню розриву 50 км (розрахований ареал (50 км)), зменшиться більш ніж на 15 % від своєї початкової площі (попередній розрахований ареал (50 км)). При використанні відстані розриву 20 км, коли ця маргінальна популяція залишиться ізолюваною від основного полігона ареалу (розрахований ареал (20 км)), зменшення площі ареалу становитиме близько 3 % від його початкової площі. За 12-річного звітного періоду одна й та сама ситуація може призвести до різних висновків: «несприятливий-поганий» для ареалу з відстанню розриву 50 км та «несприятливий-невідповідний» для ареалу з відстанню розриву 20 км.

Водночас відстань розриву має відображати екологічні особливості виду. Це означає, що для мобільних видів ареал обчислюватиметься з використанням більших розривів, і навпаки – для менш мобільних видів використовуватимуться менші розриви. Точні знання про здатність до поширення багатьох видів усе ще є недостатніми, а крім того, потенційна відстань поширення значною мірою залежить від якості навколишньої ландшафтної матриці. Запропоновані відстані розриву є досить узагальненими та відображають основні екологічні відмінності між широкими групами видів. Рекомендовані відстані розриву для кожної групи видів наведено в Таблиці 7, але можуть також застосовуватися інші відстані, якщо вони ґрунтуються на детальних знаннях про види в межах відповідної держави-члена.

Таблиця 7. Рекомендована максимальна відстань розриву для основних груп видів

Група видів	Відстань розриву
Нижчі рослини	40 км
Вищі рослини	40 км
Безхребетні	40 км
Риби та міноги	50 км
Наземні ссавці	40-90 км ¹⁸ , залежно від здатності до поширення та переміщення
Земноводні	50 км
Наземні плазуни	50 км
Морські ссавці та плазуни	90 км ¹⁹

Для дуже рідкісних та/або локалізованих видів, що зустрічаються в конкретних екологічних умовах, ареал може бути рівним поширенню.

Для малих за площею держав-членів або інших малих територій, для яких карта поширення надана з використанням сіток 1×1 км або 5×5 км (див. «Роз'яснювальні примітки на підтримку Формату звітування»), відстані розриву можуть бути відповідно адаптовані (наприклад, відстань розриву у 4 сітки = 4 км може використовуватися для рослин замість 40 км, рекомендованих у Таблиці 19).

18 Відстань між розривами при обчисленні ареалу для високомобільних видів має бути адаптована з урахуванням переміщень виду. Водночас такі переміщення, на відміну від будь-яких змін ареалу, не повинні впливати на обчислені тенденції ареалу.

19 Для деяких видів розподіл за сіткою може наближено відповідати ареалу, оскільки такий розподіл отримано на основі широкомасштабних обстежень, моделювання та/або експертної екстраполяції, або ж він відображає площу, яку використовує популяція. У таких випадках обчислення ареалу є нерелевантним. Відстань між розривами при обчисленні ареалу для високомобільних видів має бути адаптована з урахуванням переміщень виду та може перевищувати 90 км.

Крок 2: Виключення непридатних територій

Технічно, ареал обчислюється шляхом заповнення незайнятих сіток між клітинками поширення. Наступні типи непридатних територій мають бути виключені з обчислення ареалу:

- морські території, які автоматично включаються в ареал наземних видів;
- наземні території, які автоматично включаються в ареал морських видів;
- території за межами національних кордонів;
- території, визначені інструментом ареалу як частина ареалу, що належить до суміжних біогеографічних або морських регіонів, де вид не вказано у списку;
- території без водних об'єктів для прісноводних видів і навпаки.

Хоча розмежування між придатними та непридатними територіями є досить грубим, мета цього кроку полягає лише в тому, щоб виправити найбільш суттєві суперечності, що виникають через автоматизований розрахунок. Технічно процес, описаний у цьому кроці, має бути простим і застосовним для всіх держав-членів.

1.6 ПОПУЛЯЦІЯ

Цей розділ надає додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Одиниці чисельності популяції

Популяція є одним із чотирьох параметрів, необхідних для оцінки стану збереження видів у рамках звітності за статтею 17. Матриця оцінки вимагає, щоб для того, щоб популяція виду була оцінена як «сприятлива», її розмір не повинен бути меншим за сприятливу референтну популяцію, а динаміка і структура популяції не повинні відхилятися від норми. Визнається, що розмір популяції є складною характеристикою, яку важко отримати, і точні кількісні дані неможливо отримати для багатьох видів.

Кожна держава-член має свої традиції моніторингу видів. Однією з основних цілей цих національних схем моніторингу (де вони існують) є оцінка тенденції популяції та величини цієї тенденції для моніторингових видів. Для оцінки чисельності популяції та/або тенденцій видів використовуються різні одиниці, зокрема: особини, місцезнаходження, зайнята територія (можливо, на основі буферної зони навколо окремих знахідок), кількість зайнятих ставків або групи суміжних ставків (з рекомендованою відстанню менше 500 м між ставками) для земноводних, таких як тритони, або відносні одиниці, такі як чисельність, щільність або кількість записів на одиницю зусиль.

Для оцінки стану збереження конкретного виду на рівні біогеографічного регіону ЄС необхідно порівняти розмір популяції виду в різних державах-членах в межах одного і того ж біогеографічного чи морського регіону. Тому важливо, щоб розмір популяції, наданий кожною державою-членом, був виражений в одиниці, яка дозволяє це порівняння. Зважування за популяцією є переважним методом для складання оцінок на рівні регіону ЄС.

Для звітнього періоду 2013-2018 роки широко використовувалися сітки 1×1 км як одиниця популяції. Однак сітка 1×1 км є одиницею розповсюдження, а не популяції, і її використання дає обмежену інформацію про популяцію виду, що присутня в біогеографічному регіоні країни, а іноді навіть може створити хибне враження. Ідеально сітки повинні комбінуватися з показниками чисельності, щоб мати можливість дати оцінку популяції (деякі сітки можуть бути густо заселені, а інші – ні).

Для звітування за 2019-2024 роки, в межах переходу до більш якісних даних щодо популяцій видів у звітах за статтею 17 Оселищної Директиви, для груп видів «хребетні» та «судинні рослини» загальним правилом є звітування щодо кількості особин. Для клональних рослин використовуються рамети або надземні пагони, але звітування ведеться в одиницях особин (якщо вид трапляється лише в одній державі-члені, можна використовувати м²). Пагони можуть враховуватись як особини, але в додатковій інформації слід зазначити, що під кількістю особин мається на увазі кількість надземних пагонів. Моніторинг має продовжуватись у тій одиниці, яка використовується в національній системі моніторингу відповідної держави-члена.

Рекомендується використовувати моделювання або інші статистичні методи для екстраполяції кількості особин на національному біогеографічному рівні. Хоча така екстраполяція має певні труднощі, оскільки моделі чутливі до порушення своїх припущень, навіть грубі оцінки у кількості особин з широкими межами мінімуму й максимуму, отримані шляхом моделювання і які можуть містити упередження, або використання класів чисельності популяції, все ж дають більше інформації про розмір популяції, ніж сітки 1×1 км.

Приклади екстраполяцій у кількості особин опубліковані на Довідковому веб-порталі.

Як було зазначено деякими державами-членами, звітування в особинах для запропонованих груп пов'язане з низкою труднощів:

- для більшості видів хребетних чисельність у звіті буде подана у дуже широкому ареалі, що суттєво знижує надійність і корисність цих даних;
- оскільки ці цифри будуть приблизними оцінками, виявляти відповідні тенденції та оцінювати їхню амплітуду з часом буде складніше;
- для видів із низькою ймовірністю виявлення та обмеженою локальною чисельністю важко отримати точну оцінку чисельності;

- для видів, що важко піддаються спостереженню, застосовувані методи моніторингу можуть завдавати шкоди природним популяціям;
- для широко розповсюджених і сильно розсіяних видів підрахунок особин є надзвичайно трудомістким;
- для видів, що утворюють колонії та переміщуються або зимують, дуже складно отримати надійну оцінку;
- види з великим репродуктивним потенціалом і плодючістю, як-от риби, мають високу чисельність личинок і молоді, а оцінки локальної щільності (у кількості особин) можуть бути суттєво викривлені сезонними коливаннями;
- чисельність популяцій багатьох таксонів коливається на порядок або навіть на кілька порядків, що робить будь-яку цифру щодо чисельності практично беззмістовною;
- отримання надійних даних щодо чисельності популяцій вимагає значних людських і фінансових ресурсів.

Отже, визнається, що перше звітування з використанням одиниці «особини» не буде високої якості, і значення може бути залишене порожнім для деяких видів, головним чином — для тих, що є широко розповсюдженими або важко піддаються спостереженню.

Використання поля для звітування щодо додаткової чисельності популяції (поле 6.5) набуває все більшого значення, оскільки саме в цьому полі держави-члени можуть надавати дані, отримані в межах національних схем моніторингу. Перелік одиниць популяції, що можуть використовуватися в цьому полі, розширено за рахунок одиниць, запропонованих державами-членами. Тепер допускаються відносні одиниці, як-от середня кількість особин на км² або на м². Ці дані можуть відрізнитися в кожній державі-членові і не дають змоги оцінити розмір популяції на рівні ЄС, проте є добрим індикатором моніторингу чисельності популяції в межах країни. Сітка 1×1 км усе ще може зазначатися в цьому полі як крайній варіант, якщо держава-член так вирішить. Цифри, подані в полі додаткової чисельності популяції, можуть використовуватися країнами для оцінювання Сприятливих референтних значень і для оцінювання стану збереження виду на національному біогеографічному рівні.

Порожнє поле чисельності популяції (поле 6.2) не впливатиме на визначення параметра «популяція» як «невідомого», оскільки додатковий розмір популяції у моніторинговій одиниці все ще може використовуватися для оцінювання стану збереження цього параметра на національному біогеографічному рівні. Проте очікується, що в наступні роки обсяг інформації, що надається у полі чисельності популяції в особинах, зростатиме.

Одиницю чисельності популяції зазначено в контрольному списку видів за статтею 17, доступному на Довідковому веб-порталі.

У випадках, коли інформація про популяцію доступна лише на основі часткового обстеження і неможливо отримати точніші оцінки, які охоплюють всю популяцію, ані шляхом моделювання, ані на основі експертної оцінки, все одно бажано надавати наявні значення у відповідних полях для мінімального значення.

Залежно від рівня невизначеності оцінки, слід зазначити один із таких методів: «с) Засновано переважно на експертній оцінці за дуже обмежених даних» або «d) Дані відсутні або недостатні». Усі подробиці й пояснення, які можуть допомогти зрозуміти рівень невизначеності мінімальних оцінок, слід наводити як «Додаткову інформацію».

Загалом, «особини» (під якими розуміються статевозрілі особини) повинні використовуватися для всіх хребетних і більшості судинних рослин починаючи з періоду 2019-2024 у полі **6.2 «розмір популяції»**. Для безхребетних і несудинних рослин слід використовувати сітки 1×1 км (або інші погоджені одиниці популяції) через особливості цих видів і складнощі в оцінці їхньої популяції.

Щодо судинних рослин, винятками з правил використання одиниці «особини» є одиниці «площа, зайнята популяцією, у м²» та «сітка 1×1 км». Одиниця «площа, зайнята популяцією, в м²» все ще є одиницею розповсюдження, а не біологічно значущою одиницею популяції, але вона може дати кращу оцінку популяції порівняно з одиницями, що вже використовуються (наприклад, сітка 1×1 км, локалітети).

«Площа, зайнята популяцією, в м²» має використовуватись для (див. Таблицю 9 нижче):

- видів, що ростуть щільними заростями або утворюють колонії, де особини не можуть бути легко візуально розрізнені, напр., водні рослини;
- видів, що трапляються на визначених ділянках, де складно, небезпечно або дуже дорого зібрати достатні дані про популяцію, напр., ставки, болота, окремі дерева та скелі;
- видів рослин, занесених до Додатка V Оселищної Директиви. Як показує досвід, існує брак інформації про розмір популяції.

Щодо видів судинних рослин, **поширених лише в одній державі-члені**:

- їх слід зазначати або в особинах, або за площею, зайнятою популяцією, в м²;
- наполегливо рекомендується подавати дані в особинах, а не в м².

Для видів роду *Lycorodium* слід і надалі використовувати «сітку 1×1 км».

Таблиця 8: Одиниці популяції для кожної групи видів (більш детальну інформацію та можливі оновлення цієї таблиці можна знайти на Довідковому веб-порталі).

Групи видів	Особини	м ²	Особини або м ²	Сітки 1×1
Риби та міноги				
Усі риби та міноги	X			
Земноводні				
Усі земноводні	X			
Плазуни				
Усі плазуни	X			
Ссавці				
Усі ссавці	X			
Судинні рослини				
Водні судинні рослини		X		
Види судинних рослин, зазначені в Додатку V Оселищної Директиви		X		
Судинні рослини, до яких важко дістатись для проведення обстеження		X		
Судинні рослини, що зустрічаються в одній державі-членові			X	
Усі інші судинні рослини	X			
Інші групи видів [включаючи <i>Lycopodium</i> sp. з судинних рослин]				X

Таблиця 9: Види судинних рослин, для яких необхідно подавати звітність у м² (більш детальну інформацію та можливі оновлення цієї таблиці можна знайти на Довідковому веб-порталі).

Водні та напівводні судинні рослини, що ростуть щільними заростями або утворюють колонії.

<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	<i>Luronium natans</i>
<i>Apium repens</i>	<i>Marsilea batardae</i>
<i>Arctophila fulva</i>	<i>Marsilea quadrifolia</i>
<i>Caldesia parnassifolia</i>	<i>Marsilea strigosa</i>
<i>Coleanthus subtilis</i>	<i>Myosotis rehsteineri</i>
<i>Elatine gussonei</i>	<i>Najas flexilis</i>
<i>Eleocharis carniolica</i>	<i>Najas tenuissima</i>

<i>Lindernia procumbens</i>	<i>Persicaria foliosa</i>
Судинні рослини, до яких важко отримати доступ для обстеження	
<i>Viola delphinantha</i>	<i>Dianthus rupicola</i>
<i>Ramonda serbica</i>	<i>Physoplexis comosa</i>
<i>Centaurea immanuelis-loewii</i>	<i>Saxifraga florulenta</i>
<i>Tozzia carpathica</i>	<i>Vandenboschia speciosa (Trichomates speciosum)</i>
<i>Galium sudeticum</i>	
Види рослин, що становлять інтерес для Співтовариства, вилучення та експлуатація яких у дикій природі може бути предметом заходів з управління (Додаток V)	
<i>Arnica montana</i>	<i>Iris lusitanica</i>
<i>Artemisia eriantha</i>	<i>Leuzea rhaponticoides</i>
<i>Artemisia genipi</i>	<i>Lilium rubrum (Lilium pomponium)</i>
<i>Galanthus nivalis</i>	<i>Narcissus juncifolius (Narcissus assoanus)</i>
<i>Gentiana lutea</i>	<i>Ruscus aculeatus</i>
<i>Narcissus bulbocodium</i>	<i>Scrophularia herminii</i>
<i>Scrophularia sublyrata</i>	

Звітуючи про розмір популяції в особинах

Визначення терміну «особини» для цілей звітування за статтею 17 відповідає визначенню «статевозрілих особин» за класифікацією IUCN 2022 року.

Блок 6: Статевозрілі особини

Хоча чіткого визначення терміну «статевозріла особина» не існує, загалом під цим маються на увазі дорослі особини, тобто ті, які, як відомо або вважається, здатні до розмноження. Наприклад, проростки рослин не належать до цієї категорії. Для більшості видів тварин особини досить легко виокремити та ідентифікувати. Однак для деяких рослин це є більш проблематичним. У випадку кількох видів (наприклад, клональних популяцій з вегетативним розмноженням) неможливо відрізнити окремі особини одна від одної надземно, а у папоротей (наприклад, *Trichomanes speciosum (Vandenboschia speciosa)*) можуть бути як гаметофітне, так і спорофітне покоління. Як практичне рішення рекомендується вважати пагони або пучки особинами. Ці рекомендації відповідають керівним принципам IUCN (2012b) щодо оцінки кількості статевозрілих особин, які передбачають, що репродуктивні одиниці в межах клону слід вважати особинами, за винятком випадків, коли такі одиниці не здатні до виживання.

Рекомендації з перерахунку одиниць, що використовуються на національному рівні (моніторингу), у сітки 1×1 км

Для груп видів, де звітність у сітках 1×1 все ще приймається і де інформація про кількість зайнятих сіток 1×1 км не є безпосередньо доступною, вона буде екстрапольована на основі наявних даних. Рекомендації запропоновані для основних випадків, прокоментованих державами-членами.

Перетворення одиниць моніторингу в кількість зайнятих сіток 1×1 км

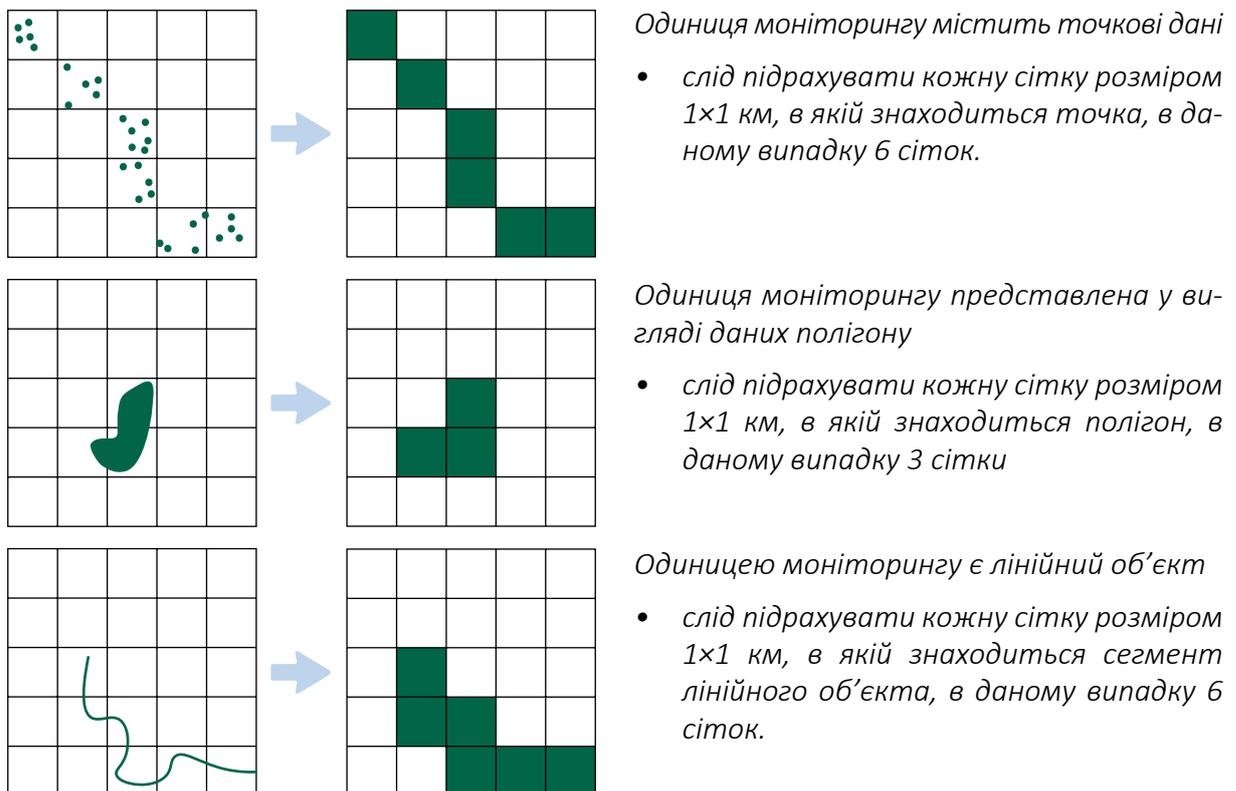

Рисунок 6: Перетворення моніторингових одиниць у кількість зайнятих сіток 1×1 км.

Правила, наведені на рисунку 6 для перетворення моніторингових одиниць у кількість зайнятих сіток 1×1 км, слід застосовувати до відносно добре вивчених видів.

- а) Точкові дані:** Цей підхід можна застосовувати до відносно добре вивчених і більш-менш осілих видів, що трапляються (принаймні на певному етапі життєвого циклу) в окремих локалізованих місцях, які у схемах моніторингу позначаються точковими локаціями. Розмір популяції на біогеографічному рівні Держави-члена часто можна оцінити за кількістю таких місць. Це стосується багатьох видів комах або молюсків у різних частинах Європи, деяких видів амфібій (якщо одиницею моніторингу є місце розмноження — ставок), а також деяких рідкісних видів рептилій.
- б) Дані полігону:** Цей підхід можна застосовувати у випадках, коли місце перебування виду окреслені як полігони. Такі полігони можуть бути сформовані на основі розподілу крайових точок (реєстрацій виду) або окреслені як придатні оселища виду (наприклад, у випадках, коли спо-

стереження обмежені, але вид, ймовірно, наявний на ширшій території; це може стосуватися деяких видів сапроксилічних жуків або амфібій).

- с) Лінійні об'єкти: Цей підхід можна застосовувати до видів, пов'язаних із річками (або іншими лінійними об'єктами), коли місце перебування зазвичай відповідає ділянці річки, на якій зафіксовано присутність виду.

Перетворення поширення у кількість зайнятих сіток 1×1 км

Існує низка випадків, коли інформація доступна лише у вигляді наявності виду в крупній сітці (наприклад, 5×5 км або 10×10 км). Це стосується видів, які є численними й широко поширеними та/або недостатньо вивченими (наприклад, види, що мешкають у печерах, сапроксилічні жуки).

Цю інформацію можна отримати, наприклад, шляхом накладання даних про поширення з іншими просторовими даними, що містять інформацію про придатні екологічні умови для виду, такими як покриття ґрунту, карти оселищ/рослинності та/або моделі висот. Залежно від екології виду, часто існує кілька сіток 1×1 км (у межах сітки 10×10 км), де, ймовірно, вид відсутній (наприклад, через непридатні типи оселищ, штучний покрив або фрагментацію), які слід виключати при перетворенні даних про поширення в оцінку чисельності популяції у вигляді кількості сіток 1×1 км. Методи, що використовуються для деталізації (зменшення масштабу) поширення виду, можуть бути корисними, якщо вони існують. За можливості, методи та порогові значення, застосовані для оцінки ймовірності відсутності та/або наявності виду в сітці 1×1 км у описаній вище процедурі, мають бути статистично обґрунтованими.

Кількість зайнятих сіток можна оцінити шляхом виключення сіток, де ймовірність наявності виду низька. На рисунку 7 наведено приклад для лісового виду. Спочатку сітку 1×1 км накладають на карту покриття ґрунту. Вважається, що вид наявний лише в лісових оселищах (позначених зеленим кольором = лісові полігони). Потім сітки 1×1 км, які не перетинаються з лісовими територіями, виключають. Додатково до лісових полігонів застосовують буфер у 100 м, щоб виключити крайові зони, де вважається, що вид відсутній.

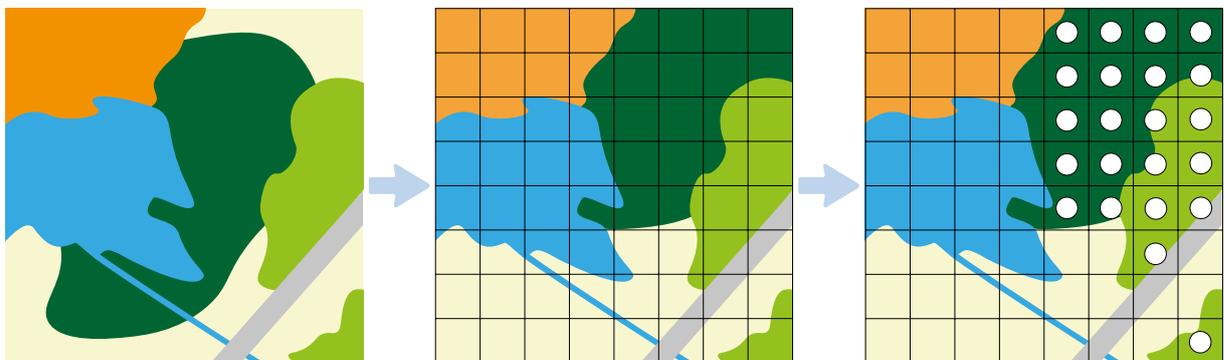

Рисунок 7: Запропонований метод перетворення поширення у кількість зайнятих сіток 1×1 км (зелені полігони = ліси; сині = водні оселища; помаранчеві = сільськогосподарські землі; сірі = дороги; білі кола = зайняті сітки 1×1 км)

Розмір популяції в інших погоджених одиницях

У Таблиці 10 зазначені види, для яких на період звітування 2019-2024 років збереглося використання іншої погодженої одиниці (тобто ця одиниця чисельності популяції повинна використовуватися для звітування про розмір популяції у полі **6.2 «Розмір популяції (в одиницях звітування)»**).

Таблиця 10: Список альтернативних одиниць виміру чисельності популяції для звітування за статтею 17.

Назва виду	Група видів	Альтернативна одиниця
<i>Agathidium pulchellum</i>	Членистоногі	Кількість заселених дерев
<i>Aradus angularis</i>	Членистоногі	Кількість заселених дерев
<i>Xyletinus tremulicola</i>	Членистоногі	Кількість заселених дерев
<i>Cephalozia macounii</i>	Несудинні рослини	Кількість заселених колод
<i>Cynodontium suecicum</i>	Несудинні рослини	Площа, зайнята популяцією, у м ²
<i>Dichelyma capillaceum</i>	Несудинні рослини	Кількість заселених каменів
<i>Hamatocaulis lapponicus</i>	Несудинні рослини	Площа, зайнята популяцією, у м ²
<i>Herzogiella turfacea</i>	Несудинні рослини	Площа, зайнята популяцією, у м ²
<i>Hygrohypnum montanum</i>	Несудинні рослини	Кількість заселених каменів
<i>Orthothecium lapponicum</i>	Несудинні рослини	Площа, зайнята популяцією, у м ²
<i>Riella helicophylla</i>	Несудинні рослини	Площа, зайнята популяцією, у м ²

Чисельність популяції в одиницях звітування та Додаткова чисельність популяції при оцінці стану збереження

Одиниці звітування мають забезпечувати можливість кількісного оцінювання популяції виду в межах біогеографічного регіону держави-члена. Використання погоджених одиниць звітування не означає, що моніторинг або оцінка стану виду (включно з короткостроковим трендом чисельності популяції та відстанню до референтної популяції) на рівні держави-члена повинні здійснюватися саме в цих одиницях.

Чисельність популяції в одиницях звітування може бути отримана шляхом перетворення чисельності популяції, оціненої в одиницях, які використовуються на національному рівні (одиниці моніторингу та оцінки). У деяких випадках використання одиниць звітування може призводити до втрати інформації та/або внесення похибок. Тому чисельність популяції в локальних одиницях може бути вказана в полі **6.5 «Додаткова чисельність популяції»**. У випадках, коли використовуються одиниці чисельності або щільності, поле «Додаткова інформація» може бути використане для подання додаткових даних, зокрема щодо площі, до якої застосовується одиниця щільності.

Ідеально, якщо моніторинг і оцінка стану виду на рівні держави-члена здійснюються з використанням найбільш придатної одиниці, яка дозволяє відстежувати тенденцію чисельності популяції та є біологічно обґрунтованою для вираження референтної популяції.

Структура популяції та генетика

Хоча Додаток В не вимагає інформації про структуру популяції (вікові категорії тощо), певні знання про структуру популяції є необхідними для оцінки популяції в **Частині С**.

Загалом, відсутність або неприродно низький рівень відтворення свідчить про несприятливу структуру популяції. Аналогічно, неприродно високий рівень смертності для всіх або певних вікових категорій також може призводити до несприятливої структури популяції. Відсутність молодих особин у багатьох моніторингових локальних популяціях також може свідчити про несприятливу структуру популяції. У таких випадках стан збереження слід вважати «несприятливим», навіть якщо тренд популяції є стабільним або зростаючим, а поточна чисельність популяції не є нижчою за референтну популяцію.

Так само може бути доцільним врахування генетичної структури виду. У багатьох випадках доступна лише обмежена інформація, хоча деякі генетичні дослідження були зосереджені на особливо рідкісних видах, таких як включені до Додатків II та IV рослини *Borderea chouardii* (Segarra-Moragues et al. 2005) і *Dracoscephalum austriacum* (Dostálek et al. 2009). Значення генетики в оцінці стану збереження докладніше розглянуто у Laikre et al. (2009).

Структура популяції та генетична структура тісно пов'язані з довгостроковою життєздатністю виду, що є ключовим елементом оцінки референтних значень. У розділі **1.3 «Референтні значення»** (у «Рекомендаціях щодо видів») подано більше інформації про те, як структура популяції та генетична структура мають враховуватися під час встановлення референтних значень.

1.7 ОСЕЛИЩЕ ВИДУ

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, наведених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Визначення «оселища виду»

Для виживання і процвітання виду необхідна достатньо велика площа оселища належної якості та просторового розподілу. Це оцінюється за параметром «Оселище виду», який ґрунтується на визначенні Сприятливого стану збереження (FCS) для виду, зазначеному в статті 1 Оселищної Директиви. У ній зазначено: «Існує і, ймовірно, надалі існуватиме достатньо велике оселище для підтримання його популяцій у довгостроковій перспективі» (стаття 1(i)), а стаття 1(f) визначає оселище виду як: «середовище, визначене певними абі-

отичними або біотичними чинниками, у якому вид живе на будь-якій стадії свого біологічного циклу».

Хоча неможливо дати детальне визначення оселища виду, яке можливо було б застосувати для всіх видів, зазначених у Додатках II, IV і V Оселищної Директиви, можна визначити деякі загальні принципи. Термін «оселище виду» слід тлумачити з урахуванням таких аспектів:

- фізичні та біологічні потреби виду, включаючи здобич, запилювачів тощо;
- усі стадії його життєвого циклу повинні бути охоплені, а сезонні зміни потреб виду враховані.

Термін «оселище виду» використовується у своєму первинному значенні — як ресурси (біологічні та фізичні), які використовує вид протягом свого життя. Це іноді позначається як екологічна ніша виду. Важливо зазначити, що значення терміну «оселище» у вислові «оселище виду» відрізняється від «типу оселища», визначеного в Додатку I, та від терміну «оселище» у класифікаціях, таких як EUNIS, де маються на увазі біотопи (або часто комплекси біотопів).

Оселище виду може бути переважно абіотичним. Наприклад, ссавець *Crocidura sicula* використовує тріщини в скелях і сухі кам'яні стіни, а багато видів риб потребують гравію відповідного розміру для нересту. У деяких випадках вид може залежати від іншого – як здобич або як хазяїн. Наприклад, перлівниця звичайна (*Margaritifera margaritifera*) проводить свою личинкову стадію, прикріплюючись до зябер лососевих риб, тоді як мох *Dicranum viride* росте на деревах.

Багато видів використовують різні біотопи в різні пори року або на різних стадіях свого життєвого циклу. Оселище виду має охоплювати всі ці біотопи. Наприклад, метелик може використовувати різні оселища під час личинкової, лялечкової та дорослої стадій. Для зимуючих тварин, таких як кажани, слід враховувати як зимові (місця сплячки), так і літні (місця живлення та денного перебування) оселища. Наприклад, нічниця довгопала (*Myotis capaccinii*) у Франції потребує відповідних місць для денного перебування (часто печери або тунелі, температура в яких взимку зазвичай становить від 4 до 6 °C), а також угідь для живлення з наявністю відповідної здобичі (дрібні комахи, що літають над вологими ділянками, часто із чагарниками та/або заплавленими лісами; Anon., 2002).

Для деяких високомобільних видів (наприклад, морських ссавців або черепах) фактичне оселище виду часто буде відповідати його ареалу.

Площа, якість та просторове розташування – елементи оцінки оселища виду

Існує три ключові елементи для оцінки оселища виду: площа, якість і просторове розташування (Hodgson et al., 2011). Питання у полі 7.1: а) «Чи є площа **зайнятого** оселища достатньою (для довгострокового виживання)?», б) «Чи є якість **зайнятого** оселища достатньою (для довгострокового виживання)?», а

також «Якщо відповідь на а) – Ні, то чи є достатньо велика площа **незайнято-го** оселища належної якості (для довгострокового виживання)?» — покликані визначити, чи є саме оселище (в найширшому розумінні) фактором, який обмежує досягнення видом Сприятливого стану збереження. Наприклад, вид може мати малу, потенційно нежиттєздатну популяцію, яка не здатна до розширення через нестачу відповідних оселищ або якогось конкретного елементу оселища, наприклад, придатних місць для гніздування. Або ж вид може мати велику площу оселищ, але з низькою якістю. Питання у полі **7.1** покликане виявити, який саме елемент оселища виду, якщо такий існує, є обмежувальним фактором.

Накопичується все більше доказів того, що якість оселища відіграє важливу роль у визначенні розподілу та динаміки популяцій як рослин, так і тварин (Mortelliti, Amori & Boitani, 2010). Це поняття може мати кілька визначень (див. огляд у Johnson, 2007). Найбільш поширене визначення — «здатність оселища забезпечити умови, придатні для збереження окремих особин і популяцій» (Hall et al., 1997). Якість оселища слід оцінювати відповідно до потреб конкретного виду. Під якістю слід розуміти відповідність або придатність оселища для виду (іноді — на певній стадії його життєвого циклу), а не просто стан оселища без урахування конкретних потреб виду. Якість оселища є неперервною змінною (від високої до низької) і стосується ресурсів, необхідних для виживання, розмноження та тривалого існування популяції.

Хоча «оселище виду» має охоплювати всі фізичні та біологічні потреби виду на всіх стадіях його життєвого циклу і в усі пори року, під час оцінки достатності площі та якості оселища особливу увагу слід приділяти ключовим оселищам, таким як місця розмноження або зимівлі.

Індекси/показники якості оселища

Якість оселища часто пов'язують з репродуктивним успіхом, хоча інформація про динаміку популяції, пов'язану з вибором оселища, ймовірно, відсутня для багатьох видів, охоплених Оселищною Директивою. Хоча чисельність або щільність часто використовували як відносно простий спосіб вимірювання якості оселища, це може вводити в оману там, де чисельність чи щільність на конкретній ділянці контролюється факторами в інших місцях, можливо, в інший сезон, як у випадку мігруючих видів (Van Horne, 1983). Багато досліджень використовували рослинність як проксі для оцінки якості оселища, і, хоча це піддавалося критиці (наприклад, Mathewson & Morrison, 2015), для слабо вивчених видів це може бути єдиним доступним методом. Іноді знання про вид дозволяє пов'язати динаміку популяції з типом рослинності. Так, Wehn & Olsson (2015) виміряли низку параметрів популяції для рослини *Primula scandinavica* (Додатки II і IV), що дозволило порівняти різні типи рослинності для цього виду, і виявили, що напівприродна рослинність, як от вересові пустоші чи луки, є якіснішою для цього виду, ніж ліс, хоча вид зустрічається у всіх типах.

Просторове розташування та фрагментація

Просторове розташування ділянок оселища, як показано у дослідженні Hodgson et al. (2011), має менше значення, ніж площа або якість, хоча фрагментація оселища часто зазначається як загроза. Якщо території оселища розміщені близько одна до одної, колонізація та генетичний обмін між субпопуляціями є більш імовірними, хоча екологічні коридори, які дозволяють переміщення особин у межах ландшафту, також можуть відігравати важливу роль. Крім того, якість навколишнього середовища (так званої “матриці”) може суттєво впливати на популяції, наприклад, збільшуючи ізоляцію ділянок оселища або через крайові ефекти. Однак часто важко розрізнити відносний внесок якості оселища та його просторової організації (Mortelliti, Amori & Voitani, 2010), тому для цілей звітування за статтею 17 ці два аспекти фактично розглядаються разом.

Види-генералісти та види-спеціалісти

Під час оцінювання «Достатності площі та якості займаного оселища» (поля 7.1(a), (b) та (c)) необхідно мати уявлення про біологію виду, щоб визначити ключові потреби виду та типи територій (оселищ), потенційно придатних для нього. Види часто класифікують як спеціалісти або генералісти за типом оселища, хоча на практиці існує широкий спектр варіацій (див. напр. Devictor et al., 2010), і вид може виявляти ознаки як спеціаліста, так і генераліста на різних етапах свого життєвого циклу. Загальне розділення на види-спеціалісти та генералісти може допомогти у визначенні ключових елементів для оцінки достатності площі або якості оселища.

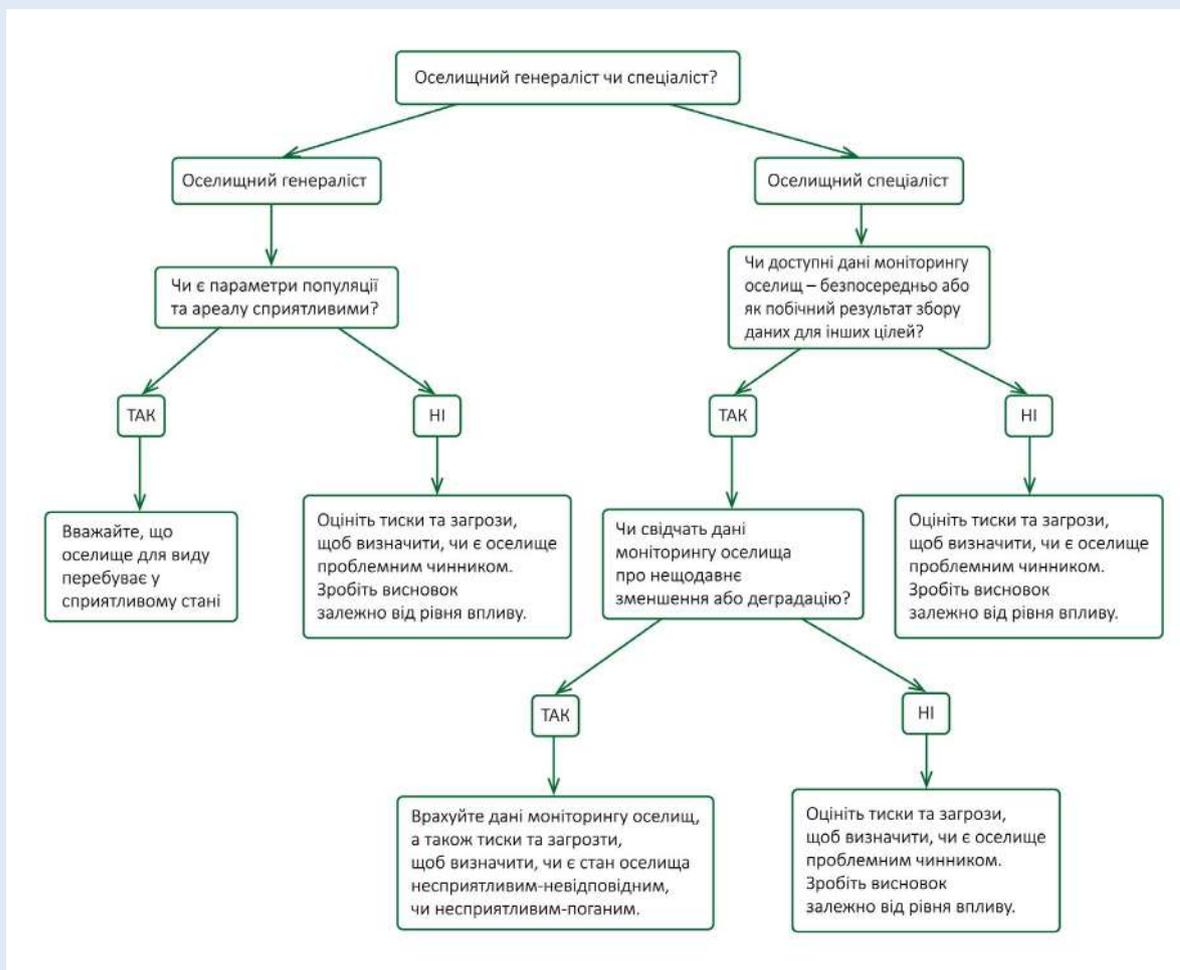
Деякі види відомі своєю залежністю від конкретних оселищ. Наприклад, жук із Додатка II *Agathidium pulchellum* залежить від *Trichia decipiens*, що мешкає на мертвій деревині у бореальних лісах (Laaksonen et al., 2009), тоді як личинки жука *Stephanopachys linearis* (також з Додатка II) розвиваються в обгорілих соснах у бореальному регіоні або в пошкоджених модринах у Французьких Альпах (Brustel et al., 2013). Відповідно, бореальні ліси з достатньою кількістю і якістю мертвої деревини можна вважати придатним оселищем для *Agathidium pulchellum*, а соснові ліси з природною (або контрольованою) динамікою пожеж — для *Stephanopachys linearis* у бореальному регіоні. Очікується, що вид процвітатиме, якщо площа таких оселищ є достатньою, а їхні функції, які відповідають ключовим потребам виду (мертва деревина, пожежа), добре збережені.

Потреби деяких видів добре вивчені. Наприклад, багато сапроксильних комах залежать від старих дерев. Водночас ці елементи можуть бути притаманні різним типам оселищ — лісам, лісосмугам, паркам. У такій ситуації оцінка достатності якості оселища повинна зосереджуватися на кількості та якості конкретних елементів (наприклад, старі відкриті дерева) у ландшафті, а не на точному обсязі площі оселища, що може не мати вирішального значення для стану виду.

Для видів, що використовують широкий спектр оселищ — так званих «генералістів» — складно точно визначити площу використання. У таких випадках важливішими за площу часто є такі чинники, як наявність здобичі (що відображає якісні характеристики оселища). Для генералістів менш ймовірно, що саме «площа оселища» є обмежувальним чинником для чисельності популяції або розмноження, порівняно з видами-спеціалістами, залежними від одного або кількох конкретних типів оселищ.

У багатьох випадках буде достатньо оцінити «достатність площі та якості займаного оселища» (поле 7.1(a), (b), (c)) з урахуванням наявних впливів. Безпосереднє вимірювання фізичної якості оселища виду може бути непотрібним (у Блоці 7 наведено приклад дерева рішень, яке використовувалося у попередніх раундах звітування у Великій Британії).

Блок 7: Блок-схема для допомоги в оцінюванні оселища виду, розроблена Об'єднаним комітетом із збереження природи Сполученого Королівства (JNCC) та використана у попередніх раундах звітування СК, яка може бути корисною, особливо за обмеженості даних. У ній окреслено різні підходи, застосовані при оцінюванні оселища виду, як для видів-генералістів, так і для видів-спеціалістів.

Для багатьох видів точні вимоги недостатньо відомі, тому важко визначити, чи є нині незаселені території справді придатними. Це демонструє нещодавнє дослідження реінтродукції європейського зубра (*Bison bonasus*) у Карпати (Ziółkowska et al., 2016).

Наявність незаселених оселищ

У багатьох випадках вимоги виду до оселища відомі, і можна визначити територію, які наразі не заселені. Наприклад, вовк (*Canis lupus*) і видра (*Lutra lutra*) поступово повертаються до частин свого колишнього ареалу, де їх не було багато років, і зрозуміло, що існують додаткові придатні, але ще не заселені оселища. Існує можливість моделювати оселища, які використовує вид. Наприклад, Kuemmerle et al. (2011) демонструють, як можна змоделювати оселища для *Bison bonasus*, і показують, що потенційна територія набагато більша за нинішню.

Поле **7.1(с)** містить питання про те, чи наявні незаселені оселища належної якості. Для деяких видів, вимоги яких добре відомі, на це запитання відповісти досить легко. Приклад ідентифікації оселища для виду наведено у Блоці 8. Однак для багатьох видів через нестачу знань єдиною можливою відповіддю може бути «невідомо».

Блок 8: Визначення придатного, але незайнятого оселища для виду – равлика *Vertigo geyeri* в Ірландії

Vertigo geyeri має суворі вимоги до насичених вологою умов у вапняних, живлених підземними водами струмках, які часто обмежені площею до кількох квадратних метрів. Їхні оселища часто утворюють мозаїку придатних ділянок у межах більших макрооселищ боліт, які в Ірландії можуть належати до таких різноманітних типів, як периферія піднятих торфовищ, перехідні болота, береги озер, схили пагорбів або гір, а також водно-болотні угіддя, пов'язані з прибережними дюнами та махаїром. Проте в межах цих макрооселищ равлик послідовно зустрічається саме у насичених вологою та таких, що розкладаються, у коренях дрібних вапняних осок (особливо *Carex viridula* ssp. *brachyrrhyncha*) і пов'язаних з ними мохів боліт (особливо *Drepanocladus revolvens* та *Campyium stellatum*). Найкращим індикатором оптимального оселища для *V. geyeri* є наявність туфоутворюючого джерела.

Джерело: Moorkens & Killeen (2011).

Потенційне незайняте оселище може не охоплювати всі території потенційного оселища в біогеографічному регіоні, а лише ті території, які можуть бути повторно заселені видом. Якщо, наприклад, є ділянки річок, недоступні для популяцій виду через водоспади або бар'єри, їх не слід включати до потен-

ційного незайнятого оселища, оскільки малоімовірно, що вони можуть бути повторно заселені видом, навіть якщо якість цих ділянок є придатною.

1.8 ОСНОВНІ ВПЛИВИ ТА ЗАГРОЗИ

Цей розділ доповнює рекомендації, наведені в «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Хоча інформація про впливи та загрози є обов'язковою для оцінки стану збереження, їхнє значення виходить за межі цієї оцінки. Вони дають уявлення про основні чинники, що впливають на результати оцінки стану збереження. Ця інформація допомагає визначити необхідні заходи для відновлення та є важливою для донесення результатів оцінки до різних заінтересованих сторін.

Для звітування за статтею 17 впливами вважаються чинники, які діяли протягом поточного періоду звітування, а загрозами – чинники, які очікується, що діятимуть у майбутньому (протягом двох наступних періодів звітування, тобто впродовж 12 років після закінчення поточного періоду). Один і той самий вплив може бути одночасно і впливом, і загрозою, якщо він діє зараз і, ймовірно, продовжуватиме діяти.

Для періоду звітування 2019-2024 буде подано єдиний перелік впливів, у якому «часова ознака» кожного впливу вказуватиме, чи є він також загрозою. Перелік впливів зберігає систему, застосовану у періоді 2013-2018 (в основному базується на системі, орієнтованій на причини (фактори впливу)), з незначними змінами для узгодженості (наприклад, об'єднання чи розділення категорій). Загалом існує 14 категорій впливів.

Таблиця 11: Категорії впливів у переліку впливів і загроз

Код впливу	Категорія впливу	Примітка
РА	Діяльність, пов'язана з сільським господарством	Включає впливи і загрози, спричинені сільськогосподарською діяльністю.
РВ	Діяльність, пов'язана з лісовим господарством	Включає впливи і загрози, спричинені лісгосподарською діяльністю, зокрема проріджуванням, заготівлею деревини, боротьбою зі шкідниками дерев.
РС	Видобуток ресурсів (корисних копалин, торфу, невідновлюваних енергетичних ресурсів)	Включає впливи, пов'язані з видобутком матеріалів, таких як гірничодобувна діяльність або розробка кар'єрів, забруднення або утилізація відходів.
РD	Процеси виробництва енергії та розвиток пов'язаної інфраструктури	Включає впливи, пов'язані з виробництвом енергії, наприклад, будівництво і експлуатація електростанцій, використання води для виробництва енергії, відходи від виробництва енергії, діяльність та інфраструктура, пов'язана з відновлюваною енергією.

Код впливу	Категорія впливу	Примітка
PE	Розвиток і функціонування транспортних систем	Включає впливи, пов'язані з транспортуванням матеріалів або енергії, такі як будівництво інфраструктури, забруднення, порушення природного середовища або підвищена смертність через транспортний рух.
PF	Розвиток, будівництво та використання житлової, комерційної, промислової та рекреаційної інфраструктури і територій	Включає впливи, пов'язані з розвитком, будівництвом та використанням житлової, комерційної, промислової та рекреаційної інфраструктури, наприклад, зміни інфраструктури на існуючих забудованих територіях, розширення забудови, зміни у використанні земель та гідрології для міського або промислового розвитку, порушення або забруднення, спричинені житловою, комерційною, промисловою чи рекреаційною інфраструктурою. Також включає впливи, пов'язані зі спортом, туризмом, відпочинком та відповідною інфраструктурою.
PG	Видобуток і вирощування біологічних ресурсів (крім сільського та лісового господарства)	Включає впливи, пов'язані з використанням біологічних ресурсів, окрім сільського господарства та лісового господарства.
PH	Військові дії, заходи з охорони громадської безпеки та інші форми втручання людини	Включає впливи, пов'язані з громадською безпекою та іншими втручаннями людини.
PI	Чужорідні та проблемні види	Включає впливи, пов'язані з проблемними міжвидовими взаємодіями з немісцевими видами, які не можуть бути віднесені до інших категорій впливів. Також включає проблемні взаємодії з місцевими видами, баланс яких було порушено внаслідок діяльності людини.
PJ	Зміни клімату	Включає впливи, пов'язані зі зміною клімату.
PK	Забруднення зі змішаних джерел	Включає забруднення, яке не може бути віднесене до інших категорій впливів.
PL	Спричинені людиною зміни водного режиму	Включає гідрологічні та фізичні зміни водних об'єктів, які не можуть бути віднесені до інших категорій впливів.
PM	Геологічні явища, природні процеси та катастрофи	Включає впливи, такі як природні пожежі, шторми, цунамі, а також природні процеси, як-от природна сукцесія, конкуренція, трофічні взаємодії, ерозія.
PN	Невідомі впливи, відсутність впливів та впливи з-за меж держави-члена	

Додаткову інформацію про перелік впливів, співставлення з попереднім переліком впливів і приклади звітування щодо впливів можна знайти на Довідковому веб-порталі.

1.9 ЗАХОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ

У цьому розділі наведено додаткову інформацію до рекомендацій, наданих у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Заходи збереження визначено в статті 1 Оселищної Директиви як: «сукупність заходів, необхідних для підтримання або відновлення природних оселищ і популяцій видів дикої фауни і флори до сприятливого стану».

Основною метою звітування про заходи збереження є отримання інформації, яка дає змогу отримати загальне уявлення про такі заходи: чи були вжиті заходи і, якщо так, то які саме; з якою метою вони здійснювалися; де саме (в середині або поза межами мережі Natura 2000); а також якими були їхній масштаб і вплив на стан збереження видів. Заходи збереження мають зазначатися для всіх видів. Особливо для видів, внесених до Додатка II, ця інформація є складовою оцінювання внеску мережі Natura 2000 у збереження таких видів (див. також розділ **1.11 «Охоплення мережі NATURA 2000 (pSCIs, SCIs and SACs) видів з Додатка II»** у «Рекомендації щодо видів»). Ця інформація також може допомогти краще зрозуміти загальні тенденції у стані збереження та є важливою для інформування різних заінтересованих сторін про результати оцінки стану збереження.

Заходи збереження слід наводити з використанням закодованого переліку заходів, який відповідає переліку впливів і загроз, оскільки заходи збереження насамперед розглядаються як дії для пом'якшення впливу минулих і теперішніх чинників тиску. Заходи класифіковано за 13 категоріями, що відповідають основним категоріям впливів (див. Таблицю 12), і у звіті можна зазначити до 20 таких заходів.

Таблиця 12: Категорії заходів збереження

Код заходу	Категорії заходів збереження
МА	Заходи, пов'язані із сільськогосподарською діяльністю та оселищами, пов'язаними із сільським господарством
МВ	Заходи, пов'язані з лісгосподарською діяльністю та оселищами, пов'язаними з лісовим господарством
МС	Заходи, пов'язані з видобуванням ресурсів та виробництвом енергії
МЕ	Заходи, пов'язані з розвитком і функціонуванням транспортних систем
МФ	Заходи, пов'язані з житловою, комерційною, промисловою та рекреаційною інфраструктурою, діяльністю та експлуатацією

Код заходу	Категорії заходів збереження
MG	Заходи, пов'язані з наслідками видобування та вирощування біологічних живих ресурсів
MH	Заходи, пов'язані з військовими об'єктами та діяльністю, а також іншими специфічними видами діяльності людини
MI	Заходи, пов'язані з чужорідними та проблемними місцевими видами
MJ	Заходи, пов'язані зі зміною клімату
MK	Заходи, пов'язані із забрудненням із змішаних джерел та змінами гідравлічних умов, спричиненими людиною, для кількох видів використання
MM	Заходи, пов'язані з природними процесами, геологічними явищами та природними катастрофами
MS	Заходи, пов'язані з управлінням видами відповідно до природоохоронних директив та іншими місцевими видами
MX	Заходи поза межами держави-члена

Додаткову інформацію про перелік заходів збереження та практичні рекомендації щодо його використання для звітування можна знайти на Довідковому веб-порталі.

1.10 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

У цьому розділі наведено додаткову інформацію до рекомендацій, наданих у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Що таке майбутні перспективи?

Під час оцінювання стану збереження необхідно враховувати ймовірні майбутні перспективи виду; відповідно до визначення сприятливого стану збереження у статті 1(i) Оселищної Директиви, повинні виконуватися такі умови:

- дані щодо динаміки популяції відповідного виду свідчать про те, що такий вид упродовж тривалого часу залишається життєздатним елементом свого природного оселища, та
- природний ареал виду не зменшується і з великою ймовірністю не зменшуватиметься у найближчому майбутньому, та
- для збереження популяції виду у довгостроковій перспективі існує та, вірогідно, існуватиме й надалі в найближчому майбутньому достатньо велике оселище.

Параметр «Майбутні перспективи» зосереджується на вимозі щодо довгострокового підтримання популяції виду та необхідності, щоб його ареал і оселища залишалися стабільними або зростали в передбачуваному майбутньому. Хоча визначення сприятливого стану збереження виду в Директиві передбачає «довгострокове підтримання» популяції та достатність ареалу

й оселищ у «передбачуваному майбутньому», сам термін «передбачуване майбутнє» у Директиві не визначений. Для оцінювання майбутніх перспектив цей термін слід розуміти як два майбутні звітні цикли, тобто наступні 12 років. Спільне бачення майбутнього має важливе значення для гармонізації оцінок між державами-членами, однак допускається певна гнучкість, і майбутні перспективи можуть оцінюватися на довший період, ніж запропоновані 12 років. Наприклад, для деяких добре вивчених загроз, таких як зміна клімату, існують досить надійні прогнози на період, що значно перевищує 12 років, і які можуть вказувати на несприятливі майбутні перспективи для певного виду. У випадку деяких видів, наприклад, з тривалим життєвим циклом, позитивні наслідки заходів можуть не бути вимірюваними протягом 12 років, і для оцінювання можливого покращення можуть знадобитися довші періоди. У будь-якому випадку, для гармонізації оцінювання майбутніх перспектив необхідна спільна методологічна основа, і оцінювання слід проводити з урахуванням наступного 12-річного періоду.

Параметр «Майбутні перспективи» має відображати очікуване майбутнє покращення або погіршення стану збереження²⁰, які відповідають прогнозованим тенденціям. Очікуване покращення або погіршення має оцінюватися відносно поточного стану збереження. Наприклад, вплив майбутнього погіршення на оцінку майбутніх перспектив буде різним у випадку, якщо поточний стан — «сприятливий», або ж — «несприятливий-поганий».

Оцінювання майбутніх перспектив

Майбутні перспективи слід оцінювати шляхом окремого аналізу очікуваних майбутніх тенденцій, а згодом і майбутніх перспектив кожного з трьох інших параметрів (ареал, популяція, оселище виду), беручи за основу передусім поточний стан збереження кожного параметра, наявні загрози (що стосуються відповідного параметра) та заходи збереження, які вживаються або заплановані на майбутнє. Після оцінювання майбутніх перспектив кожного з трьох параметрів їх необхідно поєднати, щоб отримати загальну оцінку майбутніх перспектив для виду. Оцінювання можна умовно поділити на три етапи:

- **Крок 1:** Майбутні тенденції параметра;
- **Крок 2:** Майбутні перспективи параметра;
- **Крок 3:** Оцінювання загальних Майбутніх перспектив для виду.

Описаний метод частково ґрунтується на експертній оцінці, однак реалізується в межах чіткої структури, яка забезпечує порівнюваність оцінок між різними державами-членами. Метод також сприяє уніфікації підходів всередині країни, особливо якщо оцінювання виконують різні команди, відповідальні за окремі групи видів.

20 Параметр «майбутні перспективи» має відображати очікуване майбутнє покращення або погіршення стану збереження незалежно від того, наскільки майбутній стан, ймовірно, відрізнятиметься від референтної ситуації, зафіксованої через сприятливі референтні значення.

Для оцінювання впливу загроз можна використовувати підхід, описаний у Таблиці 14. Проте також допускається застосування більш загального підходу до оцінки впливу.

Крок 1: Майбутні тенденції параметра

Майбутні перспективи кожного з трьох інших параметрів мають насамперед відображати майбутні тенденції, що є результатом співвідношення між загрозами та заходами збереження, як це описано в Таблиці 13.

Майбутні тенденції виду залежать від виявлених (відомих і ймовірних) загроз, які чинитимуть негативний вплив, та від планів дій, заходів збереження та інших механізмів, які сприятимуть покращенню. Наприклад, зміна клімату, сценарії землекористування й тенденції в політиці є факторами, що впливають на майбутні тенденції. У розрахунок беруться лише ті заходи, які, як очікується, матимуть позитивний вплив у межах наступних 12 років, незалежно від того, чи почали їх впроваджувати вже в поточному звітному періоді, чи ні. Загрози звітуються в розділі **8 «Основні впливи та загрози»** Формату звітування, а чинні заходи – в розділі **9 «Заходи збереження»**.

У більшості випадків позитивні (управлінські дії, зміни політики тощо) і негативні (загрози) чинники одночасно впливають на вид. Тому оцінювання майбутніх тенденцій має враховувати, чи врівноважують один одного позитивні та негативні впливи для відповідного параметра, чи один із них переважає.

У деяких випадках загрози або заходи можуть по-різному впливати на три параметри. Наприклад, захід «відновлення лісового оселища» може досить швидко збільшити площу оселища для виду, але мати незначний вплив на ареал чи чисельність популяції протягом 12-річного періоду. Слід враховувати лише ті загрози та заходи, які стосуються конкретного параметра.

У багатьох випадках важко передбачити, чи зможуть загрози та заходи збереження взаємно нейтралізувати свій вплив на стан параметра, і якою буде результативна тенденція – негативною, позитивною чи стабільною. Тому доцільно інтерпретувати поточну тенденцію у зв'язку з впливом чинних загроз і заходів, а майбутню тенденцію оцінювати, виходячи з потенційного покращення, погіршення або збереження поточного стану.

Визначити, чи буде майбутня тенденція негативною або дуже негативною (або позитивною / дуже позитивною), у більшості випадків буде складно, хоча це може бути простіше, якщо відома поточна тенденція та її інтенсивність або якщо домінують певні загрози чи заходи. Для розрізнення між негативною та дуже негативною (або позитивною / дуже позитивною) тенденцією рекомендується використовувати порогове значення 1 % на рік, що відповідає приблизно 12 % за 12 років. Це порогове значення також використовується в матриці оцінювання для поточних тенденцій – для відмежування незадо-

вільного та несприятливого-поганого стану ареалу й популяції. Теоретично це значення відображає різницю між незначним/помірним (<1 % на рік) та значним (>1 % на рік) погіршенням або покращенням. Оцінювання тенденції параметра «оселище виду» включає як кількісні, так і якісні складники. Хоча матриця не вимагає точного значення темпу зміни для цього параметра, для розрізнення між негативною і дуже негативною (а також позитивною / дуже позитивною) тенденцією слід керуватися тією самою логікою, що й для ареалу та популяції – за критерієм незначного/помірного проти суттєвого майбутнього погіршення або покращення.

Крок 2: Майбутні перспективи параметра

Майбутні перспективи параметра оцінюються з урахуванням, насамперед, майбутніх тенденцій і поточного стану збереження. Вибір між двома запропонованими варіантами для кожної комбінації майбутніх тенденцій і поточного стану збереження переважно залежатиме від потенційної сили тенденції (негативна/дуже негативна або позитивна/дуже позитивна). Це прагматичний і механістичний підхід, спрямований на спрощення й уніфікацію оцінки майбутніх перспектив.

Таблиця 13: Оцінювання майбутніх перспектив параметра (Кроки 1 і 2)

Крок 1: Майбутні тенденції параметра		Поточний стан збереження параметра	Крок 2: Майбутні перспективи параметра	
Баланс між загрозами та заходами	Прогнозована майбутня тенденція відображає баланс між загрозами та заходами.		Очікувані майбутні перспективи параметра (на найближчі 12 років)	
Баланс між загрозами, що впливають на параметр (переважно загрози з низьким або середнім рівнем впливу), та заходами зі збереження; справжніх змін у стані параметра не очікується	Загалом стабільна	Сприятливий	Добрі	
		Несприятливий-невідповідний	Недостатні	
		Несприятливий-поганий	Погані	
		Невідомий	Невідомі	
Очікується, що загрози матимуть негативний вплив на стан параметра (переважно загрози з високим або середнім ступенем впливу), незалежно від вжитих заходів	Негативна / дуже негативна	Сприятливий	Недостатні (негативні)	Погані (дуже негативні)
		Несприятливий-невідповідний	Недостатні (негативні)	Погані (дуже негативні)
		Несприятливий-поганий	Погані	
		Невідомий	Недостатні (негативні)	Погані (дуже негативні)

Крок 1: Майбутні тенденції параметра		Крок 2: Майбутні перспективи параметра		
Баланс між загрозами та заходами	Прогнозована майбутня тенденція відображає баланс між загрозами та заходами.	Поточний стан збереження параметра	Очікувані майбутні перспективи параметра (на найближчі 12 років)	
Відсутні (або лише загрози з низьким ступенем впливу) та/або вжито ефективних заходів: очікується позитивний вплив на стан параметра	Позитивна / дуже позитивна	Сприятливий	Добрі	
		Несприятливий-невідповідний	Недостатні (позитивні)	Добрі (дуже позитивні)
		Несприятливий-поганий	Недостатні (позитивні)	Добрі (дуже позитивні)
		Невідомий	Недостатні (позитивні) ²¹	Добрі (дуже позитивні)
Загрози та/або вжиті заходи невідомі або взаємодію неможливо передбачити	Невідома	Сприятливий	Невідомі	
		Несприятливий-невідповідний		
		Несприятливий-поганий		
		Невідомий		

Хоча поняття Високих/Середніх впливів/загроз більше не використовується у Форматі звітування, для оцінки впливу/загрози можна застосовувати комбінацію масштабу та впливу (див. Таблицю 14). Масштаб та ступінь впливу загрози не потрібно надавати у звіті, але експерти можуть оцінити їх подібним чином для оцінки майбутніх перспектив.

Таблиця 14: Оцінка впливу повідомлених загроз за допомогою масштабу та впливу

Масштаб	Вплив		
	Високий вплив	Середній вплив	Низький вплив
Повне (>90 %)			
Більшість (50–90 %)			
Меншість (<50 %)			

Високий вплив Середній вплив Низький вплив

²¹ Невідомий стан розглядається як несприятливий, отже, оцінка майбутніх перспектив параметра здійснюється як для несприятливого-невідповідного або поганого стану.

Крок 3: Оцінювання загальних Майбутніх перспектив для видів

Після того як майбутні перспективи для кожного з трьох інших параметрів було оцінено, їх слід об'єднати, щоб отримати загальну оцінку майбутніх перспектив відповідно до правил, наведених у Таблиці 15.

Таблиця 15: Об'єднання оцінок трьох параметрів для визначення майбутніх перспектив для виду

Оцінка майбутніх перспектив	Сприятлива	Несприятлива-невідповідна	Несприятлива-погана	Невідома
Перспективи параметра: Ареал, Популяція та Оселище виду	Всі параметри мають статус «добрі» перспективи АБО перспективи одного параметру мають статус «невідомі», інші перспективи мають статус «добрі»	Інша комбінація	Один або більше параметрів мають статус «погані» перспективи	Два або більше параметрів зі статусом «невідомі» і жодного параметра зі статусом «погані» перспективи

Блок 9: Оцінка майбутніх перспектив *Euphydryas aurinia*

Ареал стабільний; Популяція та Оселище виду обидва скорочуються; зареєстровано такі загрози. Оцінка масштабу і впливу для загроз не є обов'язковою, але може допомогти в оцінюванні майбутніх перспектив. Поєднання масштабу і впливу дає уявлення про ступінь впливу (див. Таблицю 14, наприклад, масштаб >90 % або масштаб 50-90 % і високий вплив вказують на високий вплив; масштаб <50 % і високий вплив – на середній вплив). Втім, оцінка впливу загрози може здійснюватися більш емпіричним шляхом.

Код	Загроза	Періодичність	Масштаб	Вплив	Оцінений вплив
PA06	Косіння або скошування трав'янистих угідь	триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому	в цілому >90%	високий	високий
PA07	Інтенсивне випасання або надмірне випасання худоби	тільки в майбутньому	більшість (50-90%)	середній	середній

Код	Загроза	Періодичність	Масштаб	Вплив	Оцінений вплив
PA13	Застосування природних або синтетичних добрив на сільськогосподарських угіддях	тільки в майбутньому	в цілому >90%	високий	високий
PB01	Перетворення інших видів землекористування на ліси або лісорозведення (за винятком осушення)	триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому	в цілому >90%	високий	високий
PA04	Видалення дрібних елементів ландшафту для укрупнення сільськогосподарських ділянок (живоплоти, кам'яні стіни, очерет, відкриті канали, джерела, поодинокі дерева тощо).	триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому	меншість (<50%)	середній	низький
PA05	Відмова від управління/використання пасовищ та інших сільськогосподарських і агролісових систем (наприклад, припинення випасу, косіння або традиційного землеробства)	тільки в майбутньому	в цілому >90%	високий	високий

Єдиним впровадженим заходом із переліку заходів є «MA05 – Адаптація косіння, випасу та інших еквівалентних сільськогосподарських заходів». Цей захід, як очікується, протидіятиме деяким загрозам із високим впливом, які зачіпають більшість популяції та впливають на якість оселища, але інші загрози з високим впливом, які впливають і на якість, і на площу оселища, а також на популяцію, не усуваються. Тому тенденції популяції та оселища виду, найімовірніше, залишаться на спаді.

Параметр	Оцінка параметра	Очікувана майбутня тенденція	Майбутні перспективи
Ареал	Сприятливий	Стабільна	Сприятлива
Популяція	Несприятлива-невідповідна	Спадаюча	Недостатня
Оселище для виду	Несприятлива-невідповідна	Спадаюча	Недостатня

Відповідно до правил комбінування, наведених у Таблиці 14, дві оцінки як «незадовільна» та одна як «сприятлива» призводять до загальної оцінки майбутніх перспектив як «несприятлива-невідповідна».

1.11 ОХОПЛЕННЯ ВИДІВ ІЗ ДОДАТКУ II МЕРЕЖЕЮ NATURA 2000 (pSCIs, SCIs TA SACs)

Цей розділ надає додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Оцінка внеску мережі Natura 2000 у стан збереження видів має три основні складові:

1. Оцінка значущості мережі для різних видів (на основі частки популяції, що перебуває в межах мережі);
2. Можливі відмінності у тенденціях (тенденціях популяції) всередині мережі порівняно із загальною тенденцією (загальна тенденція популяції виду, що включає популяції як усередині, так і поза межами мережі);
3. Розуміння того, які види заходів із збереження/управління були впроваджені.

Внесок мережі Natura 2000 у стан збереження виду, ймовірно, буде варіюватися залежно від ступеня залежності виду від конкретних оселищ, охоплення мережі та управління оселищами. Тому для кожного біогеографічного чи морського регіону має бути наведений розмір популяції, включеної до мережі.

Ще одним елементом, який слід враховувати при оцінці внеску мережі, є можливі відмінності у тенденціях як всередині мережі, так і в глобальному масштабі (особливо для видів, де значна частка популяції знаходиться поза межами мережі). Для видів це має бути виражено шляхом порівняння тенденції чисельності популяції у біогеографічному або морському регіоні з тенденцією чисельності популяції всередині мережі Natura 2000 у тому ж біогеографічному регіоні. Інформація про тенденції всередині мережі також вимагається для «оселища виду». Це додатково дозволяє порівняти з глобальною тенденцією, яка звітується для цього параметра, і оцінити вплив мережі.

Інформація про заходи збереження доповнює та допомагає зрозуміти потенційні відмінності між тенденціями всередині мережі та глобальними тенденціями.

2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОСЕЛИЩ

2.1 ОСЕЛИЩА, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ЗВІТУВАННЮ

2.1.1 Усі оселища

Категорії поширення, що використовуються в контрольному списку оселищ

Цей розділ надає додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Для звітування за період 2013-2018 років використовуються такі категорії та коди:

- **Наявні регулярно (PRE, present regularly).**

Ця категорія застосовується до оселищ, які наявні в регіоні регулярно.

- **Маргінальні (MAR, marginal).**

Категорію «маргінальне поширення» слід використовувати в ситуаціях, коли оселище головним чином поширене в одному регіоні (або державі-члені), але простягається й на сусідній регіон (або державу-члена), де площа оселища є незначною, а поширення становить межу природного ареалу оселища в певній місцевості. Не очікується, що для маргінального оселища буде оцінюватися стан збереження. Проте, якщо оцінка стану збереження проводиться, вона має враховувати маргінальне положення оселища, наприклад, під час оцінки референтної площі чи структури й функцій.

Категорія «маргінальне» має відображати історію оселища в певній місцевості, і її застосування слід обмежити випадками, коли оселище природно трапляється як «маргінальне». Категорію «маргінальне» не слід застосовувати до оселищ, які раніше були більш поширеними в певній місцевості, а маргінальний статус яких є результатом скорочення через антропогенний вплив. У такому разі слід використовувати категорію «наявний».

- **Науковий резерв (SCR, scientific reserve)**

Для оселищ ця категорія застосовується, якщо неможливо визначити, чи трапляється оселище в біогеографічному регіоні через труднощі з тлумаченням визначення оселища в Тлумачному посібнику.

Цю категорію не слід використовувати у випадках:

- » коли тлумачення оселища є нечітким або неоднозначним;
- » коли поширення оселища залишається невизначеним через відсутність інвентаризації. Таке оселище слід вважати «наявним», а у звіті слід зазначити, що дані відсутні.

Наприклад:

Розмежування між оселищами «8130 Західносередземноморські та термофільні осипища» та «8160 Середньоєвропейські карбонатні осипища передгірного та монтанного поясів» є нечітким у деяких регіонах. Наприклад, усі випадки поширення *Stipion calamagrostis* в австрійському Альпійському регіоні включаються до оселища 8160, а оселище 8130 звітується з позначкою «науковий резерв».

Оселища, що перекриваються

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Оселища, зазначені в Додатку I, можуть бути як біотопами, так і комплексами біотопів, і іноді одне оселище з Додатка I є складовою частиною іншого оселища з того самого Додатка. У результаті території одного або кількох оселищ з Додатка I можуть траплятися в межах іншого оселища з Додатка I (див. приклади в Таблиці 16).

Таблиця 16: Приклади оселищ, що перекриваються

«1160 Великі мілководні затоки та бухти» може включати території:

- 1110 Піщані прибережні обмілини, які постійно вкриті незначним шаром морської води
- 1170 Рифи
- 1140 Мулисті та піщані обмілини, які не вкриті морською водою під час відпливу

«7110 Активні підняті болота» часто містить невеликі території:

- 3160 Природні дистрофічні озера та ставки
- 7150 Западни на торфових субстратах з *Rhynchosporion*

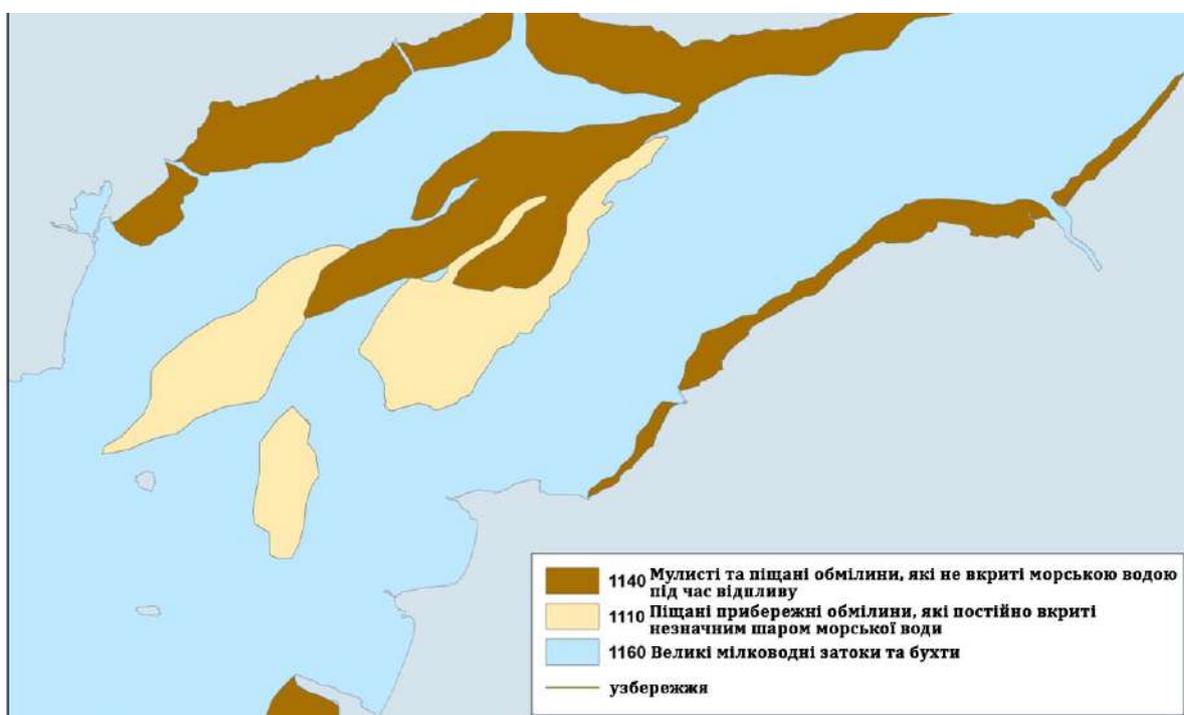

Рисунок 8: Як враховувати оселища, що перекриваються Примітка: Площа, що підлягає звітуванню для оселища «1160 Великі мілководні затоки та бухти» (синій колір), також включатиме площі оселищ «1110 Піщані прибережні обмілини, які постійно вкриті незначним шаром морської води» (жовтий колір) та «1140 Мулисті та піщані обмілини, які не вкриті морською водою під час відпливу» (коричневий колір).

У разі таких ситуацій кожне оселище має повністю відображатися у звіті. Тому деякі площі можуть враховуватися у двох або більше оцінках, як показано на рисунку 8. Це дозволить ефективно оцінити загальну площу різних оселищ для кожної держави-члена та регіону.

2.1.2 Морські оселища

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Морські регіони

Карта біогеографічних регіонів була підготовлена на основі наземних даних і тому не підходить для звітування щодо морських типів оселищ і видів, що не належать до прибережних зон.

Для морських оселищ держави-члени повинні подавати дані про стан збереження, використовуючи такі морські регіони:

- Морський Атлантичний регіон;
- Морський Балтійський регіон;
- Морський Чорноморський регіон;
- Морський Середземноморський регіон;
- Морський Макаронезійський регіон.

Визначення меж морських регіонів базується на межах регіонів і субрегіонів відповідно до Рамкової директиви про морську стратегію²² (Marine Strategy Framework Directive, MSFD). Територія держави-члена для звітування за статтею 17 Оселищної Директиви має співпадати з територією, що використовується для звітування за MSFD.

Оселища, що підлягають звітуванню в морських регіонах

Для цілей звітування за статтею 17 типи оселищ, які «завжди відкриті до моря», класифікуються як морські (наприклад, естуарії). Лагуни, які не мають постійного з'єднання з морем, відповідно класифікуються як наземні. Таким чином, про такі оселища слід подавати дані за статтею 17 лише для відповідного морського регіону (або регіонів), навіть якщо деякі з них, як-от «1130 Естуарії», можуть також виходити за межі берегової лінії. Віднесення типу оселища до «морського» не впливає на визначення самого типу оселища.

Типи оселищ, що підлягають звітуванню в морських регіонах:

1110 Піщані прибережні обмілини, які постійно вкриті незначним шаром морської води

22 Карту морських регіонів можна знайти на Довідковому веб-порталі.

- 1120 Донні зарості *Posidonia* (*Posidonion oceanicae*)
- 1130 Естуарії
- 1140 Мулисті та піщані обмілини, які не вкриті морською водою під час відпливу
- 1160 Великі мілководні затоки та бухти
- 1170 Рифи
- 1180 Підводні структури, утворені витіканням газів
- 1650 Бореальні балтійські вузькі затоки
- 8330 Цілком або частково затоплені морські печери

Морські оселища «1110 Піщані прибережні обмілини, які постійно вкриті незначним шаром морської води» та «1170 Рифи» включають багато підтипів, велика кількість яких за своєю внутрішньою мінливістю схожі на типовий наземний тип оселища. Ці широко визначені оселища розглядаються морськими конвенціями як низка пов'язаних біотопів.

Рамкова Директива про морську стратегію використовує серію «Широких типів оселищ» (див. перелік на Довідковому веб-порталі) для оцінки екосистемного елемента «екологічного стану». Хоча критерії для цих оцінок відрізняються від критеріїв статті 17, необхідні подібні дані (наприклад, поширення, площа, структура).

Держави-члени можуть заповнювати додаткові звіти²³ за підтипами морських оселищ (1110 та 1170) за допомогою «Широких типів оселищ» згідно з [Рамковою директивою про морську стратегію](#) або подавати інформацію щодо стану підтипів морських оселищ у полі 10.8 «Додаткова інформація».

2.1.3 Джерела інформації для оцінки типів оселищ

Як і у випадку з видами, держави-члени зобов'язані відповідно до статті 11 Директиви здійснювати моніторинг стану оселищ.

У багатьох держав-членів також існують інвентаризації окремих типів оселищ (наприклад, ліси чи степи), створені для різних цілей. Ці інвентаризації можуть не використовувати ту саму типологію оселищ, що й у Директиві, але в багатьох випадках їх можна інтерпретувати повторно, можливо з допомогою додаткової інформації, такої як карти ґрунтів або геологічні карти. Багато держав-членів опублікували «переклади» між різними класифікаціями оселищ і типологією, що використовується у Додатку I (яка здебільшого базується на CORINE (European Communities, 1991) та палеарктичних класифікаціях

23 У деяких ситуаціях держави-члени можуть заповнювати додаткові форми звітів для оселищ (підтипів морських оселищ) або видів (наприклад, окремих видів роду *Lycopodium*), які не вказані в переліку держави-члена, та подавати ці необов'язкові звіти разом з обов'язковим набором даних для звітності.

(Devillers & Devillers-Terschuren, 1996)). ЕЕА спільно з ЕТС/ВД розробила [класифікацію оселищ EUNIS](#) – систему, яка може використовуватися для взаємного поєднання різних систем класифікації оселищ.

Наприклад, чеський посібник з біотопів (Chytrý et al. 2001) надає еквівалентні одиниці у національній класифікації для кожного типу оселищ із Додатку I, присутнього в Чехії, а також відповідні фітосоціологічні синтакси; французька серія Cahiers d'habitats перелічує синтакси для всіх типів оселищ із Додатку I, присутніх у Франції. Німецький тлумачний посібник містить посилання на німецьку національну класифікацію біотопів, Червону книгу біотопів та фітосоціологічні синтакси (Ssymank et al. 2021 & 2023).

Якщо немає карти поширення оселища, можливо змодельовати поширення на основі інших джерел даних, таких як карти потенційної природної рослинності (наприклад, Bohn et al., 2004), поширення ключових видів, карти ґрунтів і геології, кліматичні або топографічні карти.

Декілька держав-членів мають схеми моніторингу на основі стратифікованої випадкової вибірки, наприклад проект [Nationell Inventering av Landskapet i Sverige](#) (NILS) у Швеції. Хоча ці методи не можуть надати детальної інформації про поширення конкретних типів оселищ із Додатку I, вони можуть дати хороші оцінки площі типів оселищ і тенденцій у площі. Аналогічно, інформація, зібрана для національних лісових інвентаризацій або повторних фітосоціологічних досліджень, може бути важливим джерелом інформації, якщо її можна пов'язати з оселищами із Додатку I. Існує кілька проектів картування морського дна, таких як [Balance](#) та портал [EMODnet seabed habitats](#) (що базується на проекті MESH), які були об'єднані і розширені в проекті [EUSeaMap](#) (2).

Існує багато проектів дистанційного зондування (наприклад, [GeoBON](#)), які використовуються для картування і оцінки якості типів оселищ. Проте такі технології поки що перебувають на стадії розвитку і мають бути протестовані або адаптовані для оперативного застосування для більшості типів оселищ із Додатку I.

2.2 ТЕНДЕНЦІЇ

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Оцінка стану збереження підкреслює важливість інформації про тенденції: саме тенденції є вирішальними для оцінки стану збереження, оскільки зазвичай лише стабільні або зростаючі тенденції можуть привести до загального висновку про Сприятливий стан збереження (FSC). Тому загалом слід приділяти більше уваги методології схем моніторингу, щоб покращити якість інформації про тенденції.

Тенденції є невід’ємною частиною оцінки всіх параметрів стану збереження, крім Майбутніх перспектив. Порівняння загальної тенденції площі оселища та площі в доброму стані в біогеографічному або морському регіоні з тенденціями в межах мережі NATURA 2000 є важливим для оцінки впливу мережі NATURA 2000 на стан збереження (див. розділ **2.10 «Покриття NATURA 2000 (pSCI, SCI та SAC) для типів оселищ Додатка I»** у «Рекомендаціях щодо оселищ»).

Тенденції зазвичай визначаються на основі моделювання або наявних схем моніторингу, які базуються на вибіркових дослідженнях, оскільки повні є винятковими і зазвичай проводяться лише для дуже рідкісних оселищ. Методи вибірки мають бути статистично обґрунтованими, де це можливо. За відсутності спеціалізованих схем моніторингу, тенденції зазвичай ґрунтуються на експертній оцінці, і в такому випадку їх слід подавати лише як напрями (зростання, спадання або стабільність), без абсолютних значень. Невідомі тенденції слід зазначати як «невідомі». Якщо наявних даних недостатньо для визначення напрямку тенденції, це можна зазначити як «невизначені».

Тенденція — це (вимірювана) напрямна зміна параметра з часом. В ідеалі тенденція має бути результатом статистичної регресії часової послідовності. Коливання (або осциляція) не є спрямованою зміною параметра, тому коливання не є тенденцією. Проте коливання можуть відбуватися в межах довгострокової тенденції (деяких оселищ) і впливати на вимірювання короткострокових тенденцій, оскільки важко визначити, чи є в короткостроковому періоді справжня тенденція, чи це просто ефект коливання.

Коливання – це властивість усіх природних систем і може спостерігатися при будь-якому напрямі тенденції (зростаючій, спадаючій або стабільній). Однак вони виявляються лише у регулярно досліджуваних оселищах. Коливання можна виявити тільки тоді, коли параметр вимірюють кілька разів у межах певного періоду. Ідеально, якщо це базується на більш частому відборі проб. Насправді це малоімовірно протягом коротких періодів (наприклад, 12 років), а врахування короткострокових тенденцій у довгостроковому контексті допомагає виявити, де відбуваються коливання.

Коливання в ареалі або площі, зайнятої оселищем, рідко виявляються за 12-річний період, і будь-які коливання цих значень здебільшого є довгостроковими. Однак вимірювання цих параметрів може бути неточним, і для виявлення реальних змін може знадобитися інформація за триваліший період, зважаючи на доступність даних, розміри вибірок і можливі методи моніторингу.

Критерії для визначення, чи слід класифікувати тенденцію як «стабільна», «зростаюча» чи «спадаюча», варіюються залежно від типу наявної інформації про тенденції.

Якщо дані про тенденції є надійними і дозволяють статистично значущу модель, але сама тенденція дуже мала (наприклад, якщо межі довірчих інтерва-

лів не перекривають нуль і достатньо вузькі, щоб мати високий рівень впевненості), навіть незначні тенденції слід повідомляти як спрямовані («спадаюча» або «зростаюча»). Якщо оцінка стану не відповідає матричним правилам (стан не може бути сприятливим, якщо тенденція спадаюча) через незначну величину тенденції, це слід пояснити у полі **12.1 «Обґрунтування відсоткових порогів для тенденцій»**.

З іншого боку, якщо якість даних недостатня і неможливо змодельовати статистично значущу спрямовану тенденцію (межі довірчих інтервалів перекривають нуль), тенденція має вважатися і повідомлятися як стабільна. Будь-які додаткові деталі можна надати у відповідному полі «Додаткова інформація».

Короткострокові та довгострокові тенденції

Період звітування за Оселищною Директивою становить шість років, але оцінки тенденції є статистично надійнішими за довші періоди часу. Тому рекомендується оцінювати короткострокову тенденцію за два цикли звітування, тобто за 12 років (або за період, максимально близький до цього), оскільки це дасть більш надійну і порівняльну оцінку тенденції (див. Таблицю 17). Також можна подавати довгострокові тенденції, які, ймовірно, будуть статистично більш надійними (у низці необов'язкових полів). Рекомендований період для оцінки довгострокових тенденцій – чотири цикли звітування (24 роки). Це визначення довгострокового періоду, що використовується для звітування про довгострокові тенденції, не слід плутати з юридичною вимогою Директиви щодо збереження у «довгостроковій перспективі» певної структури і функцій оселища.

Інформація про короткострокові тенденції має використовуватися у матриці оцінювання для визначення стану збереження. Зокрема, величина короткострокової тенденції є важливою для розмежування категорій стану збереження у разі несприятливого стану, а саме: U1 – «несприятливий-невідповідний» та U2 – «несприятливий-поганий». Для параметрів «ареал» і «площа» втрата з тенденцією більшою за 1 % на рік (за період короткострокової тенденції) означає «несприятливий-поганий» стан збереження.

Таблиця 17: Період для оцінки тенденцій

Тенденція	Період для оцінки тенденції
Короткострокова	Два звітні цикли (12 років; або період, максимально наближений до цього)
Довгострокова	Чотири звітні цикли (24 роки; або період, максимально наближений до цього)

Величину тенденції, що надається в звіті, слід зазначати як зміну за відповідний період (наприклад, 12 років для короткострокової тенденції). Якщо величину виведено з даних за інший проміжок часу, слід оцінити зміну для звітного періоду за допомогою простого пропорційного обчислення. Наприклад,

зміна на 150 км² за 15 років буде еквівалентна 10 км² на рік або 120 км² за 12-річний період для величини короткострокової тенденції. Якщо зміна сталася в певний час (наприклад, внаслідок катастрофи), слід зазначити точний період або рік і надати пояснення в полі «Додаткова інформація».

2.3 СПРИЯТЛИВІ РЕФЕРЕНТНІ ЗНАЧЕННЯ

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій щодо сприятливих референтних значень, наданих у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування». Приклади встановлення референтних значень сприятливого стану можна знайти на Довідковому веб-порталі.

Що таке сприятливі референтні значення?

Концепція сприятливих референтних значень (FRVs) походить від визначень у Директиві, зокрема від визначення Сприятливого стану збереження, яке стосується «довгострокового розподілу та чисельності» популяцій видів (стаття 1(i)), а для оселищ — «довгострокового природного розподілу, структури і функцій, а також довгострокового існування його типових видів» (стаття 1(e)) у межах їх природного ареалу. Це вимагає, щоб види підтримували свою присутність на довгостроковій основі як життєздатний компонент своїх природних оселищ. Аналогічно для оселищ, Директива вимагає, щоб існувала необхідна специфічна структура і функції для їх довгострокового утримання та продовження існування, а типові види знаходилися в сприятливому стані, тобто підтримували свою життєдіяльність на довгостроковій основі. Якщо держави-члени не підтримують або не відновлюють таку ситуацію, ціль Директиви не досягається.

Сприятливі референтні значення – «ареал» для видів і оселищ, «популяція» для видів та «площа» для оселищ – є критичними для оцінки стану збереження. Матриці оцінювання (**Розділи С і Е**) формату звітності вимагають від держав-членів визначити сприятливі референтні значення для ареалу (FRR) та площі (FRA) для оселищ, а також для ареалу (FRR) і популяції (FRP) для видів. Оцінка стану збереження потім порівнює поточні значення з референтними значеннями. В основному, ареал, площа та популяція повинні бути достатньо великими в порівнянні з сприятливими референтними значеннями (як визначено в матриці оцінювання), щоб зробити висновок, разом з іншими критеріями (наприклад, тенденціями), чи є параметр «сприятливим» чи «несприятливим».

Поняття сприятливих референтних значень було схвалено Комітетом з оселищ ще у 2004 році: документ «Оцінка, моніторинг і звітування про стан збереження – підготовка звіту за 2001-2007 роки відповідно до статті 17 Оселищної Директиви»²⁴ описує сприятливий референтний ареал, популяцію і площу оселища наступним чином:

24 Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001–2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3). DG Environment, 2004.

Ареал, у межах якого охоплено всі значущі екологічні варіації оселища/виду для певного біогеографічного регіону і який є достатньо великим, щоб забезпечити довгострокове збереження оселища/виду; сприятливе референтне значення має бути принаймні таким, як ареал (за розміром і конфігурацією) на момент набрання чинності Директивою; якщо ареал був недостатнім для забезпечення сприятливого стану, сприятливе референтне значення для ареалу має це враховувати і бути більшим (у такому випадку може бути корисною інформація про історичне поширення при визначенні сприятливого референтного ареалу); у разі відсутності інших даних його можна визначити на основі «найкращої експертної оцінки».

Популяція у межах певного біогеографічного регіону, що вважається мінімально необхідною для забезпечення довгострокової життєздатності виду; сприятливе референтне значення має бути щонайменше таким, як чисельність популяції на момент набрання чинності Директивою; при визначенні сприятливої референтної популяції може бути корисною інформація про історичне поширення/чисельність; за відсутності інших даних її можна визначити на основі «найкращої експертної оцінки».

Загальна площа оселища в межах відповідного біогеографічного регіону, яка вважається мінімально необхідною для забезпечення довгострокової життєздатності типу оселища; вона повинна включати площі, необхідні для відновлення або розширення тих типів оселищ, для яких існуюча площа поширення є недостатньою для забезпечення їхньої довгострокової життєздатності; сприятливе референтне значення має бути щонайменше таким, як площа на момент набрання чинності Директивою; при визначенні сприятливої референтної площі може бути корисною інформація про історичне поширення; за відсутності інших даних її можна визначити на основі «найкращої експертної оцінки».

Встановлення сприятливих референтних значень (FRVs, Favourable reference values) для типів оселищ

Огляд загальних принципів встановлення референтних значень

Перед встановленням сприятливих референтних значень доцільно зібрати всю необхідну інформацію про оселище, щоб зрозуміти його екологічний та історичний контекст. Тому, ідеально, для оцінки сприятливих референтних значень (FRVs) для оселищ слід зібрати й використовувати дані та інформацію про наступні фактори, якщо вони доступні:

- поточний стан та оцінка недоліків, тобто будь-які впливи/проблеми;
- тенденції (короткострокові, довгострокові, історичні, тобто задовго до набрання чинності Директивою);

- природна екологічна та географічна різноманітність (зокрема варіації у видовому складі, варіації умов існування оселищ, варіації екосистем).
- екологічний потенціал (потенційний розмах ареалу, з урахуванням фізичних та екологічних умов, сучасної потенційної природної рослинності);
- природний ареал, історичний розподіл та чисельність, а також причини змін, включаючи тенденції;
- безперервність та фрагментація;
- динаміка типу оселища;
- вимоги типових видів.

Під час встановлення сприятливих референтних значень (FRVs) слід враховувати такі загальні принципи:

- FRV мають визначатися на основі екологічних і біологічних міркувань;
- FRV мають визначатися з використанням найкращих наявних знань і наукової експертизи;
- FRVs мають визначатися з урахуванням принципу обережності та із включенням запасу на випадок невизначеності;
- FRVs, як правило²⁵, не повинні бути нижчими за значення, що існували на момент набрання чинності Оселищною Директивою, оскільки більшість оселищ було включено до додатків через їх несприятливий стан; при цьому поширення (ареал) і чисельність (популяція) на дату набрання чинності Директивою не обов'язково є еквівалентними FRVs;
- FRVs не обов'язково збігаються з «національними цілями»: «Встановлення сприятливих референтних значень слід відрізнити від встановлення конкретних цілей: визначення цілей передбачає перетворення таких орієнтирів на оперативні, практичні й досяжні коротко-, середньо- та довгострокові цілі/етапи. Це, очевидно, передбачає не лише технічні аспекти, а й врахування ресурсів та інших факторів» (Європейська Комісія, 2004²⁶);
- FRVs не дорівнюють автоматично певному «історичному максимуму» чи конкретній історичній даті; однак історична інформація (наприклад, стабільна ситуація в минулому до змін, спричинених зворотними чинниками) має враховуватися при формуванні рішень щодо FRVs;

25 Наприклад, «7120 Понижені підняті болота», які в ідеалі повинні бути (перетворені) відновлені до «7110 Активні підняті болота».

26 Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001–2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3). DG Environment, 2004.

- FRVs не дорівнюють автоматично «потенційному значенню» (екологічній місткості), проте таке значення слід використовувати для розуміння можливостей і обмежень у відновленні.

Хоча FRVs мають встановлюватися окремо для ареалу та площі, між ними існує чіткий взаємозв'язок, оскільки в межах природного ареалу мають бути враховані всі суттєві екологічні варіації. Це вимагає ітеративного підходу до встановлення FRVs, щоб одне значення враховувало інше, наприклад, території/осередки оселища мають бути достатньо великими та з відповідним ареалом, щоб охоплювати всі його структурні компоненти, типові види та характерне функціонування.

FRVs мають подавати дані на рівні біогеографічного/морського регіону держави-члена. Втім, ці географічні одиниці можуть бути не зовсім придатними для обґрунтування FRVs на основі екології оселищ. Тому доцільно встановлювати FRVs на найбільш відповідному масштабі (зазвичай національному, іноді на регіональному) і вже звідти виводити біогеографічні значення для національного рівня, наприклад, шляхом пропорційного розподілу на основі поширення і/або розміру/площі.

Під час встановлення FRAs слід пам'ятати, що на одній і тій самій ділянці потенційно можуть існувати кілька типів оселищ. Наприклад, певна територія залежно від історії та поточного управління може бути лукою, вересовищем або лісом²⁷. У випадках, коли кілька типів оселищ потенційно можуть займати одне й те саме місце, пріоритет слід надавати більш рідкісним або тим, що під більшою загрозою, типам оселищ, регіонально важливим підтипам або специфічним наборам типових видів, які можуть розвиватися лише в цьому місці. Також слід подбати про те, щоб сумарні FRAs не перевищували площу відповідного регіону.

У цих керівних принципах часто вживатиметься термін «поточне значення». Його слід розуміти як значення, задеклароване державою-членом для поточного звітного періоду, яке порівнюється зі сприятливим референтним значенням.

Підходи на основі моделі та референтних значеннях

Існує два основних підходи до встановлення (FRV): підхід, заснований на моделі, та підхід, заснований на референтному значенні. Методи, засновані на моделі, ґрунтуються на біологічних міркуваннях. Такий підхід потребує добрих знань про екологію типу оселища, його типові види, структуру та функції. Підходи, засновані на референтних значеннях, спираються на історичну базову лінію, що вважається показником доброго стану певного оселища (на основі документальних даних або уявлень природоохоронців), або на від-

27 Наприклад, ці три типи оселищ, типові для вапнякових районів у більшій частині Європи:
6120 Напівприродні сухі луки та чагарники на вапнякових субстратах
5130 Угрупування *Juniperus communis* на пустошах або вапнякових луках
9150 Середньоєвропейські вапнякові букові ліси *Cephalanthero-Fagion*

новлення частки оцінених історичних втрат. Обидва підходи враховують інформацію про поширення, тенденції, відомі впливи та скорочення (або розширення). Ці підходи не є взаємовиключними й будуть детальніше розглянуті в наступних розділах із практичними вказівками та прикладами.

З метою розробки практичних і прагматичних рекомендацій, що сприятимуть гармонізації між державами-членами, водночас забезпечуючи необхідну гнучкість (наприклад, вибір найкращого методу залежить від наявних даних), рекомендується застосовувати покроковий підхід, узагальнений на рисунку 9 нижче.

Покроковий підхід і конкретні методи встановлення FRV значною мірою залежать від наявних даних і знань щодо кожного оселища. Пропонується три загальні рівні наявності даних і знань:

- Високий: наявні добрі дані щодо фактичного поширення та екологічних вимог/характеристик; наявні добрі історичні дані та інформація про тенденції;
- Середній: наявні добрі дані щодо фактичного поширення та екологічних вимог/характеристик; обмежені історичні дані про поширення (наявні лише дані про тенденції);
- Низький: дані щодо фактичного поширення та екологічних вимог/характеристик є фрагментарними та/або ненадійними; історичні дані майже відсутні, інформація про тенденції відсутня.

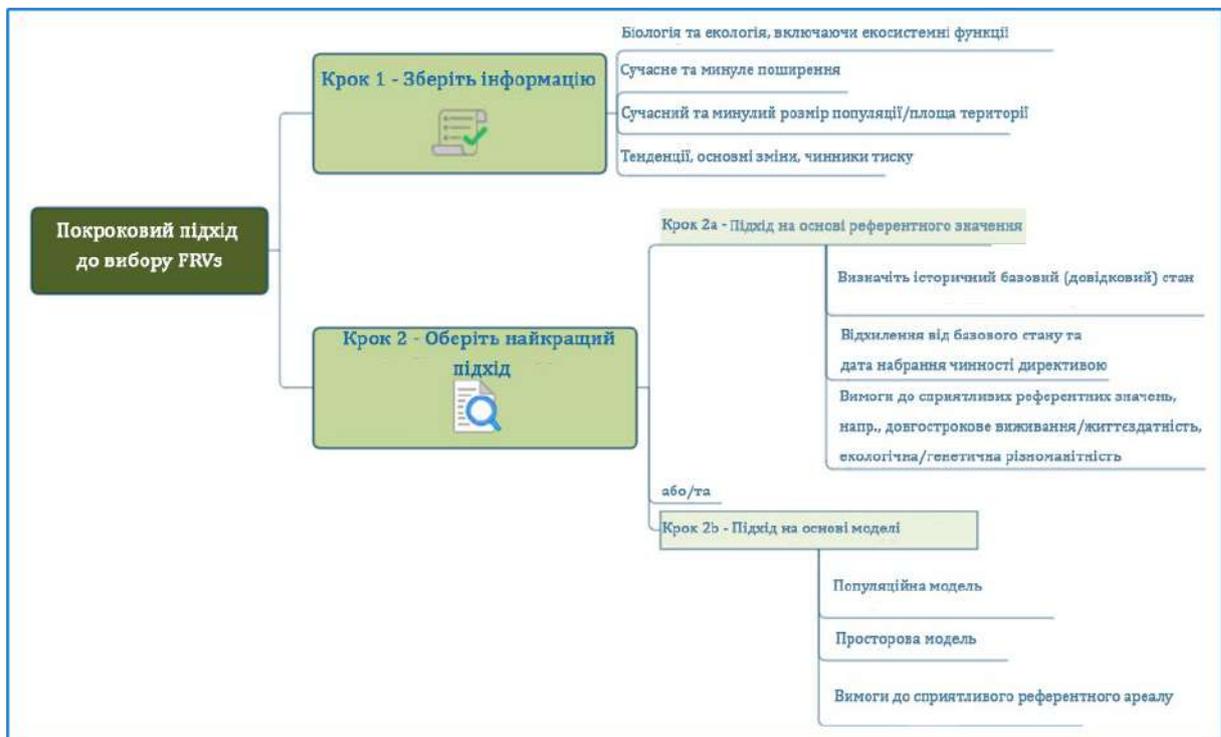

Рисунок 9: Ілюстрація покрокового підходу до встановлення FRVs

Рекомендований підхід передбачає певну кількість кроків, які буде докладніше описано нижче²⁸. У загальних рисах, без деталізації всіх умов, вони такі:

- **Крок 1: Зберіть інформацію**

Зберіть всю релевантну інформацію про тип оселища, необхідну для розуміння його екологічного та історичного контексту: біологія та екологія, включаючи функціонування екосистем; типові види; природний ареал, сучасне та минуле поширення (включаючи період до набуття чинності Директиви) і площу; тенденції, їхні причини та час основних змін, чинники впливу.

- **Крок 2: Оберіть найкращий підхід**

Залежно від наявності та якості зібраних даних і інформації, оберіть найкращий спосіб встановлення FRVs.

- » **Крок 2a: Підхід на основі референтного значення**

Порівняйте сучасне поширення і площу з відповідними показниками у сприятливий період у минулому та на момент набрання чинності Оселищною Директивою.

Перевірте, чи є ці значення достатніми для забезпечення довгострокового збереження й життєздатності, а також охоплення екологічних варіацій, зокрема типових видів.

Встановіть значення або використовуйте відсоткові класи для визначення того, наскільки поточне значення відрізняється від сприятливої ситуації.

- » **Крок 2b: Підхід на основі моделі**

Розробіть моделі, що ґрунтуються на популяціях, або використовуйте наявні оцінки, отримані з таких моделей, для оцінки сприятливої референтної площі, враховуючи вимоги до сприятливого референтного ареалу.

Сприятливі референтні значення — FR ареал і FR площа — мають відображати вимоги Оселищної Директиви щодо екологічного різноманіття (підтипів) у межах природного ареалу типу оселища, а також щодо структури і функцій, необхідних для його довготривалого збереження і сприятливого стану його типових видів.

Екологічне різноманіття, одна з вимог Директиви для досягнення сприятливого стану збереження, часто проявляється уздовж географічних (північ–південь / схід–захід) та інших природних градієнтів (наприклад, висотного, геологічного, кліматичного) і зазвичай відображається у зміні флористичного складу.

28 Для кращого розуміння практичного застосування вищезазначених підходів (та кроків, які будуть детально описані далі) на Довідковому веб-порталі наведено кілька прикладів.

Покроковий процес визначення сприятливих референтних значень для оселищ

Крок 1: Збір інформації про тип оселища

Наведений нижче перелік містить приклади даних та інформації про тип оселища, пов'язаних із його визначенням, які можуть бути релевантними для встановлення FRVs:

- фізичні та екологічні умови;
- варіації у видовому складі та чисельності в різних географічних регіонах, уздовж природних градієнтів (наприклад, висоти, глибини) та у зв'язку з використанням земель чи іншими впливами людської діяльності;
- фізична структура, динаміка та можливі сукцесійні стадії;
- характерна структура і функції;
- типові види, їхній ареал і стан збереження.

Інший набір інформації, яку необхідно зібрати, включає дані про поширення (а отже, і про ареал) та площу типу оселища в історичному та недавньому минулому, на момент набуття чинності Директивою, а також у теперішній час (тобто на момент оцінювання). Під історичним минулим мається на увазі період до двох-трьох останніх століть (за наявності даних), а під недавнім минулим – приблизно до 50 років до набуття чинності Директивою (тобто 1940-1950-ті роки).

Ця інформація є ключовою для розуміння змін, що відбувалися з типом оселища, та слугуватиме основою для визначення FRVs на наступних етапах. Ці дані слід доповнити інформацією про тенденції та впливи, щоб зрозуміти, які події спричинили суттєві зміни в стані та тенденціях поширення оселищ і площ, які вони займають, а також коли саме це сталося. Наприклад, напівприродні оселища, що залежать від екстенсивного сільськогосподарського використання, зазнали розорювання, інтенсивного використання, фрагментації або навіть занедбання у більшості частин Європи після Другої світової війни, що призвело до суттєвого скорочення їх кількості та якості. Для деяких типів оселищ корисну інформацію можна знайти в [Тлумачному посібнику оселищ Європейського Союзу](#) (Interpretation Manual of European Union Habitats).

Крок 2а: Використання підходу на основі референтного значення для встановлення FRVs

Доступність і якість зібраних на Кроці 1 даних та інформації варіюватимуться залежно від типу оселища, а також окремо для поширення (ареалу) й площі оселищ.

Однак, цю інформацію слід використовувати прагматично, щоб приблизно оцінити, наскільки теперішні значення ареалу (на основі поширення) та площі відхиляються від «сприятливих референтних значень» (використовуючи критерій «приблизно дорівнює FRV» і заздалегідь визначені ареали, наведені у Форматі звітування).

Слід орієнтуватися на «схему прийняття рішень» нижче, враховуючи, що для багатьох типів оселищ (наприклад, для більшості типів лісів) Крок 2a з використанням модельного підходу може бути більш доречним. Крім того, можна використовувати елементи з Кроку 2b, щоб допомогти оцінити FRA. При цьому необхідно враховувати попередній розділ «Загальні принципи встановлення сприятливих референтних значень».

Пункт 1

Якщо як поширення (ареал), так і площа оселища в минулому, включно з недавнім минулим, не зазнали помітних змін або скорочень (тенденції залишалися відносно стабільними), і поточна площа оселища є достатньо великою для забезпечення довготривалої життєздатності оселища та його типових видів, тоді:

- сприятливе референтне значення ареалу (FRR) має дорівнювати або приблизно дорівнювати поточному ареалу;
- сприятливе референтне значення площі (FRA) має дорівнювати або приблизно дорівнювати поточній площі²⁹.

Якщо поточний ареал є меншим, ніж у минулому ➡ перейдіть до пункту 2.

Якщо поточна площа оселища є меншою, ніж у минулому ➡ перейдіть до пункту 3.

Якщо історичної інформації недостатньо або вона не є корисною (наприклад, для багатьох лісових оселищ) ➡ перейдіть до Кроку 2b (підхід на основі моделі).

Пункт 2 – поточний ареал менший за минулий ареал

Визначте, які додаткові території в межах природного ареалу мають бути відновлені для типу оселища в майбутньому, щоб відновити минулий ареал, який буде достатньо великим і рівномірно розподіленим для забезпечення життєздатних площ у довгостроковій перспективі; при цьому слід враховувати, чи є відновлення ареалу технічно та екологічно можливим.

29 Або у виняткових випадках, наприклад, «7120 Понижені підняті болота», які в ідеалі повинні бути (перетворені) відновлені до «7110 Активні підняті болота», сприятлива референтна площа (FRA) повинна бути меншою за поточну площу поверхні.

Наявність та якість даних, використаних для такої ідентифікації та оцінки, може призвести до різних способів вираження сприятливого референтного значення ареалу (FRR):

- значення, що дорівнює «поточному значенню ареалу» плюс «додаткова площа поверхні ареалу для відновлення»;
- заздалегідь визначений інтервал, який вказує, наскільки поточний ареал менший за FRR, наприклад, 2-10 % менший за FRR, 11-50 % менший за FRR, 51-100 % менший за FRR; у будь-якому разі оцінене FRR не може бути меншим за ареал на дату набрання чинності Директивою.

Пункт 3 – поточна площа оселища менша за минулу площу

Визначте, що потрібно зробити для відновлення площі оселища (або для забезпечення її самовідновлення) до минулого рівня; при цьому слід врахувати, чи є відновлення/рекреація технічно та екологічно можливими. Інформація про минулі тенденції, якщо вона доступна, має бути врахована під час встановлення сприятливого референтного значення площі (FRA). Наявність та якість даних, використаних для такої ідентифікації та оцінки, може призвести до різних способів вираження FRA:

- значення, що дорівнює «поточній площі оселища» плюс «додаткова площа, яку потрібно відновити/збільшити»;
- заздалегідь визначений інтервал, що вказує на більшу площу, ніж поточна, наприклад: площа оселища на 2-10 % менша за FRA, на 11-25 % менша за FRA, на 25-50 % менша за FRA, на 51-100 % менша за FRA; у будь-якому разі оцінене FRA не може бути меншим за площу оселища на дату набрання чинності Директивою.

Пункт 4 – невідоме

Висновок щодо сприятливого референтного значення ареалу (FRR) або площі (FRA) як «невідоме» слід використовувати лише у випадках, коли майже відсутні дані про поточний ареал і площу оселища, а також відсутня інформація про його історичний контекст.

Крок 2b: Використання підходу на основі моделі для встановлення FRVs

Існують типи оселищ, для яких виключно підхід на основі референтного значення є неможливим або недоречним для встановлення FRVs, зокрема сприятливої референтної площі, наприклад, для лісових типів з дуже малими площами у недавньому минулому. У такому випадку може бути застосована концепція «мінімальної динамічної площі» (MDA) для визначення мінімальної площі, необхідної для належного функціонування оселища та захисту від природних порушень і антропогенних впливів. Потім цю площу слід масштабувати до сприятливої площі, враховуючи історичний розподіл і екологічні варіації в межах природного ареалу.

Загалом, якщо існують типові види, стан збереження яких чітко залежить від площі оселища з Додатку I, оцінка стану цих видів може допомогти у встановленні значення сприятливої референтної площі.

Окрім наведеного вище, слід враховувати, що багато типів оселищ із Додатку I є напівприродними і значною мірою залежать від людської діяльності (наприклад, екстенсивного сільського господарства, включаючи випас і сінокосіння, традиційного лісового господарства, як-от виробництво корку або вирубування на пні). Це може вимагати поєднання підходу на основі референтного значення і моделі для встановлення FRVs. Отже, Кроки 2a і 2b слід ч

Існують деякі оселища, що тісно пов'язані з окремими видами, і для яких підхід, описаний вище для видів, може бути доречним (з відповідною адаптацією для обчислення площі), наприклад, для оселищ «1120 *Posidonia oceanica*», «3230 *Myricaria germanica*», «5130 *Juniperus communis*», «5220 *Zyziphus*» і «9570 *Tetraclinis articulate*».і

2.4 КАРТИ

Цей розділ надає додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у “Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування”.

Карти поширення

Подання карт поширення всіх оселищ Додатку I наявних у державі-члені, є базовою вимогою звітування за статтею 17. Основні вимоги до карт поширення описано в “Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування”, а додаткові технічні характеристики подано на Довідковому веб-порталі.

В ідеалі карта поширення має надавати повну та актуальну інформацію про фактичне поширення оселища на основі результатів комплексної картографічної програми/ініціативи/проєкту/інвентаризації або статистично обґрунтованої моделі.

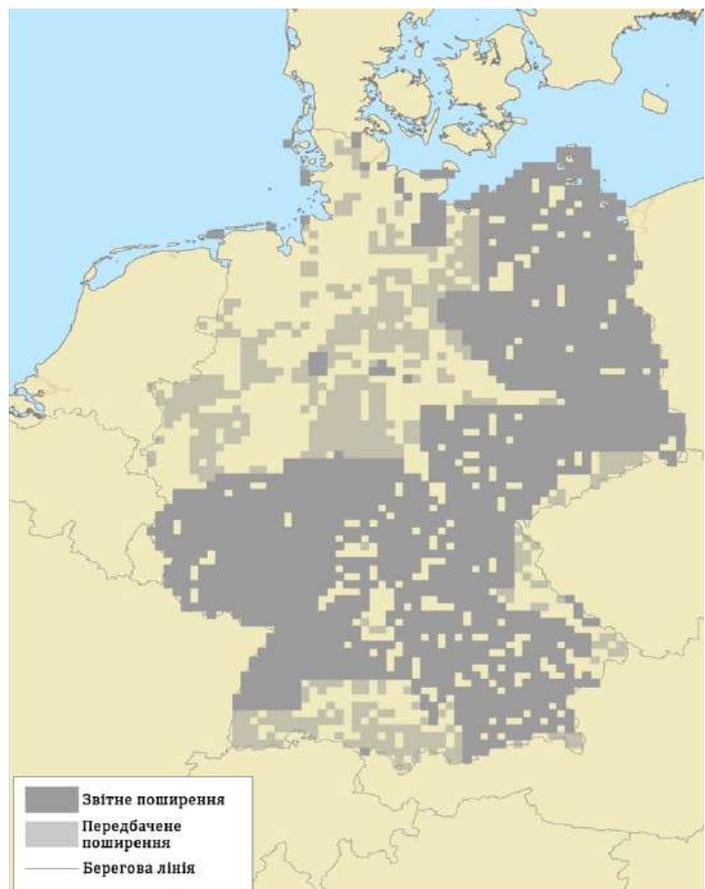

Рисунок 10: Гіпотетична карта поширення оселища в Німеччині з передбаченим (припущеним) і заявленим поширенням. Заявлене поширення охоплює менш ніж 75 % припущеного поширення, тому метод, що використовувався, слід оцінити як «(d) Недостатні або відсутні дані».

У багатьох випадках актуальні польові дані охоплюють лише частину фактичного поширення оселища, або ж доступними є лише застарілі дані. У такій ситуації Формат звітування передбачає, що карта поширення може бути отримана шляхом моделювання або екстраполяції. Державам-членам рекомендується надавати більш актуальну або повнішу інформацію про поширення, повторно картуючи наявні дані з використанням інших джерел, наприклад, результатів програми моніторингу або даних про потенційну рослинність.

У деяких випадках, навіть із використанням екстраполяції, отримана карта поширення буде значною мірою неповною порівняно з припущеним поширенням оселища (див. Рисунок 10). Державам-членам рекомендується надавати таку неповну карту поширення. Якщо надана карта поширення, отримана в результаті всебічного картування, моделювання, екстраполяції або експертної інтерпретації, охоплює менше ніж 75 % припущеного фактичного поширення виду, метод, що використовувався, слід позначити як «(d) Недостатньо або немає доступних даних».

2.5 АРЕАЛ

Цей розділ доповнює рекомендації, викладені у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Поняття ареалу

Ареал визначається як «зовнішні межі загальної площі, в межах якої на теперішній час наявне оселище; його можна розглядати як оболонку, всередині якої розташовані фактично зайняті площі». Це динамічний параметр, який дозволяє оцінювати простягання і зміни в поширенні оселища.

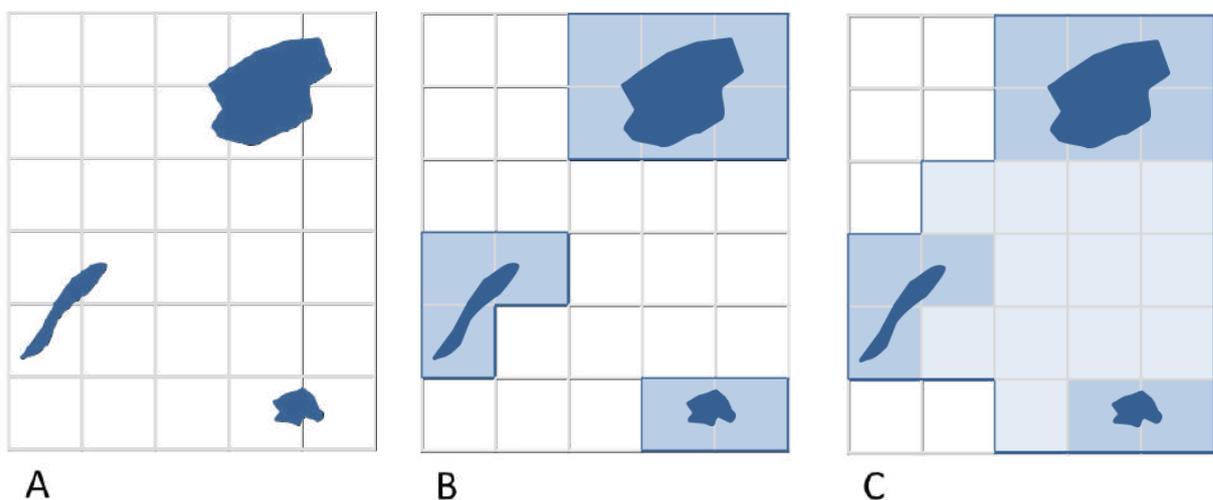

Рисунок 11: Взаємозв'язок між випадками виявлення оселища, його поширенням та ареалом.

«А» – виявлення оселища, зазвичай у вигляді полігона, точки або лінійного об'єкту (загальна площа полігонів зазначається як площа, зайнята оселищем, у полі 5.2); **«В»** – поширення – виявлення у сітці 10×10 км; **«С»** – ареал – просторове узагальнення поширення.

Ареал є просторовим узагальненням поширення, яке відображає випадки наявності оселища в сітці 10×10 км. Взаємозв'язок між випадками виявлення, поширенням та ареалом показано на рисунку 11.

Поняття ареалу було схвалене Комітетом з питань оселищ.

У документі Комітету з питань оселищ «Оцінка, моніторинг і звітування про стан збереження — підготовка звіту за період 2001–2007 років відповідно до статті 17 Оселищної Директиви»³⁰ ареал описано таким чином:

Природний ареал приблизно окреслює просторові межі, в межах яких трапляється оселище або вид. Це не тотожне точним локалітетам або територіям, де оселище, вид або підвид постійно трапляється. У багатьох випадках такі локалітети чи території можуть мати фрагментований або переривчастий характер (тобто оселища й види можуть бути розподілені нерівномірно) в межах свого природного ареалу. Якщо фрагментація має природне походження, тобто зумовлена екологічними чинниками, ізольовані локалітети не слід тлумачити як частину суцільного природного ареалу; наприклад, для альпійського виду ареал може охоплювати Альпи та Піренеї, але не нижчу територію між ними. Природний ареал однак включає й території, які не використовуються постійно: наприклад, для мігруючих видів ареал охоплює всі території суходолу або водного простору, в яких вид мешкає, тимчасово перебуває, які перетинає або пролітає під час своєї звичайної міграції³¹. Випадкові або епізодичні виявлення (у значенні випадкових, непередбачуваних, несталих явищ) не вважаються частиною природного ареалу.

Природний ареал, як визначено тут, не є статичним, а є динамічним: він може скорочуватися або розширюватися. Природний ареал також може перебувати у несприятливому стані для оселища або виду, тобто бути недостатнім для забезпечення довготривалого існування цього оселища або виду.

Якщо вид або оселище природним чином поширюється на нову територію або коли відбувається реінтродукція виду, здійснена відповідно до процедур, передбачених статтею 22 Оселищної Директиви, на територію його колишнього природного ареалу — така територія вважається частиною природного ареалу. Аналогічно, відновлення, рекультивация або управління оселищем, а також певні сільськогосподарські чи лісогосподарські практики можуть сприяти поширенню оселища або виду, а отже — і розширенню його ареалу. Водночас особини або здичавілі популяції тварин, що були свідомо чи випадково інтродуковані людиною в місця, де вони історично не траплялися або куди не могли би потрапити природним шляхом у передбачуваному майбутньому, вважаються такими, що перебувають поза межами природного ареалу, і, відповідно, не підпадають під дію Директиви.

30 Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001–2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3). DG Environment, 2004.

31 See also article 1 of the Bonn Convention.

Обчислення ареалу

З огляду на динамічний характер ареалу, як визначено вище, ареал слід обчислювати на основі карти фактичного (або припущеного — якщо застосовувалося моделювання, екстраполяція або експертні оцінки) розповсюдження, що використовується для відповідного звітного періоду. Обчислення має здійснюватися за стандартизованим методом. Стандартизований підхід необхідний для забезпечення відтворюваності обчислення ареалу в різних звітних циклах і для порівняння результатів між державами-членами. Це також дозволяє оцінювати тенденції ареалу.

Стандартизований процес, запропонований у цих вказівках, складається з двох етапів:

1. Створення оболонки(ок) навколо сіток поширення. Це просторове обчислення виконується за процедурою «закриття розривів», коли заздалегідь визначені правила вказують, де дві точки/сітки розповсюдження мають бути об'єднані в один полігон ареалу, а де має бути залишено фактичний розрив в ареалі.
2. Виключення непридатних територій. Після автоматичного обчислення з отриманого ареалу слід виключити території, які є непридатними, наприклад морські території у випадку наземного оселища.

Крок 1: Створення оболонки(ок) навколо сіток поширення

Що таке відстань розриву?

Більшість базових принципів оцінки ареалу, включно з розмірами прогалін, які слід розглядати як розриви в ареалі, були встановлені під час звітного періоду 2000-2006 років і залишаються чинними. Ареал має виключати основні розриви, які є природними, тобто спричиненими екологічними чинниками. Те, що вважається природним розривом, значною мірою залежить від екологічних особливостей оселищного типу та характеру навколишнього ландшафту. Ідеально було б визначати критерії

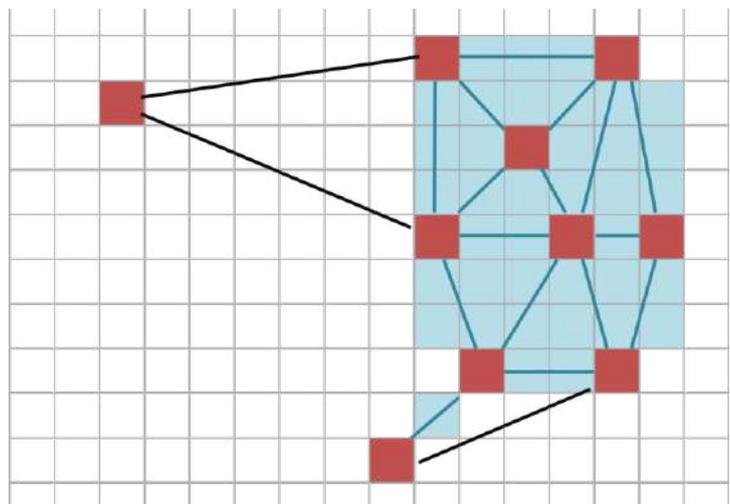

Рисунок 12: Схема, що ілюструє використання відстані розриву під час обчислення ареалу.

- Якщо відстань між двома зайнятими сітками поширення (позначені червоним) менша за відстань розриву (сині лінії), сітки поширення об'єднуються в єдиний ареал (сині сітки).
- Якщо відстань між двома сітками поширення перевищує відстань розриву (чорні лінії), ці сітки не об'єднуються і утворюють розрив в ареалі.

розривів ареалу окремо для кожного типу оселища в кожному конкретному ландшафті, але на практиці це майже неможливо. Керівні вказівки для звітування пропонують узагальнений і спрощений підхід до розривів ареалу.

У процесі обчислення ареалу природні розриви представляються за допомогою «відстані розриву». Відстань розриву слід розуміти як відстань між двома сітками поширення, які не будуть об'єднані в єдиний полігон ареалу, а відобразатимуться як розриви в ареалі (див. Рисунок 12).

Обмеження щодо вибору відстані розривів

Відстань розриву має відповідати визначенню ареалу (як оболонки, що узагальнює розповсюдження з виключенням основних розривів) і забезпечувати можливість обчислення полігонів ареалу, здатних виявляти зміни у поширенні у великому масштабі. Ареал, обчислений із використанням більшої відстані розриву (тобто 40-50 км), є чутливим до змін на межах ареалу та до змін великого масштабу всередині його зовнішніх меж. Натомість ареал, обчислений із використанням меншої відстані розриву (наприклад, 20 км), є чутливим до дрібно-масштабних змін (див. Рисунок 13).

Розрив принаймні 40-50 км (залежно від того, чи тип оселища є рідкісним і лока-

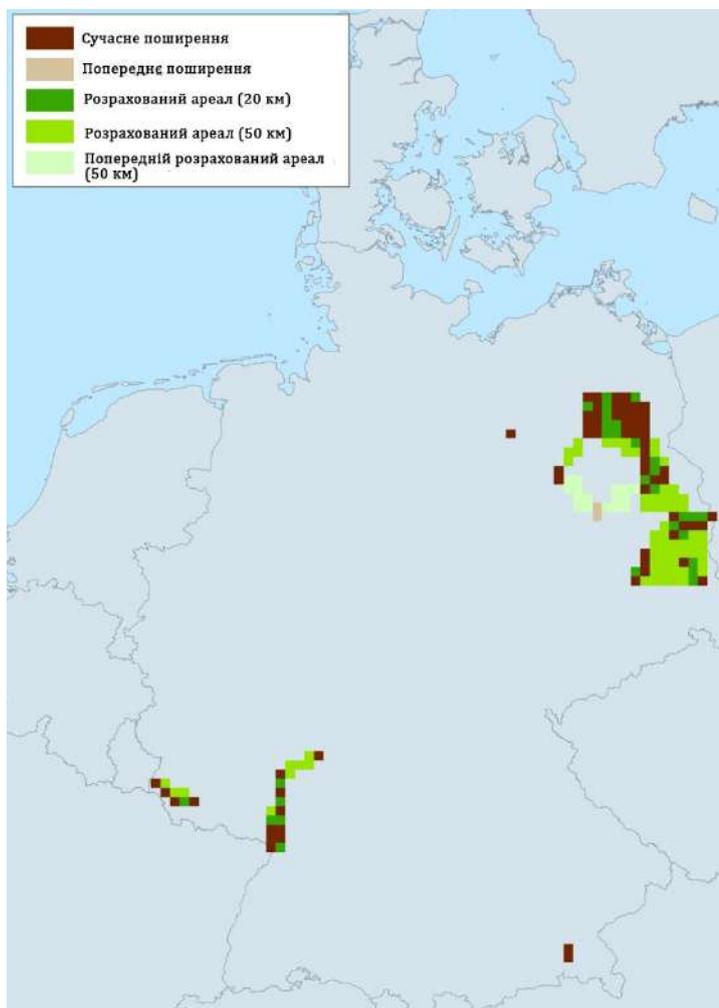

Рисунок 13: Приклад карт ареалу, створених із використанням різних відстаней розривів.

На цій карті показано різницю між ареалом, обчисленим із використанням розривів у 20 км та 50 км. У разі втрати однієї крайової популяції, що займає дві сітки 10x10 км на карті (Попереднє розповсюдження), ареал, обчислений із розривом 50 км (Обчислений ареал 50 км), зменшиться більш ніж на 15 % від своєї початкової площі (Обчислений попередній ареал 50 км). При використанні відстані розриву 20 км, коли ця крайова популяція залишиться ізольованою від основного полігона ареалу (Обчислений ареал 20 км), зменшення площі ареалу становитиме близько 3 % від початкової площі. За звітнього періоду тривалістю 12 років одна й та сама ситуація призведе до різних висновків: «несприятливий-поганий» для ареалу з розривом 50 км і «несприятливий-невідповідний» для ареалу з розривом 20 км.

лізованим чи поширеним і типовим) вважається розривом в ареалі оселища. Для відносно локалізованих типів оселищ рекомендована відстань розриву становить 40 км – це відповідає рекомендованій відстані розриву для видів рослин, які становлять основні структурні компоненти більшості оселищ. Однак для поширених оселищ, які структурно подібні до навколишньої ландшафтної матриці, відстань розриву може бути збільшена до 50 км.

Для невеликих держав-членів або інших невеликих територій, для яких карта поширення подана у сітці 1×1 км або 5×5 км (див. «Роз'яснювальні примітки на підтримку Формату звітування»), відстань розриву може бути адаптована відповідно (наприклад, може використовуватись розрив у 4-5 сіток = 4-5 км замість рекомендованих вище 40-50 км).

Для дуже рідкісних та/або локалізованих типів оселищ, що трапляються в особливих природних умовах, ареал має дорівнювати поширенню.

Крок 2: Виключення непридатних територій

Технічно ареал розраховується шляхом заповнення незайнятих сіток між клітинками поширення. Із розрахованого ареалу слід виключити такі типи непридатних територій:

- морські території, які автоматично включено до ареалу наземних оселищ;
- наземні території, які автоматично включено до ареалу морських оселищ;
- території за межами національних кордонів;
- території, ідентифіковані інструментом обчислення ареалу як частина ареалу, що потрапляє в суміжні біогеографічні або морські регіони, для яких тип оселища не зазначено в контрольному переліку;
- території, що лежать на відстані понад 20 км від узбережжя – для прибережних оселищ;
- території без водойм – для прісноводних оселищ, і навпаки.

Хоча розрізнення між придатними та непридатними територіями є досить грубим, метою цього етапу є виправлення лише найсуттєвіших суперечностей, що виникають унаслідок автоматизованого обчислення. Технічно цей процес має бути простим і придатним для застосування в усіх державах-членах.

2.6 СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ (ВКЛЮЧНО З ТИПОВИМИ ВИДАМИ)

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, поданих у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Параметр «структура і функції» є одним із чотирьох параметрів, які використовуються для оцінювання стану збереження типів оселищ Додатка I під час звітування за статтею 17 Оселищної Директиви. Цей параметр ґрунтується

ся на частині визначення сприятливого стану збереження оселищного типу, наведеного в статті 1(е): «структура та функції, необхідні для його довгострокового існування, наявні та з великою імовірністю існуватимуть і надалі в найближчому майбутньому».

Структура розглядається як фізичні компоненти оселищного типу. Їх часто формують угруповання видів (як живих, так і мертвих), наприклад, дерева й чагарники в лісових оселищах, корали в певних типах рифів, але також можуть включати абіотичні елементи, як-от гравій, що використовується для нересту. Функції – це екологічні процеси, що відбуваються на різних часових і просторових рівнях і значною мірою відрізняються залежно від типу оселища. Наприклад, відновлення дерев та колообіг поживних речовин є важливими функціями в лісових оселищах. Хоча фрагментація не згадується в Директиві, очевидно, що вона може порушити функціонування оселищ, які природно не є фрагментованими, і її слід враховувати під час оцінювання Структури і функцій.

Склад певного типу оселища може відрізнитися географічно. Наприклад, видове різноманіття широко розповсюдженого типу оселища, як-от «9130 Буківі ліси *Asperulo-Fagetum*», змінюється; лише у Франції визнано 13 підтипів (Bensettiti та ін., 2001), що відображає регіональні відмінності. Проте функції, притаманні певному типу оселища, загалом будуть подібними в межах усього ареалу. Структуру відносно просто спостерігати або вимірювати, тоді як функції зазвичай оцінити складніше. Втім, оскільки функції часто пов'язані з певними видами або групами видів, наявність таких видів може свідчити про сприятливий стан функцій.

Щоб тип оселища вважався у Сприятливому стані збереження, Директива вимагає, щоб його структура і функції були сприятливими, а його «типові види» також перебували у сприятливому стані збереження. Враховуючи широку різноманітність типів оселищ, перелічених у Додатку I, і їхню внутрішню змінність, неможливо надати детальні рекомендації для кожного окремого типу, але очевидно, що різні екологічні процеси, які є важливими для функціонування типу оселища, мають бути присутніми та добре функціонувати, щоб оселище можна було визнати таким, що перебуває у Сприятливому стані збереження.

Оцінювання Структури і функцій проводиться для кожного біогеографічного або морського регіону держави-члена. У багатьох випадках не є обов'язковим, щоб усі компоненти структури або функцій були присутні на всіх ділянках, де трапляється тип оселища. Наприклад, хоча всі вікові класи лісового типу – від сіянців і молодих (природних) відновлень до дерев у старечій фазі та природних етапів розкладу – мають бути представлені на регіональному рівні разом із достатнім відновленням, це не означає, що кожна ділянка повинна містити всі вікові класи. Окрема ділянка може вважатися в «доброму»

стані, навіть якщо на ній немає всіх вікових класів, якщо різні стадії добре представлені в межах оселища на регіональному рівні.

У випадку печерних оселищ для обґрунтування висновку щодо Структури і функцій може використовуватись їхня кількість. Однак кількість печер не слід зазначати в полях «5.2 Площа поверхні» або «6.1 Стан оселища», оскільки ці два поля безпосередньо стосуються площі в км². Якщо оцінювання Структури і функцій ґрунтується на кількості печер, відповідні деталі (наприклад, кількість печер у доброму або несприятливому стані) слід подавати в полі 6.8 Додаткова інформація. Аналогічний підхід (використання кілометрів як міри довжини для оцінювання з подальшим переведенням у км²) можна застосувати для скель, якщо вимірювання площі неможливе, і якщо використання довжини дозволить отримати точнішу оцінку (за умови, що для всіх трьох значень – площа, зайнята оселищем, площа оселища в доброму/несприятливому стані та референтна площа – буде застосовано однакову методику екстраполяції з однаковою точністю).

Стан типу оселища

Попереднє звітування щодо стану збереження Структури і функцій не містило інформації про те, яка частка оселища перебуває в доброму стані, що обмежувало можливість використання даних за статтею 17 для визначення пріоритетів відновлення або для ширших досліджень оцінки екосистем.

Тому було погоджено подавати дані про площу в «доброму стані», «несприятливому стані» та «невідомо» (поле **6.1 «Стан оселища»**) разом із короткостроковим (12 років) напрямом тенденції площі, оціненої як «у доброму стані». Напрямок тенденції («стабільна», «зростаюча», «спадаюча», «невизначена», «невідомо») допоможе оцінити прогрес на шляху до Сприятливого стану збереження та досягнення Цілі 1 Стратегії біорізноманіття на період до 2020 року.

Кілька країн опублікували докладні рекомендації щодо оцінювання стану оселищ на рівні ділянок/місцезростань (див. Таблицю 18). У праці Maciejewski et al. (2016)³² розглянуто багато понять, необхідних для оцінювання стану оселищ на локальному рівні.

32 [Maciejewski, Lise; Lepareur, Fanny; Viry, Déborah; Bensettiti, Farid; Puissauve, Renaud; Touroult, Julien \(2016\) État de conservation des habitats : propositions de définitions et de concepts pour l'évaluation à l'échelle d'un site Natura 2000. *Revue d'Écologie* 71 \(1\): 3–20.](#)

Таблиця 18: Приклади детальних рекомендацій щодо оцінки стану оселищ

Бельгія (Фландрія)	Design and implementation of a monitoring scheme to assess habitat quality of European protected habitats in Flanders (Belgium) — Research Institute for Nature and Forest Gunstige abiotische bereiken voor vegetatietypes in Vlaanderen — Instituut Natuur-en Bosonderzoek Criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de Natura2000 habitattypen in Vlaanderen: versie 3.0 — Instituut Natuur-en Bosonderzoek
Франція	INPN - Documentation Natura 2000
Німеччина	Monitoring FFH-Richtlinie BFN Konzept FFH Monitoring NaBiV Heft 172: Das europäische Schutzgebietssystem Natura 2000 (buchweltshop.de)
Нідерланди	Monitoring en Natuurinformatie
Італія	Angelini, P., Casella, L., Grignetti, A. & Genovesi, P. (2016) Manuali per il monitoraggio di flora, fauna e habitat di interesse comunitario (Direttiva 92/43/CEE) in Italia: gli habitat. ISPRA, Serie Manuali e Linee Guida. Handbooks for monitoring species and habitats of Community interest (EU Directives 92/43/EEC and 09/147/CE) in Italy: marine environment Handbook for monitoring species and habitats of community interest (Council Directive 92/43/EEC) in Italy: habitat types
Латвія	Monit_metodes Natura 2000 monitoringa izstrāde Natura 2000 vietu monitoringa metodikas Dabas aizsardzības pārvalde
Польща	Methodological guides - Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych Przewodniki metodyczne - Monitoring gatunków i siedlisk morskich Dla siedlisk przyrodniczych - Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych
Іспанія	Bases ecológicas preliminares para la conservación de los tipos de hábitat de interés comunitario en España
Швеція	Handledning för miljöövervakning Biogeografisk uppföljning av naturtyper och arter National Inventories of Landscapes in Sweden, NILS Externwebben

Хоча для дуже рідкісного типу оселища з малою загальною площею може бути можливим отримання інформації щодо кожного випадку його наявності, для більшості типів оселищ з Додатка I буде потрібне певне вибіркове обстеження. Ідеально, якщо таке обстеження базується на статистичних принципах, наприклад, стратифікованому випадковому відборі. Існує велика кількість наукових праць, присвячених методології вибірки; одна з нещодавніх публікацій, яка зосереджується на оселищах, — Brus et al. (2011).

У матриці оцінювання зазначено, що якщо понад 25 % площі типу оселища в регіоні оцінювання вважаються «несприятливими» (тобто в незадовільному стані), то стан Структури і функцій визначається як «несприятливий-поганий». Водночас у матриці не зазначено числових критеріїв для категорій «сприятливий» або «несприятливий-невідповідний». Виявлено, що в попередніх звітах різні держави-члени використовували дуже різні порогові значення частки площі оселища, яка має перебувати в доброму стані, щоб обґрунтувати оцінку Структури і функцій як «сприятливу». Ідеально, якщо вся площа оселищного типу перебуває в доброму стані, щоб Структуру та функції можна було визнати «сприятливими». Однак на практиці це навряд чи досяжно, і може вважатися прийнятним, щоб частина оселищного типу була в незадовільному стані, але все ж структура і функції вважалися б «сприятливими».

Рекомендується використовувати орієнтовне значення 90 % площі типу оселища (поле **6.1**), яка перебуває в доброму стані, як порогове значення для висновку про «сприятливі» структуру та функції. Якщо держава-член використовує інше значення, це слід зазначити й обґрунтувати в полі **10.8 «Додаткова інформація»**. Це орієнтовне значення може бути адаптоване, наприклад, залежно від рідкісного статусу чи поширеності типу оселища: ближче до 100 % — для рідкісних оселищ із обмеженою площею (наприклад, багато типів луків, площа яких становить лише кілька десятків км² у біогеографічному регіоні), і менш ніж 90 % — для дуже поширених оселищ (наприклад, деякі типи лісів із загальною площею у кілька тисяч км² у біогеографічному регіоні). У виняткових випадках, коли певний тип оселища із Додатка I піддається управлінню з метою відновлення іншого типу оселища (наприклад, коли не перешкоджають природній сукцесії), можуть використовуватися нижчі порогові, ніж 90 %. Якщо використано інше порогове значення, ніж рекомендоване 90 %, це слід зазначити у полі **10.8 «Додаткова інформація»**.

Важливо зазначити, що незалежно від використаного порогу, тенденція повинна бути стабільною або зростаючою, щоб висновок щодо Структури і функцій міг бути «сприятливим».

У випадках, коли інформація про площу оселища (або інші еквівалентні поля) доступна лише з часткового обстеження і неможливо отримати точніші дані, що охоплюють усю площу оселища, ні шляхом моделювання, ні на основі експертної оцінки, все одно доцільніше навести наявні значення у відповідних мінімальних полях, залишивши максимальні поля порожніми.

Залежно від рівня невизначеності оцінки, у полі «Використаний метод» слід обрати: «с) Переважно на основі експертної оцінки з дуже обмеженими даними» або «d) Дані відсутні або недостатні». Будь-які деталі й пояснення, що допомагають зрозуміти рівень невизначеності мінімальної оцінки, слід надати в полі «Додаткова інформація».

Для оселищ, «площа яких у доброму стані» становить 0 км², але раніше (близько початку періоду короткострокової тенденції, тобто близько 2013 року, або навіть раніше, якщо зниження зафіксоване раніше) площа у доброму стані була більшою за 0 км², слід подавати дані про короткострокову тенденцію як «спадаючу». Період тенденції має охоплювати час від початку фіксації зниження.

Навпаки, для оселищ, «площа яких у доброму стані» становить 0 км² вже у довгостроковій перспективі (тобто задовго до 2013 року, рекомендованого початку короткострокової тенденції), подання інформації про тенденції не очікується. Додаткові відомості можна навести в полі «Додаткова інформація».

Типові види

Хоча в Директиві використовується термін «типові види», визначення цього терміна не наведено – ані для цілей звітування, ані для цілей оцінки впливу відповідно до статті 6. Оскільки оцінка стану збереження кожного типового виду за методологією, що застосовується до видів Додатків II, IV і V, вимагала б значного збільшення обсягу необхідної роботи, оцінка типових видів включається до оцінки параметра «Структура і функції».

Термін «типові види» є частиною визначення Сприятливого стану збереження типу оселища, наведеного в статті 1(е): «Статус збереження типових видів такого оселища є сприятливим за умов, визначених у пункті (і)».

Список потенційних «типових видів» для більшості типів оселищ Додатку I є дуже довгим, і вибір «типових видів» для звітування за статтею 17 має відображати сприятливу структуру та функції типу оселища, хоча не завжди можливо пов'язати види з усіма аспектами структури і функцій. З огляду на екологічну та географічну мінливість типів оселищ Додатку I, створення рекомендованих списків типових видів навіть для біогеографічного або морського регіону є нереалістичним. Навіть у межах однієї держави-члена у різних частинах ареалу типу оселища або його підтипах можуть траплятися різні види.

Зважаючи на варіативність типів оселищ у межах їхнього ареалу, навіть в одному біогеографічному або морському регіоні, дуже мало ймовірно, що всі типові види будуть присутні у всіх прикладах даного типу оселища, особливо у великих державах-членах. Проте сукупність ділянок і проявів кожного типу оселища має підтримувати життєздатні популяції типових видів у межах оцінюваного регіону у довгостроковій перспективі, щоб параметр «Структура і

функції» вважався сприятливим. Багато видів можуть бути типовими для кількох оселищ (включаючи оселища поза Додатком I) і не бути залежними лише від одного типу оселища Додатку I. Такі види можуть бути під загрозою (наприклад, занесені до Червоного списку) на національному або регіональному рівні, навіть якщо вони процвітають у межах оцінюваного оселища та регіону.

Природно, що видовий пул змінюється, тому будуть відбуватися місцеві втрати та повторне заселення окремих видів із вибраної групи типових видів. Поки ці процеси компенсуються у довгостроковій перспективі для кожного типового виду, Структура і функції типу оселища мають вважатися «сприятливими». Якщо кілька типових видів занесені до Червоного списку, тобто певною мірою перебувають під загрозою зникнення на рівні держави-члена або біогеографічного регіону, це свідчатиме про те, що типові види перебувають у незадовільному стані, а структура і функції не можуть вважатися «сприятливими». Приклади того, як види можуть бути пов'язані зі Структурою та функціями за групами оселищ, можна знайти на Довідковому веб-порталі.

При виборі типових видів для звітування за статтею 17 слід враховувати такі міркування (не очікується, що вибрані види відповідатимуть усім цим критеріям):

- «Типові види» мають бути такими, що регулярно трапляються з високою регулярністю (тобто є «характерними») у межах типу оселища або принаймні основного підтипу чи варіанту типу оселища;
- «Типові види» мають включати види, що є добрими індикаторами сприятливої якості оселища, наприклад, свідчать про наявність ширшої групи видів зі специфічними вимогами до середовища. До них мають належати види, чутливі до змін у стані оселища («види-індикатори раннього попередження»);
- Слід надавати перевагу видам, які можна легко моніторити неdestructивними та/або маловитратними методами.

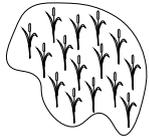
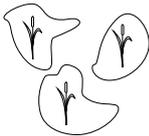
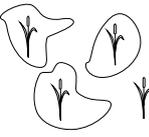
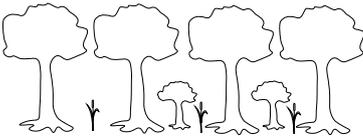
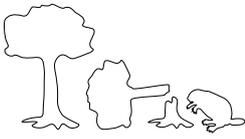
Додаткові приклади потенційних показників стану оселищ за групами оселищ та їх зв'язку з потенційними типовими видами можна знайти на Довідковому веб-порталі.

Список «типових видів», обраних для оцінки стану збереження, в ідеалі має залишатися стабільним у середньо- та довгостроковій перспективі, тобто між звітними періодами. Характерні види, зазначені у *Тлумачному посібнику з оселищ Європейського Союзу*, хоча й були обрані для ідентифікації оселищ, можуть використовуватись як типові види, якщо відповідають одному або кільком із наведених вище критеріїв. У деяких оселищах є ключові види, які часто формують основний елемент структури, наприклад, домінантні дерева в лісових оселищах. Проте домінантні види не обов'язково є вдалим вибором як типові види для моніторингу.

Наприклад, бук лісовий (*Fagus sylvatica*) зазвичай домінує або є співдомінантним і формує важливу частину полог у типі оселища «9110 Букові ліси *Luzulo-Fagetum*», але використання *Fagus sylvatica* як типового виду не надає додаткової інформації про Структуру та функції. У блоці 10 подано графічне представлення груп потенційних типових видів і способу вибору тих, які підходять для оцінки параметра «Структура і функції».

Блок 10: Варіанти вибору «типових видів»

Потенційні типові види можна згрупувати: вони можуть бути «ключовими» видами або, наприклад, потребувати специфічних умов, необхідних для підтримання оселища (наприклад, наявність пожеж), або самі відігравати важливу роль у збереженні структури і функцій оселища.

	Вид, на якому ґрунтується ідентифікація оселища
	Вид, який є невідокремлюваним від оселища
	Постійно присутній, але не виключно в цьому оселищі
	Характерний для оселища
	Невід'ємна частина структури оселища
	«Ключовий вид», що суттєво впливає на структуру та функціонування оселища

За умови, що площа оселища, а також його структура і функції вже контролюються, малоімовірно, що варіанти 1 і 5 нададуть будь-яку корисну додаткову інформацію. Аналогічно, вплив ключових видів буде виявлений безпосередньо через моніторинг структури оселища. Моніторинг «типових видів», обраних за варіантами 2-4, швидше за все, дасть змістовну інформацію, при цьому варіант 2 є ідеальним: види, чиї екологічні вимоги задовольняються лише цим конкретним оселищем.

Адаптовано за Shaw & Wind (1997)

Типові види можуть походити з будь-якої групи видів, і, хоча більшість видів, зазначених у періодах звітування 2001-2006 та 2007-2012 років, були судинними рослинами, слід також враховувати можливість вибору лишайників, мохів, грибів та тварин, включно з птахами. Багато важливих функцій, таких як запилення та розкладання опалого листя, головним чином залежать від безхребетних, і їх виключення може призвести до неповної оцінки функцій. Вибір видів не повинен обмежуватися лише тими, що зазначені у Додатках II, IV і V Оселищної Директиви.

Інвазивні види, як чужорідні, так і місцеві, але які зазвичай не трапляються у даному типі оселища, часто є дуже хорошими індикаторами «несприятливого» стану оселища. Прикладами таких інвазивних рослин є *Paspalum distichum*, *Ludwigia peploides* та *L. grandiflora*, які вважаються негативними індикаторами для типу оселища «3170 Середземноморські тимчасові ставки» у Франції (Grillas et al. 2004), у той час як *Rhododendron ponticum* вважається чужорідним інвазивним видом у багатьох лісових типах оселищ Британських островів. Проте ці види не можна вважати «типовими видами», але, за потреби, їх слід відображати у розділі «Впливи та загрози».

Повна оцінка стану збереження (як для видів, зазначених у Додатках II, IV і V) кожного типового виду не є обов'язковою. Формат звітування вимагає лише перелік видів, які було враховано, а також короткий опис методу, використаного для оцінки їхнього стану збереження загалом у рамках загальної оцінки Структури і функцій, яка може базуватися на експертній оцінці, Червоних списках або загальних обстеженнях. Перелік типових видів слід подавати в розділі 6.6 Формату звітування за статтею 17 (Додаток D) лише у разі його зміни з моменту звіту 2007-2012 років.

2.7 ОСНОВНІ ВПЛИВИ ТА ЗАГРОЗИ

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, наведених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Хоча інформація про впливи та загрози є необхідною для оцінки стану збереження, її значення виходить за межі цієї оцінки. Вона дає уявлення про основні рушійні чинники, пов'язані з результатами оцінки стану збереження. Ця інформація може допомогти у визначенні заходів, необхідних для відновлення, і є важливою для інформування різних заінтересованих сторін про результати оцінки стану.

Для цілей звітування за статтею 17 впливами вважаються чинники, які діяли **протягом поточного звітного періоду**, тоді як загрозами – чинники, вплив яких очікується в майбутньому (упродовж двох наступних звітних періодів, тобто протягом 12 років після закінчення поточного звітного періоду). Одна й та сама загроза може бути як впливом, так і загрозою, якщо її вплив спостерігається вже зараз і, ймовірно, триватиме надалі.

Для звітнього періоду 2019-2024 років буде подано один перелік впливів, де «часовий аспект» кожного впливу вказуватиме, чи діє це також як загроза. Перелік впливів для звітнього періоду 2019-2024 років значною мірою базується на переліку звітнього періоду 2013-2018 років. Було докладено зусиль для подальшої оптимізації переліку шляхом перегляду кількості впливів у кожній категорії, а також шляхом об'єднання або поділу впливів у разі потреби. Перелік класифіковано за 14 категоріями, які відповідають основним галузевим рушійним чинникам (див. Таблицю 19).

Таблиця 19: Категорії впливів у переліку впливів і загроз

Код впливу	Категорія впливу	Примітка
РА	Діяльність, пов'язана з сільським господарством	Включає впливи та загрози, спричинені сільськогосподарською діяльністю.
РВ	Діяльність, пов'язана з лісовим господарством	Включає впливи та загрози, спричинені лісгосподарською діяльністю, зокрема прочищенням, заготівлею деревини, боротьбою зі шкідниками дерев
РС	Видобуток ресурсів (корисних копалин, торфу, невідновлюваних енергетичних ресурсів)	Включає впливи, пов'язані з видобутком матеріалів, таких як гірничодобувна діяльність або розробка кар'єрів, забрудненням або утилізацією відходів.
РD	Процеси виробництва енергії та розвиток пов'язаної інфраструктури	Включає впливи, пов'язані з виробництвом енергії, наприклад, будівництвом і експлуатацією електростанцій, використанням води для виробництва енергії, відходами від виробництва енергії, діяльністю та інфраструктурою, пов'язаними з відновлюваною енергією.
РЕ	Розвиток і функціонування транспортних систем	Включає впливи, пов'язані з транспортуванням матеріалів або енергії, такі як будівництво інфраструктури, забруднення, порушення природного середовища або підвищена смертність через транспортний рух.

Код впливу	Категорія впливу	Примітка
PF	Розвиток, будівництво та використання житлової, комерційної, промислової та рекреаційної інфраструктури і територій	Включає впливи, пов'язані з розвитком, будівництвом та використанням житлової, комерційної, промислової та рекреаційної інфраструктури, наприклад, зміни інфраструктури на існуючих забудованих територіях, розширення забудови, зміни у використанні земель та гідрології для міського або промислового розвитку, порушення або забруднення, спричинені житловою, комерційною, промисловою чи рекреаційною інфраструктурою. Також включає впливи, пов'язані зі спортом, туризмом, відпочинком та відповідною інфраструктурою.
PG	Видобуток і вирощування біологічних ресурсів (крім сільського та лісового господарства)	Включає впливи, пов'язані з використанням біологічних ресурсів, окрім сільського господарства та лісового господарства.
PH	Військові дії, заходи з охорони громадської безпеки та інші форми втручання людини	Включає впливи, пов'язані з громадською безпекою та іншими втручаннями людини.
PI	Чужорідні та проблемні види	Включає впливи, пов'язані з проблемними міжвидовими взаємодіями з немісцевими видами, які не можуть бути віднесені до інших категорій впливів. Також включає проблемні взаємодії з місцевими видами, баланс яких було порушено внаслідок діяльності людини.
PJ	Зміни клімату	Включає впливи, пов'язані зі зміною клімату.
PK	Забруднення зі змішаних джерел	Включає забруднення, яке не може бути віднесене до інших категорій впливів.
PL	Спричинені людиною зміни водного режиму	Включає гідрологічні та фізичні зміни водних об'єктів, які не можуть бути віднесені до інших категорій впливів.

Код впливу	Категорія впливу	Примітка
PM	Геологічні явища, природні процеси та катастрофи	Включає впливи, такі як природні пожежі, шторми, цунамі, а також природні процеси, як-от природна сукцесія, конкуренція, трофічні взаємодії, ерозія.
PN	Невідомі впливи, відсутність впливів та впливи з-за меж держави-члена	

Додаткову інформацію щодо переліку впливів, відповідності до попереднього переліку впливів та прикладів звітування про впливи можна знайти на Додатковому веб-порталі.

2.8 ЗАХОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітності».

За визначенням статті 1 Оселищної Директиви, заходи збереження – це «сукупність заходів, необхідних для підтримання або відновлення природних оселищ і популяцій видів дикої фауни і флори у сприятливому стані».

Основна мета звітування про заходи збереження полягає в отриманні інформації, що дозволяє скласти загальне уявлення про такі заходи: чи були вжиті заходи, і якщо так, то які саме, їхня мета, місце реалізації (всередині / поза мережею Natura 2000), а також їх обсяг і вплив на стан збереження оселища. Інформація про заходи збереження враховується при оцінюванні внеску мережі Natura 2000 у стан збереження типів оселищ Додатка I (див. також розділ **2.10 «Охоплення типів оселищ з Додатку I територіями Natura 2000 (pSCIs, SCIs та SACs)»** у документі «Керівництво з оселищ»). Ця інформація також допомагає зрозуміти загальні тенденції у стані збереження і є важливою для поширення результатів оцінювання серед різних заінтересованих сторін.

Звітування про заходи збереження має здійснюватися із використанням заповненого переліку заходів. Перелік заходів збереження відображає перелік впливів і загроз, а самі заходи в основному розглядаються як дії, що пом'якшують вплив минулих і теперішніх впливів. Заходи класифіковано на 14 категорій, які відповідають основним категоріям впливів (див. Таблицю 20). До переліку заходів додано також окрему категорію для заходів, пов'язаних з управлінням цільовими видами та іншими місцевими видами.

Таблиця 20: Категорії заходів збереження

Код заходів	Категорії заходів збереження
МА	Заходи, пов'язані із сільськогосподарською діяльністю та оселищами, пов'язаними із сільським господарством
МВ	Заходи, пов'язані з лісгосподарською діяльністю та оселищами, пов'язаними з лісами
МС	Заходи, пов'язані з видобуванням ресурсів та виробництвом енергії
МЕ	Заходи, пов'язані з розвитком і функціонуванням транспортних систем
МФ	Заходи, пов'язані з житловою, комерційною, промисловою та рекреаційною інфраструктурою, діяльністю та експлуатацією
МГ	Заходи, пов'язані з наслідками видобування та вирощування біологічних живих
МН	Заходи, пов'язані з військовими об'єктами та діяльністю, а також іншими специфічними видами діяльності людини
МІ	Заходи, пов'язані з чужорідними та проблемними місцевими видами
МJ	Заходи, пов'язані зі зміною клімату
МК	Заходи, пов'язані із забрудненням із змішаних джерел та змінами гідравлічних умов, спричиненими людиною, для кількох видів використання
ММ	Заходи, пов'язані з природними процесами, геологічними явищами та природними катастрофами
MS	Заходи, пов'язані з управлінням видами відповідно до природоохоронних директив та іншими місцевими видами
МХ	Заходи поза межами держави-члена

Додаткову інформацію про перелік заходів збереження та практичні рекомендації щодо його використання для звітування можна знайти на Довідковому веб-порталі.

2.9 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Цей розділ містить додаткову інформацію до рекомендацій, наведених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формату звітування».

Що таке майбутні перспективи?

Оцінювання стану збереження повинне враховувати ймовірні майбутні перспективи оселища; відповідно до визначення Сприятливого стану збереження у статті 1(е) Директиви вимагається, щоб:

- його природний ареал і площа, яку воно займає в межах цього ареалу, були стабільними або зростали, і
- існували специфічна структура й функції, необхідні для його довготривалого підтримання, і щоб вони, ймовірно, продовжували існувати у передбачуваному майбутньому, і
- стан збереження його типових видів був сприятливим.

Параметр «Майбутні перспективи» зосереджується на вимогах до довготривалого підтримання структури й функцій, а також на необхідності, щоб площа та ареал оселища залишались стабільними або зростали у передбачуваному майбутньому. Хоча визначення Сприятливого стану збереження оселища в Директиві передбачає «довготривале підтримання» та існування специфічної структури і функцій у «передбачуваному майбутньому», сам термін «передбачуване майбутнє» у Директиві не визначено. Для цілей оцінювання Майбутніх перспектив його слід тлумачити як два наступні звітні цикли, тобто наступні 12 років. Спільне бачення майбутнього є важливим для гармонізації оцінок між державами-членами, однак допускається певна гнучкість, і майбутні перспективи можуть оцінюватися на довші періоди, ніж запропоновані 12 років. Наприклад, для певних добре вивчених загроз, як-от зміна клімату, існують достовірні моделі, що охоплюють періоди, значно довші за наступні 12 років, і вказують на несприятливі перспективи для оселища.

Параметр «Майбутні перспективи» має відображати очікувані в майбутньому покращення або погіршення стану збереження³³, що відповідають майбутнім тенденціям в оцінці. Очікувані майбутні покращення й погіршення слід оцінювати у прив'язці до поточного стану збереження. Наприклад, вплив майбутнього погіршення на оцінку майбутніх перспектив буде різним, якщо поточний стан є «сприятливим» або, навпаки, «несприятливим-поганим».

Оцінювання майбутніх перспектив

Майбутні перспективи слід оцінювати шляхом окремого аналізу очікуваних майбутніх тенденцій, а згодом – майбутніх перспектив кожного з трьох інших параметрів (ареал, площа оселища, структура і функції), беручи передусім до уваги поточний стан збереження відповідного параметра, загрози (пов'язані з оцінюваним параметром) та заходи збереження, що впроваджуються або плануються на майбутнє. Після того як майбутні перспективи для кожного з

33 Параметр майбутніх перспектив має відображати очікуване покращення або погіршення стану збереження незалежно від того, наскільки майбутній стан, ймовірно, відрізнятиметься від референтної ситуації, зафіксованої за допомогою сприятливих референтних значень.

трьох параметрів буде оцінено, їх слід об'єднати для формування загальної оцінки майбутніх перспектив. Оцінювання можна поділити на три етапи:

- **Крок 1:** Майбутня тенденція параметра.
- **Крок 2:** Майбутні перспективи параметра.
- **Крок 3:** Оцінювання загальних майбутніх перспектив для оселища.

Описаний метод певною мірою ґрунтується на експертній оцінці, однак відбувається в межах чіткого підходу, що дозволяє порівнювати оцінки між різними державами-членами. Він також повинен сприяти уніфікації оцінок у межах країн, де залучено кілька команд, кожна з яких відповідає за окрему групу оселищ.

Для оцінки впливу загрози можна скористатися підходом, описаним у Таблиці 22. Водночас може застосовуватися і більш загальна оцінка впливу.

Крок 1: Майбутні тенденції параметра

Майбутні перспективи кожного з трьох інших параметрів повинні насамперед відображати майбутні тенденції, які є результатом балансу між загрозами та заходами збереження, як описано в Таблиці 21. Майбутні тенденції для типів оселищ залежать від виявлених (відомих і імовірних) загроз, які матимуть негативний вплив, а також планів дій, заходів зі збереження та інших механізмів, які матимуть позитивний вплив. Наприклад, кліматичні зміни, сценарії землекористування та тенденції певних політик є чинниками, що впливають на майбутні тенденції. До розгляду слід включати лише ті заходи, що, як очікується, матимуть позитивний вплив протягом наступних 12 років (незалежно від того, чи вже реалізовувались вони у звітному періоді чи ні). Загрози наводяться в Розділі 7 «Основні впливи та загрози» Формату звітування, а наявні заходи – в Розділі 8 «Заходи збереження».

У більшості випадків позитивні (заходи управління, зміни в природоохоронній політиці тощо) та негативні чинники (загрози) одночасно впливатимуть на оселище. Тому оцінка майбутніх тенденцій повинна враховувати, чи компенсують позитивні та негативні впливи один одного для відповідного параметра, чи ж один із них має переважати.

У деяких випадках загрози або заходи можуть по-різному впливати на три параметри. Наприклад, захід «відновлення лісових оселищ» може досить швидко збільшити площу лісового оселища, але практично не змінити його ареал у межах 12-річного періоду. У таких випадках слід враховувати лише ті загрози та заходи збереження, які стосуються конкретного параметра.

У багатьох випадках буде важко передбачити, чи вплив загроз і заходів збереження на стан параметра збалансується, і чи буде результатом негативна, позитивна чи стабільна тенденція. У такій ситуації доцільно інтерпретувати поточну тенденцію у зв'язку з впливом теперішніх чинників тиску і заходів,

а також оцінити майбутню тенденцію на основі потенційного покращення, погіршення або збереження поточної ситуації.

Установити, чи є майбутня тенденція негативною або дуже негативною (чи позитивною/дуже позитивною), у більшості випадків буде непросто. Це може бути простіше, якщо відома поточна тенденція та її інтенсивність, або у випадках переважання певних впливів чи заходів. Для розрізнення між негативною та дуже негативною (або позитивною й дуже позитивною) тенденцією рекомендовано використовувати поріг у 1 % на рік, тобто приблизно 12 % за 12 років. Цей поріг застосовується в матриці оцінювання поточних тенденцій для розмежування між незадовільним і поганим станом ареалу та площі, яку займає оселище. Теоретично цей поріг повинен відповідати розмежуванню між незначним і помірним (< 1 % на рік) та істотним (> 1 % на рік) погіршенням/покращенням. Формат звітування не вимагає точного визначення інтенсивності зміни площі оселища в доброму стані. Для цього параметра розрізнення між негативними та дуже негативними (та відповідно позитивними і дуже позитивними) тенденціями має відбуватись за тією самою логікою, що й для двох інших параметрів, і відображати різницю між незначним/помірним та істотним майбутнім погіршенням/покращенням.

Крок 2: Майбутні перспективи параметра

Майбутні перспективи параметра оцінюються, головним чином, з урахуванням майбутніх тенденцій і поточного стану збереження. Вибір між двома запропонованими варіантами для кожної комбінації майбутніх тенденцій і поточного стану збереження переважно залежатиме від потенційної величини зміни тенденції (негативна/дуже негативна або позитивна/дуже позитивна). Це прагматичний і механістичний підхід, спрямований на спрощення та уніфікацію оцінювання майбутніх перспектив.

Таблиця 21: Оцінка майбутніх перспектив параметра (Кроки 1 і 2)

Крок 1: Майбутні тенденції параметра		Крок 2: Майбутні перспективи параметра	
Баланс між загрозами та заходами	Прогнозована майбутня тенденція відображає баланс між загрозами та заходами.	Поточний стан збереження параметра	Очікувані майбутні перспективи параметра (на найближчі 12 років)
Баланс між загрозами, що впливають на параметр (переважно загрози з низьким або середнім рівнем впливу), та заходами зі збереження; справжніх змін у стані параметра не очікується	Загалом стабільна	Сприятливий	Добрі
		Несприятливий-невідповідний	Недостатні
		Несприятливий-поганий	Погані
		Невідомий	Невідомі

Крок 1: Майбутні тенденції параметра		Крок 2: Майбутні перспективи параметра		
Баланс між загрозами та заходами	Прогнозована майбутня тенденція відображає баланс між загрозами та заходами.	Поточний стан збереження параметра	Очікувані майбутні перспективи параметра (на найближчі 12 років)	
Очікується, що загрози матимуть негативний вплив на стан параметра (переважно загрози з високим або середнім ступенем впливу), незалежно від вжитих заходів	Негативна / дуже негативна	Сприятливий	Недостатні (негативні)	Погані (дуже негативні)
		Несприятливий-невідповідний	Недостатні (негативні)	Погані (дуже негативні)
		Несприятливий-поганий	Погані	
		Невідомий	Недостатні (негативні)	Погані (дуже негативні)
Відсутні (або лише загрози з низьким ступенем впливу) та/або вжито ефективних заходів: очікується позитивний вплив на стан параметра	Позитивна / дуже позитивна	Сприятливий	Добрі	
		Несприятливий-невідповідний	Недостатні (позитивні)	Добрі (дуже позитивні)
		Несприятливий-поганий	Недостатні (позитивні)	Добрі (дуже позитивні)
		Невідомий	Недостатні (позитивні) ³⁴	Добрі (дуже позитивні)
Загрози та/або вжиті заходи невідомі або взаємодію неможливо передбачити	Невідома	Сприятливий	Невідомі	
		Несприятливий-невідповідний		
		Несприятливий-поганий		
		Невідомий		

Хоча поняття «високого/середнього» рівня впливу/загроз більше не використовується у форматі звітності, для оцінювання впливу впливу або загрози можна використовувати поєднання масштабу та впливу (див. Таблицю 22 для можливих комбінацій). Хоча масштаб та вплив загрози не потрібно зазначати у звіті, їх можна оцінити експертами подібним чином для цілей оцінювання майбутніх перспектив.

34 Невідомий стан розглядається як несприятливий, отже, оцінка майбутніх перспектив параметра здійснюється як для несприятливого-невідповідного або поганого стану.

Таблиця 22: Оцінка впливу задекларованих загроз за масштабом і впливом

Масштаб	Вплив		
	Високий вплив	Середній вплив	Низький вплив
Повне (>90 %)			
Більшість (50–90 %)			
Меншість (<50 %)			

Високий вплив Середній вплив Низький вплив

Крок 3: Оцінювання загальних Майбутніх перспектив для оселища

Після того як майбутні перспективи кожного з трьох інших параметрів оцінено, їх слід об'єднати для формування загальної оцінки Майбутніх перспектив, використовуючи правила, наведені в Таблиці 23.

Таблиця 23: Комбінування оцінки трьох параметрів для визначення Майбутніх перспектив оселища

Оцінка майбутніх перспектив	Сприятлива	Несприятлива-невідповідна	Несприятлива-погана	Невідома
Перспективи параметра: Ареал, Популяція та Оселище виду	Всі параметри мають статус «добрі» перспективи АБО перспективи одного параметру мають статус «невідомі», інші перспективи мають статус «добрі»	Інша комбінація	Один або більше параметрів мають статус «погані» перспективи	Два або більше параметрів зі статусом «невідомі» і жодного параметра зі статусом «погані» перспективи

Блок 11: Оцінювання майбутніх перспектив оселища «6210 Напівприродні сухі луки та чагарникові формації на вапнякових субстратах (*Festuco-Brometalia*)»

Ареал і площа є стабільними, і зареєстровані наступні загрози. Оцінка масштабу і впливу для загроз не є обов'язковою, але може допомогти в оцінці майбутніх перспектив. Поєднання масштабу і впливу дало б уявлення про впливи (див. Таблицю 23, напр. у >90 % або масштаб 50–90 % та високий вплив означають високий вплив, масштаб <50 % та високий вплив означають середній вплив). Однак оцінка впливу загрози може бути виконана й більш емпірично.

Код	Загроза	Часові рамки	Масштаб	Вплив	Оцінений вплив
PA05	Відмова від управління/використання пасовищ та інших сільськогосподарських і агролісових систем (наприклад, припинення випасу, косіння або традиційного землеробства)	триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому	В цілому >90%	Високий	Високий
PA13	Застосування природних або синтетичних добрив на сільськогосподарських угіддях	триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому	Більшість 50-90%	Середній	Середній
PI01	Інвазивні чужорідні види, що становлять загрозу для Союзу	триває	Більшість (50-90 %)	Низький	Низький
PI02	Інші інвазивні чужорідні види (крім видів, що викликають занепокоєння в Союзі)	триває	В цілому >90%	Високий	Високий
PA02	Перетворення одного типу сільськогосподарського землекористування на інший (за винятком осушення та випалювання)	триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому	В цілому >90%	Високий	Високий
PA07	Інтенсивне випасання або надмірне випасання худоби	триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому	В цілому >90%	Високий	Високий

Єдиним впровадженим заходом із переліку заходів є «MA05 Адаптація скошування, випасу та інших еквівалентних сільськогосподарських заходів». Очікується, що цей захід буде достатнім для збереження Ареалу стабільним, але призведе до помірного зменшення Площі та Структури і функцій.

Параметр	Оцінка параметра	Очікувана майбутня тенденція	Майбутня перспектива
Ареал	Сприятливий	Стабільна	Хороша
Площа	Несприятливий-невідповідний	Спадаюча	Погана
Структура і функції	Несприятливий-невідповідний	Спадаюча	Погана

Використовуючи правила комбінації з Таблиці 21, дві «погані» оцінки та одна «хороша» оцінка призводять до загальної оцінки для майбутніх перспектив як «несприятливі-невідповідні».

2.10 ОХОПЛЕННЯ ТИПІВ ОСЕЛИЩ З ДОДАТКУ І МЕРЕЖЕЮ NATURA 2000 (PSCIS, SCIS TA SACS)

Цей розділ надає додаткову інформацію до рекомендацій, викладених у «Пояснювальних примітках на підтримку Формат звітування».

Оцінка внеску мережі Natura 2000 у стан збереження оселища має три основні компоненти:

1. Оцінка релевантності мережі для різних оселищ (на основі частки площі оселища, що входить до мережі);
2. Можливі відмінності в тенденціях (тенденція площі оселища у хорошому стані) всередині мережі порівняно із загальною тенденцією (зазначено у Розділі **6 «Структура і функції»**);
3. Розуміння типів заходів із збереження/управління, які були впроваджені (див. Розділ **2.8 «Заходи збереження»** (у «Рекомендаціях з оселищ»)).

Внесок мережі Natura 2000 у стан збереження оселища, ймовірно, варіюватиметься залежно від охоплення оселища мережею та місцевого управління. Тому слід надати інформацію про площу оселища, включену до мережі, для кожного біогеографічного або морського регіону.

Іншим елементом, який слід враховувати під час оцінки внеску мережі, є можливі відмінності у тенденціях як всередині мережі, так і загалом (особливо для оселищ, де значна частка площі оселища розташована поза мережею). Для оселищ це слід відобразити шляхом порівняння тенденції площі оселища у хорошому стані у відповідному біогеографічному чи морському регіоні з тенденцією площі у хорошому стані всередині мережі Natura 2000 у тому ж біогеографічному регіоні. Інформація про тенденції всередині мережі також вимагається для параметра «площа оселища всередині мережі». Це додатково дозволяє порівняти з глобальною тенденцією, зазначеною для цього параметра, і побачити вплив мережі.

Інформація про заходи збереження доповнює та допомагає зрозуміти потенційні відмінності між тенденціями всередині мережі та глобальними тенденціями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Окрім посилань, наведених у цих керівних принципах, кілька держав-членів опублікували звіти на основі своїх подань.

Anon. (2002) 1316 - *Myotis capaccinii*, le Vespertilion de Capaccini, pages 61-64 in Bensettiti, F. (ed), Cahiers d'Habitats Natura 2000 – Connaissance et gestion des habitats et des espèces d'intérêt communautaires, Tome 7 – Espèces animales. La Documentation française, Paris, 353 pp.

Beissinger, S.R. & McCullough, D.R. (eds) (2002) Population Viability Analysis. The University of Chicago Press, Chicago.

Bensettiti, F., Rameau J.C. & Chevallier H. (coord.) (2001) Cahiers d'habitats Natura 2000. Connaissance et gestion des habitats et des espèces d'intérêt communautaire. Tome 1 – Habitats forestiers. MATE/MAP/MNHN. Ed. La Documentation française, Paris, 2 volumes : 339 pp. et 423 pp.

Bergman, K.O. & Kindvall, O. (2004) Population viability analysis of the butterfly *Lopinga achine* in a changing landscape in Sweden. *Ecography* 27: 49-58.

Bijlsma, R.K. Agrillo, E., Attorre, F., Boitani, L., Brunner, A., Evans, P., Foppen, R., Gubbay, S., Janssen, J.A.M., van Kleunen, A., Langhout, W., Noordhuis R., Pacifici, M., Ramírez, I., Rondinini, C., van Roomen, M., Siepel, H. & Winter, H.V. (2019) Defining and applying the concept of Favourable Reference Values for species and habitats under the EU Birds and Habitats Directives. <https://www.researchgate.net/publication/331063602>

Bohn, U., Gollub, G., Hettwer, C., Neuhäuslová, Z., Raus, T., Schlüter, H. & Weber, H. (eds) (2004) Interaktive/Interactive CD-ROM zur Karte der natürlichen Vegetation Europas/to the Map of the Natural Vegetation of Europe. Maßstab/Scale 1:2.500.000. – Erläuterungstext, Legende, Karten/Explanatory Text, Legend, Maps. – Münster (Landwirtschaftsverlag).

Boitani, L., Alvarez, F., Anders, O., Andren, H., Avanzinelli, E., Balys, V., Blanco, J.C., Breitenmoser, U., Chapron, G., Ciucci, P., Dutsov, A., Groff, C., Huber, D., Ionescu, O., Knauer, F., Kojola, I., Kubala, J., Kutal, M., Linnell, J., Majic, A., Mannil, P., Manz, R., Marucco, F., Melovski, D., Molinari, A., Norberg, H., Nowak, S., Ozolins, J., Palazon, S., Potocnik, H., Quenette, P.Y., Reinhardt, I., Rigg, R., Selva, N., Sergiel, A., Shkvyria, M., Swenson, J., Trajce, A., Von Arx, M., Wolf, M., Wotschikowsky, U. & Zlatanova, D. (2015) Key actions for Large Carnivore populations in Europe defining Favourable Reference Values for bird populations in Italy: setting long-term conservation targets for priority species. *Bird Conservation International* 21: 107-118.

Brigham, C.A. & Schwartz, M.W. (eds.) (2003) Population viability in plants. Conservation, management, and modeling of rare plants. *Ecological Studies* 165. Springer.

Bruford, M.W. (2015) Additional population viability analysis of the Scandinavian wolf population. Report 6639. Swedish Environmental Protection Agency.

Brus, D.J., Knotters, M., Metzger, M.J. & Walvoort, D.J.J. (2011) [Towards a European-wide sampling design for statistical monitoring of common habitats](#). Wageningen, Alterra, Alterra Report 2213

Brustel, H., Gouix, N., Bouyon, H., & Rogé, J. (2013) Les Stephanopachys de la faune ouest-paléarctique (Coleoptera Bostrichidae) : distribution et reconnaissance des trois espèces françaises au service de l'application de la directive Habitats, Faune, Flore. *L'Entomologiste*, 69(1): 41-50.

- Caughley, G. (1994) Directions in conservation biology. *Journal of Animal Ecology*, 63(2):215-244. British Ecological Society.
- Chytrý, M., Kučera, T., Kočí M., Grulich, V., & Lustyk, P. (eds) (2001) Katalog biotopů České republiky (Druhé vydání) Interpretation manual for the European Programmes Natura 2000 and Emerald. AOPK, Prague.
- Devictor, V., Clavel, J., Julliard, R., Lavergne, S., Mouillot, D., Thuiller, W., Venail, P., Villéger, S. & Mouquet, N. (2010) Defining and measuring ecological specialization. *Journal of Applied Ecology*, 47(1): 15-25.
- Devillers, P. & Devillers-Terschuren, J. (1996) A classification of Palaearctic habitats. *Nature and environment*, No 78, Council of Europe, Strasbourg.
- DG Environment (2017) Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018. Brussels. Pp 188
- DG Environment (2004) Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 ver.3).
- Dostálek, T., Münzbergová, Z. & Plačková, I. (2009) Genetic diversity and its effect on fitness in an endangered plant species, *Dracocephalum austriacum* L. *Conservation Genetics* 11, No 3 (3): 773-783.
- Epstein, Y., López-Bao, J.V. & Chapron, G. (2015) A legal-ecological understanding of Favorable Conservation Status for species in Europe. *Conservation Letters* 9(2): 81-88.
- European Communities (1991) Habitats of the European Community. CORINE biotopes manual. Commission of the European Communities, Luxembourg.
- European Commission (2019) Reporting on the 2018 update of articles 8, 9 & 10 for the Marine Strategy Framework Directive. Brussels. pp 75 (MSFD Guidance Document 14, October 2019 version).
- European Commission (2013) [Interpretation manual of European Union habitats](#) – EUR 28. DG Environment – Nature ENV B.3.
- European Environment Agency (2015) State of nature in the EU. Results from reporting under the nature directives 2007-2012, EEA Report No 2/2015.
- European Environment Agency (2020) State of nature in the EU. Results from reporting under the nature directives 2013-2018, EEA Report No 10/2020.
- Frankham, R., Bradshaw, C.J.A. & Brook, B.W. (2014) Genetics in conservation management: Revised recommendations for the 50/500 rules, Red List criteria and population viability analyses. *Biological Conservation* 170: 56-63.
- Franklin, I.R. (1980) Evolutionary change in small populations. Pages 135-149 in Soulé, M.E. & Wilcox, B.A. (eds.) *Conservation biology: an evolutionary-ecological perspective*. Sinauer Associates, Massachusetts, USA.
- Gesner, J., Williot, P., Rochard, E., Freyhof, J. & Kottelat, M. (2010-1). *Acipenser sturio*. The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T230A13040963. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2010-1.RLTS.T230A13040963.en>.

- Gessner, J., Freyhof, J. & Kottelat, M. (2010-2). *Acipenser gueldenstaedtii*. The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T232A13042340. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2010-1.RLTS.T232A13042340.en>.
- Grillas P., Gauthier, P., Yavercovski, N. & Perennou, C. (2004). Les mares temporaires méditerranéennes. Enjeux de conservation, fonctionnement et gestion. Volume 1. Tour du Valat. 119 pp.
- Greuter, W., Burdet, H. M. & Long, C. (eds) (1984, 1989) Med-Checklist 3-4. Conservatoire et Jardin botaniques, Geneva
- Hall, L.S., Krausman, P.R., Morrison, M.L. (1997) The habitat concept and a plea for standard terminology. *Wildlife Soc Bull*, 25(1): 173-182.
- Hammond, P.S., McLeod, K., Berggren, P., Borchers, D.L., Burt, L., Cañadas, A., Desportes, G., Donovan, G.P., Gilles, A., Gillespie, D., Gordon, J., Hiby, L., Kuklik, I., Leaper, R., Lehnert K., Leopold, M., Lovell, P., Øien, N., Paxton, C.G.M, Ridoux, V., Rogan, E., Samarra, F., Scheidat, M., Sequeira, M., Siebert, U., Skov, H., Swift, R., Tasker, M.L., Teilmann, J., Van Canneyt, O. & Vásquez, J.A. (2013) Cetacean abundance and distribution in European Atlantic shelf waters to inform conservation and management. *Biological Conservation* 164: 107-122 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320713001055>
- Hodgson, J. A., Moilanen, A., Wintle, B.A., & Thomas, C.D. (2011) Habitat area, quality and connectivity: striking the balance for efficient conservation. *Journal of Applied Ecology*, 48(1): 148-152.
- IUCN (2012b) IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Second edition. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. Available at <https://portals.iucn.org/library/node/10315>
- IUCN/SSC (2013) Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations. Version 1.0. Gland, Switzerland: IUCN Species Survival Commission, viiii + 57 pp.
- IUCN Standards and Petitions Committee. 2022. Guidelines for Using the IUCN Red List Categories and Criteria. Version 15.1. Prepared by the Standards and Petitions Committee. Downloadable from https://nc.iucnredlist.org/redlist/content/attachment_files/RedListGuidelines.pdf
- Jamieson, I.G. & Allendorf, F.W. (2012) How does the 50/500 rule apply to MVPs? *Trends in Ecology and Evolution* 27(10): 578-584.
- Johnson, M. D. (2007) Measuring habitat quality: a review. *The Condor*, 109(3): 489-504.
- Koutrakis, E., Sapounidis, A., Favre-Krey, L., Krey, G., Economidis, P.S. (2011) Incidental catches of Acipenseridae in the estuary of the River Evros, Greece. *J. Appl. Ichthyol.*, 27: 366-368.
- Kuemmerle, T., Radeloff, V.C., Perzanowski, K., Kozlo, P., Sipko, T., Khoyetsky, P., Bashta, A.T., Chikurova, E., Parnikoza, I., Baskin, L., Angelstam, P. & Waller, D.M. (2011) Predicting potential European bison habitat across its former range. *Ecological Applications* 21 (3): 830-843.
- Laaksonen, M., Murdoch, K., Siitonen, J. & Várkonyi, G. (2009) Habitat associations of *Agathidium pulchellum*, an endangered old-growth forest beetle species living on slime moulds. *Journal of Insect Conservation* 14, No 1 (5): 89-98.
- Laikre, L., Nilsson, T., Primmer, C.R., Ryman, N. & Allendorf, F.W. (2009) Importance of Genetics in the Interpretation of Favourable Conservation Status. *Conservation Biology* 23, No 6: 1378-1381.

- Laikre, L., Olsson, F., Jansson, E., Hössjer, O. & Ryman, N. (2016) Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (*Canis lupus*) population. *Heredity* 117: 279-289.
- Maciejewski, L. (2010) Méthodologie d'élaboration des listes d'« espèces typiques » pour des habitats forestiers d'intérêt communautaire en vue de l'évaluation de leur état de conservation. Rapport SPN 2010-12 / MNHN-SPN, Paris, 48 pp. + annexes. http://inpn.mnhn.fr/docs/Especies_typiques_Maciejewski2010.pdf
- Maciejewski, L., Lepareur, F., Viry, D. Bensettiti, F., Puissauve, R., & Touroult, J. (2016) État de conservation des habitats : propositions de définitions et de concepts pour l'évaluation à l'échelle d'un site Natura 2000. *Revue d'Écologie* 71 (1): 3-20.
- Martín Esquivel, J.L., Arechavaleta Hernández, M., Borges, P.A.V. & Faria, B.F. (2008) Top 100: las cien especies amenazadas prioritarias de gestión en la región europea biogeográfica de la Macaronesia (Canarias: Gobierno de Canarias, Consejería de Medio Ambiente y Ordenación Territorial).
- Matthews, F. (2016) From biodiversity-based conservation to an ethic of bio-proportionality. *Biological Conservation* 200: 140-148.
- Mathewson, H.A., & Morrison, M.L. (2015) The Misunderstanding of Habitat. in Morrison, M.L. *Wildlife Habitat Conservation: Concepts, Challenges, and Solutions*. JHU Press.
- Mortelliti, A., Amori, G., & Boitani, L. (2010) The role of habitat quality in fragmented landscapes: a conceptual overview and prospectus for future research. *Oecologia*, 163(2), 535-547.
- Moorkens, E.A. & Killeen, I.J. (2011) Monitoring and Condition Assessment of Populations of *Vertigo geyeri*, *Vertigo angustior* and *Vertigo moulinsiana* in Ireland. *Irish Wildlife Manuals*, No 55. National Parks and Wildlife Service, Department of Arts, Heritage and Gaeltacht, Dublin, Ireland. <http://www.npws.ie/sites/default/files/publications/pdf/IWM55.pdf>
- Nilsson, T. (2013) Population viability analyses of the Scandinavian populations of bear (*Ursus arctos*), lynx (*Lynx lynx*) and wolverine (*Gulo gulo*). Report 6549. Swedish Environmental Protection Agency.
- Redford, K.H., Amato, G., Baillie, J., Beldomenico, P., Bennett, E.L., Clum, N., Cook, R., Fonseca, G., Hedges, S., Launay, F., Lieberman, S., Mace, G.M., Murayama, A., Putnam, A., Robinson, J.G., Rosenbaum, H., Sanderson, E.W., Stuart, S.N., Thomas, P. & Thorbjarnarson, J. (2011) What does it mean to successfully conserve a (vertebrate) species? *BioScience* 61(1): 39-48.
- Schaefer, H., Carine, M.A. & Rumsey, F.J. (2011) From European Priority Species to Invasive Weed: *Marsilea azorica* (*Marsileaceae*) is a Misidentified Alien. *Syst. Bot.* 36: 845-853.
- Segarra-Moragues, J.G., Palop-Esteban, M., González-Candelas, F. & Catalán, P. (2005) On the verge of extinction: genetics of the critically endangered Iberian plant species, *Borderea chouardii* (*Dioscoreaceae*) and implications for conservation management. *Molecular Ecology* 14, No 4 (3): 969-982.
- Shaw P. & Wind P. (1997) Monitoring the condition and biodiversity status of European conservation sites. A discussion paper. Report to the European Environment Agency on behalf of the European Topic Centre on Nature Conservation, Paris: 99 pp.
- Sjögren-Gulve, P. & Hanski, I. (2000) Metapopulation viability analysis using occupancy models. *Ecological Bulletins* 48: 53-71.

Ssymank, A.; Ellwanger, G.; Ersfeld, M.; Ferner, J.; Lehrke, G.; Müller, C.; Raths, U.; Röhling, M. & Vischer-Leopold, M. unter Mitarbeit von Balzer, S.; Bernhardt, N.; Fuchs, D.; Sachteleben, J.; Schubert, E. & Tschiche, J. (2021) - Das europäische Schutzgebietssystem Natura 2000. -BfN-Handbuch zur Umsetzung der Fauna-Flora-Habitat-Richtlinie (92/43/EWG) und der Vogelschutzrichtlinie (2009/147/EG). Band 2.1: Lebensraumtypen der Meere und Küsten, der Binnengewässer sowie der Heiden und Gebüsche. - 2. A, Naturschutz und Biologische Vielfalt Heft 172 (2.1): 1-795.

Ssymank, A., Ellwanger, G., Ersfeld, M., Ferner, J., Immerschitt, I., Lehrke, S., Müller, C., Raths, U., Röhling, M. & Vischer-Leopold, M. (2023): Das europäische Schutzgebietssystem Natura 2000. BfN-Handbuch zur Umsetzung der Fauna-Flora-Habitat-Richtlinie (92/43/EWG) und der Vogelschutzrichtlinie (2009/147/EG). Band 2.2: Lebensraumtypen des Grünlandes, der Moore, Sümpfe und Quellen, der Felsen und Schutthalden, der Gletscher sowie der Wälder. – Naturschutz und Biologische Vielfalt Heft 172 (2.2): 1-898.

Traill, L.W., Bradshaw, C.J.A. & Brook, B.W. (2007) Minimum viable population size: A meta-analysis of 30 years of published estimates. *Biological Conservation* 139: 159-166.

Warren, M.S. (1994) The UK status and suspected metapopulation structure of a threatened European butterfly, the Marsh Fritillary, *Euphydryas aurinia*. *Biological Conservation* 67: 239-249.

Van Horne, B. (1983) Density as a misleading indicator of habitat quality. *The Journal of Wildlife Management*, 47(4): 893-901.

Wehn, S., & Olsson, E.G.A. (2015) Performance of the endemic alpine herb *Primula scandinavica* in a changing European mountain landscape. In *Annales Botanici Fennici*, 52(3-4): 171-180. Finnish Zoological and Botanical Publishing Board.

Zeigler, S.L., Che-Castaldo, J.P. & Neel, M.C. (2013) Actual and potential use of population viability analyses in recovery of plant species listed under the U.S. endangered species act. *Conservation Biology*, 27(6): 1265-1278.

Ziółkowska, E., Perzanowski, K., Bleyhl, B., Ostapowicz, K., & Kuemmerle, T. (2016) Understanding unexpected reintroduction outcomes: Why aren't European bison colonizing suitable habitat in the Carpathians?. *Biological Conservation* 195: 106-117.

[Water Framework Directive Reporting Guidance](#) (2022) Final Draft v5.8

ПОЯСНЮВАЛЬНІ ПРИМІТКИ
ДЛЯ ПІДТРИМКИ ФОРМАТУ ЗВІТУВАННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 17 ДИРЕКТИВИ
92/43/ЄЕС

(ОСЕЛИЩНА ДИРЕКТИВА)

ЗМІСТ

ВСТУП	136
ЗАГАЛЬНИЙ ВСТУП І СТРУКТУРА ФОРМАТУ ЗВІТУВАННЯ	137
ЧАСТИНА А – ЗАГАЛЬНИЙ ФОРМАТ ЗВІТУ	139
Держава-член	140
1 Основні досягнення у впровадженні директиви 92/43/єєс	140
1.1 Текст державною мовою	140
1.2 Переклад англійською мовою (<i>необов'язково</i>)	141
1.3 Назва, код і сезон об'єкта(ів), зазначеного(их) у прикладах історій успіху.....	142
2 Загальна інформація щодо впровадження Директиви 92/43/ЄЕС – посилання на інформаційні джерела держави-члена та інформація про цілісність мережі natura 2000	142
2.1 Загальна інформація щодо Директиви 92/43/ЄЕС.....	142
2.2 Інформація щодо мережі запропонованих Територій, що мають значення для Співтовариства (pSCI), Територій, що мають значення для Співтовариства (SCI) та Спеціальних територій збереження (SAC)	142
2.3 Схеми моніторингу (стаття 11 Директиви 92/43/ЄЕС)	142
2.4 Захист видів (статті 12-16 Директиви 92/43/ЄЕС)	143
2.5 Вплив заходів, передбачених у статті 6.1, на стан збереження оселищ з Додатка I та видів з Додатка II (стаття 17.1 Директиви 92/43/ЄЕС)	143
2.6 Транспозиція Директиви (нормативно-правові акти)	143
3 Реінтродукція видів, занесених до Додатка IV (Стаття 22(а) Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС)	143
3.1 Код виду	143
3.2 Наукова назва виду	143
3.3 Альтернативна наукова назва виду (<i>необов'язково</i>).....	144
3.4 Загальноживана назва (<i>необов'язково</i>).....	144
3.5 Період реінтродукції.....	144
3.6 Місце реінтродукції та кількість випущених особин	144
3.7 Чи була реінтродукція успішною?	144
3.8 Додаткова інформація про реінтродукцію (<i>необов'язково</i>)	144

ЧАСТИНА В – ФОРМАТ ЗВІТУВАННЯ ЩОДО «ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 11» ДЛЯ ВИДІВ, ЗАЗНАЧЕНИХ У ДОДАТКАХ II, IV I V ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС	145
Види, що підлягають звітуванню	146
Пояснювальні примітки щодо заповнення звітів про види (ЧАСТИНА В)	152
НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ	153
1 Загальна інформація	153
1.1 Держава-член	153
1.2 Код виду	153
1.3 Наукова назва виду.....	153
1.4 Альтернативна назва виду (<i>необов'язково</i>)	153
1.5 Звичайна назва (<i>необов'язково</i>).....	153
2 Карти	154
2.1 Чутливі види.....	154
2.2 Рік або період.....	154
2.3 Карта поширення	154
2.4 Використаний метод.....	155
2.5 Додаткові карти (<i>необов'язково</i>).....	156
2.6 Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>).....	156
3 Інформація, пов'язана з видами, зазначеними в додатку v (стаття 14 Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС)	156
3.1 Чи здійснюється в дикій природі вилучення або експлуатація виду?	156
3.2 Чи потрібні заходи для виду (лише для видів зі сприятливим станом збереження)?	157
3.3 Які заходи, передбачені статтею 14, були застосовані?.....	157
3.4 Обсяг добування або кількість вилучених з дикої природи особин незалежно від стану збереження — для ссавців і осетрових <i>Acipenseridae</i> (риби).	158
3.5 Використаний метод.....	159
3.6 Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>).....	159
БІОГЕОГРАФІЧНИЙ РІВЕНЬ	159
4 Біогеографічний та морський регіони	159
4.1 Біогеографічний або морський регіон, у якому трапляється вид	159

4.2	Перше звітування	160
4.3	Додаткова інформація (необов'язково).....	160
4.4	Джерела інформації.....	160
5	Ареал	160
5.1	Площа поверхні	161
5.2	Зміна та причина зміни площі ареалу.....	161
5.3	Період короткострокової тенденції.....	162
5.4	Напрямок короткострокової тенденції	162
5.5	Величина короткострокової тенденції (<i>необов'язково</i>).....	163
5.6	Величина короткострокової тенденції – Тип оцінки (<i>необов'язково</i>).....	164
5.7	Короткострокова тенденція – Використаний метод.....	164
5.8	Період довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>)	165
5.9	Величина довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>).....	165
5.10	Сприятливе референтне значення ареала	166
5.11	Ареал на момент набрання чинності Директивою (<i>необов'язково</i>)	167
5.12	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	167
6	Популяція	167
6.1	Рік або період	168
6.2	Чисельність популяції (у звітній одиниці)	168
6.3	Тип оцінки	170
6.4	Якість екстраполяції до звітної одиниці (<i>необов'язково</i>).....	171
6.5	Додаткова чисельність популяції (<i>необов'язково</i>).....	171
6.6	Тип оцінки (<i>необов'язково</i>)	172
6.7	Чисельність популяції – Використаний метод.....	172
6.8	Зміна та причина зміни чисельності популяції.....	173
6.9	Період короткострокової тенденції.....	173
6.10	Напрямок короткострокової тенденції	174
6.11	Величина короткострокової тенденції.....	174
6.12	Величина короткострокової тенденції – Тип оцінки.....	175
6.13	Короткострокова тенденція – Використаний метод.....	176
6.14	Довгостроковий період тенденції (<i>необов'язково</i>)	177
6.15	Напрямок довгострокової тенденції	177

6.16	Величина довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>).....	177
6.17	Довгострокова тенденція – Використаний метод	177
6.18	Сприятливе референтне значення популяції	177
6.19	Чисельність популяції на момент набрання чинності Директивою (<i>необов'язково</i>)	179
6.20	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	179
7	Оселище виду	180
7.1	Достатність площі та якості зайнятого оселища.....	180
7.2	Достатність площі та якості зайнятого оселища – Використаний метод	180
7.3	Період короткострокової тенденції.....	181
7.4	Напрямок короткострокової тенденції	182
7.5	Короткострокова тенденція – Використаний метод.....	183
7.6	Період довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>)	184
7.7	Напрямок довгострокової тенденції	184
7.8	Використаний метод для оцінки довгострокової тенденції	184
7.9	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	184
8	Основні впливи та загрози	184
8.1	Характеристика впливів.....	185
8.2	Використані методи (<i>необов'язково</i>)	187
8.3	Джерела інформації (<i>необов'язково</i>)	187
8.4	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	187
9	Заходи збереження	188
9.1	Стан заходів	188
9.2	Обсяг вжитих заходів	188
9.3	Основна мета вжитих заходів	188
9.4	Місце проведених заходів.....	189
9.5	Відповідь на заходи	189
9.6	Перелік основних заходів збереження	190
9.7	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	190
10	Майбутні перспективи	190
10.1	Майбутні перспективи параметрів	190
10.2	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	190

11	Висновки	190
11.1	Ареал.....	191
11.2	Популяція.....	193
11.3	Оселище виду.....	195
11.4	Майбутні перспективи.....	196
11.5	Загальна оцінка стану збереження.....	197
11.6	Загальна тенденція в стані збереження.....	198
11.7	Зміна та причини зміни стану збереження та тенденції стану збереження.....	199
11.8	Додаткова інформація (необов'язково).....	200
12	Охоплення видів з Додатка II до Директиви 92/43/єс мережею Natura 2000: запропонованими Територіями, що мають значення для Співтовариства (pSCIs), Територіями, що мають значення для Співтовариства (SCIs) та Спеціальними територіями збереження (SACs)	200
12.1	Чисельність популяції всередині мережі pSCI, SCI та SAC.....	200
12.2	Тип оцінки.....	201
12.3	Додаткова чисельність популяції (необов'язково).....	201
12.4	Тип оцінки (необов'язково).....	202
12.5	Чисельність популяції всередині мережі – Використаний метод.....	202
12.6	Короткострокова тенденція чисельності популяції всередині мережі – Напрямок.....	202
12.7	Короткострокова тенденція чисельності популяції всередині мережі – Використаний метод.....	203
12.8	Короткострокова тенденція оселища виду в межах мережі – Напрямок.....	203
12.9	Короткострокова тенденція оселища виду в межах мережі – Використаний метод.....	204
12.10	Додаткова інформація (необов'язково).....	204
13	Доповнююча інформація	204
13.1	Обґрунтування порогових значень (%) для тенденцій (необов'язково).....	204
13.2	Транскордонна оцінка (необов'язково).....	204
13.3	Інша відповідна інформація (необов'язково).....	205

ЧАСТИНА С – МАТРИЦЯ ОЦІНКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВИДУ	206
ЧАСТИНА D – ФОРМАТ ЗВІТУВАННЯ ПРО «ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 11» ДЛЯ ТИПІВ ОСЕЛИЩ З ДОДАТКА І ДО ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС	207
Оселища, що підлягають звітуванню	208
Покрокові вказівки щодо заповнення «Частини D» звітів про оселища	209
НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ	209
1 Загальна інформація	209
1.1 Держава-член	209
1.2 Код оселища	209
2 Карти	210
2.1 Рік або період	210
2.2 Карта поширення	210
2.3 Використаний метод.....	211
2.4 Додаткові карти (<i>необов'язково</i>)	212
2.5 Додаткова інформація	212
БІОГЕОГРАФІЧНИЙ РІВЕНЬ	212
3 Біогеографічний та морський регіони	212
3.1 Біогеографічний або морський регіон, у якому трапляється оселище.....	212
3.2 Перше звітування	213
3.3 Додаткова інформація	213
3.4 Джерела інформації.....	213
4 Ареал	213
4.1 Площа поверхні	214
4.2 Зміна та причина зміни площі ареалу.....	214
4.3 Період короткострокової тенденції.....	215
4.4 Напрямок короткострокової тенденції	215
4.6 Величина короткострокової тенденції – Тип оцінки (<i>необов'язково</i>)	217
4.7 Короткострокова тенденція – Використаний метод.....	218
4.8 Період довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>)	218
4.9 Напрямок довгострокової тенденції	218

4.10	Величина довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>).....	218
4.11	Довгострокова тенденція – Використаний метод	219
4.12	Сприятливий референтний ареал	219
4.13	Ареал на момент набуття чинності Директивою (<i>необов'язкове</i>) ...	220
4.14	Додаткова інформація (<i>необов'язкова</i>)	220
5	Площа, яку займає оселище	221
5.1	Рік або період	221
5.2	Площа поверхні	221
5.3	Тип оцінки	222
5.4	Площа поверхні – Використаний метод	222
5.5	Зміна та причина зміни площі поверхні.....	223
5.6	Період короткострокової тенденції.....	224
5.7	Напрямок короткострокової тенденції	224
5.8	Величина короткострокової тенденції.....	225
5.9	Величина короткострокової тенденції – Тип оцінки.....	226
5.10	Короткострокова тенденція – Використаний метод.....	227
5.11	Період довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>)	227
5.12	Напрямок довгострокової тенденції	227
5.13	Величина довгострокової тенденції (<i>необов'язково</i>).....	227
5.14	Довгострокова тенденція – Використаний метод	228
5.15	Сприятлива референтна площа	228
5.16	Площа на момент набрання чинності Директивою (<i>необов'язково</i>)	229
5.17	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	230
6	Структура і функції	230
6.1	Стан оселища	230
6.2	Стан оселища – Використаний метод	230
6.3	Короткострокова тенденція площі оселища у доброму стані – Період.....	231
6.4	Короткострокова тенденція площі оселища у доброму стані – Напрямок	231
6.5	Короткострокова тенденція площі оселища у доброму стані – Використаний метод.....	232

6.6	Типові види	232
6.7	Типові види – Використаний метод (<i>необов'язково</i>)	233
6.8	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	233
7	Основні впливи та загрози	233
7.1	Характеристика впливів.....	234
7.2	Використаний метод (<i>необов'язково</i>).....	235
7.3	Джерело інформація (<i>необов'язково</i>).....	236
7.4	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	236
8	Заходи збереження	236
8.1	Стан заходів	236
8.2	Обсяг вжитих заходів	237
8.3	Основна ціль вжитих заходів	237
8.4	Місце проведення заходів	237
8.5	Відповідь на заходи	238
8.6	Перелік основних заходів збереження	238
8.7	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	238
9	Майбутні перспективи	238
9.1	Майбутні перспективи параметрів	239
9.2	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	239
10	Висновки	239
10.1	Ареал	239
10.2	Площа	241
10.3	Специфічна структура і функції (включаючи типові види)	243
10.4	Майбутні перспективи.....	245
10.5	Загальна оцінка стану збереження	246
10.6	Загальна тенденція в стані збереження.....	246
10.7	Зміна та причини зміни стану збереження і тенденції стану збереження.....	247
10.8	Додаткова інформація (<i>необов'язково</i>)	248
11	Охоплення типів оселищ з Додатка I Директиви 92/43/ЄЕС мережею Natura 2000: запропонованими Територіями, що мають значення для Співтовариства (pSCIs), Територіями, що мають значення для Співтовариства (SCIs) та Спеціальними територіями збереження (SACs)	249

11.1	Площа поверхні оселища певного типу всередині мережі pSCIs, SCIs та SACs.....	249
11.2	Тип оцінки	249
11.3	Площа поверхні оселища певного типу всередині мережі – Використаний метод.....	249
11.4	Короткострокова тенденція площі оселища в межах мережі – Напрямок.....	250
11.5	Короткострокова тенденція площі оселища в межах мережі – Використаний метод.....	250
11.6	Короткострокова тенденція площі оселища в доброму стані в межах мережі – Напрямок	251
11.7	Короткострокова тенденція площі оселища в доброму стані в межах мережі – Використаний метод.....	251
11.8	Додаткова інформація (необов'язково)	251
12	Доповнююча інформація	252
12.1	Обґрунтування відсоткових порогів для тенденцій (необов'язково)	252
12.2	Інша доречна інформація (необов'язково).....	252
ЧАСТИНА Е – МАТРИЦЯ ОЦІНКИ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСЕЛИЩА.....		253
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ		254

ВСТУП

Центральним елементом впровадження та успішності Оселищної Директиви (Директива 92/43/ЄЕС) є наявність якісної інформації щодо стану та тенденцій непташиних видів і оселищ, як того вимагає стаття 17 цієї Директиви. Дані та інформація повинні надаватися у структурованому та порівняльному форматі, щоб Комісія мала змогу їх зібрати та проаналізувати. Юридичною підставою для подання даних у структурованому форматі є стаття 17.

Пункт 1 статті 17 Оселищної Директиви (далі – «Директива») зазначає: «Кожні шість років із дати завершення періоду, встановленого в статті 23, держави-члени повинні скласти звіт щодо впровадження заходів, вжитих відповідно до цієї Директиви. До такого звіту повинна входити, зокрема, інформація стосовно заходів збереження, зазначених у статті 6(1), та оцінювання впливу таких заходів на статус збереження типів природних оселищ, зазначених у Додатку I, та видів, перелік яких подано в Додатку II, а також головні результати нагляду, зазначеного у статті 11».

Пункт 2 статті 17 вимагає від Європейської Комісії підготувати зведений звіт на основі національних звітів і забезпечити його доступність для інших інституцій ЄС і широкої громадськості.

Цей документ надає інформацію та рекомендації щодо заповнення різних полів даних у Форматі звітування за статтею 17 (**Частини А, В та Е**). Він головним чином містить описи інформації, яку потрібно подавати в кожному полі, а також базові вимоги до поданої інформації.

Більш детальні описи понять і методів для подання інформації наведені в керівних принципах щодо понять і методів (далі — «Керівні принципи»). Крім того, додаткова документація, необхідна для правильного заповнення Формату звітування, доступна онлайн через «Довідковий веб-портал статті 17».

Довідковий веб-портал статті 17

Довідковий веб-портал містить необхідну документацію, пов'язану з інформацією, що подається у Форматах звітування за статтею 17 Оселищної Директиви.

До нього входять:

- Формат звітування та Пояснювальні примітки до Керівних принципів;
- довідкові матеріали, зокрема контрольні списки видів і оселищ, перелік впливів і загроз, перелік заходів збереження, а також Європейські сітки (10×10 км ETRS), які використовуються для картування поширення;
- приклади, що ілюструють керівні принципи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВСТУП І СТРУКТУРА ФОРМАТУ ЗВІТУВАННЯ

Формат звітування за статтею 17 складається з п'яти окремих Части (А-Е):

- **Частина А** – Загальний звіт: містить огляд впровадження та загальних заходів, здійснених відповідно до Директиви 92/43/ЄЕС.
- **Частина В** – Формат звітування про «основні результати спостережень відповідно до статті 11» для видів, зазначених у Додатках II, IV і V Директиви 92/43/ЄЕС (Звіти про види): містить вихідну інформацію для оцінки стану збереження виду.
- **Частина С** – Оцінка стану збереження виду (матриця оцінки виду): матриця оцінки, яка використовується для оцінки стану збереження виду на основі інформації із звіту **Частини В**. Висновки щодо оцінки для кожного виду також подаються у відповідному звіті **Частини В**.
- **Частина D** – Формат звітування про «основні результати спостереження відповідно до статті 11» для типів оселищ, зазначених у Додатку I Директиви 92/43/ЄЕС (Звіти про типи оселищ): містить вихідну інформацію для оцінки стану збереження типу оселища.
- **Частина Е** – Оцінка стану збереження типу оселища (матриця оцінки типу оселища): матриця оцінки, яка використовується для оцінки стану збереження типу оселища на основі інформації із звіту **Частини D**. Висновки оцінки (тобто за кожним параметром і загальна оцінка) для кожного типу оселища також подаються у відповідному звіті **Частини D**.

Інформація, що подається в **Частинах В і D**, включає дані, які використовуються для оцінки стану збереження для кожного біогеографічного або морського регіону на рівні держави-члена та ЄС. Відповідно, звіти про оселища та види містять короткий розділ «національного» рівня, який необхідно заповнювати для кожного типу оселища або виду, що становить інтерес для Співтовариства, наявного в межах держави-члена, а також розділ «біогеографічного або морського регіону». Цей розділ слід заповнювати для кожного біогеографічного або морського регіону держави-члена, де відповідне оселище або вид є наявним, згідно з контрольними списками, доступними через Довідковий веб-портал статті 17.

Звіти за статтею 17 Оселищної Директиви містять інформацію про стан збереження оселищ і видів, перелічених у Додатках до Директиви. **Стан збереження – це загальна оцінка стану типу оселища або виду в межах біогеографічного або морського регіону держави-члена.**

Оцінка стану збереження типу оселища або виду пов'язана з поняттям Сприятливого стану збереження (FCS, Favourable Conservation Status). Сприятливий стан збереження є загальною ціллю, якої слід досягти для всіх типів оселищ і видів, що становлять інтерес для Співтовариства (тобто для оселищ і видів, перелічених у Додатках I, II, IV і V до Директиви), і визначається в статті

1 Директиви 92/43/ЄЕС. Його можна коротко охарактеризувати як ситуація, коли тип оселища або вид перебуває у сприятливому стані (як за якістю, так і за площею/чисельністю популяції) і має добрі майбутні перспективи для збереження такого стану. Ціль щодо стану збереження, передбачена Директивою, сформульована позитивно – як прагнення до сприятливої ситуації, яку необхідно визначити, досягти й підтримувати.

Відповідно, її мета полягає у значно більшому, ніж просто запобігання зникненню видів.

Стан збереження виду відповідно до Оселищної Директиви (стаття 1(i)) вважається «сприятливим», якщо:

- дані щодо динаміки популяції відповідного виду свідчать про те, що такий вид упродовж тривалого часу залишається життєздатним елементом свого природного оселища, та
- природний ареал виду не зменшується і з великою ймовірністю не зменшуватиметься у найближчому майбутньому, та
- для збереження популяції виду у довгостроковій перспективі існує та, вірогідно, існуватиме й надалі в найближчому майбутньому достатньо велике оселище.

Стан збереження оселища відповідно до Оселищної Директиви (стаття 1(e)) вважається «сприятливим», якщо:

- природний ареал та території, які охоплює таке природне оселище, є стабільними або збільшуються, та
- структура та функції, необхідні для його довгострокового існування, наявні та з великою ймовірністю існуватимуть і надалі в найближчому майбутньому, та
- статус збереження типових видів такого оселища є сприятливим за умов, визначених у пункті (i).

Узгоджений метод оцінки стану збереження передбачає окрему оцінку кожного з параметрів стану збереження (див. таблицю 1) за допомогою матриці оцінки (див. **Частини С і Е** Формату звітування), а потім об'єднання цих оцінок для отримання загальної оцінки стану збереження.

Таблиця 1: Параметри для оцінки стану збереження видів і типів оселищ

Параметри для оцінки стану збереження видів	Параметри для оцінки стану збереження типів оселищ
Ареал	Ареал
Популяція	Площа
Оселище видів	Структура і функції (включаючи типові види)
Майбутні перспективи	Майбутні перспективи

ЧАСТИНА А
ЗАГАЛЬНИЙ ФОРМАТ ЗВІТУ

Загальний звіт або «Частина А» використовує дуже стислий структурований формат, спрямований на підсумовування найважливіших фактів і цифр щодо загального впровадження Директиви, включаючи посилання на більш детальні джерела інформації. Він переважно орієнтований на зацікавлену громадськість, а також на інформування Комісії.

Від кожної держави-члена очікується подання одного загального звіту, що охоплює всю її європейську територію. Звіт містить обов'язкову інформацію про положення Оселищної Директиви. Основні досягнення у впровадженні Директиви мають бути описані за допомогою конкретних історій успіху, щоб продемонструвати ефективність впровадження. Звіт має містити інформацію, доречну для періоду 2019-2024 років.

Мова – може використовуватися будь-яка офіційна мова ЄС. Формат звітування намагається мінімізувати труднощі, пов'язані з використанням різних мов, передбачаючи подання числової інформації там, де це можливо і доречно. Для текстових полів рекомендується використовувати англійську мову.

Всі інтернет-адреси у звітних полях мають подаватися повністю, включно з початковою частиною «http://» або «https://», за наявності.

Держава-член

Оберіть дволітерний код вашої держави-члена відповідно до стандарту ISO 3166 згідно зі списком, розміщеним на Довідковому веб-порталі.

1 ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС

Цей розділ має на меті інформувати про основні досягнення у впровадженні Оселищної Директиви та мережі Територій, що мають значення для Співтовариства / Спеціальних територій збереження (SCI/SAC) у відповідній державі-члені протягом звітного періоду. Інформація має подаватися переважно державною мовою (поле 1.1) з перекладом англійською, якщо це можливо (необов'язкове поле 1.2), оскільки ця інформація може бути цікавою для читачів в інших державах-членах.

1.1 ТЕКСТ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ

Основні досягнення:

Коротко опишіть основні досягнення у впровадженні Оселищної Директиви протягом звітного періоду, з особливим акцентом на мережу Територій, що мають значення для Співтовариства (SCI, Sites of Community Importance) / Спеціальних територій збереження (SAC, Special Areas of Conservation). Це може включати, наприклад:

- відчутні результати для різних типів оселищ і видів;
- досвід застосування нових або вдосконалених методів управління;

- позитивні зміни у сприйнятті захисту біорізноманіття громадськістю;
- покращену співпрацю між органами влади, природоохоронцями та іншими зацікавленими сторонами;
- ініціативи щодо поєднання створення територій Natura 2000 з розвитком місцевої економіки;
- заходи, що були вжиті, та їхні результати (досягнення);
- фактори успіху, перспективи та роль Natura 2000;
- історії успіху типів оселищ і/або видів, що демонструють реальні покращення.

Приклад історії успіху:

Надання «історії успіху» (за наявності) дає змогу державі-члену продемонструвати приклад того, як Оселищна Директива працює в країні. Кожна історія успіху має ґрунтуватися на одному типі оселища або одному виді, що демонструє справжнє покращення стану збереження та/або загальної тенденції стану збереження протягом звітного періоду. Описані покращення повинні бути результатом здійснення заходів збереження та стосуватися саме поточного звітного періоду, хоча можуть включати заходи, розпочаті раніше.

Пропонована структура:

- вказати тип оселища та його код / вид та його код, біогеографічний регіон;
- інформація про оселище або вид, попередні зміни та їхні причини (впливи тощо), проблеми збереження;
- здійснені заходи та їх вплив (досягнення);
- роль мережі Natura 2000 (за наявності);
- фактори успіху;
- перспективи.

Текст має займати від двох до трьох сторінок. Якщо держава-член бажає додати додаткову документацію, окрім запитаної, слід зазначити ці додатки та їхні назви наприкінці цього поля й завантажити відповідні файли до Механізму звітування Європейського агентства з охорони довкілля (разом з іншими частинами звіту).

1.2 ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ (необов'язково)

Це необов'язкове поле призначене для перекладу інформації, наданої в полі 1.1, англійською мовою (у випадку, якщо вона була подана іншою мовою).

1.3 НАЗВА, КОД І СЕЗОН ОБ'ЄКТА(ІВ), ЗАЗНАЧЕНОГО(ИХ) У ПРИКЛАДАХ ІСТОРІЙ УСПІХУ.

Ці поля заповнюються у випадку, коли один або декілька типів оселищ або видів описані у формі історії успіху.

Необхідно вибрати: а) код і назву типу оселища; б) біогеографічний / морський регіон; в) код і назву виду; г) біогеографічний / морський регіон, у якому він трапляється.

Можна вибрати кілька оселищ і видів окремо.

2 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС – ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ДЕРЖАВИ-ЧЛЕНА ТА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЦІЛІСНІСТЬ МЕРЕЖІ NATURA 2000

Цей розділ має на меті проінформувати зацікавлену громадськість, де можна знайти інформацію, що стосується Оселищної Директиви та мережі Natura 2000 у державах-членах. Поля для довільного тексту дозволяють вказувати як веб-посилання, так і посилання на установи, відповідальні за надання інформації. За потреби можна надати додаткову інформацію щодо доступу до джерел інформації, наприклад, у випадку наявності кількох джерел. Необхідно заповнити поля з **2.1** до **2.7**.

2.1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС

Надайте посилання на загальну інформацію щодо Оселищної Директиви (наприклад, портал, що представляє природоохоронні директиви ЄС).

2.2 ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО МЕРЕЖІ ЗАПРОПОНОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (PSCI), ТЕРИТОРІЙ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (SCI) ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗБЕРЕЖЕННЯ (SAC)

Надайте посилання на загальну інформацію щодо мережі pSCI, SCI та SAC (наприклад, онлайн-бази даних територій Natura 2000, публікації, що описують мережу).

2.3 СХЕМИ МОНІТОРИНГУ (СТАТТЯ 11 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

Надайте посилання на загальну інформацію щодо моніторингу (наприклад, портал, що висвітлює національні схеми моніторингу, керівні вказівки з проведення моніторингу).

2.4 ЗАХИСТ ВИДІВ (СТАТТІ 12-16 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

Надайте посилання на загальну інформацію щодо захисту видів (наприклад, посилання на системи для моніторингу випадкового вилову та вбивства тварин, занесених до Додатка IV, відповідно до статті **12.4**).

2.5 ВПЛИВ ЗАХОДІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ У СТАТТІ 6.1, НА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСЕЛИЩ З ДОДАТКА I ТА ВИДІВ З ДОДАТКА II (СТАТТЯ 17.1 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

Надайте посилання на загальну інформацію щодо впровадження заходів збереження в межах територій Natura 2000 та їх впливу на стан збереження.

2.6 ТРАНСПОЗИЦІЯ ДИРЕКТИВИ (НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ)

Надайте посилання на загальну інформацію щодо транспозиції Директиви.

2.7 ЗАХОДИ, ВЖИТІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЗГОДЖЕНОСТІ МЕРЕЖІ NATURA 2000 (СТАТТЯ 10 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС) (У ДОВІЛЬНІЙ ФОРМІ)

У цьому розділі слід надати загальний опис основних заходів, вжитих для забезпечення узгодженості мережі Natura 2000 відповідно до статті 10 Оселищної Директиви. Подайте огляд діяльності на національному рівні (включно з правовими заходами або системними дослідженнями); не потрібно наводити детальний опис для кожної окремої ділянки. За потреби вкажіть посилання на опубліковані звіти, наукові статті або веб сайти.

3 РЕІНТРОДУКЦІЯ ВИДІВ, ЗАНЕСЕНИХ ДО ДОДАТКА IV (СТАТТЯ 22(A) ОСЕЛИЩНОЇ ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

У цьому розділі слід наводити інформацію про реінтродукцію видів, занесених до Додатка IV, які раніше вважалися зниклими або регіонально зниклими на території або в регіоні відповідної держави-члена. Це стосується як видів, які досі трапляються у державі-члені (але не в тій місцевості чи регіоні, де відбувається реінтродукція), так і тих, що зараз повністю відсутні. Для кожного виду слід за потреби повторити поля **3.1-3.8**. Визначення реінтродукції згідно з IUCN¹: «Реінтродукція – це навмисне переміщення та випуск організму в межах його природного ареалу, з якого він зник».

3.1 КОД ВИДУ

Вкажіть код виду згідно з переліком видів на Довідковому веб-порталі.

3.2 НАУКОВА НАЗВА ВИДУ

Вкажіть наукову (латинську) назву виду згідно з переліком видів на Довідковому веб-порталі.

1 IUCN/SSC (2013). Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations. Version 1.0. Gland, Switzerland: IUCN Species Survival Commission, viiii + 57 pp.

3.3 АЛЬТЕРНАТИВНА НАУКОВА НАЗВА ВИДУ (необов'язково)

Вкажіть альтернативну наукову назву (синонім).

3.4 ЗАГАЛЬНОВЖИВАНА НАЗВА (необов'язково)

Вкажіть загальноживану назву державною або англійською мовою.

3.5 ПЕРІОД РЕІНТРОДУКЦІЇ

Вкажіть період реінтродукції.

3.6 МІСЦЕ РЕІНТРОДУКЦІЇ ТА КІЛЬКІСТЬ ВИПУЩЕНИХ ОСОБИН

Вкажіть назву місця реінтродукції (поле **3.6(a)**) та кількість випущених особин (поле **3.6(b)**). Місце може бути, наприклад, невеликим регіоном, гірським масивом або територією Natura 2000.

3.7 ЧИ БУЛА РЕІНТРОДУКЦІЯ УСПІШНОЮ?

Вкажіть, чи була реінтродукція успішною («так / ні / надто рано говорити»). Успішною вважається така реінтродукція, коли вже зафіксовано природне розмноження, а популяція зростає.

3.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕІНТРОДУКЦІЮ (необов'язково)

У цьому необов'язковому текстовому полі можна навести додаткову інформацію щодо реінтродукції.

ЧАСТИНА В

**ФОРМАТ ЗВІТУВАННЯ ЩОДО
«ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ВІДПОВІДНО
ДО СТАТТІ 11» ДЛЯ ВИДІВ,
ЗАЗНАЧЕНИХ У ДОДАТКАХ II, IV I V
ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС**

ВИДИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ЗВІТУВАННЮ

Загалом кожна держава-член має подавати звіт (повний або частковий) щодо всіх видів, зазначених у Додатках II, IV і V Оселищної Директиви, для кожного біогеографічного чи морського регіону, у якому ці види трапляються². Це охоплює всі види, що трапляються регулярно, а також маргінальні, випадкові й епізодичні види, а також види, які лише почали з'являтися (новоприбулі види), і види, які зникли після набрання чинності Директивою. Подання звіту є не обов'язковим для видів зі статусом «науковий резерв». Перелік видів, охоплених Оселищною Директивою, та інформація про їхнє поширення за біогеографічними або морськими регіонами й державами-членами доступні на Довідковому веб-порталі статті 17.

ТАКСОНОМІЧНІ ЗМІНИ

З моменту опублікування первинних Додатків до Оселищної Директиви у 1992 році було здійснено таксономічні перегляди низки зазначених у ній таксонів, і деякі види наразі вважаються двома або більше окремими видами. Навпаки, деякі інші види, зазначені в Додатках, тепер включено до складу нововизначених видів, унаслідок чого вони втратили свій видовий або навіть підвидовий статус.

У тих випадках, коли це можливо (наприклад, вид можна розрізнити в польових умовах), якщо вид згідно з Директивою тепер вважається двома або більше окремими видами, слід подавати окремий звіт за статтею 17 для кожного з наразі визнаних видів. У випадках, коли вид, зазначений у Додатку (Додатках), нині включений до складу іншого нововизначеного виду, державам-членам слід орієнтуватися на трактування цього виду на момент розроблення або внесення змін до Додатків Директиви й подавати звіт за статтею 17 відповідно до значення назви виду в Директиві. Якщо два види, зазначені в Директиві, були об'єднані в один наразі визнаний вид, має бути поданий спільний звіт, що охоплює обидва види згідно з Директивою, із використанням актуальної назви виду (наведеної в переліку видів). Подання спільних звітів для груп видів більше не допускається у випадках, коли використовувалися об'єднання на кшталт «усі інші» або «комплекс» як частина концепції звітування. Єдиним винятком залишаються вид *Coregonus albula* з Додатку V та *Bufotes viridis* з Додатку IV, щодо яких усе ще дозволено подавати звіти як для комплексу. Переліки видів, що входять до таких груп, а також детальніша інформація про таксономічні зміни наводяться в Керівних принципах.

Для деяких видів таксономія залишається неясною або була неоднозначною на момент складання Додатків до Директиви. Для таких видів зв'язок між наразі визнаними дійсними назвами та назвами, наведеними в Директиві, не є очевидним. Деякі види, зазначені в Директиві, наразі вважаються таксоно-

² Для типів оселищ і видів, які не трапляються на території Кіпру, де на даний момент застосовується право Співтовариства, звіт не вимагається, але види мають залишатися в контрольному списку.

мічними помилками. Такі випадки позначено в переліку видів (див. таблицю 2). Огляд категорій, пов'язаних із таксономією, що використовуються в контрольному списку видів, із зазначенням того, чи очікується подання звіту, наведено в таблиці 2.

Таблиця 2: Категорії, пов'язані з таксономією, що використовуються в контрольному списку видів

Категорії видів (код)	Звітність
<p>Таксономічна невизначеність (ТАХ)</p> <p>Таксономія виду залишається неясною або була неоднозначною на момент складання Додатків до Директиви.</p>	Обов'язковий звіт
<p>Таксономічна помилка (NTAX)</p> <p>Вид, зазначений у Директиві, наразі визнано таксономічною помилкою. Це не стосується видів, які раніше вважалися помилковими, але тепер включені до складу інших таксонів.</p>	Звіт не подається

Назви, що мають використовуватися для звітування

Державам-членам рекомендується використовувати назви видів, зазначені в переліку видів, доступному на Довідковому веб-порталі. Цей перелік було оновлено для звітного періоду 2019-2024 років на основі наявних наукових даних і з урахуванням рекомендацій від держав-членів. Оскільки не існує актуального універсального таксономічного джерела, що охоплює всі групи видів у Європі, запропоновані/рекомендовані назви видів базуються на науковій літературі та доступних даних із глобальних таксономічних джерел (наприклад, *Catalogue of Life*, *Fauna Europaea*, *Eur+Med PlantBase*), а також регіональних або національних баз даних (наприклад, *DynTaxa* у Швеції, *TaxRef* у Франції, *Portal to the Flora* в Італії) і регіональних або національних переліків видів. У більшості випадків, якщо немає серйозних сумнівів щодо дійсної назви або якщо йдеться не про ендемік, притаманний лише одній країні, пріоритет надається назвам, що мають дійсний статус у цих глобальних або регіональних таксономічних джерелах, перед назвами, які використовуються в окремих державах-членах.

Види з маргінальним або нерегулярним поширенням, зниклі види

У деяких випадках неможливо надати повну оцінку стану збереження (у межах біогеографічного або морського регіону держави-члена) за допомогою методів, викладених у матриці оцінки та цьому документі з керівними принципами. Це особливо стосується видів, які трапляються нерегулярно або на межі ареалу, стан збереження яких залежить від стану основної популяції в

сусідніх регіонах, а також зниклих видів. З метою відображення труднощів звітування в таких ситуаціях у переліку видів передбачено кілька категорій видів (або, точніше, кілька категорій типів поширення видів). Загалом, для цих категорій часто немає потреби (і можливості) заповнювати повний звіт. Огляд цих категорій із зазначенням того, чи очікується подання звіту та які частини звіту залишаються обов'язковими, наведено в Таблиці 3. Більш детальне визначення категорій видів можна знайти в Керівних принципах.

Таблиця 3: Категорії поширення видів у межах біогеографічного/морського регіону та зазначення очікуваного змісту Звіту за статтею 17

Категорія поширення виду	Звіт	Обов'язкова інформація у звіті
Наявний регулярно (PRE)	Обов'язковий ³	Повний звіт
Випадковий (ОСС)	Обов'язковий частковий звіт	За можливості надати інформацію щодо будь-якого з таких полів: Карта поширення (поле 2.3) Фактичний ареал – площа поверхні (поле 5.1) Популяція – оцінка чисельності (поле 6.2), дата (поле 6.1), використаний метод (поле 6.7) Будь-яка інша відповідна інформація, наприклад, чи був вид зафіксований протягом звітного періоду або пояснення, чому вид розглядається як випадковий (поле 13.3).
Новоприбулий вид (ARR)	Обов'язковий частковий звіт	За можливості надати інформацію щодо будь-якого з полів, зазначених нижче: Карта поширення (поле 2.3) Фактичний ареал – площа поверхні (поле 5.1) Популяція – оцінка чисельності (поле 6.2), дата (поле 6.1), використаний метод (поле 6.7) Будь-яка інша відповідна інформація, наприклад, інформація, пов'язана з потенційним розширенням ареалу, або пояснення, чому вид розглядається як новоприбулий (поле 13.3).
Маргінальний (MAR)	Обов'язковий частковий звіт	За можливості надати інформацію щодо будь-якого з таких полів: Карта поширення (поле 2.3) Фактичний ареал – площа поверхні (поле 5.1) Популяція – оцінка чисельності (поле 6.2), дата (поле 6.1), використаний метод (поле 6.7) Інформація про основну популяцію (поле 13.3).
Вид, що зник після набуття чинності Оселищною директивою (ЕХа)	Обов'язковий	Розділ 11 «Висновки». Загальний стан збереження – «несприятливий-поганий».

3 Для типів оселищ і видів, які не трапляються на території Кіпру, де на даний момент застосовується право Співтовариства, звіт не вимагається, але види мають залишатися в контрольному списку (з використанням категорії NPPE у контрольному списку).

Категорія поширення виду	Звіт	Обов'язкова інформація у звіті
Вид, що зник до набуття чинності Оселищною директивою (ЕХр)	Обов'язковий для видів із проєктами відновлення або особливо важливих видів із нещодавніми ознаками повторної колонізації	За можливості надати інформацію щодо будь-якого з таких полів: Карта поширення (поле 2.3) Фактичний ареал – площа поверхні (поле 5.1) Популяція – оцінка чисельності (поле 6.2), дата (поле 6.1), використаний метод (поле 6.7) Розділ 11 «Висновки» Будь-яка інша відповідна інформація, наприклад, інформація про проєкт реінтродукції або дані, пов'язані з повторним заселенням (поле 13.3).
Науковий резерв (SCR)	Необов'язковий	Будь-яка інша відповідна інформація, наприклад, відомості про проведене обстеження або інформація, пов'язана з імовірністю того, що вид буде / не буде повторно виявлений у регіоні (поле 13.3).

Звітність для груп видів

Додатки до Оселищної Директиви містять кілька груп видів, наприклад, у Додатку II зазначено «*Alosa* spp.», а в Додатку IV – «Microchiroptera – усі види». Усі види, що входять до складу таких груп, повинні звітуватися окремо, за винятком *Cladonia* підрид *Cladina*, *Lycopodium*, *Sphagnum* та група *Coregonus lavaretus*. Наприклад, має бути окремий звіт по кожному регіону для *Alosa agone*, *A. alosa*, *A. fallax*, *A. killarnensis* тощо. Для Додатку V «Acipenseridae – усі види, не згадані у Додатку IV» звіти мають бути підготовлені для *Acipenser gueldenstaedtii*, *A. ruthenus*, *Huso huso* тощо. Види, що підлягають включенню до кожної групи, наведені в Керівних принципах та у контрольному списку видів, доступному на Довідковому веб-порталі звітування за статтею 17.

Для *Cladonia* підрид *Cladina*, *Lycopodium* spp. та *Sphagnum* spp. держави-члени повинні подавати один звіт на групу у кожному регіоні. Також можливо подавати звіт по окремих видах у цих групах (якщо вважається, що вид потребує особливої уваги) як додатковий (необов'язковий) звіт, але в такому разі їх слід також включити до звіту по роду. Наприклад, якщо Німеччина вважає, що *Sphagnum pulchrum* в Атлантичному регіоні є видом, який викликає особливе занепокоєння, вона може подати звіт для цього виду. Проте загальна оцінка для *Sphagnum* spp. у регіоні також має враховувати *Sphagnum pulchrum*. *Coregonus lavaretus* раніше звітувався як комплекс, однак він представляє цілу групу видів, більшість з яких давно відомі й екологічно відмінні (анадромні види, осілі мешканці стоячих вод, глибоководні мешканці тощо). Тому він має розглядатися як група видів у межах звітування. Крім того, за наявності інформації, окремі звіти по видах можуть подаватися додатково.

Якщо держава-член бажає надати інформацію про чисельність популяції – як для групи, так і для окремого виду – звіт слід подавати використовуючи одиниці звітування з Довідкового веб-порталу (див. Керівні принципи).

Для цих чотирьох груп видів достатньо подати звіт, що містить лише загальну оцінку стану збереження та його тенденцію (поля **11.5** і **11.6 Частина В**), і не вимагається карта поширення. Щодо групи *Coregonus lavaretus* держави-члени заохочуються подавати повний звіт, як і в попередніх звітних раундах. Загальна оцінка стану збереження повинна охоплювати групу видів загалом, із використанням критеріїв з матриці оцінки. Оскільки може бути складно зробити загальний висновок, якщо окремі види мають різний стан збереження, держава-член повинна пояснити таку варіацію в полі **11.8 «Додаткова інформація»**. Якщо існує вид, що має особливе значення для збереження (наприклад, перебуває у поганому стані збереження), держави-члени заохочуються подати додатковий необов'язковий звіт⁴ або зазначити цей факт у полі **11.8 «Додаткова інформація»**.

Блок 3: Види, що включаються до *Cladonia*, *Lycopodium*, *Sphagnum* та *Coregonus lavaretus*

Cladonia* підрід *Cladina – усі європейські види (тобто ті, що трапляються в ЄС) у межах підроду відповідно до Ahti et al. (2013), Pino-Bodas et al. (2016):

Cladonia arbuscula (Wallr.) Flot. [subsp. *arbuscula*], *Cladonia mitis* Sandst., *Cladonia ciliate* Stirt. (включаючи *Cladonia* f. *ciliata* and *Cladonia* f. *flavicans* (Flörke)) Ahti & DePriest, *Cladonia rangiferina* (L.) F.H. Wigg. [subsp. *rangiferina*], *Cladonia portentosa*, *Cladonia stellaris* (Opiz) Pouzar & Vězda, *Cladonia stygia* (Fr.) Ruoss, *Cladonia mediterranea*.

Lycopodium – включення до Додатку V стосується комерційного використання, при цьому торгівля не обмежується лише родом *Lycopodium*. Для звітування за статтею 17 *Lycopodium* слід трактувати як усі види родини *Lycopodiaceae* (*Lycopodium alpinum*, *L. annotinum*, *L. clavatum*, *L. complanatum*, *L. issleri*, *L. madeirense*, *L. oellgaardii*, *L. tristachyum*, *L. zeilleri*, *Huperzia dentata*, *H. selago*, *H. suberecta*, *Lycopodiella cernua*, *L. inundata*; згідно з [EURO+MED PlantBase](#)).

Sphagnum – усі європейські види (тобто ті, що трапляються в ЄС) роду *Sphagnum*, за винятком *Sphagnum pylaesii* (включеного до Додатка II), відповідно до Hodgetts (2015).

Coregonus lavaretus – за наявності інформації можуть подаватися окремі звіти. Ця група видів з Додатку V включає: *Coregonus arenicolus*, *Coregonus atterensis*, *Coregonus bavaricus*, *Coregonus clupeoides*, *Coregonus danneri*, *Coregonus hoferi*, *Coregonus lavaretus*, *Coregonus macrophthalmus*, *Coregonus maraena*, *Coregonus maxillaris*, *Coregonus megalops*, *Coregonus nilssoni*,

4 У деяких випадках держави-члени можуть заповнювати додаткові формати звітів для оселищ (підтипів морських оселищ) або видів (наприклад, окремих видів роду *Lycopodium*), які не включені до контрольованого списку відповідної держави-члена, і подавати ці необов'язкові звіти разом з обов'язковим звітним набором даних.

Coregonus pallasii, *Coregonus pennantii*, *Coregonus pidschian*, *Coregonus renke*, *Coregonus stigmaticus*, *Coregonus wartmanni*, *Coregonus widegreni*.

Географічні винятки з Додатків до Директиви

Деякі держави-члени мають винятки з усіх Додатків, у яких зазначено відповідний вид, але звіт має бути поданий для цих видів, оскільки вони, тим не менш, є видами, що становлять інтерес для Співтовариства відповідно до статей 1 і 2. Слід зазначити, що таке правове тлумачення також обґрунтоване з технічної точки зору, оскільки для розуміння та оцінки ситуації щодо таких видів у масштабах ЄС / біогеографічного регіону Комісії необхідна інформація про стан виду на всій території ЄС (включаючи території держав-членів з географічними обмеженнями).

Гібридні популяції

У випадках, коли відбувається гібридизація:

- якщо трапляються гібриди між двома видами, включеними до Директиви, тоді гібридна популяція має враховуватися в звітах щодо обох відповідних видів Директиви.
- якщо гібрид утворився між видом із Директиви та місцевим, але не включеним до Директиви видом, гібридна популяція має розглядатися як частина популяції в біогеографічному регіоні, якщо гібридизація є частиною еволюційної історії виду (наприклад, синтопічні популяції *Triturus montandoni* та *T. vulgaris* гібридизуються, і інтрогресія генів у результаті гібридизації може відігравати роль у природному доборі);
- якщо гібридизація між видом із Директиви та місцевим, але не включеним до Директиви видом становить загрозу для виду з Директиви (наприклад, втрата фертильності), у такому випадку гібридна популяція має бути виключена, а саму гібридизацію слід розглядати як загрозу або вплив на популяції виду;
- якщо гібрид утворився між видом із Директиви та інтродукованим видом або здичавілою популяцією, звіт не повинен охоплювати гібридну популяцію, але, за потреби, це слід зазначити як загрозу або вплив. Наприклад, багато видів риб (таких як *Alburnus albidus*) перебувають під загрозою через гібридизацію з інтродукованими видами (у цьому випадку з спорідненим *A. arborella*), або популяції диких котів перебувають під загрозою через гібридизацію зі здичавілими домашніми котами.

ПОЯСНЮВАЛЬНІ ПРИМІТКИ ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ ЗВІТІВ ПРО ВИДИ (ЧАСТИНА В)

Формат звітування слід заповнювати для кожного виду, внесеного до Додатків II, IV і V, що є наявним. Формат звітування про вид («звіт про вид») складається з 13 розділів. Розділи 1-3 слід надавати на національному рівні; решту розділів – на рівні біогеографічного або морського регіону.

Національний рівень

1. Загальна інформація
2. Карти
3. Інформація про види із Додатку V (стаття 14 Директиви 92/43/ЄЕС)

Біогеографічний / морський рівень

4. Біогеографічні та морські регіони
5. Ареал
6. Популяція
7. Оселище виду
8. Основні впливи та загрози
9. Заходи збереження
10. Майбутні перспективи
11. Висновки
12. «Охоплення видів з Додатка II територіями Natura 2000: запропонованими Територіями, що мають значення для Співтовариства (pSCIs), Територіями, що мають значення для Співтовариства (SCIs) та спеціальними територіями збереження (SACs)»
13. Додаткова інформація

Загалом усі розділи мають бути заповнені для кожного наявного виду, внесеного до Додатків II, IV і V. Однак розділ 3 «Інформація щодо видів із Додатку V (стаття 14)» слід надавати лише для видів, перелічених у Додатку V; а **розділ 12 «Охоплення видів з Додатка II територіями Natura 2000 (pSCI, SCI та SAC) для видів із Додатку II»** слід заповнювати лише для видів із Додатку II.

Попри те, що не всі дані, використані у звіті, будуть зібрані протягом звітного періоду, звіт має містити інформацію, яка є актуальною для періоду 2019–2024 років.

Рекомендується надавати будь-яку інформацію у довільній формі англійською мовою, щоб полегшити використання цієї інформації під час загальноєвропейського аналізу та забезпечити її ширше охоплення аудиторією.

НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

Інформацію, наведену нижче, слід подавати на національному рівні.

1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Наступну інформацію слід надавати для кожного виду, а також для видів із груп (наприклад, *Alosa* spp. та всі види Microchiroptera).

1.1 ДЕРЖАВА-ЧЛЕН

Оберіть дволітерний код вашої держави-члена відповідно до стандарту ISO 3166.

1.2 КОД ВИДУ

Використовуйте коди (чотиризначні послідовні коди), наведені в контрольному списку видів, доступному на Довідковому веб-порталі. Нові коди будуть призначені за потреби (наприклад, для видів, які нещодавно були розділені і ще не включені до контрольного списку), щоб забезпечити охоплення всіх видів.

1.3 НАУКОВА НАЗВА ВИДУ

Використовуйте наукову назву, наведену в контрольному списку видів («рекомендована назва»). Для *Coregonus albula*, який усе ще може звітуватися як комплекс, таксономічна одиниця включає всі види (нові або нещодавно визнані), що належать до цього комплексу і не згадані окремо в контрольному списку для звітування за статтею 17.

1.4 АЛЬТЕРНАТИВНА НАЗВА ВИДУ (необов'язково)

Якщо наукова назва, наведена в пункті 1.3, відрізняється від загальноприйнятої в країні, держави-члени можуть вказати альтернативну тут. Аналогічно, якщо назва виду, використана в Додатках до Оселищної Директиви, відрізняється від назви в повному контрольному списку на Довідковому веб-порталі (наприклад, через недавні таксономічні зміни), тут можна вказати альтернативну (Директивну) назву.

1.5 ЗВИЧАЙНА НАЗВА (необов'язково)

Якщо держава-член бажає вказати звичайну (народну) назву виду (або підвиду), що вживається на національному рівні, її можна зазначити тут. Це може бути корисним, якщо проект звіту буде поширюватися для коментарів серед осіб, які можуть не знати наукової назви, або під час поширення звіту серед широкої громадськості.

2

КАРТИ

Цей розділ містить інформацію про карти, які мають бути подані разом з табличною інформацією як частина Звіту за статтею 17. Окрім обов'язкової карти поширення, також можуть бути надані інші види карт із інформацією, що є доречною для розуміння оцінки стану збереження.

2.1 ЧУТЛИВІ ВИДИ

Деякі види особливо чутливі, наприклад, до незаконного збору, і широке поширення інформації про їх розповсюдження може зашкодити їх збереженню. Якщо інформація про поширення, подана відповідно до вимог поля 2.3, вважається «чутливою», це можна вказати, ввівши «Так» у цьому полі.

Якщо вид позначено як «чутливий», Комісія та Європейське агентство з охорони довкілля не розголошуватимуть інформацію про його поширення для загалу (наприклад, не розміщуватимуть цю інформацію у публічно доступних базах даних або на інтернет-сайтах).

2.2 РІК АБО ПЕРІОД

Вкажіть рік (наприклад, 2021) або період (наприклад, 2019-2024), коли останній раз визначали поширення.

Багато звітів охоплюють більше ніж один період звітування, оскільки картографування поширення виду зазвичай триває кілька років і може виходити за межі поточного періоду звітування (2019-2024). Зазначений рік або період має відповідати фактичному часу збору даних.

Інколи карта поширення створюється на основі даних з попереднього періоду звітування або використовуючи старіші дані, які оновлені результатами регулярного моніторингу або даними з онлайн-систем збору інформації. Рік або період, що зазначається, має відповідати тому часу, до якого відноситься наведене поширення.

Докладнішу інформацію про рік або період використаних даних можна надати у полі 2.6 «Додаткова інформація».

2.3 КАРТА ПОШИРЕННЯ

Надайте карту поширення разом із відповідними метаданими (проекція, дата, масштаб). Стандарт: **10x10 км ETRS 89 LAEA (EPSG:3035)**

Карта поширення має відображати фактичне поширення виду, яке бажано базувати на результатах комплексного національного картографування або інвентаризації виду, якщо це можливо (див. Керівні принципи). Якщо польові дані про фактичні знахідки виду недостатні, слід використовувати моделью

вання та екстраполяцію, де це доцільно⁵. Карта поширення, однак, складатиметься з квадратів сітки, які відображають як фактичну (нанесену на карту), так і ймовірну наявність виду.

Карта поширення складатиметься з клітинок сітки 10x10 км ETRS89 у проекції⁶ LAEA (EPSG:3035). Набір даних сітки включатиме лише ті клітинки сітки 10 км, де вид зафіксовано або оцінено як наявний; використання атрибутивних даних для позначення присутності чи відсутності виду у клітинці сітки не допускається. Період збору даних про поширення має бути включений до метаданих⁷ відповідно до вимог INSPIRE. Технічні специфікації для карт поширення наведені на Довідковому веб-порталі.

Якщо є більш точні карти з детальнішим поширенням виду, їх можна подати як додаткові карти.

У виняткових випадках, наприклад для широко поширених, але слабо вивчених китоподібних, може бути доречно подати карти з використанням сітки 50x50 км. Держави-члени, або інші невеликі території (наприклад, острів Мадейра, Канарські чи Азорські острови), можуть використовувати сітку 1x1 км; такі дані будуть агреговані ETC/BD до 10x10 км для візуалізації на європейському рівні.

Сітки для окремих держав-членів доступні для завантаження на Довідковому веб-порталі.

2.4 ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених нижче категорій:

- a)** повне обстеження або статистично надійна оцінка (наприклад, спеціальне картування або обстеження, або надійна прогнозна модель з репрезентативною вибіркою даних про наявність, калібруванням та задовільною оцінкою її прогнозної ефективності із використанням якісних даних про умови навколишнього середовища в межах усього ареалу виду);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, інші прогностичні моделі або екстраполяція на основі менш повної вибірки даних про знахідки та умови навколишнього середовища);

5 Якщо використано моделювання або, у виняткових випадках, експертну оцінку, це слід зазначити в полі 2.4 «Використаний метод».

6 Європейська наземна референтна система 1989; Азимутальна рівноплоща проекція Ламберта з такими параметрами: широта походження 52° пн., довгота походження 10° сх., умовне зміщення на північ 3210000,0 м, умовне зміщення на схід 4321000,0 м (на основі EPSG 3035). Початок сітки розраховано від 0 м пн. ш. та 0 м сх. д. проекції <http://www.eionet.europa.eu/gis>.

7 Для періоду 2019–2024 додаткові подробиці щодо узгодження з INSPIRE буде наведено у відповідному керівництві з подання просторових даних.

- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію. Якщо дані зібрані з різних джерел, оберить категорію, що відповідає найважливішому джерелу.

Метод слід вказувати як «d) Недостатньо даних або дані відсутні», якщо подана карта поширення, отримана в результаті картування, моделювання, екстраполяції або, у виняткових випадках, експертної інтерпретації, охоплює менше 75 % передбачуваного фактичного поширення виду (тобто карта є неповною відносно ймовірного ареалу виду).

2.5 ДОДАТКОВІ КАРТИ (необов'язково)

Держави-члени можуть також подавати додаткові карти, наприклад, з більш детальними даними про поширення (наприклад, у вищій роздільній здатності) або карту ареалу (див. Керівні принципи). Усі додаткові карти мають супроводжуватися відповідними метаданими та зазначенням використаної картографічної проекції. Зверніть увагу, що це поле є необов'язковим і не замінює необхідності подати карту у полі **2.3**.

Карти, відмінні від описаних у **2.3**, наприклад, з використанням іншої сітки, ніж ETRS 89 LAEA (EPSG:3035), або сітки 5x5 км, можуть подаватися тут.

2.6 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Це поле є необов'язковим і дозволяє державам-членам подати у довільній формі будь-яку додаткову інформацію, яка вважається доречною, наприклад, детальніший опис методів картування або опис іншої картографічної інформації, завантаженої до пакета даних держави-члена.

3 ІНФОРМАЦІЯ, ПОВ'ЯЗАНА З ВИДАМИ, ЗАЗНАЧЕНИМИ В ДОДАТКУ V (СТАТТЯ 14 ОСЕЛИЩНОЇ ДИРЕКТИВИ 92/43/ЕЕС)

У Додатку V зазначено види, вилучення та експлуатація яких у дикій природі можуть бути предметом заходів з управління. Цей розділ має на меті визначити, які види з Додатка V вилучаються або експлуатуються, і для яких з них, якщо такі є, впроваджуються відповідні заходи зі збереження.

3.1 ЧИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ В ДИКІЙ ПРИРОДІ ВИЛУЧЕННЯ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЯ ВИДУ?

Вкажіть, чи здійснюється вилучення або експлуатація виду в дикій природі (відповідь "Так"/"Ні").

Якщо відповідь "Ні", не заповнюйте решту полів цього розділу.

Якщо відповідь "Так" і Стан збереження сприятливий, у полі 3.2 потрібно вказати, чи потрібні заходи. Потім перейдіть до поля 3.3 для усіх видів з несприятливим станом збереження, а також для видів зі сприятливим станом, для яких потрібні заходи.

Поля **3.4** та **3.5** слід заповнювати для *Acipenseridae* та ссавців незалежно від їхнього стану збереження.

У цьому полі зазначається, чи здійснюється на практиці вилучення або полювання на вид у дикій природі. Наприклад, якщо вид не класифікований як такий, на який дозволено полювання згідно з національним/регіональним законодавством (тобто полювання або експлуатація неможливі), або якщо існує постійна заборона на вилучення/експлуатацію (навіть для видів, на які теоретично дозволено полювання), слід відповісти «Ні». Додаткову інформацію можна надати в полі **3.6 «Додаткова інформація»**.

3.2 ЧИ ПОТРІБНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ВИДУ (ЛИШЕ ДЛЯ ВИДІВ ЗІ СПРИЯТЛИВИМ СТАНОМ ЗБЕРЕЖЕННЯ)?

Якщо вид має сприятливий стан збереження і вилучається в дикій природі або експлуатується, чи потрібні заходи згідно зі статтею 14?

Це поле слід заповнювати лише у випадку, коли для виду загальний стан збереження оцінено як сприятливий, але його вилучають або експлуатують, і для нього потрібні заходи згідно зі статтею 14. Якщо обрано «Так», необхідно заповнити решту цього розділу (починаючи з пункту **3.3**) для відповідного виду.

3.3 ЯКІ ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЕЮ 14, БУЛИ ЗАСТОСОВАНІ?

Для видів, що вилучаються в дикій природі або експлуатуються, зазначте, чи були застосовані які-небудь із заходів, передбачених статтею 14 Директиви. Цю інформацію слід надавати лише для видів, які вилучаються або експлуатуються і мають «несприятливий» стан (U1 або U2), або «сприятливий» (FV) (як зазначено в полі **11.5 «Загальна оцінка стану збереження»**), для яких у межах одного або кількох регіонів необхідні заходи відповідно до статті 14.

- a)** Нормативно-правове регулювання доступу до приватної власності;
- b)** Тимчасова або місцева заборона на вилучення та експлуатацію особин у дикій природі;
- c)** Регулювання періодів і/або методів вилучення особин;
- d)** Застосування правил полювання та рибальства з урахуванням збереження таких популяцій;
- e)** Встановлення системи ліцензування або квотування на вилучення особин;

- f) Регулювання купівлі, продажу, пропозиції до продажу, зберігання з метою продажу або транспортування з метою продажу особин;
- g) Розведення в неволі тварин або штучне розмноження рослин;
- h) Інші заходи (у цьому випадку, будь ласка, опишіть захід(оди)).

Якщо обрано варіант h) «інші заходи», слід надати додаткову інформацію про ці заходи.

3.4 ОБСЯГ ДОБУВАННЯ АБО КІЛЬКІСТЬ ВИЛУЧЕНИХ З ДИКОЇ ПРИРОДИ ОСОБИН НЕЗАЛЕЖНО ВІД СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ — ДЛЯ ССАВЦІВ І ОСЕТРОВИХ ACIPENSERIDAE (РИБИ).

Надайте інформацію про обсяги добування або кількість особин, вилучених з природи. Використовуйте ті самі одиниці популяції, що й у полі **6.2 «Чисельність популяції»**. Ці дані подаються за кожен рік або сезон протягом звітного періоду. Для видів із чітко визначеними сезонами полювання вказуйте дані за сезон (якщо національні підрахунки також ведуться за сезонами). Сезон 1 – це 2018/2019 (починається восени 2018 року і завершується навесні 2019-го); сезон 6 – це 2023/2024. Для видів, які не мають сезонів полювання або для яких національні підрахунки проводяться за календарним роком (наприклад, для осетрових), надайте дані за рік: рік 1 – це 2019, рік 6 – це 2024.

Слід зазначати фактичні (сирі) дані щодо обсягу добування або кількості вилучених особин. Якщо відома точна цифра – вона має бути вказана як у полі «Мінімальна», так і в полі «Максимальна». Якщо наявні лише мінімальні або лише максимальні значення – їх слід подати відповідно в поле «Мінімальні» або «Максимальні». Якщо дані про добування невідомі – це слід зазначити у відповідному полі.

У випадках, коли статистика обсягу добування наявна лише для групи видів загалом (особливо це стосується уловів осетрових), без достовірного розподілу за видами, слід оцінити частку (наприклад, 50-90% для домінантного виду групи і 0-5% для інших видів) для кожного виду та подати їх як значення «Мінімальне» і «Максимальне» у полі 3.4. Відповідне пояснення слід надати у полі **3.6 «Додаткова інформація»** (наприклад: «Статистика добування (мін-макс) стосувалася групи видів ([вид 1], [вид 2], [вид x]), але ймовірно понад 90% припадає на вид, зазначений у цьому звіті»). Метод, зазначений у полі **3.5**, має відображати те, що подані значення є оціночними, і відповідно слід вибрати варіант «b» або «c».

Це поле слід заповнювати для всіх видів ссавців і Acipenseridae, зазначених у Додатку V, незалежно від їх стану збереження.

3.5 ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Вкажіть метод, яким було визначено обсяг добування або кількість, вилучену з природи, зазначену у полі 3.3. Виберіть один із таких варіантів:

- a) повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

Допускається вибір лише однієї категорії; якщо дані були зібрані з різних джерел, виберіть категорію, що відповідає основному джерелу даних.

3.6 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Це необов'язкове поле, яке дозволяє державам-членам надати у довільній формі будь-яку доречну інформацію, наприклад, щодо чинне законодавство для відповідного виду в країні.

БІОГЕОГРАФІЧНИЙ РІВЕНЬ

Наступні розділи слід заповнювати окремо для кожного біогеографічного або морського регіону, в якому трапляється вид. Наприклад, якщо вид трапляється в трьох біогеографічних регіонах у межах держави-члена, необхідно підготувати три окремі звіти.

4 БІОГЕОГРАФІЧНИЙ ТА МОРСЬКИЙ РЕГІОНИ

4.1 БІОГЕОГРАФІЧНИЙ АБО МОРСЬКИЙ РЕГІОН, У ЯКОМУ ТРАПЛЯЄТЬСЯ ВИД

Біогеографічний або морський регіон у межах відповідної держави-члена.

- a) використовуйте такі назви біогеографічних регіонів:

Альпійський	Бореальний	Макаронезійський
Атлантичний	Континентальний	Паннонський
Чорноморський	Середземноморський	Степовий

- b) використовуйте такі назви морських регіонів:

Морський Атлантичний	Морський Чорноморський	Морський Середземноморський
Морський Макаронезійський	Морський Балтійський	

Карти та межі біогеографічних та морських регіонів можна знайти на Довідковому веб-порталі.

Більш детальну інформацію про морські регіони та види, про які слід повідомляти в морських регіонах, можна знайти в Керівних принципах.

4.2 ПЕРШЕ ЗВІТУВАННЯ

Якщо вид повідомляється у державі-члені вперше, це слід зазначити. Це поле може використовуватися для видів, які, наприклад, є новоприбулими або раніше були позначені як науковий резерв у контрольному списку за статтею 17. Це поле не призначене для випадків, коли було оновлено таксономічну назву виду. Деякі поля у формі звіту можуть не застосовуватися для видів, про які повідомляється вперше, наприклад під час опису змін і причин змін з часу попереднього звітного періоду.

4.3 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Це поле дозволяє Державам-членам надавати у вільній формі будь-яку інформацію, яку вони вважають доречною, наприклад, чому вид повідомляється вперше, тобто як новозареєстрований вид або з інших причин. Будь-яка додаткова інформація у цьому розділі є необов'язковою.

4.4 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Для опублікованих джерел інформації, що стосуються розділів **5-7** (включаючи опубліковані джерела, пов'язані з картами поширення, на основі яких обчислюється ареал) та розділів **9-13**, наведіть бібліографічні посилання або посилання на веб-сайти. Використовуйте такий порядок: автор, рік, назва публікації, джерело, том, кількість сторінок, веб-адреса. Для впливів передбачено окреме поле для джерел інформації в розділі **8**.

Усі веб-адреси у звітних полях слід наводити повністю, включаючи початкове «http://» або «https://», за наявності.

5 АРЕАЛ

Цей розділ містить інформацію про площу ареалу, тенденції ареалу та сприятливий референтний ареал (FRR, від англ. favourable reference range).

Ареал визначається як «зовнішні межі загальної площі, на якій вид наявний, і його можна розглядати як оболонку, у межах якої розташовані фактично зайняті площі».

Ареал має бути розрахований на основі карти фактичного поширення за допомогою стандартизованого алгоритму. Необхідний стандартизований процес, щоб забезпечити повторюваність обчислення ареалу в різних циклах звітування. Для цього через Довідковий веб-портал доступний відповідний інструмент обчислення ареалу.

Надання карти ареалу не є обов'язковим, але площа ареалу та тенденція зміни площі потрібні для оцінки цього параметра. Водночас карта може бути подана у полі **2.5 «Додаткові карти»**.

Додаткову інформацію та методи обчислення ареалу, зокрема встановлення відповідної відстані розриву, можна знайти в Керівних принципах.

5.1 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ

Це загальна площа поверхні (у км²) поточного ареалу (зовнішніх меж поширення виду) у межах відповідного біогеографічного або морського регіону. Ареал у відповідному біогеографічному або морському регіоні представлений сітками (10×10 км), які повністю або частково знаходяться в межах цього регіону (тобто сітки, які перетинають межі біогеографічних або морських регіонів, враховуються в обох регіонах). Загалом площа ареалу подається з роздільною здатністю 10×10 км, і мінімальне значення повинно становити 100 км². Для локалізованих видів з дуже невеликим ареалом можливо подавати дані з більшою роздільною здатністю; наприклад, для видів, обмежених однією локацією, ареал – це площа місцевості, де зустрічається вид, яка іноді може становити кілька квадратних метрів. Дозволяється використання десяткових значень, оскільки ареал деяких видів може бути дуже малим.

Метод оцінки площі ареалу описано в Керівних принципах.

5.2 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ПЛОЩІ АРЕАЛУ

У цьому полі зазначається, чи відбулася зміна порівняно з попереднім звітним періодом (2013-2018) у зазначеній у звіті площі ареалу, і якщо так – описується характер цієї зміни.

Якщо зміна мала місце, вкажи, які з наведених нижче варіантів від b до f⁸ застосовується (можна обрати декілька варіантів одночасно):

- a)** ні, зміни не відбулося;
- b)** так, внаслідок справжньої зміни;
- c)** так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних;
- d)** так, внаслідок використання іншого методу;
- e)** так, але характер зміни невідомий;
- f)** так, з інших причин.

8 У деяких випадках фактичне значення площі ареалу, зазначене у звіті, зросло, що відображає як справжнє розширення ареалу (позитивна тенденція ареалу), так і покращення обізнаності або даних. У такому разі слід обрати обидва варіанти: «справжня зміна» і «покращення обізнаності або точніші дані». В інших ситуаціях фактичне значення площі ареалу зросло порівняно з попереднім періодом через покращення обізнаності або точніші дані. Проте, аналіз даних з ділянок може чітко свідчити про те, що ареал виду фактично скорочується. У такому разі слід обрати варіант «покращення обізнаності або точніші дані». Поле 5.14 «Додаткова інформація» дозволяє Державі-члену надати додаткові пояснення, чому оцінка ареалу зросла, навіть якщо повідомляється про його скорочення.

Нарешті, зазначте, чи зумовлена ця різниця переважно (оберіть один варіант):

- a)** справжньою зміною;
- b)** покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c)** використанням іншого методу;
- d)** невідомо;
- e)** іншими причинами.

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію (наприклад, у випадках, коли площа ареалу не змінюється, але його межі зміщуються), це можна зробити у полі **5.14 «Додаткова інформація»**. Якщо було обрано варіант «так, з інших причин», це обов'язково слід уточнити у полі «Додаткова інформація». Це поле слід використовувати лише у виняткових випадках.

5.3 ПЕРІОД КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Вкажіть дати початку та завершення періоду, за який оцінюється тенденція. Короткострокову тенденцію слід оцінювати за період у 12 років (два звітні цикли). Для звітів за 2019-2024 роки цей період становить 2013-2024 або період, максимально наближений до нього. Отже, допускається певна гнучкість: хоча бажано, щоб тенденції наводилися за 2013-2024 роки, також приймаються дані, наприклад, за 2010-2021 роки, якщо найкращі наявні дані стосуються обстежень у ці роки. Для новоприбулих видів бажано вказувати рік першого спостереження як початковий рік періоду тенденції, наприклад, якщо вид вперше зафіксовано у 2018 році, тоді короткостроковий період тенденції становитиме 2018-2024 роки.

Додаткові рекомендації наведено у Керівних принципах.

5.4 НАПРЯМ КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Тенденція – це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція ареалу демонструє зміни загальної площі поширення виду. Хоча це трапляється рідко, коливання (або осциляція) не є спрямованою зміною показника, а отже, не є тенденцією. Укажіть, якою була тенденція ареалу протягом періоду, зазначеного в полі **5.2** (оберіть один із варіантів):

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

Позначайте «невизначена», якщо певні дані наявні, але їх недостатньо для точного визначення напрямку. Використовуйте «невідомо», якщо дані відсутні.

Інформація про короткострокову тенденцію використовується в матриці оцінки стану збереження. Будь-яке значне відхилення від цього слід пояснити в полі **5.14 «Додаткова інформація»**.

Якщо спостерігається видима зміна напрямку тенденції, що спричинена зміною методики моніторингу або покращенням обізнаності про поширення виду, її не слід вважати справжньою зміною тенденції. Таку видиму зміну слід вказати в полі **5.2 «Зміна та причина зміни площі ареалу»**.

Додаткові рекомендації наведено у Керівних принципах.

5.5 ВЕЛИЧИНА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

За можливості, наведіть кількісну оцінку зміни у відсотках (вважаючи ареал на початку звітного періоду за 100 %) за період, зазначений у полі **5.3**. Якщо використовується заздалегідь визначений діапазон, оберіть один із таких інтервалів: 0-12 %, 13-25 %, 26-50 %, 51-100 %, понад 100 %.

Оберіть один із таких варіантів:

- a)** оцінений мінімум;
 - b)** оцінений максимум;
 - c)** заздалегідь визначений діапазон;
 - d)** невідомо.
- Якщо величина тенденції доступна як діапазон (наприклад, 20-30 %), його слід вказати у полях «a) оцінений мінімум» і «b) оцінений максимум».
 - Якщо величина доступна як точне значення, те саме значення слід зазначити в полях «a) оцінений мінімум» і «b) оцінений максимум».
 - Якщо відоме лише мінімальне значення, його слід вписати в обидва поля й зазначити як «мінімум» у полі **5.6 «Тип оцінки величини короткострокової тенденції»**. Аналогічно, якщо відоме лише максимальне значення, його слід також вписати в обидва поля, обрати «найкраща оцінка» у полі **5.6** і пояснити у полі **5.14**, що введене значення – це максимум. Якщо доступний менш точний діапазон, можна використати варіант c) заздалегідь визначений діапазон.
 - Усі від'ємні значення величини тенденції слід зазначити зі знаком мінус (–), навіть якщо напрям тенденції вже позначено як "спадання". Для позитивних значень знак «+» додавати не потрібно (наприклад, величина тенденції «15» вважатиметься як +15 %). Зверніть увагу, що у випадку від'ємних тенденцій поля «Мінімум» і «Максимум» мають відповідати

математичним значенням, а не величині спаду. Заздалегідь визначені діапазони також наводяться зі знаком «+» або «-».

Це поле не потрібно заповнювати для тенденцій, зазначених у полі 5.4 як «стабільна» або «невідомо». Проте, якщо зазначено тенденцію «непевна», це свідчить про наявність певних даних і можливість оцінити величину зміни. У такому разі це слід зазначити із відповідним заповненням поля «тип оцінки».

5.6 ВЕЛИЧИНА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ – ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

У цьому полі слід вказати тип оцінки для наведеного інтервала у полях 5.5(a) та (b) або для заздалегідь визначеного діапазону в полі 5.5(c). Можна обрати один із таких варіантів: найкраща оцінка, середнє значення за кілька років, 95 % довірчий інтервал, мінімум або заздалегідь визначений діапазон:

- найкраща оцінка – найточніше наявне значення, яке може ґрунтуватися на моделюванні або експертній оцінці, але для якого неможливо обчислити 95 % довірчий інтервал. Незалежно від того, отримано найкращу оцінку на основі даних моніторингу, моделі чи експертної оцінки – її слід зазначити також у полі 5.7;
- середнє за кілька років – середнє значення або інтервал, якщо величину тенденції оцінювали або вимірювали кілька разів протягом періоду, вказаного у полі 5.3;
- 95 % довірчий інтервал – оцінки, отримані під час обстежень або моделювання, для яких можна обчислити межі довірчого інтервалу на 95 %;
- мінімум – коли недостатньо даних для навіть приблизної оцінки, але відомо, що величина перевищує певне значення, або якщо оцінки ґрунтуються на даних, які, ймовірно, занижують реальну величину
- заздалегідь визначений діапазон – коли неможливо точно оцінити мінімальне і максимальне значення (поля 5.5(a) і (b)), але можна достовірно оцінити величину в межах одного з наданих інтервалів

Поле "Тип оцінки" використовується як для напряму тенденції (поле 5.4), так і для величини короткострокової тенденції (поле 5.5), оскільки ці два параметри є частиною єдиної оцінки і повинні розглядатися разом. Тип оцінки не потрібен, якщо і напрям, і величина тенденції є «невідомими».

5.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених нижче категорій:

- a)** повне обстеження або статистично надійна оцінка (наприклад, порівняння двох карт ареалу, побудованих на основі точних даних про поши-

рення, або цілеспрямований моніторинг поширення виду з належною статистичною потужністю);

- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, тенденції, отримані з даних про трапляння виду, зібраних для інших цілей, або з даних, зібраних лише для частини географічного ареалу виду, або тенденції, тенденції, засновані на вимірюванні інших показників поширення виду таких як зміни в землекористуванні чи наявність здобичі);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію. Якщо дані зібрані з різних джерел, оберить категорію, що відповідає найважливішому джерелу.

Поле «використаний метод» охоплює як напрям тенденції (5.4), так і величину короткострокової тенденції (5.5), оскільки ці два поля є частиною єдиної оцінки і повинні розглядатися разом.

5.8 ПЕРІОД ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (НЕОБОВ'ЯЗКОВО)

Довгострокову тенденцію слід оцінювати за період у 24 роки (чотири звітні цикли). Для звітів за 2019-2024 роки цей період становить 2000-2024 або період, максимально наближений до нього. Укажіть цей період у цьому полі. Для звітів за 2019-2024 роки ця інформація та пов'язані з нею поля 5.9 і 5.11 є необов'язковими. Для новоприбулих видів початкова дата для довгострокової тенденції припадає на останні два звітні періоди (тобто 2013-2024 роки).

Рекомендації щодо заповнення поля 5.9 «Напрямок довгострокової тенденції» наведено в полі 5.4 «Напрямок короткострокової тенденції».

5.9 ВЕЛИЧИНА ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (НЕОБОВ'ЯЗКОВО)

За можливості вкажіть відсоткову зміну (з ареалом на початку звітнього періоду 100 %) протягом періоду, зазначеного в полі 5.10. Її можна подати як оціночне мінімальне та максимальне значення в полях 5.10(a) та (b) (наприклад, 27 % і 55 %), або, якщо відомо точне значення, його слід вказати і в полі мінімального, і в полі максимального значення (наприклад, 27 %).

Додаткові рекомендації див. у полі 5.5 «Величина короткострокової тенденції (необов'язково)». Рекомендації щодо заповнення поля 5.11 «Довгострокова тенденція – Використаний метод» див. у полі 5.7 «Короткострокова тенденція – Використаний метод».

5.10 СПРИЯТЛИВЕ РЕФЕРЕНТНЕ ЗНАЧЕННЯ АРЕАЛА

Сприятливе референтне значення ареала – це ареал, у межах якого включені всі значні екологічні варіації виду для даного біогеографічного регіону і який є достатньо великим для забезпечення довгострокового виживання виду. Ця інформація необхідна для оцінки стану збереження за матрицею в **Частині С**. У багатьох випадках неможливо оцінити точне сприятливе референтне значення ареалу (варіант а), проте очевидно, що сприятливе референтне значення ареалу більше (або значно більше) за сучасне значення. Використання заздалегідь визначених ареалів (варіант б): «приблизно дорівнює сприятливому референтному значенню ареала (менш, ніж на 2% менший)», «на 2-10 % менший за сприятливе референтне значення», «на 11-50 % менший за сприятливе референтне значення», «на 51-100 % менший за сприятливе референтне значення» дає гнучкість у звітуванні, коли точне значення невідоме. Це також кращий варіант, ніж позначення параметра як «невідомий» (варіант с). Наприклад, якщо фактичний ареал становить 150 км², а оцінка – «на 11-50 % менший за FRR», тоді FRR буде в межах 169-300 км². Якщо сприятливе референтне значення ареалу менше за фактичний ареал, сприятливе референтне значення ареалу має бути наведено у точному числовому значенні, а у полі **5.14 «Додаткова інформація»** потрібно пояснити, як це узгоджується з принципами встановлення FRVs, описаними у Керівних принципах.

Запитується наступна інформація:

- а)** площа в км²; або
- б)** якщо точне сприятливе референтне значення ареала невідомо, вкажіть, чи ареал:
 - приблизно дорівнює сприятливому референтному значенню ареала (менш, ніж на 2 % менший);
 - на 2–10 % менший, ніж FRR;
 - на 11–50 % менший, ніж FRR;
 - на 51–100 % менший, ніж FRR;
- с)** якщо сприятливе референтне значення ареала невідомо, вкажіть це у відповідному полі;
- д)** вкажіть метод, використаний для встановлення референтного значення.

Методи, що використовуються, можуть бути:

- підхід на основі моделі;
- підхід на основі референтних даних;
- експертна оцінка;
- інший.

Можна вибрати кілька методів. Якщо зазначено «метод на основі моделі» або «метод на основі референтних даних», слід також вказати якість наявної інформації: висока, середня або низька. Якщо обрано варіант «інший», цей метод потрібно детально описати в полі **5.14 «Додаткова інформація»**.

Поле «вкажіть використаний метод» (d) є обов'язковим, якщо надається (a) площа, але державам-членам також рекомендується описувати використаний метод і у разі використання варіанта (b) збільшення ареала.

Використання збільшення ареала (b) має допомогти звести використання варіанта «невідомо» до мінімуму:

- якщо використовується збільшення ареалу (b), немає потреби зазначати значення у прив'язці до поточного значення, поданого в полі **5.1 «Площа поверхні (ареалу)»**;
- якщо в полі **5.12 (a)** надано площу в км², збільшення ареала (b) не повинно використовуватися.

Якщо референтне значення змінилося порівняно з попереднім звітним періодом, це слід пояснити в полі **5.14 «Додаткова інформація»**.

Сприятливі референтні значення й використання збільшення ареала розглянуто докладніше у Керівних принципах.

5.11 АРЕАЛ НА МОМЕНТ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язково)

У полі **5.13** можна вказати площу ареалу на момент набрання чинності Директивою. Це необов'язкове поле з вільним текстом, яке дає змогу оцінити прогрес щодо поточного зазначеного ареалу.

5.12 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Тут можна надати додаткову інформацію, що допоможе зрозуміти наведені дані про ареал (наприклад, деталі використання старих даних про поширення, використання даних з попереднього звітного періоду, застосування відмінної від рекомендованої дистанції для визначення розривів або методу обчислення ареала, зміни сприятливого референтного значення).

6 ПОПУЛЯЦІЯ

Цей розділ містить інформацію про чисельність популяції, тенденції популяції та сприятливу референтну популяцію. Інформацію про популяцію та сприятливу референтну популяцію бажано наводити в однакових одиницях, оскільки ці характеристики взаємопов'язані. Одиницею виміру для всіх показників є значення поля **6.2 «Чисельність популяції»** (з деякими винятками, наведеними нижче).

6.1 РІК АБО ПЕРІОД

Вкажіть рік або період, під час якого було востаннє визначено чисельність популяції: рік у форматі YYYY або період у форматі YYYY–YYYY.

Багато звітів охоплюють більше одного звітного періоду, оскільки інвентаризація видів у більшості випадків триває кілька років і може виходити за межі поточного звітного періоду (2019-2024). Рік або період, що зазначається, має відповідати фактичному часу збору даних.

Інколи чисельність популяції оцінюють на основі повного перепису або інвентаризації виду, проведеної в попередньому звітному періоді або навіть раніше, і оновленої за результатами регулярного моніторингу. Рік або період, що зазначається, має відповідати тому часу, на який припадає оцінка чисельності у популяції.

Детальнішу інформацію про рік або період, на основі якого визначено чисельність популяції, можна надати у полі **6.20 «Додаткова інформація»**.

6.2 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ (у звітній одиниці)

Це поле стосується загальної популяції у біогеографічному або морському регіоні відповідної держави-члена. Для всіх видів чисельність популяції має бути зазначена у звітній одиниці, зазначеній у контрольному списку видів за статтю 17, доступному на Довідковому веб-порталі, з деякими винятками для видів, що трапляються лише в одній державі-члені. Звітні одиниці, зазначені у контрольному списку, є поєднанням особин для деяких груп видів, сіток 1x1 км для інших та погоджених одиниць для підгруп. Загальний огляд звітних одиниць для кожної групи наведено у Керівних принципах.

Держави-члени повинні використовувати найбільш підходящу одиницю для моніторингу окремих видів, при необхідності перетворювати цю одиницю у «звітну» одиницю, що буде зазначена у полі 6.2, яка згодом використовуватиметься для оцінок на рівні ЄС. Якщо держава-член бажає надавати інформацію про чисельність популяції в іншій одиниці, це можна зробити у полі **6.5**. Держави-члени повинні докладати максимум зусиль для звітування даних у звітних одиницях, визначених у контрольному списку (наприклад, особини), та при необхідності трансформувати дані з одиниць, що використовуються в програмах моніторингу (наприклад, сітки), у звітні одиниці, після чого вказувати відповідні значення у полях 6.2 та **6.5**. Якщо відсутня інформація для заповнення поля 6.2, державам-членам рекомендується принаймні надати інформацію у полі **6.5**.

- Для безхребетних видів і несудинних рослин, що трапляються лише в одній державі-члені, допускається використання будь-якої одиниці для звітування. Для судинних рослин, що трапляються лише в одній державі-члені, можуть використовуватися або особини, або м² (дозволяється

вибір одного з варіантів). Для хребетних, що трапляються лише в одній державі-члені, звітною одиницею є особини.

- Якщо вид трапляється у кількох біогеографічних регіонах, слід використовувати однакову одиницю у всіх регіонах.

Додаткову інформацію про звітні одиниці наведено у Керівних принципах, а список одиниць для поля 6.2 «Чисельність популяції» доступний на Довідковому веб-порталі.

Чисельність популяції може бути наведена у вигляді інтервалу (наприклад, мінімальне та максимальне значення за результатами повторних переписів) і/або як найкраще доступне одиничне значення. Оцінка розміру інтервалу (поля 6.2 (b) та (c)) повинна подаватися у вигляді мінімального та максимального чисел. Мінімум та максимум завжди мають вводитися разом, тобто не можна вводити лише мінімальне або лише максимальне значення.

Існує також поле «найкраще одиничне значення» (6.2 (d)), де можна ввести одне значення (точне або оцінене). У випадку, коли відоме лише мінімальне (або максимальне) значення чисельності популяції (наприклад, за експертною оцінкою), це значення слід вводити у поле «(d) Найкраще одиничне значення», а не у поля «(b) Мінімум» або «(c) Максимум». Джерело цієї оцінки можна уточнити у полі 6.3 (див. нижче). Наведені числа не слід округлювати.

Існує також можливість повідомити клас чисельності у полі 6.2 (e), якщо точне значення надати неможливо. Номер класу (від 1 до 14) вводиться у поле, що відповідає оціненій чисельності популяції.

Клас	Чисельність популяції
1	0-50
2	50-100
3	100-500
4	500-1000
5	1000-5000
6	5000-10 000
7	10 000-50 000
8	50 000-100 000
9	100 000-500 000
10	500 000-1 000 000
11	1 000 000-5 000 000
12	5 000 000-10 000 000
13	10 000 000-50 000 000
14	50 000 000-100 000 000

Можна подавати як інтервал, так і найкраще одиничне значення одночасно – наприклад, у випадках, коли інтервал, отриманий з даних обстеження,

є досить широким (наприклад, мінімальне та максимальне значення), і при цьому доступна експертна оцінка щодо фактичної чисельності популяції. Експертна оцінка на основі даних обстеження може дати більш точне одиничне значення, яке, наприклад, може бути використане в оцінці на рівні ЄС. В інших випадках може бути доступна точкова оцінка (найкраще одиничне значення), а держава-член бажає подати довірчі межі. Довірчий ареал у такому разі можна внести до полів мінімального та максимального значення. Довірчий інтервал можна вносити у поля мінімального та максимального значень. Якщо надано як інтервал, так і найкраще одиничне значення, це слід пояснити у полі **6.20 «Додаткова інформація»**. Використання класу чисельності разом з інтервалом не дозволяється.

Якщо чисельність популяції, зазначений у полі 6.2, був оцінений шляхом перетворення інформації, поданої в полі **6.5**, відповідну інформацію про це перетворення слід надати в полі **6.20 «Додаткова інформація»**.

Для широко поширених високомобільних морських видів (наприклад, китів, дельфінів, черепах) слід використовувати оцінки популяції з таких джерел:

i) регіональні морські Угоди, такі як ACCOBAMS та ASCOBANS; ii) Регіональні морські конвенції (OSPAR, Гельсінська, Барселонська, Бухарестська); iii) будь-які інші оцінки, здійснені у співпраці між державами-членами, які поділяють одну популяцію (наприклад, SCANS⁹), якщо такі є. Кожна держава-член повинна подавати дані за свою територію (тобто відповідну частку регіональної популяції). Додаткову інформацію щодо оцінювання популяцій транскордонних видів можна знайти у Керівних принципах.

6.3 ТИП ОЦІНКИ

У цьому полі слід зазначити тип оцінки, яка використана для даного інтервалу у полях **6.2(b)** і **(c)** або найкращого одиничного значення у полі **6.2(d)**. Можна обрати один із таких варіантів: найкраща оцінка, середнє значення за кілька років, 95 % довірчий інтервал або мінімум:

- найкраща оцінка – найкраще доступне одне значення (включаючи випадки, коли доступне лише максимальне значення чисельності популяції) або інтервал, отриманий, наприклад, з перепису популяції, зведення даних із локальних ділянок, змодельованої чисельності популяції на основі щільності та даних про поширення або експертної оцінки, але для якого неможливо обчислити 95 % довірчий інтервал. Джерело такої найкращої оцінки (моніторинг, моделювання чи експертне оцінювання) слід зазначити у полі **6.6**.
- середнє за кілька років – середнє значення або інтервал, якщо чисельність популяції оцінювалася кілька разів протягом періоду, вказаного у полі **6.1**.

- 95 % довірчий інтервал – оцінки, отримані на основі вибіркового обстеження або моделі, в якій можна було обчислити межі 95 % довірчого інтервалу.
- мінімум – у випадках, коли даних недостатньо навіть для приблизної оцінки з межами, але відомо, що чисельність популяції перевищує певне значення, або коли інтервал оцінено на основі вибіркового обстеження чи проекту моніторингу, який, ймовірно, занижує фактичну чисельність популяції.

Якщо подаються і інтервал (поля **6.2(b)** «Мінімум» і **6.2(c)** «Максимум»), і найкраще одиничне значення (поле **6.2(d)** «Найкраще одиничне значення»), у полі 6.3 «Тип оцінки» слід зазначити той варіант, який відповідає більш точній оцінці. Це слід відмітити у полі **6.20 «Додаткова інформація»**.

6.4 ЯКІСТЬ ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ ДО ЗВІТНОЇ ОДИНИЦІ (необов'язково)

Якщо інформація, подана в полі **6.2** щодо чисельності популяції, була перетворена з іншої одиниці виміру до звітної одиниці, у цьому полі можна вказати якість такої екстраполяції. Це може стосуватися одиниці, зазначеної в полі **6.5 «Додаткова чисельність популяції»**, з якої виконано перетворення до даних у полі **6.2 «Чисельність популяції»**, або інших одиниць, що використовуються на національному рівні, але не зазначені в полі **6.5**.

Доступні варіанти для звітування:

- висока – перетворення пов'язане з незначною похибкою;
- середня – перетворення пов'язане із середньою похибкою;
- низька – перетворення пов'язане з високою похибкою.

Якщо доступна додаткова інформація про розмір похибки, її можна подати в полі **6.20 «Додаткова інформація»**. Якщо екстраполяція базується на одиниці, яка не передбачена Форматом звітування (тобто не зазначена в полі **6.5**), це також слід докладно пояснити в полі **6.20**.

6.5 ДОДАТКОВА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ (необов'язково)

Це поле дозволяє державі-члену подавати чисельність популяції з використанням одиниць, відмінних від одиниці, зазначеної у контрольному списку видів. Рекомендації щодо подання чисел такі самі, як для поля **6.2**.

За певних обставин одиниця, подана в цьому полі, може бути використана для встановлення сприятливого референтної популяції. Це детальніше описано в полі **6.18**.

Також можуть використовуватися одиниці, пов'язані з чисельністю або щільністю. У цьому випадку держави-члени заохочуються надавати розмір

зайнятого оселища, з яким пов'язане це вимірювання, у полі **6.20 «Додаткова інформація»**.

Якщо чисельність популяції, подана в полі **6.2**, була оцінена шляхом перетворення інформації, поданої в полі 6.5, інформацію про таке перетворення слід надати в полі **6.20 «Додаткова інформація»**. Поле 6.5 не є заміною поля **6.2**.

Перелік одиниць чисельності популяції, які можна використовувати в полі 6.5 «Додаткова чисельність популяції», доступний на Довідковому веб-порталі.

6.6 ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

Див. рекомендації до поля **6.3**.

6.7 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Це поле використовується для опису методології, застосованої для обчислення чисельності популяції, зазначеної в полі **6.2**, або додаткової чисельності популяції, зазначеної в полі **6.5** (у випадку, коли чисельність у полі **6.2** отримано шляхом перетворення значення з поля **6.5**). Слід вибрати одну з таких категорій:

- a)** повне обстеження або статистично надійна оцінка (наприклад, повторні прямі підрахунки всієї популяції; повторні підрахунки на основі індексів присутності виду; на основі попередньої повної інвентаризації, оновленої достовірними моніторинговими даними про тенденції);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, на основі методів мічення-повторного відлову; з використанням моделей на основі даних про чисельність і поширення; екстраполяції з вибіркового обстеження частин популяції; або на основі попередньої інвентаризації, оновленої достовірними даними про тенденції);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію. Якщо дані зібрані з різних джерел, оберіть категорію, що відповідає найважливішому джерелу.

Якщо подано як інтервал (поле **6.2(b)** «Мінімальне значення» і поле **6.2(c)** «Максимальне значення»), так і одиничне значення (поле **6.2(d)** «Найкраще одиничне значення»), поле 6.7 «Використаний метод» має відповідати більш точній з двох оцінок. Це слід зазначити в полі **6.20 «Додаткова інформація»**.

6.8 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ

Це поле використовується для зазначення, чи відбулися будь-які зміни з часу попереднього звітного періоду (2013-2018) у поданій чисельності популяції і, якщо так, – для опису характеру цієї зміни.

Якщо зміна відбулася, слід зазначити, які з наступних варіантів b) – f) застосовні. (Можна обрати більше одного варіанту з b-f¹⁰)

- a) ні, зміни не відбулося
- b) так, внаслідок справжньої зміни
- c) так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних
- d) так, внаслідок використання іншого методу
- e) так, але характер зміни невідомий
- f) так, з інших причин

Нарешті, зазначте, чи зумовлена ця різниця переважно (оберіть один варіант):

- a) справжньою зміною;
- b) покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c) використанням іншого методу;
- d) невідомо;
- e) іншими причинами.

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію, це можна зробити в полі **6.20 «Додаткова інформація»**. Якщо обрано варіант «так, з інших причин», це обов'язково слід детальніше пояснити у полі «Додаткова інформація». Це поле слід використовувати лише у виняткових випадках.

6.9 ПЕРІОД КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Укажіть дати початку і завершення періоду, за який повідомляється тенденція. Короткострокова тенденція має оцінюватися за період у 12 років (два цикли звітування). Для звіту за 2019-2024 роки це означає період 2013-2024 або період, максимально наближений до нього. Допускається певна гнучкість, тож, хоча ідеальним варіантом є повідомлення тенденцій за 2013-2024 роки,

10 В окремих випадках фактичне значення, зазначене для чисельності популяції, зросло, що відображає як справжнє зростання чисельності (позитивна тенденція популяції), так і поліпшення знань або даних. У такій ситуації слід вибрати обидва варіанти («справжня зміна» і «покращення знань або точніші дані»). В інших випадках фактичне значення чисельності популяції зросло порівняно з попереднім періодом через поліпшення знань або наявність точніших даних. Водночас може бути очевидно, що популяція виду фактично скорочується — на підставі аналізу даних з ділянок. У цьому випадку слід вибрати варіант «покращення знань або точніші дані». У полі 6.20 «Додаткова інформація» держава-член може надати додаткові пояснення щодо причин збільшення оцінки чисельності популяції, навіть якщо зафіксовано її спад.

будуть прийнятні дані, наприклад, за 2010-2021 роки, якщо найкращі наявні дані стосуються обстежень саме в ці роки. Для новоприбулих видів тенденцію бажано повідомляти, починаючи з першого року, коли вид був зафіксований: наприклад, якщо вид вперше спостерігався у 2018 році, то період короткострокової тенденції становитиме 2018-2024 роки. Додаткові рекомендації наведено в «Керівних принципах».

6.10 НАПРЯМ КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Тенденція – це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція чисельності популяції відображає зміни загальної кількості особин у біогеографічній популяції виду. Флуктуація (або коливання) не є спрямованою зміною параметра, отже, флуктуація не вважається тенденцією.

Укажіть, чи спостерігалася тенденція чисельності популяції за період, зазначений у полі 6.9 (оберіть один із варіантів):

- a) стабільна;
- b) зростаюча;
- c) спадаюча;
- d) невизначена;
- e) невідома.

Позначте «невизначена», якщо деякі дані є, але їх недостатньо для точного визначення напрямку. Використовуйте «невідома», якщо дані взагалі відсутні.

Інформація про короткострокову тенденцію використовується в матриці оцінки для визначення стану збереження. Усі значні відхилення від цієї інформації слід пояснити в полі **6.20 «Додаткова інформація»**.

Якщо спостерігається очевидна зміна напрямку тенденції, зумовлена зміною методики моніторингу або покращенням знань про чисельність популяції виду, її не слід вважати справжньою зміною тенденції. Таку очевидну зміну слід зазначити в полі **6.8 «Зміна і причина зміни чисельності популяції»**.

Додаткові рекомендації наведено в «Керівних принципах».

6.11 ВЕЛИЧИНА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Якщо можливо, кількісно визначте відсоткову зміну (приймаючи чисельність популяції на початку звітної періоду за 100 %) за період, зазначений у полі 6.9. Зміну можна подати як оцінку мінімального і максимального значення у полях 6.11 (a) та (b). Якщо доступне точне значення, вкажіть однакове значення в полях «a) оцінка мінімального значення» та «b) оцінка максимального значення». Якщо доступний лише приблизний діапазон, виберіть заздалегідь визначений інтервал у полі 6.11 (c) (заздалегідь визначені інтервали: 0–12 %,

13–25 %, 26–50 %, 51–100 %, >100 %). Якщо величина тенденції невідома – зазначте це в полі (d).

Виберіть з таких варіантів:

- a)** оцінений мінімум;
- b)** оцінений максимум;
- c)** заздалегідь визначений діапазон;
- d)** невідомо.

- Якщо величина надається як діапазон (наприклад, 20–30 %), її слід зазначити у полях (a) «оцінений мінімум» та (b) «оцінений максимум».
- Якщо є точне значення, те саме число слід внести у поля (a) та (b).
- Якщо відомо лише мінімальне значення, його слід зазначити у полях (a) та (b), а в полі **6.12 «Тип оцінки»** зазначити «мінімум». Якщо доступне точне значення (наприклад, 27 %), його слід ввести в полі (c) «Найкраще одиничне значення». Якщо відоме лише максимальне значення, його також потрібно внести в обидва поля (a) та (b), зазначивши у полі **6.12 «Тип оцінки»** — «найкраща оцінка» та пояснивши у полі 6.20 «Додаткова інформація», що зазначено максимальне значення.
- Якщо доступний лише менш точний діапазон, можна скористатися полем (c) заздалегідь визначений діапазон.
- Для всіх від’ємних тенденцій необхідно вказувати знак «–» перед числом. Для додатних змін знак «+» можна не вказувати (тобто значення «15» вважатиметься як +15 %). У випадку від’ємних змін поля «Мінімум» і «Максимум» мають розглядатися з математичної точки зору (а не як мінімальне/максимальне зменшення). Заздалегідь визначені діапазони надаються із відповідним знаком (позитивним або негативним).

Це поле не обов’язково заповнювати для тенденцій, зазначених у полі **6.10** як «стабільна» або «невідома». Якщо тенденція позначена як «невизначена», але деякі дані доступні, їх слід зазначити та обов’язково вказати «тип оцінки».

6.12 ВЕЛИЧИНА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ – ТИП ОЦІНКИ

Тип оцінки для зазначених мінімального та максимального значень у полях **6.11(a)** та **(b)**, або заздалегідь визначеного діапазону **(c)** слід зазначити тут. Варіанти для звітування такі: найкраща оцінка, середнє значення за кілька років, 95 % довірчий інтервал, мінімум та заздалегідь визначений діапазон:

- найкраща оцінка – найкраще з наявних значень або інтервалів, отримане, наприклад, з перепису популяції, зведених показників з різних

місць, змодельованих тенденцій популяції або експертної оцінки, але для яких неможливо розрахувати 95 % довірчий інтервал;

- середнє за кілька років – середнє значення або інтервал, якщо чисельність популяції відстежувався кілька разів протягом періоду, зазначеного в полі **6.10**;
- 95 % довірчий інтервал – оцінки, отримані з вибіркового обстеження або моделей, для яких вдалося розрахувати 95 % довірчі межі;
- мінімум – якщо даних недостатньо для надання навіть приблизної межі оцінки, але відомо, що величина тенденції перевищує певне значення, або якщо зазначені інтервали оцінки отримані з вибіркового обстеження чи моніторингових проєктів, які, ймовірно, занижують реальну тенденцію;
- заздалегідь визначений діапазон – якщо певні дані наявні, але їх недостатньо для надання оцінених мінімального чи максимального значення.

Поле «Тип оцінки» охоплює загальну оцінку, тобто як поле **6.10 «Напрямок короткострокової тенденції»**, так і поле **6.11 «Величина короткострокової тенденції»**. Тип оцінки не вимагається, якщо як тенденція, так і величина є «невідомими».

6.13 КОРТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Виберіть одну з наведених нижче категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, цілеспрямований моніторинг популяцій виду з належною статистичною потужністю);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, тенденції, отримані з даних, зібраних на обмеженій кількості вибіркового ділянок; тенденції, екстрапольовані з даних, зібраних для інших цілей; тенденції, екстрапольовані з інших непрямих показників, таких як доступність оселища);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна вибрати лише одну категорію; якщо дані зібрано з різних джерел, слід обрати категорію, що відповідає найважливішому джерелу даних.

Поле «Використаний метод» охоплює загальну оцінку, тобто як поле **6.10 «Напрямок короткострокової тенденції»**, так і поле **6.11 «Величина короткострокової тенденції»**.

6.14 ДОВГОСТРОКОВИЙ ПЕРІОД ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

Довгострокову тенденцію слід оцінювати за період у 24 роки (чотири звітні цикли). Для звіту за 2019-2024 роки цей період становить 2000-2024 роки або період, максимально наближений до нього. У цьому полі слід вказати відповідний період. Для звіту за 2019-2024 роки ця інформація, разом із полями **6.15-6.17**, є необов'язковою. Для новоприбулих видів початкова дата для довгострокової тенденції припадає на один із двох останніх звітних періодів (тобто 2013-2024 роки).

Додаткові вказівки наведено у Керівних принципах.

6.15 НАПРЯМ ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Щодо заповнення поля 6.15 «Напрямок довгострокової тенденції» див. пояснення до поля **6.10**.

6.16 ВЕЛИЧИНА ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

Якщо можливо, слід кількісно визначити зміну у відсотках (вважаючи значення на початку звітної періоду за 100 %) за період, зазначений у полі **6.14**. Це може бути подано як оціночні мінімальне та максимальне значення в полях 6.16(a) та (b) (наприклад, 27 % і 55 %), або, якщо відоме точне значення, однакове значення слід зазначити в обох полях – мініимальному та максимальному (наприклад, 27 %). Якщо неможливо вказати ні мініимального, ні максимального, ні точного значення, можна скористатися полем 6.16(c) «Довірчий інтервал» (якщо було застосовано статистично надійний метод).

6.17 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Додаткові рекомендації див. у полі **6.11 «Короткострокова тенденція – Величина»**.

Щодо заповнення поля 6.17 «Довгострокова тенденція – Використаний метод» див. пояснення до поля **6.13 «Короткострокова тенденція – Використаний метод»**.

6.18 СПРИЯТЛИВЕ РЕФЕРЕНТНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОПУЛЯЦІЇ

Сприятливе референтне значення популяції – це популяція в межах відповідного біогеографічного регіону, яка вважається мініимально необхідною для забезпечення довготривалої життєздатності виду. Ця інформація необхідна для оцінки стану збереження із застосуванням матриці оцінки (**Частина С**).

Сприятливе референтне значення популяції слід наводити в тих самих одиницях, що й для поля «Чисельність популяції» (поля **6.2** або **6.5**). Використання сіток для визначення сприятливого референтного значення популяції слід уникати.

У багатьох випадках неможливо оцінити точне значення сприятливої референтної популяції (варіант а), але очевидно, що сприятлива референтна популяція є більшою (або значно більшою, або, в окремих випадках, меншою), ніж поточне значення. Використання заздалегідь визначених діапазонів, таких як «популяція приблизно дорівнює сприятливій референтній популяції (менше ніж на 5 % менша)», «менша на 5–25 % від сприятливої референтної популяції», «менша на 26–50 % від сприятливої референтної популяції», «менша на 51–100 % від сприятливої референтної популяції», надає гнучкість у звітуванні в ситуаціях, коли точне значення невідоме. Це також є кращим, ніж зазначення параметра як «невідомий» (варіант с). Наприклад, якщо фактична чисельність популяції становить 1000 особин і оцінено, що вона на 5–25 % менша за сприятливу референтну популяцію, то сприятливе референтне значення становитиме від 1053 до 1333 особин. Якщо для оцінки сприятливої референтної популяції використовується заздалегідь визначений діапазон, його слід поєднувати з мінімальною оцінкою чисельності популяції. Діапазон «приблизно дорівнює сприятливій референтній популяції (менше ніж на 5 % менша)» не використовується в ситуаціях, коли популяція виду істотно скорочується. Якщо сприятлива референтна популяція є меншою за фактичну чисельність, очікується, що вона буде зазначена як точне значення, а в полі **6.20 «Додаткова інформація»** має бути наведено пояснення, як це відповідає принципам встановлення сприятливих референтних значень, викладеним у Керівних принципах.

Необхідно надати таку інформацію:

- a)** чисельність популяції (з одиницею виміру); або
- b)** якщо точне сприятливе референтне значення популяції невідоме, вказати, чи є чисельність популяції:
 - приблизно рівною сприятливому референтному значенню (менш, ніж на 5% менше);
 - менша на 5–25 % від FRP;
 - менша на 26–50 % від FRP;
 - менша на 51–100 % від FRP;
- c)** якщо сприятливе референтне значення популяції невідоме, зазначити це у відповідному полі;
- d)** вказати метод, що використовувався для встановлення референтного значення.

Методи, що використовуються, можуть бути:

- метод на основі моделі;
- метод на основі референтних даних;

- експертна оцінка;
- інший.

Можна обрати більше ніж один метод. Якщо зазначено «метод на основі моделі» або «метод на основі референтних даних», слід зазначити якість наявної інформації: висока, середня або низька. Якщо обрано варіант «інший», цей метод потрібно детально описати в полі 6.20 «Додаткова інформація».

Поле «вказати використаний метод» (d) є обов'язковим, якщо надано чисельність популяції (пункт а). Проте держави-члени також заохочуються описувати використаний метод, якщо застосовано збільшення ареалу (пункт б).

Використання (b) збільшення ареалу має сприяти мінімізації позначення параметра як «невідомий»:

- якщо використано збільшення ареалу (b), то немає потреби вказувати числове значення у полі **6.18 (а) «Чисельність популяції»**;
- якщо ж надано значення популяції (а), збільшення ареалу не слід використовувати.

Якщо референтне значення змінилося у порівнянні з попереднім звітним періодом, це слід пояснити в полі **6.20 «Додаткова інформація»**.

Сприятливі референтні значення та використання збільшення ареала описані докладніше в Керівних принципах.

6.19 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ НА МОМЕНТ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язково).

У полі 6.19 можна навести чисельність популяції на момент набрання чинності Оселищною Директивою. Це необов'язкове поле у форматі довільного тексту, яке дозволяє простежити динаміку популяції порівняно з поточними даними.

6.20 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Тут можна подати додаткову інформацію у довільній формі, яка допоможе зрозуміти подані дані щодо популяції, наприклад, будь-яку інформацію про зв'язок, відтворення, смертність, вікову та генетичну структури, а також про те, чи відхиляються вони від норми і як це було враховано під час оцінки стану популяції, або будь-яку іншу інформацію, що доповнює дані, наведені у полях **6.1-6.19** вище.

7

ОСЕЛИЩЕ ВИДУ

У цьому розділі надається інформація щодо достатності оселищ для виду та тенденцій, пов'язаних з ними.

Оселище виду – це ресурси, необхідні на всіх етапах життєвого циклу виду, наприклад, як зимові, так і літні сховища, а також території живлення – для кажанів. Значення терміна «оселище» у вислові «оселище виду» відрізняється від поняття «типи оселищ», визначених у Додатку I, і від «оселищ» у класифікаціях, як-от EUNIS, які точніше слід називати біотопами. Якість оселища включає такі елементи, як наявність здобичі, а також фрагментацію – де це доречно для виду; додаткові роз'яснення наведено у Керівних принципах.

7.1 ДОСТАТНІСТЬ ПЛОЩІ ТА ЯКОСТІ ЗАЙНЯТОГО ОСЕЛИЩА

Надайте нижче інформацію щодо достатності як площі, так і якості зайнятого оселища:

- a)** Чи є площа зайнятого оселища достатньою (для довгострокового виживання)?

ТАК / НІ / Невідомо

- b)** Чи є якість зайнятого оселища достатньою (для довгострокового виживання)?

ТАК / НІ / Невідомо

- c)** Якщо відповідь «Ні» на пункт а), чи існує достатньо велика площа незайнятого оселища належної якості (для довгострокового виживання)?

ТАК / НІ / Невідомо

Формат звітування вимагає надання інформації про достатність площі та якості оселищ. Ці запитання спрямовані на виявлення видів, для яких площа оселищ та/або їхня якість є обмежувальними факторами для досягнення сприятливого стану збереження.

7.2 ДОСТАТНІСТЬ ПЛОЩІ ТА ЯКОСТІ ЗАЙНЯТОГО ОСЕЛИЩА – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених нижче категорій:

Площа оселища:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, повне картування або інвентаризація оселищ виду, або інвентаризація оселищ виду, або попередня повна інвентаризація, оновлена на основі надійного моніторингу);

- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, за допомогою моделювання або екстраполяції з детальних обстежень частини ареалу виду);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані були зібрані з різних джерел, слід обрати категорію, яка відповідає найважливішому джерелу даних.

Якість оселища:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, повне картування або інвентаризація оселищ виду з оцінкою їхньої якості, або інвентаризація оселищ виду у поєднанні з надійною екстраполяцією якості оселищ, або попередня повна інвентаризація, оновлена на основі надійного моніторингу)
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, за допомогою моделювання або екстраполяції з детальних обстежень частини ареалу виду)
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані були зібрані з різних джерел, слід обрати категорію, яка відповідає найважливішому джерелу даних.

7.3 ПЕРІОД КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Вкажіть дати початку та завершення періоду, за який подається тенденція щодо оселища виду. Короткострокова тенденція має оцінюватися за період у 12 років (два звітні цикли). Для звітів за 2019-2024 роки це означає період 2013-2024 або період, максимально наближений до нього. Допускається певна гнучкість: хоча в ідеалі тенденції мають подаватися за 2013-2024 роки, також приймаються дані, наприклад, за 2015-2021 роки, якщо найкращі наявні дані стосуються саме цього періоду обстежень. Якщо вид з'явився нещодавно, початковим роком буде перший рік після першого спостереження виду; наприклад, якщо це сталося у 2018 році, то період короткострокової тенденції становитиме 2019-2024 роки.

Додаткові роз'яснення наведено у Керівних принципах.

7.4 НАПРЯМ КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Тенденція — це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція в оселищі виду описує зміни загальної площі та якості зайнятого оселища. Коливання (або осциляції) не є спрямованою зміною параметра, а отже, не є тенденцією.

Укажіть, якою була тенденція в оселищі виду протягом звітного періоду, зазначеного у полі **7.3** (оберіть один із варіантів):

- a) стабільна;
- b) зростаюча;
- c) спадаюча;
- d) невизначена;
- e) невідома.

Оцінка оселища виду враховує як якість, так і площу. Напрямок тенденції слід оцінювати, використовуючи комбінації, наведені в Таблиці 4 нижче (площа/якість).

Таблиця 4: Оцінка напрямку тенденції оселища виду

Звітна тенденція	Відповідність стану площі/якості
Стабільна	Обидві тенденції стабільні <ul style="list-style-type: none">• Площа «стабільна» / якість «стабільна»
Зростаюча	Обидві тенденції зростаючі або одна зростаюча, інша стабільна <ul style="list-style-type: none">• Площа «зростаюча» / якість «зростаюча»• Площа «зростаюча» / якість «стабільна»• Площа «стабільна» / якість «зростаюча»
Спадаюча	Одна або обидві тенденції "спадаючі" <ul style="list-style-type: none">• Площа "спадаюча" / якість "спадаюча"• Площа "спадаюча" / якість "стабільна"• Площа "спадаюча" / якість "невідомо"• Площа "стабільна" / якість "спадаюча"• Площа "невідомо" / якість "спадаюча"

Звітна тенденція	Відповідність стану площі/якості
Невідома	<p data-bbox="568 215 1433 286">Принаймні одна тенденція "невідома" і не є "спадаючою" або відсутня домінуюча тенденція</p> <ul data-bbox="608 315 1182 788" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="608 315 1161 349">• Площа "невідома" / якість "невідома" <li data-bbox="608 371 1177 405">• Площа "невідома" / якість "зростаюча" <li data-bbox="608 427 1166 461">• Площа "невідома" / якість "стабільна" <li data-bbox="608 483 1177 517">• Площа "зростаюча" / якість "невідома" <li data-bbox="608 539 1166 573">• Площа "стабільна" / якість "невідома" <li data-bbox="608 595 1182 685">• Площа "зростаюча" / якість "спадаюча" (якщо кращих даних немає) <li data-bbox="608 707 1182 788">• Площа "спадаюча" / якість "зростаюча" (якщо кращих даних немає)

Примітка: «невідома» у таблиці вище охоплює як «невідома», так і «не визначено».

Інформацію про короткострокову тенденцію слід використовувати в матриці оцінки для проведення оцінювання стану збереження. Будь-яке масштабне відхилення від цього слід пояснити у полі **7.9 «Додаткова інформація»**.

Якщо спостерігається очевидна зміна напряму тенденції внаслідок зміни методики моніторингу або покращення знань про площу чи якість оселища виду, це не слід вважати справжньою зміною тенденції.

7.5 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, цілеспрямований моніторинг як площі, так і якості оселища з належною статистичною потужністю)
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, тенденції, отримані з даних, зібраних на обмеженій кількості вибіркового ділянок; тенденції, екстрапольовані з даних, зібраних для інших цілей; тенденції, екстрапольовані з інших непрямих вимірювань)
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані були зібрані з різних джерел, виберіть категорію, що відповідає найважливішому джерелу даних.

7.6 ПЕРІОД ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

Довгострокову тенденцію слід оцінювати за період у 24 роки (чотири звітні цикли). Для звітів за 2019-2024 роки це означає період 2000-2024 або період, якомога ближчий до цього. Укажіть період у цьому полі. Для звітів за 2019-2024 роки ця інформація є необов'язковою. Поля 7.7 і 7.8 також є необов'язковими.

Додаткові роз'яснення наведено в Керівних принципах.

7.7 НАПРЯМ ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Щодо заповнення поля 7.7 «Напрямок довгострокової тенденції» і поля 7.8 «Використаний метод для оцінки довгострокової тенденції», див. поля 7.4 та 7.5 (короткострокові тенденції).

7.8 ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД ДЛЯ ОЦІНКИ ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Щодо заповнення поля 7.7 «Напрямок довгострокової тенденції» і поля 7.8 «Використаний метод для оцінки довгострокової тенденції», див. поля 7.4 та 7.5 (короткострокові тенденції).

7.9 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Тут можна надати додаткову інформацію для кращого розуміння даних щодо оселища виду (наприклад, інформацію про фрагментацію).

8 ОСНОВНІ ВПЛИВИ ТА ЗАГРОЗИ

У цьому розділі подається інформація про основні впливи та загрози. Має бути наведено список із 20 впливів, а для кожного впливу також потрібно вказати оцінку його впливу на стан збереження виду у вигляді часу дії впливу, масштабу та ступеня впливу.

Впливи діяли в межах поточного звітнього періоду і мають вплив на довгострокову життєздатність виду або його оселищ; загрози – це майбутні/очікувані впливи (протягом наступних двох звітних періодів), які, ймовірно, вплинуть на довгострокову життєздатність виду і/або його оселищ (див. Таблицю 5). Загрози не звітуються окремо: вважається, що вплив, позначений як такий, що має вплив у поточний час і в майбутньому («час дії»), є одночасно впливом і загрозою, а якщо вплив буде лише в майбутньому – то лише загрозою. Загрози мають відповідати тим проблемам, які вважаються достатньо ймовірними (наприклад, на основі поточних впливів, що повідомляються або передбачуваних проєктів розвитку). Визначення впливів і загроз наведено в таблиці 5 нижче.

Таблиця 5: Визначення впливу і загрози (у контексті звітування за статтею 17)

	Період дії/визначення	Часовий проміжок
Вплив	Діє зараз і/або протягом (будь-якої частини або всього) поточного звітного періоду.	Поточний шестирічний звітний період.
Загроза	Фактори, очікувані в майбутньому після поточного звітного періоду.	Наступні два звітні періоди, тобто протягом 12 років після завершення поточного звітного періоду.

8.1 ХАРАКТЕРИСТИКА ВПЛИВІВ

Надайте список впливів, максимально до 20 позицій.

- а)** Для кожного виду: виберіть зі списку впливів не більше 20 позицій, використовуючи код на другому рівні ієрархічного списку. Список впливів доступний на Довідковому веб-порталі.
- б)** Для кожного впливу вкажіть часовий проміжок, протягом якого він діє.

Часовий проміжок

У минулому, але наразі призупинено через заходи	Для звітування про впливи , які були припинені на певному етапі поточного звітного періоду. Якщо обрано цей варіант, заповнювати поля про масштаб і вплив не потрібно.
Поточний (продовжується)	Для звітування про впливи , які тривають протягом звітного періоду, тобто немає свідчень про їх призупинення через заходи.
Поточний і ймовірний у майбутньому	Для звітування як про впливи , так і про загрози. Якщо обрано цей варіант, не потрібно заповнювати поля щодо масштабу та впливу для частини запису, що стосується загрози, а лише для частини, що стосується впливу.
Лише у майбутньому	Для звітування про загрози . Якщо обрано цей варіант, не потрібно заповнювати поля щодо масштабу та впливу.

- с) вкажіть для кожного виду пропорцію популяції, що зазнає впливу (масштаб) для кожного впливу, який є «постійним» або «постійним і ймовірним у майбутньому».

*** Масштаб (частка постраждалої популяції)**

[*заповнюється лише для випадків із часовими позначками «триває» та «триває і, ймовірно, буде в майбутньому». Хоча остання також включає загрози, «масштаб» та «вплив» стосуються тільки впливів]

Вся (>90%)	Більше ніж 90 % популяції, зареєстрованої в біогеографічному регіоні держави-члена, зазнала впливу цього чинника
Більшість (50–90%)	Від 50 % до 90 % популяції, зареєстрованої в біогеографічному регіоні держави-члена, зазнала впливу цього чинника
Меншість (<50%)	Менше 50 % популяції, зареєстрованої в біогеографічному регіоні держави-члена, зазнала впливу цього чинника

- d) вкажіть для кожного чинника тиску, що є «постійним» або «постійним і ймовірним у майбутньому», вплив на популяцію або оселище виду. Вплив показує, як чинники тиску зменшують популяцію та оселище виду (тобто це загальна оцінка для обох).

*** Вплив (на популяцію або оселище виду)**

[*заповнюється лише для тимчасових характеристик «триває» та «триває і ймовірно триватиме в майбутньому». Хоча остання також включає загрози, поля «масштаб» та «вплив» стосуються лише впливів.]

Високий вплив	Зазначений вплив є дуже значним фактором, що сприяє зниженню чисельності популяції або погіршенню стану оселища виду. Він має важливий прямий або безпосередній вплив на популяцію або оселище виду.
Середній вплив	Зазначений вплив сприяє зниженню чисельності популяції або погіршенню стану оселища виду, але не є ані високим, ані низьким за впливом. Він має середній прямий/безпосередній або непрямий вплив на популяцію або оселище виду.
Низький вплив	Цей вплив сприяє зниженню чисельності популяції або погіршенню стану оселища виду, хоча і не є головною причиною, а діє разом з іншими впливами та/або факторами.

Загальний вплив тиску, який враховується у полях «часовий проміжок», «масштаб» і «ступінь впливу», повинен відображати вплив цього тиску на стан збереження виду.

Слід пам'ятати, що деякі види переміщуються на досить великі території (або є мігруючими), тому стан і тенденції, що звітуються в окремій державі-члені, можуть відображати вплив тисків і загроз, що походять з-за меж цієї держави-члена (або навіть поза межами ЄС). Аналогічно, види можуть зазнавати впливу тисків і загроз, що походять з-за меж держави-члена (наприклад, забруднення або осадження азоту). Список також включає впливи, що враховують транскордонний ефект впливів і загроз, тобто «загрози з-за меж держави-члена» та «загрози з-за меж території ЄС».

Якщо серед впливів обрано Інвазивні чужорідні види (IAS), що викликають стурбованість Союзу, обов'язково потрібно надати назви цих видів через випадуючий список, що надається. Для списку Інвазивних чужорідних видів (IAS), що викликають стурбованість Союзу див. Довідковий веб-портал статті 17. Якщо вплив стосується «Інших інвазивних чужорідних видів (крім видів Союзу)», надання назв цих видів є необов'язковим. Вибір слід зробити з бази даних EASIN (див. Довідковий веб-портал статті 17). Для обох категорій впливів можна обрати більше одного виду.

Оскільки в форматі звітування не передбачена характеристика загроз, але вона використовується для оцінки параметра «майбутні перспективи», держави-члени можуть здійснювати експертну характеристику загроз, однак це не є обов'язковим для звітування.

8.2 ВИКОРИСТАНІ МЕТОДИ (необов'язково)

Поле для необов'язкового зазначення методів призначене для надання загальної інформації щодо звітування про впливи і не є обов'язковим для кожного конкретного впливу. Якщо для певного впливу використовується спеціальна методика, цю інформацію можна надати в полі **8.4 «Додаткова інформація»**.

Оберіть одну з наведених категорій:

- a)** повне обстеження або статистично надійна оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані були зібрані з різних джерел, обирайте категорію для найважливішого джерела даних.

8.3 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ (необов'язково)

Надайте джерела інформації, що стосуються Розділу 8 (необов'язково) з URL, метаданими або підтверджувальними матеріалами. Якщо, наприклад, в полі **8.2** було зазначено експертну оцінку або часткову оцінку, це можна детальніше описати в цьому полі. Рекомендується надавати такі джерела.

8.4 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію про характер певного впливу або методологію, це можна зробити в цьому полі.

9

ЗАХОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Цей розділ містить інформацію про заходи збереження, включно з планами управління, які вживаються для підтримання або відновлення виду до сприятливого стану збереження. Звітування про заходи збереження є обов'язковим для всіх видів (Додатки II, IV та V).

Оцінка, виконана у полях **9.1-9.5**, є загальною оцінкою, а не оцінкою по кожному заходу окремо.

9.1 СТАН ЗАХОДІВ

Оберіть, чи потрібні заходи чи ні. Якщо відповідь – «Так, заходи потрібні», тоді оберіть одну з наступних опцій (тільки одну):

- a) Заходи визначені, але ще не впроваджені;
- b) Заходи потрібні, але їх не можна визначити;
- c) Частина визначених заходів вже впроваджена;
- d) Більшість/усі визначені заходи вже впроваджені

Заходи можуть впроваджуватися у різні часові проміжки.

Якщо відповідь «Ні», ситуацію потрібно пояснити у довільному текстовому полі **9.7. «Заходи не потрібні»** не включає юридичні/адміністративні заходи і завжди має бути обґрунтовано.

9.2 ОБСЯГ ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

Якщо частина визначених заходів була впроваджена (пункт **9.1 (c)**) або більшість/усі визначені заходи були впроваджені (пункт **9.1 (d)**), вкажіть обсяг цих заходів, тобто частку популяції, на яку вони впливають.

- a) менше 50% популяції;
- b) 50-90% популяції;
- c) більше 90% популяції.

Оцінка має бути зроблена загальним чином.

9.3 ОСНОВНА МЕТА ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

A. Вкажіть основні цілі вжитих заходів. Цю частину слід заповнювати лише у разі, якщо заходи збереження були вжиті (пункти **9.1(c)** «Частина визначених заходів вже впроваджена» або **9.1(d)** «Більшість/усі визначені заходи вже впроваджені» позначені як «Так»). Можна вказати декілька цілей:

- a) зберегти поточний ареал, популяцію та/або оселище виду;
- b) розширити поточний ареал виду (пов'язано з «Ареалом»);

- c)** збільшити чисельність популяції та/або покращити динаміку популяції (покращити успішність розмноження, зменшити смертність, покращити вікову/статеву структуру) (пов'язано з «Популяцією»);
- d)** відновити оселище виду (пов'язано з «Оселищем для виду»).

B. Для визначення основної мети вжитих заходів вкажіть, чи ці заходи мають на меті (можна обрати лише один варіант):

- підтримати поточний стан;
- розширити ареал;
- збільшити або покращити популяцію;
- відновити оселище.

Метою цього поля є не опис ефекту заходів, а скоріше опис передбачуваної мети впроваджених заходів. Детальніше це розкривається у полі **9.5**.

9.4 МІСЦЕ ПРОВЕДЕНИХ ЗАХОДІВ

Якщо у полі **9.1(c)** «Частина визначених заходів вже впроваджена» або **9.1(d)** «Більшість/усі визначені заходи вже впроваджені» відповіді «Так», вкажіть, де здебільшого впроваджуються заходи (можна обрати лише одну опцію):

- a)** лише в межах Natura 2000;
- b)** як у межах, так і поза межами Natura 2000;
- c)** лише поза межами Natura 2000

Це поле має на меті визначити, де сконцентрована основна увага заходів збереження. Оберіть опцію (a), якщо всі або більшість заходів обмежені територіями Natura 2000, опцію (b) – якщо інвестиції у заходи пропорційно розподілені між територіями Natura 2000 і поза ними, та опцію (c) – якщо всі або більшість заходів впроваджуються поза межами Natura 2000.

9.5 ВІДПОВІДЬ НА ЗАХОДИ

Надайте оцінку, коли вжиті заходи почнуть або очікується, що почнуть нейтралізувати вплив та давати позитивні результати (відповідно до основної мети заходів, зазначеної в полі **9.3**). Оберіть одну з опцій:

- a)** короткострокова відповідь (протягом поточного звітного періоду, 2019-2024);
- b)** середньострокова відповідь (протягом наступних двох періодів звітування, 2025-2036);
- c)** довгострокова відповідь (після 2036 року).

9.6 ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЗАХОДІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Зазначте максимум 20 заходів збереження, використовуючи коди, надані на Довідковому веб-порталі.

Детальніші рекомендації щодо використання заходів збереження наведені у Керівних принципах та у примітках до переліку заходів збереження, доступних на Довідковому веб-порталі.

9.7 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Тут можна надати додаткову інформацію для кращого розуміння наданих даних про заходи збереження.

10 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Цей розділ містить інформацію про майбутні перспективи трьох параметрів (Ареал, Популяція та Оселище виду). Майбутні перспективи вказують на очікуваний напрям зміни стану збереження в недалекому майбутньому з урахуванням поточного стану, зафіксованих впливів і загроз, а також заходів, вжитих щодо кожного з трьох параметрів (Ареал, Популяція та Оселище виду). Докладніша інформація наведена в Керівних принципах.

10.1 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ ПАРАМЕТРІВ

Для кожного параметра (Ареал, Популяція та Оселище виду) зазначте, чи є перспективи «сприятливими», «несприятливими», «поганими» або «невідомими». Майбутні перспективи кожного з трьох параметрів мають передусім відображати майбутні тенденції, які є результатом співвідношення між загрозами та заходами збереження. Оцінювання майбутніх перспектив має проводитися стосовно поточного стану збереження. Наприклад, вплив очікуваного покращення на оцінку майбутніх перспектив параметра буде відрізнитися залежно від того, чи є поточний стан «сприятливим» або «несприятливим-поганим».

Метод оцінювання наведено в Керівних принципах.

10.2 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Тут можна зазначити додаткову інформацію, яка допоможе зрозуміти, яким чином було здійснено оцінювання майбутніх перспектив.

11 ВИСНОВКИ

Цей розділ містить оцінку стану збереження на кінець звітної періоду у відповідному біогеографічному або морському регіоні. Оцінка здійснюється на основі матриці оцінки, наведеної в **Частині С** Формату звітування.

Наведіть результат оцінки для кожного з параметрів стану збереження, використовуючи одну з чотирьох доступних категорій: «сприятливий» (FV),

«несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2), «невідомо» (XX).

Стан збереження параметрів оцінюється відповідно до критеріїв, визначених у матриці оцінки (Частина С Формату звітування). Розділи **11.1-11.5** містять огляд критеріїв оцінювання для кожного з параметрів стану збереження. Окрім того, в цих Керівних принципах викладено низку додаткових припущень і критеріїв, які спрямовані на гармонізацію та спрощення процесу оцінювання стану збереження. Для кожного параметра ці додаткові припущення та критерії узагальнені під заголовком «Додаткові зауваження» нижче.

11.1 АРЕАЛ

Надайте результат оцінки стану за параметром «Ареал», використовуючи одну з чотирьох доступних категорій: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2), «невідомий» (XX).

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С), статус «сприятливий» для ареалу встановлюється, якщо виконуються обидві наступні умови:</p> <ul style="list-style-type: none">• тенденція стабільна (тобто втрати і розширення врівноважені) або зростає;• та площа ареалу (поле 5.1) не є меншою, ніж сприятливе референтне значення ареалу (поле 5.12). <p>Додаткові зауваження:</p> <ul style="list-style-type: none">• Для оцінювання стану слід використовувати тенденцію за короткостроковий період (поле 5.3). <p>4. Стан ареалу не слід вважати сприятливим, якщо були зафіксовані масштабні зміни, спричинені антропогенними впливами, навіть якщо вони не вплинули на площу ареалу (наприклад, зміщення меж ареалу).</p>

Стан збереження	Критерії оцінки
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан ареалу є «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> застосовується будь-яка інша комбінація критеріїв, окрім тих, що визначають стан як «сприятливий» або «несприятливий-поганий». <p>Додаткові зауваження:</p> <ol style="list-style-type: none"> Матриця оцінки не містить чітких критеріїв для «несприятливого-невідповідного» стану Ареалу. Проте, беручи до уваги критерії для станів «сприятливий» та «несприятливий-поганий», стан ареалу слід вважати «несприятливим-невідповідним», якщо: <ul style="list-style-type: none"> спостерігається скорочення, еквівалентне втраті менш ніж 1 % на рік; або площа ареалу (поле 5.1) є меншою ніж на 10 % від сприятливого референтного ареалу (поле 5.12). Тенденція за період короткострокової тенденції (поле 5.3) має використовуватися для оцінки стану.
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан ареалу є «несприятливим-поганим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> має місце значне скорочення, еквівалентне втраті понад 1 % на рік у період, визначений державою-членом; або площа ареалу (поле 5.1) є більш ніж на 10 % меншою за сприятливий референтний ареал (поле 5.12). <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Тенденція за період короткострокової тенденції (поле 5.3) має використовуватися для оцінки стану.</p>
Невідомий (XX)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан ареалу є «невідомим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> достовірної інформації немає або її недостатньо.

11.2 ПОПУЛЯЦІЯ

Надайте результат оцінки стану Популяції за чотирма доступними категоріями: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2) та «невідомий» (XX).

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С), стан популяції є «сприятливим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none">чисельність популяції (поля 6.2 або 6.5) не менша за сприятливу референтну чисельність популяції (поле 6.18); тавікова структура, смертність та репродукція не відхиляються від норми. <p>Додаткові зауваження:</p> <ol style="list-style-type: none">Вікова структура, смертність та репродукція, що не відхиляються від норми, відповідають характеристикам природної, самопідтримуваної популяції (наприклад, без зареєстрованих або очікуваних проблем з відтворенням).Хоча матриця оцінки не згадує явно тенденцію популяції як критерій для «сприятливого» стану (на відміну від двох інших параметрів), випадки, коли тенденція популяції негативна, а стан популяції все ще «сприятливий», будуть рідкісними. Зниження популяції часто свідчить про негативний вплив чинників тиску на смертність і/або репродукцію. Крім того, стаття 1(i) Директиви вимагає, щоб дані про динаміку популяції виду свідчили про її тривале самовідновлення як життєздатної складової природних оселищ. Тому для виду, щоб він мав «сприятливий стан», тенденція популяції не повинна бути спадаючою, якщо фактична чисельність популяції безпечно не перевищує сприятливу референтну чисельність популяції. Для оцінки стану слід використовувати тенденцію за період короткострокової тенденції (поле 6.9).Хоча матриця оцінки не згадує явно генетичну мінливість виду, вимога тривалого збереження виду (стаття 1(i)) передбачає, що генетична мінливість має відповідати самопідтримуваній популяції.

Стан збереження	Критерії оцінки
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Відповідно до матриці оцінки (частина С) стан популяції є «несприятливий-невідповідний», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інше поєднання критеріїв, ніж для «сприятливого» або «несприятливого-поганого». <p>Додаткові зауваження:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Матриця оцінки не містить чітких критеріїв для стану «несприятливий-невідповідний» популяції. Проте, враховуючи критерії для «сприятливого» та «несприятливого-поганого» станів, стан популяції слід вважати «несприятливим-невідповідним», якщо: <ul style="list-style-type: none"> • помірне зниження, що відповідає втраті менш ніж 1 % на рік і не перевищує сприятливу референтну чисельність популяції; або • значне зниження, що відповідає втраті більше 1 % на рік і при цьому чисельність популяції дорівнює або перевищує сприятливу референтну чисельність; або • чисельність популяції (поля 6.2 або 6.5) є меншим більш, ніж на 25 % від сприятливої референтної чисельності популяції (поле 6.18); або • вікова структура відрізняється від структури природної, самопідтримуваної популяції. 2. Для оцінки стану слід використовувати тенденцію за період короткострокової тенденції (поле 6.9).
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан популяції є «несприятливий-поганий», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • значне зниження, що відповідає втраті понад 1 % на рік у межах періоду, визначеного державою-членом, і при цьому чисельність популяції нижча за сприятливу референтну чисельність; або • чисельність популяції (поля 6.2 або 6.5) є більш ніж на 25 % меншою за сприятливу референтну чисельність популяції (поле 6.18); або • відтворення, смертність і вікова структура суттєво відрізняються від нормальних показників. <p>Додаткові зауваження:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відтворення, смертність і вікова структура, суттєво відмінні від нормальних, слід розуміти як суттєво відмінні від природної, самопідтримуваної популяції (наприклад, більша за норму частка старих особин, відсутність репродуктивних дорослих особин або нестача потомства). 2. Для оцінки стану слід використовувати тенденцію за період короткострокової тенденції (поле 6.9).

Стан збереження	Критерії оцінки
Невідомий (XX)	Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан популяції є «невідомий», якщо: <ul style="list-style-type: none"> достовірної інформації немає або її недостатньо.

11.3 ОСЕЛИЩЕ ВИДУ

Надайте результат оцінки стану оселища для виду, використовуючи чотири доступні категорії: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2) та «невідомий» (XX).

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан Оселища для виду вважається «сприятливим», якщо: <ul style="list-style-type: none"> площа оселища є достатньо великою (поле 7.1); та площа оселища є стабільною або зростаючою; та якість оселища придатна для довгострокового виживання виду (поле 7.1). Додаткові зауваження: <ol style="list-style-type: none"> Площа оселища може вважатися «достатньо великою», а якість оселища — «прийнятною», якщо на запитання в полі 7.1 «Достатність площі та якості зайнятого оселища» надано відповідь «Так»: (а) Чи є площа зайнятого оселища достатньою (для довгострокового виживання)? (b) Чи є якість зайнятого оселища достатньою (для довгострокового виживання)? Альтернативно, якщо на запитання (а) надано відповідь «Ні», але на запитання (b) — «Так»: «Чи існує достатньо велика площа незайнятого оселища належної якості для довгострокового виживання?», це також вважається відповідним, і ні доступність оселища, ні його якість не є обмежувальним чинником для довгострокової життєздатності виду. Тенденція оселища виду, яка використовується для оцінки стану (поле 7.4), має як якісний, так і кількісний компонент, тому стан може вважатися «сприятливим» лише за умови відсутності як скорочення площі оселища, так і погіршення його якості. Для оцінки стану слід використовувати тенденцію за період короткострокової тенденції (поле 7.3). Хоча матриця оцінки не згадує фрагментацію оселища, вона не повинна негативно впливати на функціонування популяції. Тому фрагментація повинна враховуватися при оцінці якості оселища.

Стан збереження	Критерії оцінки
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан Оселища виду вважається «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> існує будь-яка інша комбінація критеріїв, відмінна від «сприятливого» або «несприятливого-поганого». <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Матриця оцінки не містить чітких критеріїв для стану «несприятливий-невідповідний» Оселища виду. Однак, з урахуванням критеріїв для станів «сприятливий» і «несприятливий-поганий», стан Оселища виду слід вважати «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> площа оселища у певний спосіб недостатня для забезпечення довгострокового виживання виду; або якість оселища недостатня, в якійсь мірі не дозволяє довгострокове виживання виду; або площа оселища зменшується або якість оселища погіршується.
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Стан Оселища виду є «несприятливим-поганим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> площа оселища очевидно недостатня для забезпечення довгострокового виживання виду; або якість оселища, очевидно, погана і не дозволяє довгострокове виживання виду
Невідомий (XX)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан Оселища виду вважається «невідомим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> достовірної інформації немає або її недостатньо.

11.4 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Надайте результат оцінки стану Майбутні перспективи, використовуючи чотири доступні категорії: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2) та «невідомий» (XX).

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан Майбутніх перспектив вважається «сприятливим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> основні впливи та загрози для виду незначні, і вид залишатиметься життєздатним у довгостроковій перспективі. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Майбутні перспективи слід оцінювати як «сприятливі», якщо всі параметри мають добрі перспективи (поле 10.1), або якщо перспективи одного параметра є «невідомими», а інші параметри мають добрі перспективи.</p>

Стан збереження	Критерії оцінки
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан Майбутніх перспектив вважається «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> спостерігається будь-яка інша комбінація критеріїв (окрім комбінацій для «сприятливого» або «несприятливого-поганого» стану). <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Матриця оцінки не містить чітких критеріїв для стану «несприятливий-невідповідний» Майбутніх перспектив. Проте, враховуючи метод оцінки Майбутніх перспектив, запропонований у цих рекомендаціях, стан слід вважати «несприятливим-невідповідним», якщо перспективи одного або більше параметрів (поле 10.1) є недостатніми, жоден параметр не має поганих перспектив, і є не більше одного параметра з «невідомими» перспективами.</p>
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан Майбутніх перспектив вважається «несприятливим-поганим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> існує суттєвий вплив чинників тиску і загроз на вид, перспективи його майбутнього дуже погані, а довгострокова життєздатність перебуває під загрозою. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Майбутні перспективи слід оцінювати як «несприятливі-погані», якщо один або більше параметрів мають погані перспективи (поле 10.1).</p>
Невідомий (XX)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина С) стан Майбутніх перспектив вважається «невідомим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> відсутня достовірна інформація або її недостатньо. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Майбутні перспективи слід оцінювати як «невідомі», якщо два або більше параметрів мають «невідомі» перспективи і жоден параметр не має поганих перспектив (поле 10.1).</p>

11.5 ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Надайте результат загальної оцінки стану збереження за чотирма доступними категоріями: «сприятливий», «несприятливий-невідповідний», «несприятливий-поганий» та «невідомий», на основі матриці оцінки для визначення стану збереження виду.

Стан параметрів	Усі «сприятливі» або три «сприятливі» та один «невідомий»	Один або більше «невідповідних», але жодного «поганого»	Один або більше «поганих»	Два або більше «невідомих» у поєднанні зі «сприятливим» або всі «невідомий»
Загальна оцінка стану збереження	«сприятливий»	«несприятливий-невідповідний»	«несприятливий-поганий»	«невідомий»

11.6 ЗАГАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ В СТАНІ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Якщо загальна оцінка стану збереження, зазначена в полі **11.5**, є «сприятливою», «невідповідною» або «поганою», вкажіть її тенденцію (кваліфікатор), обравши один з варіантів:

- a) покращується;
- b) погіршується;
- c) стабільна;
- d) невідома.

Кваліфікатор слід визначати на основі тенденцій (для Ареалу, Популяції та Оселища виду) за останній звітний період (2019-2024). Оскільки тенденції протягом звітного періоду часто недоступні, для оцінки тенденції у стані збереження можна використовувати короткострокові тенденції, якщо немає доказів того, що тенденція протягом звітного періоду відрізняється від вимірної короткострокової тенденції (наприклад, якщо після попереднього зниження чисельності популяції виду протягом звітного періоду 2013-2018 її чисельність стабілізувалася, тенденцію слід вважати «стабільною», навіть якщо короткострокова тенденція — «спадаюча»; це слід пояснити в полі **11.8 «Додаткова інформація»**). Короткострокові тенденції слід поєднувати, використовуючи Таблицю 6 нижче.

Таблиця 6: Оцінка загальної тенденції стану збереження видів шляхом поєднання тенденцій за параметрами

Короткострокова тенденція параметрів (Ареал, Популяція, Оселище виду)				Загальна тенденція стану збереження
Кількість зростає	Кількість стабільна	Кількість спадає	Кількість невідома	
3	0	0	0	Покращується
2	1	0	0	<i>Лише зростаючі та стабільні тенденції</i>
1	2	0	0	
0	3	0	0	Стабільна
2	0	1	0	<i>Лише стабільні тенденції або переважають стабільні та зростаючі (є принаймні одна зростаюча та не більше однієї — невідомої або спадаючої).</i>
2	0	0	1	
0	2	0	1	
1	1	1*	0	
1	1	0	1	<i>* Слід також враховувати величину тенденції. Загальна тенденція стану збереження вважається стабільною лише в разі помірного спаду (< 1 % на рік).</i>

Короткострокова тенденція параметрів (Ареал, Популяція, Оселище виду)				Загальна тенденція стану збереження
Кількість зростає	Кількість стабільна	Кількість спадає	Кількість невідома	
0	0	3	0	Погіршується <i>Домінують спадаючі тенденції</i> * Величина тенденції також має враховуватися. Загальна тенденція стану збереження (СЗ) вважається спадаючою лише у разі суттєвих спадів (> 1 % на рік).
1	0	2	0	
0	1	2	0	
0	0	2	1	
0	2	1	0	
1	1	1*	0	
0	1	1	1	
0	0	0	3	Невідома <i>Домінують невідомі тенденції</i>
1	0	0	2	
0	1	0	2	
0	0	1	2	
1	0	1	1	

Зверніть увагу: «Невідомий» у наведеній вище таблиці включає як «невідомий», так і «невизначений». Наведене вище подано як загальний орієнтир, деякі комбінації тенденцій параметрів можуть бути не враховані.

11.7 ЗМІНА ТА ПРИЧИНИ ЗМІНИ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Це поле використовується для зазначення, чи відбулися якісь зміни з попереднього звітного періоду (2013-2018) у стані збереження та/або у тенденції стану збереження, і якщо так – причина цієї зміни.

Вкажіть, які з наведених варіантів застосовуються (окремо для загальної оцінки стану збереження та загальної тенденції стану збереження). Можна відповісти «Так» більше ніж на один варіант з пунктів b-f, але при наявності зміни має бути обрано щонайменше один варіант «Так» із пунктів b-f. Поля для заповнення:

- a)** ні, зміни не відбулося;
- b)** так, внаслідок справжньої зміни;
- c)** так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних;
- d)** так, через використання іншого методу (включаючи таксономічні зміни або використання інших порогів)
- e)** так, але характер зміни невідомий;
- f)** так, з інших причин.

Якщо позначено поле «так, з інших причин», необхідно додатково уточнити це у полі **11.8 «Додаткова інформація»**. Це поле має використовуватися лише у дуже обмежених випадках.

Насамкінець, окремо для загальної оцінки стану збереження та загальної тенденції стану збереження вкажіть, чи зумовлена будь-яка різниця головним чином (виберіть лише один варіант):

- a) справжньою зміною;
- b) покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c) використанням іншого методу;
- d) невідомо;
- e) іншими причинами.

Для основної причини зміни має бути вибрано лише один варіант.

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію, її можна вказати у полі **11.8 «Додаткова інформація»**.

11.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Додаткова інформація для кращого розуміння даних у полях **11.1–11.7**.

12

ОХОПЛЕННЯ ВИДІВ З ДОДАТКА II ДО ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС МЕРЕЖЕЮ NATURA 2000: ЗАПРОПОНОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (pSCIs), ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (SCIs) ТА СПЕЦІАЛЬНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ (SACs)

У цьому розділі надається інформація про чисельність популяції та тенденцію популяції в межах мережі Natura 2000. Цей розділ стосується лише видів, зазначених у Додатку II. Запитувана інформація має охоплювати запропоновані Території, що мають значення для Співтовариства (pSCIs), Території, що мають значення для Співтовариства (SCIs) та Спеціальні території збереження (SACs) мережі Natura 2000 у відповідному біогеографічному або морському регіоні.

Інформація стосується всіх pSCI/SCI/SAC, на яких присутні види із Додатка II, а не лише тих територій, де вид визначено як цільовий або як об'єкт збереження.

Див. довідкову інформацію у Керівних принципах.

12.1 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНІ МЕРЕЖІ PSCI, SCI ТА SAC

Вкажіть чисельність популяції всередині мережі у відповідному біогеографічному або морському регіоні, включаючи всі території, де присутній вид. Використовуйте ту саму одиницю, що й у полі **6.2 «Чисельність популяції (в одиницях звітування)»** та дотримуйтеся тих самих вказівок, що й для оцінки чисельності популяції у полі **6.2**.

Деякі види переважно перебувають всередині мережі лише певну частину року (наприклад, у період зимівлі або розмноження), а протягом решти року — переважно поза мережею (особливо це стосується кажанів). Оскільки території Natura 2000 часто є найважливішими для таких видів, чисельність популяції всередині мережі Natura 2000 має включати популяції, які присутні на територіях лише частину року.

Аналогічно, різні території мережі Natura 2000 можуть охоплювати різні етапи життєвого циклу (існують території з популяціями, що зимують або розмножуються, а також території, які включають лише оселища для живлення). Чисельність популяції всередині мережі Natura 2000 має включати всі території, запропоновані для популяцій або особин, що розмножуються, зимують або живляться/перебувають на прольоті.

12.2 ТИП ОЦІНКИ

Необхідно вказати тип оцінки для інтервалу, зазначеного в полях **12.1(b)** та **(c)**, або для найкращого одиничного значення в полі **12.1(d)**. Можливі варіанти для звітування: найкраща оцінка, середнє значення за кілька років, 95 % довірчий інтервал або мінімум.

Слід дотримуватися тих самих вказівок, що й для поля **6.3 «Тип оцінки»** Чисельності популяції.

12.3 ДОДАТКОВА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ (необов'язково)

У цьому полі держава-член може вказати чисельність популяції в одиницях, відмінних від одиниці, зазначеної у списку видів (наприклад, одиниця, що використовується у полі **6.5**).

Чисельність популяції може бути подана у вигляді інтервалу (наприклад, мінімальне та максимальне значення за результатами повторних обліків) та/або у вигляді найкращого наявного одиничного значення. Оцінка чисельності у вигляді інтервалу (поля 12.3(b) і 12.3(c)) має бути подана як мінімальне та максимальне значення. Мінімальне та максимальне значення завжди мають наводитися разом, тобто не лише мінімальне або лише максимальне.

Також передбачено поле для «найкращого одиничного значення» (12.3(d)), де можна вказати одне значення (точне або оцінене). Якщо відома лише мінімальна (або максимальна) чисельність популяції (наприклад, за експертною оцінкою), це значення слід вносити у поле 12.3(d) «Найкраще одиничне значення», а не у поля 12.3(b) «Мінімум» чи 12.3(c) «Максимум». Джерело цієї оцінки можна буде пояснити у полі **12.4** (див. нижче). Значення, що зазначаються, не слід заокруглювати.

Можна подавати як інтервал, так і найкраще одиничне значення одночасно — наприклад, коли інтервал, отриманий за даними обліку, є досить широким

(тобто мінімальне та максимальне значення), і при цьому доступна експертна оцінка фактичної чисельності популяції.

12.4 ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

У цьому полі слід вказати тип оцінки для інтервалу, зазначеного у полях **12.3(b)** та **12.3(c)**, або для найкращого одиничного значення у полі **12.3(d)**. Можливі варіанти для звітування: найкраща оцінка, середнє значення за кілька років, 95 % довірчий інтервал або мінімум.

Слід дотримуватися тих самих вказівок, що й для поля **6.3 «Тип оцінки»** чисельності Популяції.

12.5 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНИ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з таких категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, порівняння двох карт поширення, складених на основі точних даних про поширення, або цілеспрямований моніторинг поширення виду з високою статистичною достовірністю);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженого обсягу даних (наприклад, тенденції, отримані з даних про виявлення, зібраних для інших цілей, або з даних, зібраних лише з частини географічного ареалу оселища, або тенденції, що ґрунтуються на вимірюванні інших показників поширення оселища, таких як зміни землекористування);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з використанням дуже обмежених даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію. Якщо дані були зібрані з різних джерел, слід обрати категорію, яка відповідає найважливішому джерелу даних.

Слід дотримуватися тих самих вказівок, що й для поля **6.7 «Використаний метод»** для оцінки чисельності Популяції.

12.6 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНИ МЕРЕЖІ – НАПРЯМ

Тенденція – це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція чисельності популяції відображає зміни загальної кількості особин всередині територій мережі Natura 2000. Коливання (або осциляція) не є спрямованою зміною параметра і, отже, не вважається тенденцією.

Вкажіть, чи є тенденція чисельності популяції (оберіть лише один варіант):

- a)** стабільною;
- b)** зростаючою;
- c)** спадаючою;
- d)** невизначеною;
- e)** невідомою.

Короткострокову тенденцію всередині мережі Natura 2000 слід оцінювати за періодом, зазначеним у полі **6.9**.

Див. інструкції до поля **6.10 «Напрямок короткострокової тенденції»**.

12.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНІ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з таких категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, порівняння двох карт поширення, складених на основі точних даних про поширення, або цілеспрямований моніторинг поширення виду з високою статистичною достовірністю);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженого обсягу даних (наприклад, тенденції, отримані з даних про виявлення, зібраних для інших цілей, або з даних, зібраних лише з частини географічного ареалу оселища, або тенденції, що ґрунтуються на вимірюванні інших показників поширення оселища, таких як зміни землекористування);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з використанням дуже обмежених даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію. Якщо дані були зібрані з різних джерел, слід обрати категорію, яка відповідає найважливішому джерелу даних.

12.8 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ОСЕЛИЩА ВИДУ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – НАПРЯМ

Тенденція — це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція оселища виду вказує на зміни загальної площі та якості в межах ділянок мережі Natura 2000. Флуктуація (або коливання) не є спрямованою зміною параметра і, відповідно, не вважається тенденцією.

Вкажіть, якою є тенденція оселища виду (оберіть лише один варіант):

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;

- c) спадаюча;
- d) невизначена;
- e) невідома.

Короткострокову тенденцію в межах мережі Natura 2000 слід оцінювати за періодом, зазначеним у полі **7.3**.

Див. інструкції до поля **7.4 «Напрямок короткострокової тенденції»**.

12.9 КОРТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ОСЕЛИЩА ВИДУ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Див. інструкції до поля 7.5 «Короткострокова тенденція – Використаний метод».

12.10 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

У цьому полі можна надати додаткову інформацію, яка допоможе зрозуміти, як мережа Natura 2000 охоплює даний вид.

13 ДОПОВНЮЮЧА ІНФОРМАЦІЯ

Цей розділ є необов'язковим і призначений для включення будь-якої доповнюючої чи супровідної інформації.

13.1 ОБҐРУНТУВАННЯ ПОРОГОВИХ ЗНАЧЕНЬ (%) ДЛЯ ТЕНДЕНЦІЙ (необов'язково)

Орієнтовне рекомендоване порогове значення для значного зниження, наведене в матриці оцінки (частина C), становить 1 % на рік. Якщо для оцінки було використано інше порогове значення, будь ласка, наведіть деталі, зокрема пояснення причин.

13.2 ТРАНСКОРДОННА ОЦІНКА (необов'язково)

Якщо здійснюється спільна оцінка стану збереження між двома державами-членами, тобто якщо йдеться про широко розповсюджену транскордонну популяцію виду, тут можна надати додаткову докладну інформацію. Необхідно вказати:

- держави-члени, які брали участь (використовуйте перелік кодів на Додатковому веб-порталі), а також чи брали участь в оцінюванні країни, що не входять до ЄС;
- параметри, які оцінювалися в транскордонному регіоні (зазвичай – Ареал і Популяція);
- частку (%) від загальної чисельності популяції у відповідній державі-члені;

- перелік спільних заходів з управління;
- посилання/джерела, якщо доступні.

Додаткову інформацію щодо оцінки транскордонних популяцій можна знайти в Керівних принципах.

13.3 ІНША ВІДПОВІДНА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

У цьому полі можна надати будь-яку іншу інформацію, яка вважається доречною для звіту про вид та для оцінки стану збереження.

ЧАСТИНА С

МАТРИЦЯ ОЦІНКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВИДУ

Ця матриця є допоміжним інструментом для оцінки стану збереження виду. Вона застосовується для кожного біогеографічного або морського регіону, у якому вид є наявним. Результати застосування матриці вносяться до розділу **«Висновки»** (у Пояснювальних записках до звітів про види).

ЧАСТИНА D

ФОРМАТ ЗВІТУВАННЯ ПРО
«ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕНЬ
ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 11» ДЛЯ ТИПІВ
ОСЕЛИЩ З ДОДАТКА І ДО ДИРЕКТИВИ
92/43/ЄЕС

ОСЕЛИЩА, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ЗВІТУВАННЮ

Загалом, кожна держава-член повинна подавати дані про всі типи оселищ, зазначені в Додатку I до Оселищної Директиви, для кожного біогеографічного або морського регіону, у якому вони трапляються¹¹ (див. також наступний абзац).

Типи оселищ, включені до Додатка I, можуть бути як біотопами, так і комплексами біотопів, і іноді один тип оселища з Додатка I є складовою частиною іншого типу оселища з того ж Додатка. В результаті, фрагменти одного або кількох типів оселищ з Додатка I можуть траплятися в межах іншого типу оселища з цього ж Додатка.

Детальнішу інформацію про те, як подавати дані у випадку таких накладань типів оселищ, наведено в Керівних принципах.

Звіт є необов'язковим для типів оселищ, що мають науковий резерв.

Контрольний перелік типів оселищ, охоплених Оселищною Директивою, та їхнє поширення за біогеографічними або морськими регіонами і державами-членами доступний на Довідковому веб-порталі статті 17.

Більшість типів оселищ чітко визначені як наявні або відсутні, але для врахування всіх можливих випадків у контрольному списку також розрізняють типи оселищ із «маргінальним поширенням» та ті, щодо яких існує певна невизначеність у статусі («науковий резерв»). Огляд категорій із контрольного списку типів оселищ з вказанням, чи вимагається звіт і які частини звіту залишаються обов'язковими, наведено в Таблиці 7. Докладне визначення категорій типів оселищ можна знайти в Керівних принципах.

Таблиця 7: Категорії наявності типів оселищ у біогеографічному / морському регіоні держави-члена та вказівка щодо очікуваного змісту Звіту за статтю 17

Категорія оселища (код)	Звіт	Обов'язкова інформація для звіту
Наявне регулярно (PRE)	Обов'язковий	Повний звіт

11 For the habitat types and species which do not occur in the area of Cyprus where the Community acquis applies at present, no report is expected but the species should remain in the checklist (using category NPRES in the checklist).

Категорія оселища (код)	Звіт	Обов'язкова інформація для звіту
Маргінальне (MAR)	Обов'язковий частковий звіт	За можливості надавайте інформацію для будь-яких із наведених нижче полів: <ul style="list-style-type: none"> Карта поширення (поле 2.2) Фактичний ареал – площа поверхні (поле 4.1) Площа, зайнята оселищем – площа поверхні (поле 5.2), дата (поле 5.1) та використаний метод (поле 5.4)
Науковий резерв (SCR)	Необов'язковий	<ul style="list-style-type: none"> Будь-яка інша доречна інформація, наприклад, що стосується проблем інтерпретації оселищ (поле 12.2).

ПОКРОКОВІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ «ЧАСТИНИ D» ЗВІТІВ ПРО ОСЕЛИЩА

Частина D заповнюється для кожного типу оселищ, включеного до Додатка I Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС, що є наявним.

Рекомендується, щоб текстова інформація у відповідних полях наводилася англійською мовою з метою полегшення подальшого використання даних у рамках аналізу на рівні ЄС і забезпечення ширшого кола читачів.

Хоча не всі дані, що використовуються у звіті, можуть бути зібрані протягом звітного періоду, звіт має містити інформацію, що є актуальною для періоду 2019-2024 років.

НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

Наступну інформацію необхідно надати на національному рівні:

1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

1.1 ДЕРЖАВА-ЧЛЕН

Оберіть дволітерний код вашої держави-члена відповідно до стандарту ISO 3166, згідно зі списком, розміщеним на Довідковому веб-порталі.

1.2 КОД ОСЕЛИЩА

Використовуйте код, зазначений у переліку типів оселищ (див. Довідковий веб-портал; це ті самі коди, що й у виданні 2013 року «Інтерпретаційного посібника»¹²). Жодна інша система кодування не допускається.

Звіти очікуються для кожного біогеографічного регіону, у якому зазначений тип оселища присутній відповідно до переліку для звітування за природоохоронними директивами (щодо маргінального поширення див. Керівні принципи).

¹² [Interpretation manual of European Union habitats – EUR 28. DG Environment- Nature and Biodiversity](#)

2

КАРТИ

Цей розділ містить інформацію щодо карт, які мають бути подані разом із таблицями як складова Звіту за статтею 17. Окрім обов'язкової карти поширення, можуть також надаватися інші типи карт, що містять інформацію, доречну для розуміння оцінки стану збереження.

2.1 РІК АБО ПЕРІОД

Укажіть рік (наприклад, 2021) або період (наприклад, 2019-2024), коли поширення було визначене востаннє.

Багато звітів охоплюють більше ніж один звітний період, оскільки картування поширення типу оселища зазвичай триває кілька років польових робіт і може виходити за межі поточного звітного періоду (2019-2024). Зазначений рік або період має охоплювати фактичний проміжок часу, впродовж якого були зібрані дані.

У деяких випадках карта поширення може бути складена на основі даних із попереднього звітного періоду або з використанням старіших даних, оновлених результатами регулярного моніторингу чи даними з онлайн-систем збору інформації. Слід зазначити той рік або період, до якого належить карта поширення, подана у звіті.

Докладнішу інформацію про рік або період, за який використано дані для карти поширення, можна подати в полі **2.5 «Додаткова інформація»**.

2.2 КАРТА ПОШИРЕННЯ

Надайте карту поширення разом із відповідними метаданими (проекція, дата, масштаб). Стандарт: **10x10 км ETRS 89 LAEA (EPSG:3035)**

Карта поширення має відображати фактичне поширення оселища, що бажано базувати на результатах комплексного національного картографування або інвентаризації оселища, якщо це можливо (див. Керівні принципи). Якщо польові дані про фактичні знахідки оселища недостатні, слід використовувати моделювання та екстраполяцію, де це доцільно¹³. Карта поширення складатиметься з осередків сітки, які містять як фактичні (змодельовані), так і ймовірні знахідки оселища.

Карта поширення складатиметься з клітинок сітки 10x10 км ETRS89 у проекції LAEA (EPSG:3035)¹⁴. Набір даних сітки включатиме лише ті клітинки сітки 10 км, де оселище зафіксовано або оцінено як наявне; використання атрибутивних даних для позначення наявності чи відсутності оселища у клітинці сіт-

13 If modelling or exceptionally expert opinion are used this should be noted in the field 2.3 Method used

14 [European Terrestrial Reference System 1989](#); ETRS89 Lambert Azimuthal Equal Area projection with parameters: latitude of origin 52°N, longitude of origin 10°E, false northing 3210000.0 m, false easting 4321000.0 m (EPSG 3035 based). Origin of the grid is calculated from 0 m N 0 m E of projection.

ки не допускається. Період збору даних про поширення має бути включений до метаданих відповідно до рекомендацій INSPIRE¹⁵. Технічні специфікації для карт поширення наведені на Довідковому веб-порталі.

Якщо є більш точні карти з детальнішим поширенням оселища, їх можна подати як додаткові карти.

Для малих держав-членів, таких як Люксембург, Мальта й Кіпр (а також для інших невеликих територій, таких як Канарські острови, Мадейра чи Азорські острови), дозволено використання сітки 1×1 км; ці карти буде агреговано ETC/BD до масштабу 10×10 км для візуалізації на загальноєвропейському рівні.

Сітки для окремих держав-членів доступні для завантаження на Довідковому веб-порталі.

2.3 ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених нижче категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, порівняння двох карт поширення, складених на основі точних даних про поширення, або цілеспрямований моніторинг поширення виду з високою статистичною достовірністю);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженого обсягу даних (наприклад, тенденції, отримані з даних про виявлення, зібраних для інших цілей, або з даних, зібраних лише з частини географічного ареалу оселища, або тенденції, що ґрунтуються на вимірюванні інших показників поширення оселища, таких як зміни землекористування);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з використанням дуже обмежених даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію. Якщо дані зібрані з різних джерел, оберіть категорію, що відповідає найважливішому джерелу.

Якщо подана карта поширення, отримана в результаті всебічного картування, моделювання або екстраполяції чи, як виняток, експертної інтерпретації, охоплює менше ніж 75 % передбачуваного фактичного поширення оселища (тобто отримана карта є неповною щодо передбачуваного поширення оселища), у полі «Використаний метод» слід зазначити: «(d) Недостатньо даних або дані відсутні».

15 For the period 2013-2018 further details for alignment with INSPIRE will be given in the relevant delivery manual for spatial data.

2.4 ДОДАТКОВІ КАРТИ (необов'язково)

Держави-члени можуть також подавати додаткові карти, наприклад, з більш детальними даними про поширення (наприклад, у вищій роздільній здатності) або з картою ареалу (див. Керівні принципи). Усі додаткові карти мають супроводжуватися відповідними метаданими та інформацією про використану проекцію. Зверніть увагу, що це поле є необов'язковим і не замінює необхідності подати карту у полі 2.2.

Карти, відмінні від описаних у полі 2.2, наприклад, карти, що використовують інші сітки, ніж ETRS, або 5×5 км, можуть бути подані тут.

2.5 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Це поле є необов'язковим і дозволяє державам-членам подавати у довільній формі будь-яку інформацію, яку вважають доречною – наприклад, додаткові відомості про методології, використані для картування, або описи поданих додаткових карт чи іншої інформації.

БІОГЕОГРАФІЧНИЙ РІВЕНЬ

3 БІОГЕОГРАФІЧНИЙ ТА МОРСЬКИЙ РЕГІОНИ

Наступний розділ має бути заповнений для кожного біогеографічного або морського регіону, в якому зустрічається оселище. Отже, наприклад, якщо оселище трапляється у трьох біогеографічних регіонах у межах однієї держави-члена, потрібно підготувати три окремі звіти.

3.1 БІОГЕОГРАФІЧНИЙ АБО МОРСЬКИЙ РЕГІОН, У ЯКОМУ ТРАПЛЯЄТЬСЯ ОСЕЛИЩЕ

Біогеографічний або морський регіон, якого стосується звіт, у межах відповідної держави-члена.

Використовуйте такі назви біогеографічних регіонів:

Альпійський	Бореальний	Макаронезійський
Атлантичний	Континентальний	Паннонський
Чорноморський	Середземноморський	Степовий

Використовуйте такі назви морських регіонів:

Морський Атлантичний	Морський Чорноморський	Морський Середземноморський
Морський Макаронезійський	Морський Балтійський	

Карти та межі біогеографічних і морських регіонів можна знайти на Довідковому веб-порталі.

Додаткову інформацію про морські регіони та оселища, про які необхідно подавати дані в межах морських регіонів, наведено у Керівних принципах.

3.2 ПЕРШЕ ЗВІТУВАННЯ

Якщо оселище вперше подається у звіті від держави-члена для певного біо-географічного чи морського регіону, це слід зазначити тут. Деякі поля формату звітування можуть не застосовуватись для оселищ, вперше включених до звіту, наприклад, при вказанні змін та причин змін порівняно з попереднім звітним періодом.

3.3 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Це поле дозволяє державам-членам у довільній формі надати будь-яку доречну інформацію, наприклад, причину, чому оселище подається у звіті вперше. Будь-яка інша додаткова інформація в цьому розділі є необов'язковою.

3.4 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Для інформації з опублікованих джерел, що стосуються розділів 4-6 (включно з опублікованими джерелами, що стосуються карт поширення, на яких базується обчислення ареалу), та розділів 8-12, надайте бібліографічні посилання або посилання на веб-сайти. Використовуйте такий порядок: автор, рік, назва публікації, джерело, том, кількість сторінок, веб-адреса. Для впливів в розділі 7 додається окремий файл для джерел інформації.

Усі веб-адреси в полях звіту повинні бути вказані повністю, включаючи початкові «http://» або «https://», за можливості.

4 АРЕАЛ

Цей розділ містить інформацію про площу ареалу, тенденції ареалу та сприятливе референтне значення ареалу.

Ареал визначається як «зовнішні межі загальної площі, на якій оселище або вид наявний на даний момент» і може розглядатися як оболонка, у межах якої розташовані фактично зайняті площі.

Ареал слід обчислювати на основі карти фактичного поширення за допомогою стандартизованого алгоритму. Необхідний стандартизований процес, щоб забезпечити відтворюваність обчислення ареалу під час різних раундів звітування. Для цього на Довідковому веб-порталі доступний інструмент обчислення ареалу.

Надсилати карту ареалу не обов'язково, однак для оцінки цього параметра необхідно надати площу ареалу та тенденцію його зміни. Водночас карту можна подати в полі **2.4 «Додаткові карти»**.

Додаткову інформацію та методи обчислення ареалу можна знайти у Керівних принципах.

4.1 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ

Це загальна площа (у км²) наявного ареалу (зовнішніх меж поширення оселища) у відповідному біогеографічному або морському регіоні. Ареал у відповідному біогеографічному або морському регіоні представлений сітками (10×10 км), які повністю або частково потрапляють у межі регіону (тобто сітки, що перетинаються з межами біогеографічного або морського регіону, враховуються в обох регіонах). Загалом площа надається з роздільною здатністю 10×10 км², і мінімальна площа має становити 100 км². Для локалізованих оселищ із дуже малим ареалом можливе звітування з використанням детальнішої роздільної здатності; наприклад, для оселищ, обмежених одним місцем, ареал дорівнює площі місцевості, де трапляється оселище, яка може становити кілька квадратних метрів. Дозволено використовувати десяткові значення, оскільки ареал деяких оселищ може бути дуже малим.

Метод оцінки площі ареалу описано в Керівних принципах.

4.2 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ПЛОЩІ АРЕАЛУ

У цьому полі зазначається, чи відбулася зміна порівняно з попереднім звітним періодом (2013-2018) у зазначеній у звіті площі ареалу, і якщо так – описується характер цієї зміни.

Якщо зміна мала місце, вкажіть, які з наведених нижче варіантів (від b до f) застосовуються. (Можна обрати кілька варіантів b – f¹⁶ одночасно).

- a)** ні, зміни не відбулося;
- b)** так, внаслідок справжньої зміни;
- c)** так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних;
- d)** так, внаслідок використання іншого методу;
- e)** так, але характер зміни невідомий;
- f)** так, з інших причин.

16 У деяких випадках фактичне значення, зазначене для площі ареалу, зросло, що відображає як справжнє розширення ареалу (позитивна тенденція ареалу), так і покращення обізнаності або даних. У такій ситуації слід обрати обидва варіанти: «справжня зміна» і «покращення обізнаності або точніші дані». В інших випадках фактичне значення площі ареалу зросло порівняно з попереднім періодом внаслідок кращої обізнаності або точніших даних. Проте аналіз даних з територій може свідчити, що ареал виду насправді скорочується. У такому разі слід обрати варіант «покращення обізнаності або точніші дані». Поле 4.14 «Додаткова інформація» дозволяє державі-члену надати додаткові пояснення щодо причин збільшення оцінки ареалу, навіть якщо зафіксовано тенденцію до його скорочення.

Нарешті, зазначте, чи зумовлена ця різниця переважно (оберіть один варіант):

- a)** справжньою зміною;
- b)** покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c)** використанням іншого методу;
- d)** невідомо;
- e)** іншими причинами.

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію (наприклад, у випадках, коли площа ареалу не змінюється, але його межі зміщуються), це можна зробити у полі **4.14 «Додаткова інформація»**. Якщо було обрано варіант «так, з інших причин», це обов'язково слід уточнити у полі «Додаткова інформація». Це поле слід використовувати лише у виняткових випадках.

4.3 ПЕРІОД КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Вкажіть дати початку та завершення періоду, за який оцінюється тенденція. Короткострокову тенденцію слід оцінювати за період у 12 років (два звітні цикли). Для звітів за 2019-2024 роки цей період становить 2013-2024 або період, максимально наближений до нього. Отже, допускається певна гнучкість: хоча бажано, щоб тенденції наводилися за 2013-2024 роки, також приймаються дані, наприклад, за 2010-2021 роки, якщо найкращі наявні дані стосуються обстежень у ці роки. Якщо оселище було виявлене нещодавно, бажано вказувати рік першого спостереження як початковий рік періоду тенденції, наприклад, якщо це уперше зафіксовано у 2018 році, тоді короткостроковий період тенденції становитиме 2019-2024 роки.

Додаткові рекомендації наведено у Керівних принципах.

4.4 НАПРЯМ КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Тенденція – це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція поширення відображає зміни загальної площі поширення оселища. Хоча для поширення це трапляється рідко, коливання (або осциляція) не є спрямованою зміною параметра, тому коливання не вважається тенденцією.

Вкажіть, якою була тенденція поширення протягом періоду, зазначеного в полі **4.3** (оберіть один варіант):

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

Зазначайте «невизначена», якщо певні дані наявні, але їх недостатньо для точного визначення напрямку. Використовуйте «невідомо», якщо дані відсутні взагалі.

Інформація про короткострокову тенденцію використовується в матриці оцінки для визначення стану збереження. Будь-яке значне відхилення від цього слід пояснити в полі **4.14 «Додаткова інформація»**.

Якщо виявлено зміну напрямку тенденції, яка спричинена зміною методики моніторингу або покращенням обізнаності про поширення оселища, її не слід вважати справжньою зміною тенденції. Таку видиму зміну слід зазначити в полі **4.2 «Зміна та причина зміни площі ареалу»**.

Додаткові рекомендації наведено в Керівних принципах.

Величина короткострокової тенденції (необов'язково)

За можливості, кількісно оцініть відсоткову зміну протягом періоду, зазначеного в полі **4.3**. Ареал на початку звітної періоду вважається за 100 %. Якщо використовується заздалегідь визначений інтервал, виберіть один із таких:

0-12%, 13-25%, 26-50%, 51-100%, >100%.

Оберіть один із таких варіантів:

- a)** оцінене мінімальне значення
 - b)** оцінене максимальне значення
 - c)** заздалегідь визначений діапазон
 - d)** невідомо
- Якщо величина наявна як діапазон (наприклад, 20-30 %), її слід вказати в полях «(a) оцінене мінімальне значення» та «(b) оцінене максимальне значення».
 - Якщо величина відома як точне значення, те саме значення слід вказати в полях «(a)» і «(b)».
 - Якщо відоме лише мінімальне значення, його слід вказати в обох полях («(a)» і «(b)»), і в полі **4.6 «Величина короткострокової тенденції – Тип оцінки»** зазначити «мінімальне». Навпаки, якщо відоме лише максимальне значення, його також слід внести до обох полів із зазначенням «найкраща оцінка» в полі **4.6**, а також уточнити в полі **4.14 «Додаткова інформація»**, що внесено максимальне значення.
 - Якщо доступний лише менш точний діапазон значень, можна скористатися полем c) «заздалегідь визначений діапазон».

Для всіх від'ємних значень тенденцій необхідно зазначити знак «-» (тобто відобразити від'ємні значення), навіть якщо напрям уже позначено як «спадаючий». Однак, щоб уникнути зайвого введення даних, для позитивних тенденцій не обов'язково додавати знак «+» (наприклад, величина «15» вважається як +15 %). У випадку негативних тенденцій зверніть увагу, що поля «Мінімальне» та «Максимальне» слід розуміти у математичному сенсі (а не як мінімальне й максимальне скорочення). Заздалегідь визначені діапазони будуть зазначені з відповідним знаком (+ або -).

Це поле не потрібно заповнювати для тенденцій, зазначених у полі 4.4 як «стабільна» або «невідома». Якщо вказано «невизначена», це свідчить про наявність певних даних, і їх слід відобразити з відповідним заповненням поля «тип оцінки».

4.6 ВЕЛИЧИНА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ – ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

У цьому полі слід зазначити тип оцінки для зазначеного інтервалу у полях 4.5 (a) та (b) або для оціненого інтервалу в полі 4.5 (c). Можливі варіанти:

- найкраща оцінка – найкраще доступне одиничне значення (включно з випадками, коли наявне лише максимальне значення площі, яку займає оселище) або інтервал, отримані, наприклад, з обстеження або моделювання, зведених локальних даних або експертного висновку, але для яких неможливо розрахувати 95 % довірчий інтервал. Джерело найкращої оцінки (моніторинг, моделювання чи експертна оцінка) слід вказати в полі 4.7;
- середнє за кілька років – середнє значення або інтервал, якщо оселище моніторилося кілька разів протягом періоду, зазначеного в полі 4.3;
- 95 % довірчий інтервал – оцінки, отримані з вибіркового обстеження або моделювання, для яких можливо обчислити 95 % довірчий інтервал;
- мінімум – коли наявні дані не дозволяють навіть приблизно оцінити чисельність, але відомо, що вона перевищує певне значення, або коли зазначений інтервал отриманий з вибіркового обстеження чи проекту моніторингу, що, ймовірно, занижує фактичну чисельність;
- заздалегідь визначений діапазон – коли неможливо оцінити точні мінімальне та максимальне значення (поля 4.5 (a) і (b)), але є можливість достовірної оцінки в межах одного з наданих заздалегідь визначених інтервалів.

Поле «Використаний метод» охоплює повну оцінку, тобто як «напрям короткострокової тенденції» (поле 4.4), так і «величину короткострокової тенденції» (поле 4.5). Тип оцінки не потрібно вказувати, якщо і тенденція, і її величина позначені як «невідомі».

4.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, порівняння двох карт поширення, складених на основі точних даних про поширення, або цілеспрямований моніторинг поширення оселища з достатньою статистичною надійністю);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, тенденції, виведені з даних про виявлення, зібраних з іншою метою, або з даних, зібраних лише на частині географічного ареалу оселища, або тенденції, засновані на оцінці інших індикаторів поширення оселища, як-от зміни землекористування);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані зібрані з різних джерел, слід обрати категорію, що відповідає найважливішому з них.

Поле «Використаний метод» охоплює загальну оцінку, тобто як напрям короткострокової тенденції (поле 4.4), так і її величину (поле 4.5).

4.8 ПЕРІОД ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

Довгострокову тенденцію слід оцінювати за період у 24 роки (чотири звітні цикли). Для звітів за 2019-2024 роки цей період становить 2000-2024 або період, максимально наближений до нього. У цьому полі слід зазначити відповідний період. Для звітів за 2019-2024 роки це поле та пов'язані з ним поля 4.9-4.11 є необов'язковими. Для оселищ, які звітуються вперше, початкова дата періоду довгострокової тенденції повинна припадати на один із двох останніх звітних періодів (тобто 2013-2024).

4.9 НАПРЯМ ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Щодо заповнення поля 4.9 «Напрямок довгострокової тенденції», будь ласка, див. рекомендації до поля 4.4 «Короткострокова тенденція – Напрямок».

4.10 ВЕЛИЧИНА ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

Якщо можливо, кількісно оцініть відсоткову зміну (беручи ареал на початку звітної періоду за 100 %) за період, зазначений у полі 4.8. Її можна вказати як оціночне мінімальне та максимальне значення у полях 4.10 (a) та (b) (наприклад, 27 % і 55 %), або, якщо відома точна величина, вкажіть однакове значення в обох полях (наприклад, 27 %).

4.11 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Додаткові рекомендації див. у полі **4.5 «Короткострокова тенденція – Величина»**.

Щодо заповнення поля 4.11 «Довгострокова тенденція – Використаний метод» див. рекомендації до поля **4.7 «Короткострокова тенденція – Використаний метод»**.

4.12 СПРИЯТЛИВИЙ РЕФЕРЕНТНИЙ АРЕАЛ

Сприятливий референтний ареал – це такий ареал, який охоплює всі значущі екологічні варіації оселища в межах певного біогеографічного регіону та є достатньо великим для забезпечення довгострокової життєздатності цього оселища. Ця інформація є необхідною для здійснення оцінки стану збереження відповідно до Частини Е. Якщо зазначається точне значення площі поширення, дозволяється використання десяткових значень, оскільки ареал деяких оселищ може бути дуже малим. У багатьох випадках неможливо оцінити точне значення сприятливого референтного ареалу (варіант а), однак очевидно, що воно більше (або значно більше) за сучасне значення. У таких випадках замість точного значення можна скористатися заздалегідь визначеними інтервалами (варіант б): – «приблизно дорівнює сприятливому референтному ареалу (менш, ніж на 2 % менше)» – «менше за FRR на 2-10 %» – «менше за FRR на 11-50 %» – «FRR на 51-100 %». Цей підхід забезпечує гнучкість у звітуванні, коли точне значення невідоме, і є кращим, ніж зазначення параметра як «невідомого» (варіант с). Наприклад, якщо фактичний ареал становить 150 км², а його оціночне значення – «менше за FRR на 11-50 %», тоді сприятливий референтний ареал становить від 169 до 300 км². Якщо сприятливий референтний ареал є меншим за фактичний ареал, він має бути зазначеним у вигляді точного числового значення, і в полі **4.14 «Додаткова інформація»** слід надати пояснення, як таке значення узгоджується з принципами визначення сприятливих референтних значень, викладеними у Керівних принципах.

Необхідно надати таку інформацію:

- а)** площа у км²; або
- б)** якщо точний сприятливий референтний ареал невідомий, зазначте, чи є ареал:
 - приблизно рівним FRR (менш, ніж на 2 % менше),
 - на 2-10 % меншим за FRR,
 - на 11-50 % меншим за FRR,
 - на 51-100 % меншим за FRR;

- c)** якщо сприятливий референтний ареал невідомий, зазначте це у відповідному полі; та
- d)** зазначте «використаний метод» для визначення референтного значення.

Використані методи можуть бути такі:

- підхід на основі моделі;
- підхід на основі референтних даних;
- експертна оцінка;
- інше.

Можна вибрати більше одного методу. Якщо обрано «підхід на основі моделі» або «підхід на основі референтних даних», необхідно вказати якість наявної інформації як високу, середню або низьку. Якщо обрано метод «інше», слід надати пояснення щодо цього методу в полі **4.14 «Додаткова інформація»**.

Поле «вказати використаний метод» (d) є обов'язковим, якщо надається площа (a), проте державам-членам рекомендується описувати використаний метод також у випадках, коли використовуються прирости ареала (b).

Використання приростів ареала (b) має сприяти зменшенню випадків використання значення «невідомо» до мінімуму:

- якщо використовується приріст ареала (b), тоді немає потреби вказувати значення щодо поточного показника з поля **4.1 «Площа (ареалу)»**;
- якщо вказано площу в км² (a), не слід використовувати прирости ареала.

Якщо референтне значення змінилося порівняно з попереднім звітним періодом, це потрібно пояснити в полі **4.14 «Додаткова інформація»**. Сприятливі референтні значення та використання приростів ареалу докладно розглянуто в Керівних принципах.

4.13 АРЕАЛ НА МОМЕНТ НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язкове)

Площа ареалу на момент набрання чинності Директивою може бути зазначена в полі 4.13. Це необов'язкове поле з довільним текстом, що дозволяє простежити динаміку порівняно з поточним зазначеним ареалом.

4.14 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язкова)

Тут можна надати додаткову інформацію, яка допоможе зрозуміти подані дані щодо ареалу, наприклад, відомості про використання старих даних щодо ареалу, використання даних з попереднього звітного періоду, застосування іншої максимальної відстані між розривами або методу обчислення ареалу, ніж той, що рекомендовано.

5 5 ПЛОЩА, ЯКУ ЗАЙМАЄ ОСЕЛИЩЕ

У цьому розділі подається інформація про площу, яку займає тип оселища в межах ареалу у відповідному біогеографічному або морському регіоні.

5.1 РІК АБО ПЕРІОД

Вкажіть рік (наприклад, 2021) або період (наприклад, 2019-2024), коли було визначено площу оселища.

У багатьох звітах буде охоплено більше ніж один звітний період, оскільки картування оселищ зазвичай включає кілька років польових робіт і може виходити за межі поточного звітного періоду (2019-2024). Зазначений рік або період має охоплювати фактичний час збору даних.

У деяких випадках площа, яку займає оселище, буде оцінена на основі всебічного картування, здійсненого у попередній звітний період або навіть раніше, оновленого за результатами регулярного моніторингу. У такому разі слід вказати той рік або період, до якого стосується подана оцінка площі, яку займає оселище. Детальнішу інформацію про рік або період, за який використано дані щодо площі оселища, можна надати в полі **5.17 «Додаткова інформація»**.

5.2 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ

Це стосується загальної площі (у км²), яку нині займає оселище в межах відповідного біогеографічного або морського регіону держави-члена. Щодо оселищ, що перекриваються, див. Керівні принципи.

Площа поверхні оселища може бути зазначена у вигляді інтервалу (наприклад, мінімальне і максимальне значення або 95 % довірчий інтервал, отриманий за моделлю) та/або як найкраще наявне одиничне значення. Інтервальну оцінку площі поверхні (поля 5.2 (а) і (б)) слід наводити як мінімальне та максимальне значення. Мінімальне та максимальне значення завжди слід зазначати разом, тобто не лише мінімальне / не лише максимальне.

Також є поле для «найкращого одиничного значення» (5.2 (с)), у якому можна ввести одне значення (точне значення або оцінку). Якщо відома лише мінімальна (або максимальна) площа поверхні оселища (наприклад, за експертною оцінкою), її слід зазначити у полі «Найкраще одиничне значення», а НЕ у полях «(а) Мінімальне» або «(б) Максимальне». Джерело цієї оцінки потім можна уточнити у полі **5.3** (див. нижче). Подані числові значення не слід заокруглювати. Допускається використання десяткових значень при зазначенні площі, яку займає оселище, оскільки площа деяких оселищ може бути дуже малою.

Можна подавати як інтервал, так і найкраще одиничне значення одночасно – наприклад, коли інтервал, отриманий моделюванням, є досить широким (наприклад, мінімальні та максимальні значення), і також наявна експертна

оцінка фактичної площі оселища. Експертна оцінка результатів моделювання може дати точніше одиничне значення, яке буде використано в оцінках на рівні ЄС. В інших випадках може бути доступна точкова оцінка (найкраще одиничне значення), і держава-член бажає надати довірчі межі. Довірчий інтервал можна ввести у поля мінімального та максимального значень. Якщо подаються і інтервал, і найкраще одиничне значення, це слід пояснити у полі **5.17 «Додаткова інформація»**.

5.3 ТИП ОЦІНКИ

У цьому полі слід зазначити тип оцінки для звітнього інтервалу в полях **5.2(a)** і **(b)** або найкращого значення в полі **5.2(c)**. Можливі варіанти:

- найкраща оцінка – найкраще з наявних одиничних значень (включаючи випадки, коли доступне лише максимальне значення площі, яку займає оселище) або інтервал, отриманий, наприклад, у результаті обстеження або моделювання, шляхом зведення даних з окремих локалітетів чи на основі експертної оцінки, але для яких не вдалося обчислити 95 % довірчі межі. Джерело найкращої оцінки (моніторинг, моделювання чи експертна оцінка) слід вказати в полі **5.4**;
- 95 % довірчий інтервал – оцінки, отримані з вибіркового обстеження або моделей, для яких вдалося обчислити 95 % довірчий інтервал;
- мінімум – коли існує недостатньо даних для надання навіть приблизної оцінки чисельності популяції, але відомо, що чисельність перевищує певне значення, або коли зазначений інтервал отримано з вибіркового обстеження чи проекту моніторингу, які, ймовірно, занижують реальну площу оселища.

Якщо надані і інтервал (поля **5.2(a)** «Мінімум» і **5.2(b)** «Максимум»), і одиничне значення (поле **5.2(c)** «Найкраще одиничне значення»), у полі 5.3 «Тип оцінки» слід вказати той, що відповідає більш точній оцінці. Це має бути зазначено в полі **5.17 «Додаткова інформація»**.

5.4 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

У цьому полі надається інформація про методологію, яку було використано для обчислення площі оселища в полі **5.2**. Оберіть одну з наведених нижче категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, повне картування оселищ або дані з попереднього картування, оновлені достовірними даними моніторингу щодо тенденцій);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, моделювання або екстраполяція з обстежень частини поширення оселища; використання даних з попереднього повного картування, оновлених достовірними даними щодо тенденцій);

- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна вибрати лише одну категорію; якщо дані було зібрано з різних джерел, слід вибрати категорію, що відповідає основному джерелу даних.

Якщо вказано і інтервал (поле **5.2(a)** «Мінімальне» і поле **5.2(b)** «Максимальне»), так і одиничне значення (поле **5.2(c)** «Найбільш точне значення»), у полі 5.4 «Використаний метод» слід зазначити той метод, який відповідає найточнішій оцінці. Це слід пояснити в полі **5.17 «Додаткова інформація»**.

5.5 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ПЛОЩІ ПОВЕРХНІ

У цьому полі зазначається, чи відбулася зміна порівняно з попереднім звітним періодом (2013–2018) у зазначеній у звіті площі, і якщо так – описується характер цієї зміни.

Якщо зміна мала місце, вкажіть, які з наведених нижче варіантів (від b до f) за наявності. (Можна обрати кілька варіантів b – f¹⁷ одночасно).

- a)** ні, зміни не відбулося;
- b)** так, внаслідок справжньої зміни;
- c)** так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних;
- d)** так, внаслідок використання іншого методу;
- e)** так, але характер зміни невідомий;
- f)** так, з інших причин.

Нарешті, зазначте, чи зумовлена ця різниця переважно (оберіть один варіант):

- a)** справжньою зміною;
- b)** покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c)** використанням іншого методу;
- d)** невідомо;
- e)** іншими причинами.

17 У деяких випадках фактичне значення, зазначене для площі поверхні ареалу, зросло, що відображає як справжнє розширення ареалу (позитивна тенденція ареалу), так і покращення обізнаності або даних. У такій ситуації слід обрати обидва варіанти: «справжня зміна» і «покращення обізнаності або точніші дані». В інших випадках фактичне значення площі поверхні ареалу зросло порівняно з попереднім періодом внаслідок кращої обізнаності або точніших даних. Проте аналіз даних з територій може свідчити, що ареал виду насправді скорочується. У такому разі слід обрати варіант «покращення обізнаності або точніші дані». Поле 4.14 «Додаткова інформація» дозволяє державі-члену надати додаткові пояснення щодо причин збільшення оцінки ареалу, навіть якщо зафіксовано тенденцію до його скорочення.

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію (наприклад, у випадках, коли площа ареалу не змінюється, але його межі зміщуються), це можна зробити у полі **5.17 «Додаткова інформація»**. Якщо було обрано варіант «так, з інших причин», це обов'язково слід уточнити у полі «Додаткова інформація». Це поле слід використовувати лише у виняткових випадках.

5.6 ПЕРІОД КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Вкажіть дати початку і завершення періоду, за який подається тенденція. Короткострокову тенденцію слід оцінювати за період 12 років (два звітні цикли). Для звітування за 2019-2024 роки це означає період 2013-2024 або період, максимально наближений до нього. Допускається певна гнучкість: хоча бажано подавати тенденцію саме за 2013-2024 роки, приймаються також дані, наприклад, за 2010-2021 роки, якщо найкращі доступні дані стосуються обстежень у цей період. Якщо оселище було виявлене недавно, бажано, щоб тенденцію подавали починаючи з року, коли його було вперше зафіксовано. Наприклад, якщо це сталося у 2018 році, то період короткострокової тенденції становитиме 2018-2024.

Додаткові вказівки наведено в Керівних принципах.

5.7 НАПРЯМ КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Тенденція – це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція площі, яку займає оселище, відображає зміни загальної площі, яку займає оселище. Хоча для площі оселища це трапляється рідко, коливання (або осциляція) не є спрямованою зміною параметра, а отже, не вважається тенденцією.

Вкажіть, якою була тенденція оселища за звітний період, зазначений у полі **5.6** (оберіть один із варіантів):

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

Зазначайте «невизначена», якщо деякі дані доступні, але їх недостатньо для точного визначення напрямку. Використовуйте «невідома», якщо дані відсутні повністю.

Інформація про короткострокову тенденцію використовується в матриці оцінки для визначення стану збереження. Будь-які значні відхилення від цієї тенденції слід пояснити в полі **5.17 «Додаткова інформація»**.

Якщо зміна напряму тенденції пояснюється зміною методології моніторингу або покращенням обізнаності про поширення оселища, її не слід вважати справжньою зміною тенденції. Таку очевидну зміну слід зазначити в полі **5.5 «Зміна та причина зміни площі»**.

Додаткові вказівки наведено в Керівних принципах.

5.8 ВЕЛИЧИНА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Якщо можливо, визначте відсоткову зміну (вважаючи, що на початку звітного періоду значення становило 100 %) за період, зазначений у полі **5.6**. Зміну можна вказати як точне значення (наприклад, 27 %) або як заздалегідь визначений діапазон (наприклад, 26-50 %). Якщо доступне точне значення, зазначте його однаково в полях 5.8(a) «Оцінка мінімального значення» та 5.8(b) «Оцінка максимального значення». Якщо наявний менш точний діапазон, оберіть заздалегідь визначений інтервал у полі 5.8(c). Доступні такі інтервали: 0-12 %, 13-25 %, 26-50 %, 51-100 %, понад 100 %.

Якщо величина зміни тенденції невідома – зазначте це у полі 5.8(d).

Оберіть один із таких варіантів:

- a)** оцінений мінімум;
- b)** оцінений максимум;
- c)** заздалегідь визначений діапазон;
- d)** невідомо
 - Якщо величина зміни подана як діапазон (наприклад, 20–30 %), зазначте ці значення у полях (a) оцінка мінімального значення та (b) оцінка максимального значення.
 - Якщо доступне точне значення, вкажіть його однаково у полях (a) та (b).
 - Якщо відоме лише мінімальне значення – зазначте його в обох полях (a) та (b) і вкажіть тип оцінки як «мінімальне» у полі **5.9 «Величина короткострокової тенденції – Тип оцінки»**. Аналогічно, якщо відоме лише максимальне значення, також введіть його в обидва поля (a) та (b), зазначивши «найкраща оцінка» у полі **5.9**, а уточнення, що внесене максимальне значення, вкажіть у полі **5.16 «Додаткова інформація»**.
 - Якщо доступна лише менш точна оцінка – можна скористатися варіантом (c) заздалегідь визначений діапазон.

Для всіх від’ємних значень тенденцій необхідно вказувати мінус («-») перед числом, навіть якщо напрям тенденції вже зазначено як «спадаючий» у полі **5.7**.

Щоб уникнути зайвого введення даних, плюс («+») для позитивних значень вказувати не потрібно (тобто значення 15 буде автоматично трактуватись як +15 %). У разі від'ємних тенденцій пам'ятайте, що поля «Мінімальне» та «Максимальне» відповідають математичному мінімуму і максимуму, а не найменшому чи найбільшому скороченню.

Це поле не потрібно заповнювати для тенденцій, позначених у полі **5.7** як «стабільна» або «невідома». Тенденція, позначена як «невизначена», свідчить про наявність певних даних, і в такому випадку слід надати відповідну інформацію, заповнивши поле «тип оцінки».

5.9 ВЕЛИЧИНА КОРОТКОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ – ТИП ОЦІНКИ

Тип оцінки для зазначених мінімального та максимального значень у полях **5.8(a)** та **(b)**, або для заздалегідь визначеного діапазону **(c)**, має бути описаний тут. Варіанти для звітування такі: найкраща оцінка, середнє за кілька років, 95 % довірчий інтервал, мінімальне значення або заздалегідь визначений діапазон:

- найкраща оцінка – найкраще з наявних одиничних значень (включаючи випадки, коли доступне лише максимальне значення площі, зайнятої оселищем) або інтервал, отриманий, наприклад, на основі обстеження чи моделювання, зведених даних з окремих місцевостей або експертної оцінки, але для якого неможливо обчислити довірчі межі на рівні 95 %. Чи походить найкраща оцінка з даних спостереження, моделювання чи експертної оцінки, слід зазначити в полі **5.10**;
- середнє за кілька років – середнє значення або інтервал, якщо оселище спостерігалось кілька разів протягом періоду, зазначеного в полі **5.6**;
- 95 % довірчий інтервал – оцінки, отримані на основі вибіркового обстеження або моделі, для яких можливо обчислити 95 % довірчий інтервал;
- мінімальне значення – у разі, коли дані є недостатніми для надання навіть приблизної оцінки чисельності популяції з визначеними межами, але відомо, що чисельність популяції перевищує певне значення, або коли вказаний інтервал походить із вибіркового обстеження чи проєкту спостереження, які, ймовірно, занижують фактичний чисельність популяції;
- заздалегідь визначений діапазон – у разі, коли точні мінімальне та максимальне значення не можуть бути оцінені (поля **5.8 (a)** та **(b)**), але надійну оцінку можна надати в межах заздалегідь визначеного діапазону;

Поле «тип оцінки» охоплює загальну оцінку, тобто як напрям короткострокової тенденції (поле **5.7**), так і величину короткострокової тенденції (поле **5.8**). Тип оцінки не вимагається, якщо і тенденція, і величина позначені як «невідомі».

5.10 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, спеціальне спостереження за площею оселища з достатньою статистичною потужністю);
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних (наприклад, тенденції, отримані з даних, зібраних на обмеженій кількості вибірових ділянок; тенденції, екстрапольовані з даних, зібраних для інших цілей; тенденції, екстрапольовані з деяких інших непрямих вимірів, таких як зміни землекористування);
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані зібрано з різних джерел, оберіть категорію для найважливішого джерела даних.

Поле «використаний метод» охоплює загальну оцінку, тобто як напрям короткострокової тенденції (поле 5.7), так і величину короткострокової тенденції (поле 5.8).

5.11 ПЕРІОД ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

Довгострокова тенденція повинна оцінюватися за період у 24 роки (чотири цикли звітування). Для звітів за 2019-2024 роки це означає період 2000-2024 або період, максимально близький до цього. Вкажіть цей період у цьому полі. Для звітів за 2019-2024 роки ця інформація разом із полями 5.12-5.14 є обов'язковою. Для нововиявлених оселищ дата початку довгострокової тенденції має припадати на останні два звітні періоди (тобто з 2013 до 2024 року).

Додаткові рекомендації наведені в Керівних принципах.

5.12 НАПРЯМ ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ

Для вказівок щодо заповнення поля 5.12 «Напря́м довгострокової тенденції» див. поле 5.7 «Короткострокова тенденція – Напря́м».

5.13 ВЕЛИЧИНА ДОВГОСТРОКОВОЇ ТЕНДЕНЦІЇ (необов'язково)

За можливості, кількісно визначте відсоткову зміну (із значенням на початку звітного періоду як 100 %) за період, вказаний у полі 5.11. Значення можна подати як оцінку мінімального та максимального значень у полях 5.13 (а) і (б) (наприклад, 27 % та 55 %), або, якщо відоме точне значення, введіть однакове значення у поля мінімум і максимум (наприклад, 27 %). Якщо не можли-

во надати мінімальне, максимальне або точне значення, можна використати 5.13 (с) – Довірчий інтервал (якщо застосовано статистично надійний метод).

5.14 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Для додаткових рекомендацій див. поле **5.8 «Короткострокова тенденція – Величина»**. Для вказівок щодо заповнення поля 5.14 «Довгострокова тенденція – Використаний метод» див. поле **5.10 «Короткострокова тенденція – Використаний метод»**.

5.15 СПРИЯТЛИВА РЕФЕРЕНТНА ПЛОЩА

Сприятлива референтна площа – це площа поверхні у визначеному біогеографічному регіоні, яка вважається мінімально необхідною для забезпечення довгострокової життєздатності типу оселища; вона має включати необхідні площі для відновлення або розвитку тих типів оселищ, для яких теперішнє охоплення є недостатнім для забезпечення довгострокової життєздатності. Ця інформація потрібна для проведення оцінки стану збереження за допомогою матриці оцінки (**Частина С**).

Якщо повідомляється точна площа, допускається використання десяткових значень, оскільки площа деяких оселищ може бути досить малою. У багатьох випадках неможливо оцінити значення сприятливої референтної популяції (варіант а), проте ясно, що сприятлива референтна площа є більшою (або значно більшою, або в окремих випадках меншою) за поточне значення. Використання заздалегідь визначених діапазонів – «приблизно дорівнює сприятливій референтній площі (менш, ніж на 2 % менша)», «від 2 % до 10 % менша», «від 11 % до 25 % менша», «від 26 % до 50 % менша», «від 51 % до 100 % менша» – дає змогу гнучко подавати інформацію, якщо точне значення невідоме. Це кращий варіант, ніж вказувати параметр як «невідомий» (варіант с). Наприклад, якщо фактична площа становить 150 км², а оцінка – «від 11 % до 25 % менша за сприятливу референтну площу», тоді сприятлива референтна площа буде в межах від 169 до 200 км². Якщо для оцінки сприятливої референтної площі використовується заздалегідь визначений діапазон, його слід застосовувати разом із мінімальною оцінкою площі. Якщо сприятлива референтна площа менша за фактичну площу, її слід вказати точною числовою величиною, а у полі **5.17 «Додаткова інформація»** надати пояснення, як це узгоджується з принципами встановлення сприятливих референтних значень, описаними в Керівних принципах.

Необхідно надати таку інформацію:

- a)** площа в км²;
- b)** якщо точне значення сприятливої референтної площі (FRA) невідоме, вкажіть, чи є площа оселища:

- приблизно рівною FRA (менш, ніж на 2 % менша), м,
- на 2-10 % меншою за FRA,
- на 11-25 % меншою за FRA,
- на 26-50 % меншою за FRA,
- на 51-100 % меншою за FRA;

c) якщо FRA невідома, зазначте це в полі;

d) зазначте метод, використаний для встановлення референтного значення.

Цей метод може бути:

- підхід на основі моделі;
- підхід на основі референтних даних;
- експертна оцінка;
- інший.

Можна обрати більше ніж один метод. Якщо обрано «підхід на основі моделі» або «підхід на основі референтних даних», слід вказати якість наявної інформації як високу, середню або низьку. Якщо обрано метод «інший», слід докладніше описати його у полі **5.17 «Додаткова інформація»**.

Поле «вказати використаний метод» (d) є обов'язковим, якщо зазначено площу (a), однак держави-члени заохочуються також описувати використаний метод, коли використовуються прирости ареала (b).

Використання приростів ареала (b) має допомогти звести використання варіанта «невідомо» до мінімуму:

- якщо використовується приріст ареала (b), тоді не потрібно вказувати значення у зв'язку з поточним значенням, зазначеним у полі 5.15(a) «площа в км²»;
- якщо зазначено значення площі (a), прирости ареала не слід використовувати.

Якщо референтне значення змінилося порівняно з попереднім звітним періодом, це слід пояснити у полі **5.17 «Додаткова інформація»**.

5.16 ПЛОЩА НА МОМЕНТ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язково)

Площа на момент набрання чинності Директивою може бути вказана в полі 5.16. Це необов'язкове поле з довільним текстом, призначене для відстеження прогресу щодо площі, що подається у звіті.

5.17 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Додаткову інформацію, яка допоможе краще зрозуміти наведені дані щодо площі оселища, можна подати тут у вигляді довільного тексту (наприклад, інформацію про необхідність врахування фрагментації при визначенні сприятливої референтної площі, масштабні відхилення в напрямку чи величині тенденції).

6 СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ

Цей розділ містить інформацію про частку площі оселища в «хорошому» та «недоброму» стані, її тенденції, а також типові види. Структура оселища розглядається як фізичні компоненти оселища, які, швидше за все, формуються живими або мертвими видами, але також можуть включати абіотичні елементи. Додаткову інформацію про структуру і функції оселища наведено в Керівних принципах.

6.1 СТАН ОСЕЛИЩА

Надайте площу (км²) оселища у стані «добрий», «недобрий» та «невідомий». Стан оселища на біогеографічному рівні подається як:

- a) площа у доброму стані;
- b) площа у недоброму стані;
- c) площа, стан якої невідомий.

Площа подається в км² і може зазначатися у вигляді діапазона (мінімум і максимум); якщо відома точна величина, її слід вказати і як «мінімум», і як «максимум».

Додаткову інформацію щодо оцінки площі оселищ у стані «добрий»/«недобрий» можна знайти в Керівних принципах.

6.2 СТАН ОСЕЛИЩА – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених нижче категорій:

- a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, повне картування оселищ із включенням інформації про стан оселищ, або повне картування оселищ у поєднанні з надійною екстраполяцією стану оселищ, або попередня повна інвентаризація, оновлена даними з статистично надійного моніторингу);
- b) головним чином на основі екстраполяції обмеженої кількості даних (наприклад, моделювання або екстраполяція з обстежень частини поширення оселища;

- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна вибрати лише одну категорію; якщо дані було зібрано з різних джерел, слід вибрати категорію, що відповідає основному джерелу даних.

6.3 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА У ДОБРОМУ СТАНІ – ПЕРІОД

Вкажіть дати початку та завершення періоду, за який подається тенденція.

Короткострокова тенденція має оцінюватися за період у 12 років (два звітні цикли). Для звітів за 2019-2024 роки це означає період 2013-2024 або період, максимально наближений до цього. Таким чином, допускається певна гнучкість: хоча ідеальним є подання тенденцій за 2013-2024 роки, також приймаються дані, наприклад, за 2010-2021, якщо найкращі наявні дані стосуються саме цього періоду обстежень. У випадках, коли оселище звітується вперше, початковим роком слід вважати рік, коли оселище було вперше виявлено. Наприклад, якщо це сталося у 2018 році, тоді період короткострокової тенденції становитиме 2018-2024.

Додаткові вказівки наведено в Керівних принципах.

6.4 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА У ДОБРОМУ СТАНІ – НАПРЯМ

Тенденція — це (вимір) напрямної зміни параметра з часом. Тенденція площі оселища в доброму стані має відображати зміни у співвідношенні між площами оселища в доброму та недоброму стані. Хоча це рідко трапляється у випадку ареалу площі оселища, коливання (або осциляція) не є спрямованою зміною параметра, а отже, коливання не є тенденцією.

Укажіть, якою була тенденція оселища за звітний період, зазначений у полі **6.3** (оберіть один із варіантів):

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

Зазначайте «невизначена», якщо деякі дані доступні, але їх недостатньо для точного визначення напрямку. Використовуйте «невідома», якщо дані відсутні повністю.

Інформація про короткострокову тенденцію використовується в оцінювальній матриці для визначення стану збереження. Будь-які значні відхилення від цієї тенденції слід пояснити в полі **6.8 «Додаткова інформація»**.

Якщо зміна напрямку тенденції пояснюється зміною методології моніторингу або покращенням обізнаності про поширення оселища, її не слід вважати справжньою зміною тенденції. Очевидну зміну слід зазначити в полі 6.8 «Додаткова інформація», а тенденцію слід зазначити як «невідома», якщо тільки інша інформація не свідчить чітко про наявність тенденції.

6.5 КОРТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА У ДОБРОМУ СТАНІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених нижче категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка (наприклад, цільовий моніторинг стану оселища з належною статистичною точністю)
- b)** головним чином на основі екстраполяції обмеженої кількості даних (наприклад, тенденції, отримані з даних, зібраних на обмеженій кількості пробних територій; тенденції, екстрапольовані з даних, зібраних для інших цілей; тенденції, екстрапольовані з інших непрямих вимірювань, таких як покрив чагарниками)
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна вибрати лише одну категорію; якщо дані було зібрано з різних джерел, слід вибрати категорію, що відповідає основному джерелу даних.

6.6 ТИПОВІ ВИДИ

Типові види оселища подаються у звіті, оскільки вони використовуються для оцінки того, чи перебуває оселище у сприятливому стані збереження (FCS). Це види, які регулярно трапляються в межах типу оселища (на відміну від тих, що з'являються випадково), і є добрими індикаторами сприятливої якості оселища. Список «типових видів», обраний для цілей оцінки стану збереження, бажано зберігати стабільним у середньо- та довгостроковій перспективі, тобто між звітними періодами. Типові види можуть належати до будь-якої групи видів. Вибір видів не обмежується тими, що зазначені в Додатках II, IV і V до Оселищної Директиви.

Вкажіть, чи змінювався список типових видів порівняно з попереднім звітним періодом (Так або Ні).

Якщо список «типових видів» змінився, необхідно подати додаткову таблицю з оновленим списком. Таблиця має відповідати специфікаціям, наданим

на Довідковому веб-порталі. Слід використовувати лише наукові назви. Рекомендовано використовувати назви з таких джерел: [Pan-European Species directories Infrastructure](#) (PESI), [Catalogue of Life](#) (CoL), [Eur+Med PlantBase](#) або іншого міжнародного чи регіонального таксономічного довідника.

Розгорнуте визначення типових видів (а також структури і функцій) наведено у Керівних принципах.

6.7 ТИПОВІ ВИДИ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Це поле дає змогу зазначити зміни в методології обліку типових видів.

Якщо в полі 6.6 було обрано варіант «Ні», заповнювати поле 6.7 не потрібно.

6.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Додаткову інформацію можна надавати у вигляді довільного тексту для кращого розуміння даних щодо стану оселища або типових видів.

7 ОСНОВНІ ВПЛИВИ ТА ЗАГРОЗИ

Цей розділ містить інформацію про основні впливи та загрози. Потрібно надати список із 20 впливів, а для кожного з них також необхідно оцінити його вплив на стан збереження оселища за такими показниками: час дії впливу, масштаб і ступінь впливу.

Впливи діяли протягом поточного звітнього періоду і мають вплив на довгострокову життєздатність виду або його оселища(ь); загрози – це майбутні/очікувані впливи (протягом наступних двох звітних періодів), які, ймовірно, вплинуть на довгострокову життєздатність оселища. Загрози не звітуються окремо, розуміється, що вплив, позначений як той, що діє нині й надалі («час дії»), є одночасно і впливом, і загрозою, а якщо має вплив лише у майбутньому – це тільки загроза. Загрози радше мають відображати ті питання, які вважаються досить ймовірними (наприклад, на основі поточних впливів, що звітуються, або передбачуваних проєктів розвитку). Визначення впливів та загроз наведено у Таблиці 8 нижче.

Таблиця 8: Визначення впливу та загрози (у контексті звітування за статтю 17)

	Період дії/визначення	Часовий проміжок
Вплив	Діє зараз і/або протягом (будь-якої частини або всього) поточного звітнього періоду.	Поточний шестирічний звітний період.
Загроза	Фактори, очікувані в майбутньому після поточного звітнього періоду.	Наступні два звітні періоди, тобто протягом 12 років після завершення поточного звітнього періоду.

7.1 ХАРАКТЕРИСТИКА ВПЛИВІВ

Надайте список впливів, максимально до 20 впливів.

- a)** для кожного виду: виберіть зі списку впливів не більше 20 позицій, використовуючи код на другому рівні ієрархічного списку. Список впливів доступний на Довідковому порталі.
- b)** для кожного впливу вкажіть часовий період, протягом якого він діє.

Часовий період

В минулому, але наразі призупинено через заходи	Для звітування про впливи, які були припинені на певному етапі поточного звітного періоду. Якщо цей варіант обрано, заповнювати поля про масштаб і вплив не потрібно.
Триває (продовжується)	Для звітування про впливи, які тривають протягом звітного періоду, тобто немає свідчень про їх призупинення через заходи.
Триває і ймовірний у майбутньому	Для звітування як про впливи, так і про загрози. Якщо обрано цей варіант, не потрібно заповнювати поля щодо масштабу та впливу для частини запису, що стосується загрози, а лише для частини, що стосується впливу.
Лише у майбутньому	Для звітування про загрози. Якщо обрано цей варіант, не потрібно заповнювати поля щодо масштабу та впливу.

- c)** вказати масштаб території (частку території), що зазнає впливу чинників тиску, що є «триваючим» або «триваючим і ймовірним у майбутньому».

* Масштаб (частка постраждалої популяції)

[*заповнюється лише для випадків із часовими позначками «триває» та «триває і, ймовірно, буде в майбутньому». Хоча остання також включає загрози, «масштаб» та «вплив» стосуються тільки впливів]

Вся (>90%)	Більше 90 % площі, зазначеної в біогеографічних регіонах держави-члена, зазнає впливу
Більшість (50 – 90%)	Від 50 % до 90 % площі, зареєстрованої в біогеографічному регіоні держави-члена, зазнає впливу
Меншість (<50%)	Менше 50 % площі, зареєстрованої в біогеографічному регіоні держави-члена, зазнає впливу

- d) Вкажіть для кожного чинника тиску, що є «триваючим» або «триваючим і ймовірним у майбутньому», вплив на площу або стан оселища. Вплив показує, як чинники тиску впливають на зменшення площі та стан оселища.

Вплив (на площу або стан оселища)

[*заповнюється тільки для термінів «триває» та «триває і, ймовірно, триватиме в майбутньому». Хоча останній термін також включає загрози, «масштаб» та «вплив» стосуватимуться тільки чинників тиску]

Високий вплив	Зазначений вплив є надзвичайно значущим фактором, що сприяє зниженню площі або погіршенню стану оселища. Це важливий прямий або негайний вплив на площу або стан оселища.
Середній вплив	Зазначений вплив сприяє зменшенню площі типу оселища або погіршенню стану оселища, але не є високим або низьким за впливом. Він має середній прямий/негайний або опосередкований вплив на площу або стан оселища.
Низький вплив	Зазначений вплив сприяє зменшенню площі або погіршенню стану оселища, хоча не є основним чинником і діє у поєднанні з іншими тисками та/або факторами.

Загальний вплив чинників тиску, який враховується у полях «часовий проміжок», «масштаб» і «ступінь впливу», повинен відображати вплив чинників тиску на стан збереження оселища.

Оселища можуть зазнавати впливів і загроз, що походять з-за меж держави-члена (наприклад, забруднення або відкладення азоту). Перелік також включає впливи, що мають транскордонний характер, а саме: «загрози з-за меж держави-члена» та «загрози з-за меж території ЄС». Якщо серед впливів обрано «Інвазивні чужорідні види, які становлять інтерес для Союзу», обов'язково слід зазначити назви цих видів. Для цього буде доступний випадючий список. Перелік таких видів наведено на [Довідковому веб-порталі статті 17](#). Якщо вплив стосується «Інших інвазивних чужорідних видів (крім видів, що становлять інтерес для Союзу)», зазначення назв таких видів не є обов'язковим. Їх можна вибрати з бази даних EASIN (див. [Довідковий веб-портал статті 12](#)). У обох випадках можна вибрати більше ніж один вид. Оскільки у Форматі звітування не передбачено окремого опису загроз, але він використовується для оцінки параметра «майбутні перспективи», держави-члени можуть надати експертну характеристику загроз, проте це не є обов'язковим для звітування.

7.2 ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Поле щодо використаних методів (необов'язкове) призначене для подання загальної інформації про методи, використані під час звітування про впливи, і не вимагається для кожного окремого впливу. Якщо для окремого впливу за-

стосовувалася певна методика, цю інформацію можна подати в полі **7.4 «Додаткова інформація»**.

Оберіть одну з таких категорій:

- a)** повне обстеження або статистично надійна оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані зібрано з різних джерел, слід обрати категорію, що відповідає найважливішому джерелу даних.

7.3 ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Надайте джерела інформації, що стосуються розділу 7 (необов'язково), із зазначенням URL-адрес, метаданих або підтверджувальних матеріалів.

7.4 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію щодо характеру певного впливу або методології, це можна зробити в цьому полі.

8 ЗАХОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Цей розділ містить інформацію про заходи збереження, включно з планами управління, що здійснюються для підтримки або відновлення оселищ у сприятливому стані збереження.

Оцінка, проведена в полях **8.1-8.5**, є загальною оцінкою, а не оцінкою кожного заходу окремо.

8.1 СТАН ЗАХОДІВ

Оберіть, чи потрібні заходи чи ні. Якщо відповідь – «Так, заходи потрібні», тоді оберіть одну з наступних опцій (тільки одну):

- a)** заходи визначені, але ще не впроваджені;
- b)** заходи потрібні, але їх не можна визначити;
- c)** частина визначених заходів вже впроваджена;
- d)** більшість/всі визначені заходи вже впроваджені

Заходи можуть впроваджуватися у різні часові проміжки.

Якщо відповідь «Ні», ситуацію потрібно пояснити у довільному текстовому полі **8.7**. «Заходи не потрібні» не включає юридичні/адміністративні заходи і завжди має бути обґрунтовано.

8.2 ОБСЯГ ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

Якщо частина визначених заходів була впроваджена (пункт **8.1 (c)**) або більшість/усі визначені заходи були впроваджені (пункт **8.1 (d)**), вкажіть обсяг цих заходів, тобто частку площі оселища, на яку вони впливають:

- a) <50%;
- b) 50 – 90%;
- c) >90%

площі оселища. Оцінка має бути зроблена загальним чином.

8.3 ОСНОВНА ЦІЛЬ ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

A. Вкажіть основні цілі вжитих заходів. Цю частину слід заповнювати лише у разі, якщо заходи збереження були вжиті (пункти **8.1 (c)** «Частина визначених заходів була впроваджена» або **8.1(d)** «Більшість/усі визначені заходи були впроваджені» позначені як «Так»). Можна вказати декілька цілей:

- a) підтримувати поточний ареал, площу поверхні або структуру і функції типу оселища; або
- b) розширити поточний ареал типу оселища (стосується «Ареалу»); або
- c) збільшити площу поверхні типу оселища (стосується «Площі, зайнятої оселищем»); або
- d) відновити структуру та функції, включно зі станом типових видів (стосується «конкретної структури і функцій»).

B. Для визначення основної мети вжитих заходів вкажіть, чи ці заходи мають на меті (можна обрати лише один варіант):

- підтримати поточний стан;
- розширити ареал;
- збільшити площу оселища;
- покращити стан оселища.

Метою цього поля є не опис ефекту заходів, а скоріше опис передбачуваної мети впроваджених заходів. Детальніше це розкривається у полі **8.5** нижче.

8.4 МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ

Вкажіть, де здебільшого реалізуються заходи. Цю частину слід заповнювати лише у разі, якщо заходи збереження були здійснені (позначено 'ТАК' у полях **8.1 (c)** «Частина визначених заходів здійснена» та **8.1 (d)** «Більшість/усі визначені заходи здійснені») (можна обрати лише один варіант):

- a)** лише всередині Natura 2000;
- b)** як всередині, так і поза межами Natura 2000;
- c)** лише поза межами Natura 2000.

Це поле має на меті визначити, де сконцентрована основна увага заходів збереження. Оберіть опцію (a), якщо всі або більшість заходів обмежені територіями Natura 2000, опцію (b) – якщо інвестиції у заходи пропорційно розподілені всередині Natura 2000 і поза нею, та опцію (c) – якщо всі або більшість заходів здійснюються поза межами Natura 2000.

8.5 ВІДПОВІДЬ НА ЗАХОДИ

Надайте оцінку, коли вжиті заходи почнуть або очікується, що почнуть нейтралізувати вплив та давати позитивні результати (відповідно до основної мети заходів, зазначеної в полі **8.2**). Оберіть одну з опцій:

- a)** короткострокова відповідь (протягом поточного періоду звітування, 2019-2024);
- b)** середньострокова відповідь (протягом наступних двох періодів звітування, 2025-2036);
- c)** довгострокова відповідь (після 2036 року).

8.6 ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЗАХОДІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Зазначте максимум 20 заходів збереження, використовуючи коди, надані на Довідковому веб-порталі.

Детальніші рекомендації щодо використання заходів збереження наведені у Керівних принципах та у примітках до переліку заходів збереження, доступних на Довідковому веб-порталі.

8.7 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Тут можна надати додаткову інформацію для кращого розуміння наданих даних про заходи збереження.

9 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Цей розділ містить інформацію про майбутні перспективи трьох параметрів (Ареал, Площа та Структура і функції). Майбутні перспективи вказують на ймовірний напрям зміни стану збереження у найближчому майбутньому з урахуванням поточного стану, зазначених у звіті впливів і загроз, а також заходів, що вживаються для кожного з трьох параметрів (Ареал, Площа та Структура і функції).

9.1 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ ПАРАМЕТРІВ

Для кожного параметра (Ареал, Площа та Структура і функції) вкажіть, чи є перспективи «сприятливими», «недостатніми», «поганими» чи «невідомими». Майбутні перспективи кожного з трьох параметрів мають насамперед відображати майбутні тенденції, які є результатом співвідношення між загрозами та заходами зі збереження. Оцінювання майбутніх перспектив слід здійснювати з урахуванням поточного стану збереження. Наприклад, вплив очікуваного покращення на оцінку майбутніх перспектив параметра буде різним, якщо поточний стан є «сприятливим» або «несприятливим-поганим».

Метод оцінювання наведено в Керівних принципах.

9.2 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

У цьому полі можна подати додаткову інформацію, яка допоможе зрозуміти, як було здійснено оцінку майбутніх перспектив.

10 ВИСНОВКИ

Цей розділ містить оцінку стану збереження на кінець звітної періоду у відповідному біогеографічному або морському регіоні. Вона визначається на основі матриці з Частини Е.

Необхідно вказати результат оцінки для кожного параметра стану збереження, використовуючи одну з чотирьох доступних категорій: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2), «невідомий» (XX).

Стан збереження параметрів оцінюється за критеріями, наведеними в матриці оцінки (Частина Е формату звіту). Розділи 10.1–10.5 подають загальний огляд критеріїв оцінки для кожного з параметрів. Крім того, в цих керівних принципах наведено кілька додаткових припущень і критеріїв, які мають на меті гармонізувати та полегшити оцінювання стану збереження. Для кожного параметра ці додаткові припущення й критерії узагальнено під заголовком «Додаткові зауваження».

10.1 АРЕАЛ

Надайте результат оцінки стану для ареалу з використанням однієї з чотирьох наявних категорій: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2) або «невідомий» (XX).

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина Е), статус «сприятливий» для Ареалу встановлюється, якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • тенденція стабільна (тобто втрати і розширення врівноважені) або зростаюча; та • площа ареалу (поле 4.1) не є меншою, ніж сприятливе референтне значення для ареалу (поле 4.12). <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Для оцінювання стану слід використовувати тенденцію за короткостроковий період (поле 4.3).</p> <p>Стан Ареалу не слід вважати сприятливим, якщо були зафіксовані масштабні зміни, спричинені антропогенними впливами, навіть якщо вони не вплинули на площу ареалу (наприклад, зміщення меж ареалу).</p>
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина Е) стан Ареалу є «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовується будь-яка інша комбінація (окрім тих, що визначають стан як «сприятливий» або «несприятливий-поганий»). <p>Додаткові зауваження:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Матриця оцінки не містить чітких критеріїв для стану Ареалу «несприятливий-невідповідний». Проте, беручи до уваги критерії для станів «сприятливий» та «несприятливий-поганий», стан Ареалу слід вважати «несприятливим-невідповідним», якщо: <ul style="list-style-type: none"> • спостерігається скорочення, еквівалентне втраті менш ніж 1 % на рік; або • площа ареалу (поле 4.1) є меншою ніж на 10 % від сприятливого референтного ареалу (поле 4.12). 2. Для оцінки стану слід використовувати період короткострокової тенденції (поле 4.3).
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Відповідно до матриці оцінки (Частина Е) стан Ареалу є «несприятливим-поганим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • має місце значне скорочення, еквівалентне втраті понад 1 % на рік у період, визначений державою-членом; або • площа ареалу (поле 4.1) є більш ніж на 10 % меншою за сприятливий референтний ареал (поле 4.12). <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Для оцінки стану слід використовувати тенденцію за короткостроковий період (поле 4.3).</p>

Стан збереження	Критерії оцінки
Невідомий (XX)	Відповідно до матриці оцінки (частина Е) стан Ареалу є «невідомим», якщо: <ul style="list-style-type: none"> достовірної інформації немає або її недостатньо.

10.2 ПЛОЩА

Надайте результат оцінки стану для площі, охопленої оселищем, використовуючи одну з чотирьох доступних категорій: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2) і «невідомо» (XX).

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан Площі оселища є «сприятливим», якщо: <ul style="list-style-type: none"> тенденція є стабільною (збалансовані втрати та розширення) або зростаючою; площа, зайнята оселищем (поле 5.2), не менша за сприятливу референтну площу (поле 5.15); у межах ареалу немає суттєвих змін у характері розподілу. Додаткові зауваження: <ol style="list-style-type: none"> Тенденція за період короткострокової тенденції (поле 5.6) має використовуватися для оцінки стану. Можуть бути ситуації, коли Площа оселища зменшилася протягом періоду короткострокової тенденції (поле 5.6) внаслідок заходів управління (наприклад, для відновлення іншого оселища зі Додатка I або оселища виду зі Додатка II). Площа оселища може залишатися сприятливою, але в таких випадках слід надати деталі у полі 10.8 «Додаткова інформація». Для динамічних оселищ, таких як рухомі піски, Площа оселища могла зменшитися протягом періоду короткострокової тенденції (поле 5.6), але через динамічний характер оселища це не означає постійну втрату площі. У такому випадку площу оселища все одно можна оцінити як «сприятливу», проте деталі слід зазначити в полі 10.8.

Стан збереження	Критерії оцінки
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан Площі оселища є «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • спостерігається будь-яка інша комбінація критеріїв, відмінна від «сприятливого» або «несприятливого-поганого» стану. <p>Додаткові зауваження:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Матриця оцінки не містить чітких критеріїв для визначення стану «несприятливий-невідповідний» Площі оселища. Проте, враховуючи критерії для «сприятливого» та «несприятливого-поганого» станів, Площу оселища слід вважати «несприятливою-невідповідною», якщо: <ul style="list-style-type: none"> • зниження еквівалентне втраті менше 1 % на рік; або • площа оселища (поле 5.2) менша ніж на 10 % від сприятливої референтної площі (поле 5.15); або • незначні втрати в характері розподілу в межах ареалу. 2. Для оцінки стану слід використовувати тенденцію за період короткострокової тенденції (поле 5.6).
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан Площі оселища є «несприятливим-поганим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відбувається значне зменшення, еквівалентне втраті понад 1 % на рік у період, визначений державою-членом; або • спостерігаються суттєві втрати у характері розподілу в межах ареалу; або • площа оселища (поле 5.2) є більш ніж на 10 % меншою за сприятливу референтну площу (поле 5.15). <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Для оцінки стану слід використовувати тенденцію за період короткострокової тенденції (поле 5.6).</p>
Невідомий (XX)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан Площі оселища є «невідомим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відсутня або недостатня достовірна інформація.

10.3 СПЕЦИФІЧНА СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ (ВКЛЮЧАЮЧИ ТИПОВІ ВИДИ)

Надайте результат оцінки стану для Структури і функцій, використовуючи одну з чотирьох доступних категорій: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2) і «невідомо» (XX)

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е), стан Структури і функцій є «сприятливим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none">структура і функції (включно з типовими видами) перебувають у добромu стані; тавідсутні суттєві погіршення або впливи. <p>Додаткові зауваження:</p> <ol style="list-style-type: none">У матриці оцінки зазначено, що якщо понад 25 % площі типу оселища в межах оцінюваного регіону перебуває у «несприятливому» стані (тобто у недобромu стані), то стан Структури і функцій оцінюється як «несприятливий-поганий». Водночас, для станів «сприятливий» або «несприятливий-невідповідний» числових критеріїв не подано. Здається, що в попередніх звітах держави-члени використовували дуже різні порогові значення частки площі оселища, яка має бути в добромu стані, щоб обґрунтувати оцінку Структури і функцій як «сприятливої». Ідеально було б, щоб уся площа типу оселища перебувала в добромu стані, аби вважати стан Структури і функцій «сприятливим». Проте на практиці це майже недосяжно, і прийнятною може бути ситуація, коли частина оселища перебуває у недобромu стані, але загалом Структура і функції оцінюються як «сприятливі». Рекомендується використовувати орієнтовне значення у 90 % площі типу оселища (поле 6.1) у добромu стані як поріг для висновку про «сприятливий» стан структури та функцій. Якщо держава-член використовує інше значення, це слід зазначити й обґрунтувати у полі 10.8 «Додаткова інформація». Це орієнтовне значення може, наприклад, коригуватися залежно від того наскільки рідкісний чи поширений тип оселища (додаткову інформацію див. у Керівних принципах).Хоча в матриці оцінки це чітко не зазначено, тенденція (короткострокова тенденція площі в добромu стані, поле 6.4) має бути стабільною або зростаючою, щоб Структуру і функції можна було вважати «сприятливими».Хоча повна оцінка стану збереження кожного типового виду не є обов'язковою, загалом типові види мають бути у «сприятливому» стані (не під загрозою), принаймні в межах цього оселища, оскільки види можуть бути типовими для кількох типів оселищ.

Стан збереження	Критерії оцінки
	<p>4. Для того, щоб оселище вважалось у «сприятливому» стані, фрагментація чи інші умови не повинні істотно впливати на екологічні процеси.</p> <p>5. Можлива ситуація, коли завдяки відновленню площа оселища збільшилася, але водночас зросла частка площі у недоброму стані, оскільки відновлені ділянки ще не досягли доброго стану. У таких випадках, якщо площа в доброму стані становить менше 90 % загальної площі оселища, стан Структури і функцій не слід вважати «сприятливим» (див. пункт 1 вище). Такі ситуації найімовірніші тоді, коли площа оселища менша за референтне значення, і загальний стан збереження у будь-якому разі був би «несприятливим», незалежно від оцінки за параметром Структури і функцій.</p>
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е), стан структури та функцій є «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наявна будь-яка інша комбінація критеріїв, відмінна від критеріїв для «сприятливого» або «несприятливого-поганого» стану. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>1. У матриці оцінки не наведено чітких критеріїв для визначення стану «несприятливий-невідповідний» за параметром Структури і функцій. Проте, з огляду на критерії для станів «сприятливий» та «несприятливий-поганий», а також на додаткові критерії для «сприятливого» стану, стан Структури і функцій слід вважати «несприятливим-невідповідним», якщо виконуються всі такі умови:</p> <ul style="list-style-type: none"> • площа оселища в «несприятливому» (тобто недоброму) стані (поле 6.1) становить менше ніж 25 %; • площа оселища в «доброму» стані (поле 6.1) становить менше ніж 90 %; • площа оселища в стані «невідомо» (поле 6.1) становить менше ніж 75 %.
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е), стан Структури і функцій є «несприятливим-поганим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • понад 25 % площі перебуває у несприятливому стані (тобто недоброму згідно з полем 6.1) щодо її специфічної структури та функцій (включно з типовими видами).
Невідомий (XX)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е), стан Структури і функцій вважається «невідомим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відсутня або недостатня обґрунтована інформація. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Стан Структури і функцій слід вважати «невідомим», якщо понад 75 % площі оселища має стан «невідомо» (поле 6.1).</p>

10.4 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Надайте результат оцінки стану Майбутніх перспектив, використовуючи одну з чотирьох доступних категорій: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2), «невідомий» (XX).

Стан збереження	Критерії оцінки
Сприятливий (FV)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан майбутніх перспектив є «сприятливим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none">не очікується суттєвого впливу загроз на оселище, і його довгострокова життєздатність гарантована. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Майбутні перспективи слід оцінювати як «сприятливі», якщо всі параметри мають добрі перспективи (поле 9.1), або перспективи одного параметра є «невідомими», тоді як інші параметри мають добрі перспективи. Матриця для комбінування перспектив трьох параметрів для визначення загального стану Майбутніх перспектив наведена в технічних керівних принципах щодо понять і визначень.</p>
Несприятливий-невідповідний (U1)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан Майбутніх перспектив є «несприятливим-невідповідним», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none">наявна будь-яка інша комбінація критеріїв, відмінна від «сприятливого» або «несприятливого-поганого» стану. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Матриця оцінки не містить чітких критеріїв для визначення стану «несприятливий-невідповідний» Майбутніх перспектив. Проте, враховуючи метод оцінки Майбутніх перспектив, запропонований у цих керівних принципах, стан слід вважати «несприятливим-невідповідним», якщо: перспективи одного або більше параметрів (поле 9.1) є «недостатніми» (poor), при цьому жоден параметр не має «поганих» перспектив, і не більше одного параметра має «невідомі» перспективи.</p>
Несприятливий-поганий (U2)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан Майбутніх перспектив є «несприятливим-поганим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none">очікуються серйозні впливи від впливів і загроз на оселище, перспективи його майбутнього є «поганими», і довгострокова життєздатність не гарантована. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Майбутні перспективи слід оцінювати як «несприятливі-погані», якщо один або більше параметрів мають «погані» перспективи (поле 9.1).</p>

Невідомий (XX)	<p>Згідно з матрицею оцінки (Частина Е) стан Майбутніх перспектив є «невідомим», якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відсутня або недостатня надійна інформація. <p>Додаткові зауваження:</p> <p>Майбутні перспективи слід оцінювати як «невідомі», якщо два або більше параметрів мають «невідомі» перспективи і жоден параметр не має «поганих» перспектив (поле 9.1).</p>
-----------------------	--

10.5 ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Надайте результат оцінки стану Майбутніх перспектив, використовуючи одну з чотирьох доступних категорій: «сприятливий» (FV), «несприятливий-невідповідний» (U1), «несприятливий-поганий» (U2), «невідомий» (XX).

Стан параметрів	Усі «сприятливі» або три «сприятливі» та один «невідомий»	Один або більше «невідповідних», але жодного «поганого»	Один або більше «поганих»	Два або більше «невідомих» у поєднанні зі «сприятливим» або всі «невідомий»
Загальна оцінка стану збереження	«сприятливий»	«несприятливий-невідповідний»	«несприятливий-поганий»	«невідомий»

10.6 ЗАГАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ В СТАНІ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Якщо загальна оцінка стану збереження, зазначена в полі 10.5, є «сприятливою», «невідповідною» або «поганою», вкажіть її тенденцію (кваліфікатор), обравши один з варіантів:

- a)** покращується;
- b)** погіршується;
- c)** стабільна;
- d)** невідома.

Кваліфікатор слід визначати на основі тенденцій (для Ареалу, Площі оселища, Структури і функцій) за останній звітний період (2019-2024). Оскільки тенденції протягом звітного періоду часто недоступні, для оцінки тенденції у стані збереження можна використовувати короткострокові тенденції, якщо немає доказів того, що тенденція протягом звітного періоду відрізняється від вимірної короткострокової тенденції (наприклад, якщо після попереднього зниження чисельності популяції виду протягом звітного періоду 2013-2018 її чисельність стабілізувалася, тенденцію слід вважати «стабільною», навіть якщо короткострокова тенденція — «спадаюча»; це слід пояснити в полі **10.8 «Додаткова інформація»**). Короткострокові тенденції слід поєднувати, використовуючи Таблицю 9 нижче.

Таблиця 9: Оцінка загальної тенденції стану збереження оселища шляхом поєднання тенденцій за параметрами

Короткострокова тенденція параметрів (Ареал, Популяція, Структура і функції)				Загальна тенденція стану збереження
Кількість зростає	Кількість стабільна	Кількість спадає	Кількість невідома	
3	0	0	0	Покращується
2	1	0	0	<i>Лише зростаючі та стабільні тенденції</i>
1	2	0	0	
0	3	0	0	
2	0	1	0	Стабільна <i>Лише стабільні тенденції або переважають стабільні та зростаючі (є принаймні одна зростаюча та не більше однієї — невідомої або спадаючої).</i> * Слід також враховувати величину тенденції. Загальна тенденція стану збереження вважається стабільною лише в разі помірного спаду (< 1 % на рік).
2	0	0	1	
0	2	0	1	
1	1	1*	0	
1	1	0	1	
0	0	3	0	
1	0	2	0	
0	1	2	0	Погіршується <i>Домінують спадаючі тенденції</i> * Величина тенденції також має враховуватися. Загальна тенденція стану збереження (СЗ) вважається спадаючою лише у разі суттєвих спадів (> 1 % на рік).
0	0	2	1	
0	2	1	0	
1	1	1*	0	
0	1	1	1	
0	0	0	3	
1	0	0	2	Невідома <i>Домінують невідомі тенденції</i>
0	1	0	2	
0	0	1	2	
0	0	1	2	
1	0	1	1	

Примітка: «невідомо» у наведеній вище таблиці охоплює як «невідомо», так і «невизначено». Наведене вище подано як загальний орієнтир; деякі комбінації тенденцій для параметрів можуть не враховуватися.

10.7 ЗМІНА ТА ПРИЧИНИ ЗМІНИ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ТЕНДЕНЦІЇ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Це поле використовується для зазначення, чи відбулася якась зміна порівняно з попереднім звітним періодом (2013-2019) у стані збереження та/або у тенденції стану збереження, а якщо так – вказується причина цієї зміни. Слід зазначити, які з наведених нижче варіантів застосовуються (окремо для загальної оцінки стану збереження та загальної тенденції стану збереження). Можна відповісти «Так» на кілька варіантів із пунктів b–f, але якщо зафіксува-

но зміну, має бути вибрано принаймні один варіант «Так» серед пунктів b–f.

Поля, які необхідно заповнити:

- a)** ні, зміни не відбулося;
- b)** так, внаслідок справжньої зміни;
- c)** так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних;
- d)** так, внаслідок використання іншого методу;
- e)** так, але характер зміни невідомий;
- f)** так, з інших причин.

Якщо обрано варіант «так, з інших причин», це необхідно детально пояснити в полі **10.8 «Додаткова інформація»**. Це поле слід використовувати лише у виняткових випадках.

Насамкінець, слід вказати (окремо для загальної оцінки стану збереження та загальної тенденції стану збереження), чи зумовлена будь-яка відмінність переважно (обрати лише один варіант):

- a)** справжньою зміною;
- b)** покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c)** використанням іншого методу;
- d)** невідомо;
- e)** іншими причинами.

Слід вибрати лише один варіант як основну причину зміни.

Якщо держава-член бажає надати додаткову інформацію, це можна зробити в полі **10.8 «Додаткова інформація»**.

10.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Додаткова інформація для кращого розуміння даних у полях 10.1–10.7.

11

ОХОПЛЕННЯ ТИПІВ ОСЕЛИЩ З ДОДАТКА І ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС МЕРЕЖЕЮ NATURA 2000: ЗАПРОПОНОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (pSCIs), ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (SCIs) ТА СПЕЦІАЛЬНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ (SACs)

У цьому розділі наводиться інформація про площу ареалу та тенденції щодо площі в хорошому стані в мережі Natura 2000. Запитувана інформація повинна охоплювати запропоновані Території, що мають значення для Співтовариства (pSCIs), Території, що мають значення для Співтовариства (SCIs) та Спеціальні території збереження (SACs) у відповідному біогеографічному/морському регіоні.

Інформація стосується всіх pSCI/SCI/SAC, де присутнє оселище, а не тільки тих територій, де оселище оголошене цільовим оселищем або ціллю збереження.

Див. базову інформацію в Керівних принципах.

11.1 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ ОСЕЛИЩА ПЕВНОГО ТИПУ ВСЕРЕДИНІ МЕРЕЖІ pSCIS, SCIS ТА SACS

Вкажіть площу поверхні оселища всередині мережі у відповідному біогеографічному або морському регіоні, включаючи всі ділянки, де присутній цей тип оселища. Дотримуйтеся тих самих вказівок, що й для площі поверхні оселища в полі 5.2.

11.2 ТИП ОЦІНКИ

Тип оцінки для наведеного інтервалу у полі **11.1(a)** та **(b)** або найкращого одиничного значення у полі **11.1(c)** слід зазначити тут. Варіанти для звітування включають: найкраща оцінка, 95 % довірчий інтервал та мінімум.

Дотримуйтеся таких самих вказівок, як і для поля **5.3 «Тип оцінки»** для площі поверхні, яку займає оселище».

11.3 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ ОСЕЛИЩА ПЕВНОГО ТИПУ ВСЕРЕДИНІ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані зібрано з кількох джерел, оберіть категорію, яка відповідає найважливішому джерелу даних.

Застосовуйте ті самі рекомендації, що й для поля 5.4 «Площа – Використаний метод», щодо площі, зайнятої оселищем.

11.4 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – НАПРЯМ

Тенденція – це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція площі оселища в межах мережі має інформувати про зміни у співвідношеннях між площами оселища в межах мережі Natura 2000. Хоча це трапляється рідко у випадку з поширенням або площею оселища, коливання (або осциляція) не є спрямованою зміною параметра, а отже, коливання не є тенденцією.

Вкажіть, чи є тенденція площі оселища в належному стані такою (оберіть один варіант):

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

Короткострокова тенденція в мережі Natura 2000 має оцінюватися за період, зазначений у полі **5.6**.

11.5 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених категорій:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані зібрано з кількох джерел, оберіть категорію, яка відповідає найважливішому джерелу даних.

11.6 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В ДОБРОМУ СТАНІ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – НАПРЯМ

Тенденція – це (вимір) спрямованої зміни параметра з часом. Тенденція площі оселища у сприятливому стані в мережі повинна відображати зміни пропорцій між площами оселищ у сприятливому та несприятливому станах у межах мережі Natura 2000. Хоча коливання (або осциляція) рідко трапляються у випадку площі оселища, коливання не є спрямованою зміною параметра, а отже, коливання не є тенденцією.

Вкажіть, чи є тенденція площі оселища у сприятливому стані (виберіть один варіант):

- a)** стабільна
- b)** зростаюча
- c)** спадаюча
- d)** невизначена
- e)** невідома

Короткострокову тенденцію в межах мережі Natura 2000 слід оцінювати за період, зазначений у полі **5.6**.

11.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В ДОБРОМУ СТАНІ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть одну з наведених категорій:

- a)** повне обстеження або статистично надійна оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Можна обрати лише одну категорію; якщо дані зібрано з кількох джерел, оберіть категорію, яка відповідає найважливішому джерелу даних.

11.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (НЕОБОВ'ЯЗКОВО)

Тут можна надати додаткову інформацію, яка допоможе краще зрозуміти охоплення Natura 2000.

12 ДОПОВНЮЮЧА ІНФОРМАЦІЯ

Цей розділ є необов'язковим і призначений для включення будь-якої додаткової інформації.

12.1 ОБҐРУНТУВАННЯ ВІДСОТКОВИХ ПОРОГІВ ДЛЯ ТЕНДЕНЦІЙ (НЕОБОВ'ЯЗКОВО)

Індикативний рекомендований поріг для великого спаду, наведений у матриці оцінки (**Частина Е**), становить 1 % на рік. Якщо для оцінки було використано інший поріг, будь ласка, надайте деталі, включно з поясненням причин.

12.2 ІНША ДОРЕЧНА ІНФОРМАЦІЯ (НЕОБОВ'ЯЗКОВО)

Додайте будь-яку іншу інформацію, яку вважаєте важливою для звіту про оселище та оцінки стану збереження.

ЧАСТИНА Е

МАТРИЦЯ ОЦІНКИ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСЕЛИЩА

Матриця є допоміжним засобом для оцінки стану збереження оселища. Вона має використовуватися для кожного біогеографічного або морського регіону, у якому оселище наявне. Результати застосування матриці заносяться до розділу «**Висновки**» (у «Покрокових рекомендаціях для звітів щодо оселищ»).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Ahti, T, Stenros, S & Moberg, R. (2013). Nordic Lichen Flora, Volume 5 *Cladoniaceae*. Museum of Evolution, Uppsala University on behalf of Nordic Lichen Survey.

Hammond, P.S., Macleod, K., Berggren, P., Borchers, D.L., Burt, M.L., Cañadas, A., Desportes, G., Donovan, G.P., Gilles, A., Gillespie, D., Gordon, J., Hedley, S., Hiby, L., Kuklik, I., Leaper, R., Lehnert, K., Leopold, M., Lovell, P., Øien, N., Paxton, C., Ridoux, V., Rogan, E., Samarra, F., Scheidat, M., Sequeira, M., Siebert, U., Skov, H., Swift, R., Tasker, M. L., Teilmann, J., Van Canneyt, O. Vázquez, J.A. (2013). Cetacean abundance and distribution in European Atlantic shelf waters to inform conservation and management. *Biological Conservation* 164:107-122.

Hodgetts, N. G. (2015). Checklist and Country Status of European Bryophytes: Towards a New Red List for Europe. National Parks and Wildlife Service. <https://www.npws.ie/sites/default/files/publications/pdf/IWM84.pdf>

IUCN/SSC (2013). Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations. Version 1.0. Gland, Switzerland: IUCN Species Survival Commission, viiii + 57 pp.

Pino-Bodas, R., Pérez-Vargas, I., Stenros, S., Ahti, T. & Burgaz, A.R. (2016). Sharpening the species boundaries in the *Cladonia mediterranea* complex (*Cladoniaceae*, Ascomycota). *Persoonia* 37: 1-12.

Посилання на інші інформаційні ресурси:

Ресурс	URL
EU-NOMEN	Пан'європейська інфраструктура каталогів видів. http://www.eu-nomen.eu/
Catalogue of Life	Співпраця з метою створення авторитетного переліку видів світу. http://www.catalogueoflife.org/
EURO-MED Plant Base	Інформаційний ресурс, присвячений різноманіттю середземноморських рослин Європи. http://www.emplantbase.org/home.html
EIONET portal for GIS	Ресурс EIONET з рекомендаціями щодо створення та подання картографічних продуктів і іншого ГІС-матеріалу, включно з інформацією про проекцію Ламберта (азимутальна рівновелика площа), широта початкової точки 52° пн. ш., довгота початкової точки (центральний меридіан) 10° сх. д. http://www.eionet.europa.eu/gis

ФОРМАТ ЗВІТУВАННЯ,
НА ЯКИЙ ПОСИЛАЄТЬСЯ СТАТТЯ 17
ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС

(ОСЕЛИЩНА ДИРЕКТИВА)

Формат звітування за статтею 17 складається з п'яти основних частин:

- **Частина А** – Загальний звіт: надає огляд впровадження та загальних заходів, вжитих відповідно до Директиви 92/43/ЄЕС.
- **Частина В** – Формат звітування про «основні результати спостережень відповідно до статті 11» щодо видів, зазначених у Додатках II, IV і V Директиви 92/43/ЄЕС (Звіти про види): містить довідкову інформацію для оцінки стану збереження виду.
- **Частина С** – Оцінка стану збереження виду (Матриця оцінки виду): матриця оцінки, що використовується для визначення стану збереження виду на основі інформації зі звітів **Частини В**. Висновки щодо оцінки кожного виду також подаються у відповідному звіті **Частини В**.
- **Частина D** – Формат звітування про «основні результати спостережень відповідно до статті 11» щодо типів оселищ, зазначених у Додатку I Директиви 92/43/ЄЕС (Звіти про типи оселищ): містить довідкову інформацію для оцінки стану збереження типу оселища.
- **Частина Е** – Оцінка стану збереження типу оселища (Матриця оцінки типу оселища): матриця оцінки, що використовується для визначення стану збереження типу оселища на основі інформації із звітів **Частини D**. Висновки щодо оцінки кожного типу оселища також подаються у відповідному звіті **Частини D**.

Кожен із цих розділів містить кілька полів даних, які необхідно заповнити відповідно до інструкцій, наведених у «Пояснювальних примітках». Пояснювальні примітки надають необхідні рекомендації щодо заповнення полів і містять посилання на інші необхідні матеріали, такі як довідкові матеріали та технічні рекомендації, що розміщені в онлайн «Довідковому веб-порталі за статтею 17».

ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ФОРМАТУ ЗВІТУВАННЯ ЗА СТАТТЕЮ 17

Частина А – Загальний формат звіту

1. Головні досягнення відповідно до Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС
2. Загальна інформація щодо впровадження Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС – посилання на інформаційні джерела держави-члена та інформація про цілісність мережі Natura 2000
3. Реінтродукція видів із Додатку IV (ст. 22.а Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС)

Цей розділ необхідно заповнити один раз для всієї держави-члена

Частина В – Формат звітування про «основні результати спостережень згідно зі статтею 11» для видів, що зазначені у Додатках II, IV та V Оселищної Директиви (92/43/ЄЕС)

НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

1. Загальна інформація
2. Карти
3. Інформація, що стосується видів із Додатку V (стаття 14 Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС)

БІОГЕОГРАФІЧНИЙ / МОРСЬКИЙ РЕГІОНИ

4. Біогеографічний та морський регіони
5. Ареал
6. Популяція
7. Оселище для видів
8. Основні впливи і загрози
9. Заходи збереження
10. Майбутні перспективи
11. Висновки
12. Охоплення видів, зазначених у Додатку II Оселищної Директиви 92/43/ЄЕС, на територіях Natura 2000 (запропоновані Території, що мають значення для Співтовариства (pSCIs), Території, що мають значення для Співтовариства (SCIs) та Спеціальні території збереження (SACs)
13. Доповнююча інформація

Цей розділ має бути заповнений для всіх відповідних видів держави-члена відповідно до рекомендацій, наведених у Пояснювальних примітках і відповідних контрольних списках у «Довідковому веб-порталі статті 17»

Частина D – Формат звіту щодо «основних результатів спостережень відповідно до статті 11» для типів оселищ з Додатка I Директиви 92/43/ЄЕС

НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

1. Загальна інформація
2. Карти

БІОГЕОГРАФІЧНИЙ / МОРСЬКИЙ РІВЕНЬ

3. Біогеографічні та морські регіони
4. Ареал
5. Площа, яку займає оселище
6. Структура і функції
7. Основні впливи і загрози
8. Заходи збереження
9. Майбутні перспективи
10. Висновки
11. Охоплення типів оселищ з Додатка I Директиви 92/43/ЄЕС мережею Natura 2000 (запропонованими Територіями, що мають значення для Співтовариства (pSCIs), Територіями, що мають значення для Співтовариства (SCIs), та Спеціальними територіями збереження (SACs)
12. Доповнююча інформація

Цей розділ має бути заповнений для всіх типів оселищ Додатка I держави-члена відповідно до рекомендацій, наведених у Пояснювальних примітках і відповідних контрольних списках у «Довідковому веб-порталі за статтею 17»

ЧАСТИНА А
ЗАГАЛЬНИЙ ФОРМАТ ЗВІТУ

Держава-член

Використовуйте дволітерний код відповідно до списку на Довідковому веб-порталі.

1 ГОЛОВНІ ДОСЯГНЕННЯ В РАМКАХ ОСЕЛИЩНОЇ ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС (довільний текст)

- **Основні досягнення:**

Коротко опишіть основні досягнення в рамках Директиви 92/43/ЄЕС протягом звітного періоду, з особливим акцентом на Території, що мають значення для Співтовариства (SCIs) та Спеціальні території збереження (SACs) мережі Natura 2000.

- **Приклад успішної практики:**

Якщо наявний, коротко опишіть принаймні один приклад успішної практики. Це може стосуватися будь-якого типу оселищ або виду, які демонструють справжнє поліпшення стану збереження та / або загальної тенденції стану збереження протягом звітного періоду.

Описані поліпшення мають бути результатом заходів зі збереження, стосуватися поточного звітного періоду, але можуть включати заходи, розпочаті раніше.

Якщо держава-член бажає додати додаткові документи до тих, що вимагаються у цьому форматі, зазначте такі документи як додатки разом з їхніми назвами файлів наприкінці цього довільного текстового розділу та завантажте відповідні файли до Механізму звітування ЕЕА разом з рештою звіту. За можливості надайте переклад англійською мовою.

1.1 ТЕКСТ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ

Макимум 2-3 сторінки

1.2 ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЮ (необов'язково)

1.3 НАЗВА, КОД ТА СЕЗОН ОБ'ЄКТА(ІВ), ЗАЗНАЧЕНОГО(ИХ) У ПРИКЛАДАХ ІСТОРІЙ УСПІХУ

- a) тип оселища;
- b) біогеографічний/морський регіон типу оселища;
- c) вид;
- d) біогеографічний/морський регіон виду.

2

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС – ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВИ-ЧЛЕНА ТА ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЗГОДЖЕНІСТЬ МЕРЕЖІ NATURA 2000

Надайте посилання на інтернет-адресу(и) національних інформаційних джерел, де можна знайти запитувану інформацію, або поясніть, як отримати доступ до цієї інформації.

2.1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС

URL/текст

2.2 ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО МЕРЕЖІ ЗАПРОПОНОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (pSCI), ТЕРИТОРІЙ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (SCI) ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗБЕРЕЖЕННЯ (SAC)

URL/текст

2.3 СХЕМИ МОНІТОРИНГУ (СТАТТЯ 11 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

URL/текст

2.4 ЗАХИСТ ВИДІВ (СТАТТИ 12-16 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

URL/текст

2.5 ВПЛИВ ЗАХОДІВ, ЗАЗНАЧЕНИХ У СТАТТІ 6.1, НА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСЕЛИЩ З ДОДАТКА I ТА ВИДІВ З ДОДАТКА II (СТАТТЯ 17.1. ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

URL/текст

2.6 ТРАНСПОЗИЦІЯ ДИРЕКТИВИ (НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ)

URL/текст

2.7 ЗАХОДИ, ВЖИТІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЗГОДЖЕНОСТІ МЕРЕЖІ NATURA 2000 (СТАТТЯ 10 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС) (У ДОВІЛЬНІЙ ФОРМІ)

Загальний опис основних вжитих заходів (огляд на національному рівні, здійснені заходи, включно з нормативно-правовими актами, систематичними дослідженнями, посиланнями на онлайн-ресурси — без детального опису окремих територій).

3 РЕІНТРОДУКЦІЯ ВИДІВ З ДОДАТКА ІV (СТАТТЯ 22(А) ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

Повторюйте поля 3.1-3.8 для кожного виду за потреби.

3.1 КОД ВИДУ

Виберіть код зі списку видів на Довідковому веб-порталі

3.2 НАУКОВА НАЗВА ВИДУ

Виберіть назву виду зі списку видів на Довідковому веб-порталі

3.3 АЛЬТЕРНАТИВНА НАУКОВА НАЗВА ВИДУ (необов'язково)

3.4 ЗАГАЛЬНОВЖИВАНА НАЗВА (необов'язково)

Державною мовою

3.5 ПЕРІОД РЕІНТРОДУКЦІЇ

3.6 МІСЦЕ РЕІНТРОДУКЦІЇ ТА КІЛЬКІСТЬ ВИПУЩЕНИХ ОСОБИН

- a)** місцезнаходження;
- b)** кількість особин.

3.7 ЧИ БУЛА РЕІНТРОДУКЦІЯ УСПІШНОЮ?¹

- ТАК
- НІ
- Ще зарано робити висновки

3.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕІНТРОДУКЦІЮ (необов'язково)

Довільний текст.

¹ Вказати, чи вже відбулося природне розмноження та/або чи зростає популяція

ЧАСТИНА В

ФОРМАТ ЗВІТУВАННЯ
ЩОДО «ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО
СТАТТІ 11» ДЛЯ ВИДІВ, ЗАЗНАЧЕНИХ
У ДОДАТКАХ II, IV I V ДИРЕКТИВИ
92/43/ ЕЕС

НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

1.1 ДЕРЖАВА-ЧЛЕН

Використовуйте дволітерний код відповідно до списку на Довідковому веб-порталі.

1.2 КОД ВИДУ

Виберіть код зі списку видів на Довідковому веб-порталі.

1.3 НАУКОВА НАЗВА ВИДУ

Виберіть назву виду зі списку видів на Довідковому веб-порталі.

1.4 АЛЬТЕРНАТИВНА НАЗВА ВИДУ (необов'язково)

Наукова назва виду, що використовується на національному рівні, якщо відрізняється від зазначеної в **пункті 1.3**.

1.5 ЗАГАЛЬНОВЖИВАНА НАЗВА (необов'язково)

Державною мовою

2 КАРТИ

Поширення виду в межах відповідної держави-члена.

2.1 ЧУТЛИВІ ВИДИ

Просторова інформація, що надається, стосується виду (або підвиду), який слід вважати «чутливим».

- ТАК
- НІ

2.2 РІК АБО ПЕРІОД

Рік або період останнього оновлення даних про поширення.

2.3 КАРТА ПОШИРЕННЯ

Надішліть карту разом із відповідними метаданими відповідно до технічних вимог, викладених у Пояснювальних примітках. Стандарт для поширення видів — сітка клітинок розміром 10×10 км у системі координат ETRS89, проекція LAEA (EPSG:3035).

2.4 КАРТА ПОШИРЕННЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один із наступних методів:

- a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки за дуже обмеженого обсягу даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

2.5 ДОДАТКОВІ КАРТИ (необов'язково)

Держава-член може подати додаткову карту, що відрізняється від стандартної карти, поданої за **пунктом 2.3**, та/або карту поширення виду

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 2.1-2.5** (довільний текст).

3 ІНФОРМАЦІЯ, ПОВ'ЯЗАНА З ВИДАМИ З ДОДАТКА V (СТАТТЯ 14 ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС)

3.1 ЧИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ В ДИКІЙ ПРИРОДІ ВИЛУЧЕННЯ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЯ ВИДУ?

Чи вилучається вид із дикої природи/експлуатується?

Якщо відповідь НІ, не заповнюйте решту полів цього розділу.

Якщо відповідь ТАК, а стан збереження є сприятливим, відмітьте у **3.2**, чи потрібні заходи. Потім переходьте до **поля 3.3** для всіх видів із несприятливим станом збереження та для видів зі сприятливим станом, для яких потрібні заходи. **Поля 3.4** і **3.5** заповнюйте для всіх видів із Додатка V незалежно від стану їх збереження.

- ТАК
- НІ

3.2 ЧИ ПОТРІБНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ВИДУ (ЛИШЕ ДЛЯ ВИДІВ ЗІ СПРИЯТЛИВИМ СТАНОМ ЗБЕРЕЖЕННЯ)?

Якщо вид має сприятливий стан збереження (FV), чи потрібні заходи відповідно до **статті 14**?

- ТАК
- НІ

3.3 ЯКІ ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЕЮ 14, БУЛИ ВЖИТІ?

Позначте відповідні поля для всіх видів із несприятливим станом збереження принаймні в одному біогеографічному/морському регіоні, де вид трапляється, а також для видів зі сприятливим станом, для яких потрібні заходи.

a) регулювання доступу до територій

- ТАК
- НІ

b) тимчасова або місцева заборона вилучення особин із дикої природи та експлуатації

- ТАК
- НІ

c) регулювання періодів та/або методів вилучення особин

- ТАК
- НІ

d) застосування правил полювання та рибальства з урахуванням збереження таких популяцій

- ТАК
- НІ

e) встановлення системи ліцензування вилучення особин або квот

- ТАК
- НІ

f) регулювання купівлі, продажу, пропонування до продажу, зберігання з метою продажу або транспортування з метою продажу особин

- ТАК
- НІ

g) розведення в неволі тварин або штучне розведення рослин

- ТАК
- НІ

h) інші заходи – якщо ТАК, надайте опис

- ТАК
- НІ

Якщо було вжито «інших заходів» — опишіть ці заходи (*довільний текст*).

3.4 ОБСЯГИ ДОБУВАННЯ (КІЛЬКІСТЬ ВИЛУЧЕНИХ ІЗ ДИКОЇ ПРИРОДИ ОСОБИН) НЕЗАЛЕЖНО ВІД СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ — ДЛЯ ССАВЦІВ І ОСЕТРОВИХ (ACIPENSERIDAE)

a) Одиниця виміру

Використовуйте одиницю звітності, як у полі **6.2 а)**.

b) Статистика / кількість вилучених особин

Надайте статистику або кількість вилучених особин за мисливський сезон або за рік (якщо сезон не використовується) за звітний період:

	Сезон / рік 1	Сезон / рік 2	Сезон / рік 3	Сезон / рік 4	Сезон / рік 5	Сезон / рік 6
Мін. (початкові дані, без округлення)						
Макс. (початкові дані, без округлення)						
Невідомо						

3.5 ОБСЯГИ ДОБУВАННЯ (КІЛЬКІСТЬ ВИЛУЧЕНИХ ІЗ ДИКОЇ ПРИРОДИ ОСОБИН) – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один із наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки за дуже обмеженого обсягу даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

3.6 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 3.1-3.5** (довільний текст).

БІОГЕОГРАФІЧНИЙ РІВЕНЬ

Заповнюйте для кожного відповідного біогеографічного або морського регіону.

4 БІОГЕОГРАФІЧНІ ТА МОРСЬКІ РЕГІОНИ

4.1 БІОГЕОГРАФІЧНИЙ АБО МОРСЬКИЙ РЕГІОН, У ЯКОМУ ТРАПЛЯЄТЬСЯ ВИД

Оберіть один із наступних:

Альпійський	Атлантичний	Чорноморський
Борейський	Континентальний	Середземноморський

Макаронезійський	Паннонський	Степовий
Морський Атлантичний	Морський Середземноморський	Морський Чорноморський
Морський Макаронезійський	Морський Балтійський	

4.2 ПЕРШЕ ЗВІТУВАННЯ

Будь ласка, вкажіть, чи це перший раунд звітування для цього виду в цьому біогеографічному/морському регіоні (окрім випадків зміни назви виду або коду між періодами звітування)

- ТАК
- НІ

4.3 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Будь ласка, вкажіть характер першого звітування. Будь-яка інша додаткова інформація є необов'язковою.

4.4 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Для даних, наведених у наступних розділах, надайте відповідні наявні бібліографічні посилання та/або посилання на інтернет-сайт(и).

5 АРЕАЛ

Ареал в межах відповідного біогеографічного/морського регіону.

5.1 ПЛОЩА ПОШИРЕННЯ

Загальна площа поширення в межах відповідного біогеографічного/морського регіону в км².

5.2 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ПЛОЩІ ПОШИРЕННЯ АРЕАЛУ

Чи є зміни між періодами звітування?

Якщо так, можна обрати більше одного варіанту з пунктів (b)-(f):

- a)** ні, змін немає;
- b)** так, внаслідок реальних змін;
- c)** так, внаслідок покращення обізнаності/точніших даних;
- d)** так, внаслідок використання іншого методу;
- e)** так, але характер зміни невідомий;
- f)** так, з інших причин.

Зміна головним чином зумовлена (оберіть одну з наведених нижче причин):

- a)** справжньою зміною;
- b)** покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c)** використанням іншого методу;
- d)** невідомо;
- e)** іншими причинами.

5.3 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД

2013-2024 (період у 12 років, що змінюється) або період, максимально наближений до нього. Короткострокова тенденція повинна використовуватись для оцінки поширення.

5.4 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ

Оберіть один із наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

5.5 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА (необов'язково)

a) Оцінений мінімум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 5.3**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

b) Оцінений максимум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 5.3**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

c) Заздалегідь визначений діапазон

Якщо точне значення невідоме (**поля 5.5 (a)** та **(b)**), вкажіть діапазон. Діапазони подаються зі знаком «плюс» або «мінус»:

- 0-12%
- 13-25%
- 26-50%
- 51-100%
- >100%

d) Невідомо

Вкажіть, чи є величина тенденції невідомою.

5.6 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

Найкраща оцінка / середнє за кілька років / 95 % довірчий інтервал / мінімальне значення / заздалегідь визначений діапазон.

5.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

5.8 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД (необов'язково)

2000-2024 (період у 24 роки, що оновлюється) або період, максимально наближений до нього.

5.9 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ (необов'язково)

Оберіть один із наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

5.10 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА (необов'язково)

a) Мінімум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 5.8**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімального, так і для максимального.

b) Максимум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 5.8**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімального, так і для максимального.

5.11 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Оберіть один з наступних методів:

- a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

5.12 СПРИЯТЛИВИЙ РЕФЕРЕНТНИЙ АРЕАЛ

- a) В км² або
- b) Якщо точний сприятливий референтний ареал невідомий, зазначте, чи ареал:
 - приблизно дорівнює сприятливому референтному значенню ареалу (менш, ніж на 2 % менший)
 - між 2% та 10% менший, ніж FRR
 - між 11% та 50% менший, ніж FRR
 - між 51% та 100% менший, ніж FRR
- c) Вкажіть, якщо сприятливе референтне значення ареалу невідомо
- d) Вкажіть метод, використаний для встановлення референтного значення (можна обрати кілька методів):
 - Підхід на основі моделіВкажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*
 - Підхід на основі референтних данихВкажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*
 - Експертна оцінка

Інший (поясніть детальніше в полі **5.14 «Додаткова інформація»**).

5.13 АРЕАЛ НА МОМЕНТ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язково)

Вкажіть площу (км²) на дату набуття чинності Директивою (*довільний текст*).

5.14 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 5.1-5.13** (*довільний текст*).

6 ПОПУЛЯЦІЯ

Популяція в межах відповідного біогеографічного/морського регіону.

6.1 РІК ЧИ ПЕРІОД

Рік або період, під час якого було востаннє визначено чисельність популяції.

6.2 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ (у звітних одиницях)

a) Одиниця

Використовуйте одиницю відповідно до списку на Довідковому веб-порталі

b) Мінімум. *Кількість (неокруглене значення).*

Вкажіть інтервал

c) Максимум. *Кількість (неокруглене значення).*

Вкажіть інтервал

d) Найкраще одиничне значення. *Кількість (неокруглене значення).*

Вкажіть найкраще одиничне значення.

e) Клас

Клас популяції (від 1 до 14, зазначається у випадках звітування про особин, коли точна чисельність невідома)

Клас	Чисельність популяції
1	0-50
2	50-100
3	100-500
4	500-1000
5	1000-5000
6	5000-10 000
7	10 000-50 000
8	50 000-100 000
9	100 000-500 000
10	500 000-1 000 000
11	1 000 000-5 000 000
12	5 000 000-10 000 000
13	10 000 000-50 000 000
14	50 000 000-100 000 000

6.3 ТИП ОЦІНКИ

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;

- 95 % довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

6.4 ЯКІСТЬ ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ ДО ЗВІТНОЇ ОДИНИЦІ (необов'язково)

- Висока;
- Середня;
- Низька.

6.5 ДОДАТКОВА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ (необов'язково)

Використання одиниці виміру популяції, відмінної від одиниці звітування.

a) Одиниця

Використовуйте одиницю відповідно до списку на Довідковому веб-порталі

b) Мінімум. *Кількість (неокруглене значення).*

Вкажіть інтервал.

c) Максимум. *Кількість (неокруглене значення).*

Вкажіть інтервал.

d) Найкраще одиничне значення. *Кількість (неокруглене значення).*

Вкажіть найкраще одиничне значення.

6.6 ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;
- 95 % довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

6.7 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;

b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;

c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;

d) недостатньо даних або дані відсутні

6.8 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ

Чи є зміни між періодами звітування?

Якщо так, можна обрати більше одного варіанту з пунктів (b)-(f):

- a) ні, змін немає;
- b) так, внаслідок реальних змін;
- c) так, внаслідок покращення обізнаності/точніших даних;
- d) так, внаслідок використання іншого методу;
- e) так, але характер зміни невідомий;
- f) так, з інших причин

Зміна головним чином зумовлена (оберіть одну з наведених нижче причин):

- a) справжньою зміною;
- b) покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c) використанням іншого методу;
- d) невідомо;
- e) іншими причинами.

6.9 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД

2013-2024 рухоме 12-річне вікно або період, максимально наближений до нього. Короткострокова тенденція має використовуватися для оцінки популяції

6.10 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ

Оберіть один з наступних варіантів:

- a) стабільна;
- b) зростаюча;
- c) спадаюча;
- d) невизначена;
- e) невідома.

6.11 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА

- a) Оцінений мінімум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 6.9**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

b) Оцінений максимум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 6.9**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

c) Заздалегідь визначений діапазон

Якщо точне значення невідоме (**поля 6.11 (a)** та **(b)**), вкажіть діапазон. Діапазони подаються зі знаком «плюс» або «мінус»:

- 0-12%
- 13-25%
- 26-50%
- 51-100%
- >100%

d) Невідомо

Вкажіть, чи є величина тенденції невідомою.

6.12 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ТИП ОЦІНКИ

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;
- 95 % довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

6.13 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

6.14 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД (необов'язково)

2000-2024 (рухоме 24-річне вікно) або період, максимально наближений до нього.

6.15 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ (необов'язково)

Оберіть один із наступних варіантів:

- a) стабільна;
- b) зростаюча;
- c) спадаюча;
- d) невизначена;
- e) невідома.

6.16 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА (необов'язково)

a) Мінімум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 6.14** (якщо точне значення відоме, вкажіть одне й те саме значення як мінімальне та максимальне).

b) Максимум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 6.14** (якщо точне значення відоме, вкажіть одне й те саме значення як мінімальне та максимальне).

c) Довірчий інтервал

Вкажіть довірчий інтервал, якщо використовується статистично надійна схема відбору зразків

6.17 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Оберіть один з наступних:

- a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

6.18 СПРИЯТЛИВА РЕФЕРЕНТНА ПОПУЛЯЦІЯ

a) Чисельність популяції (з одиницею виміру) або

- b) Якщо точна сприятлива референтна популяція (FRP) невідома, зазначте, чи популяція:
 - приблизно дорівнює сприятливій референтній популяції (FRP) (менш, ніж на 5 % менша);
 - на 5-25 % менша за FRP;
 - на 26-50 % менша за FRP;

- на 51-100 % менша за FRP.
- c)** Вкажіть, чи є сприятлива референтна популяція (FRP) невідомою.
- d)** Вкажіть метод(и), використані для встановлення референтного значення (можна обрати кілька методів):
- метод на основі моделі
- Вкажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*;
- метод на основі референтних даних
- Укажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*;
- експертна оцінка.

Інше (детально в **6.20 «Додаткова інформація»**).

6.19 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ НА МОМЕНТ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язково)

Вкажіть чисельність населення на дату набрання чинності Директивою (довільний текст).

6.20 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша відповідна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 6.1-6.19** (довільний текст).

7 ОСЕЛИЩЕ ВИДУ

7.1 ДОСТАТНІСТЬ ПЛОЩІ ТА ЯКОСТІ ЗАЙНЯТОГО ОСЕЛИЩА

- a)** Чи є площа зайнятого оселища достатньою (для довготривалого збереження)?
- ТАК
 - НІ
 - Невідомо
- b)** Чи є якість зайнятого оселища достатньою (для довготривалого збереження)?
- ТАК
 - НІ
 - Невідомо
- c)** Якщо відповідь НІ на питання а), чи існує достатньо велика площа незайнятого оселища належної якості (для довготривалого збереження)?

- ТАК
- НІ
- Невідомо

7.2 ДОСТАТНІСТЬ ПЛОЩІ ТА ЯКОСТІ ЗАЙНЯТОГО ОСЕЛИЩА – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

Площа оселища

- a)** повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

Якість оселища

- a)** повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

7.3 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД

2013-2024 (рухоме 12-річне вікно) або період, максимально наближений до нього. Короткострокову тенденцію слід використовувати для оцінки оселища виду.

7.4 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ

Оберіть один із наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

7.5 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних:

- a) повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

7.6 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД (необов'язково)

2013-2024 (рухоме 12-річне вікно) або період, максимально наближений до нього.

7.7 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ (необов'язково)

Оберіть один з наступних варіантів:

- a) стабільна;
- b) зростаюча;
- c) спадаюча;
- d) невизначена;
- e) невідома.

7.8 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Оберіть один з наступних:

- a) повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні

7.9 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша відповідна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 7.1-7.8** (довільний текст).

8

ОСНОВНІ ВПЛИВИ І ЗАГРОЗИ

8.1 ХАРАКТЕР ВПЛИВІВ

a) Вплив

Наведіть максимум 20 впливів, використовуючи перелік кодів, наданий у Довідковому веб-порталі, та заповніть поля (b)-(f) для кожного впливу.

b) Часовий проміжок

- у минулому, але наразі припинений завдяки вжитим заходам;
- поточний;
- поточний і ймовірний у майбутньому;
- лише у майбутньому.

c) Масштаб (частка постраждалої популяції)

Заповнюється для варіантів «поточний» та «поточний і ймовірний у майбутньому»:

- вся >90%;
- більшість 50-90%;
- меншість <50%.

d) Вплив (на популяцію або оселище виду)

Заповніть для «поточний» та «поточний і ймовірний у майбутньому».

- Високий вплив;
- Середній вплив;
- Низький вплив.

e) Інвазивні чужорідні види, що викликають занепокоєння на рівні Союзу

Заповнюється, якщо вибрано вплив від «інвазивних чужорідних видів, що викликають занепокоєння на рівні Союзу». Будь ласка, оберіть із відповідного списку видів (див. Довідковий веб-портал статті 17).

f) Інші інвазивні чужорідні види (*необов'язково*)

Заповнюється, якщо вибрано вплив від «інших інвазивних чужорідних видів — окрім видів, що викликають занепокоєння на рівні Союзу». Будь ласка, оберіть із бази даних EASIN (див. Довідковий веб-портал статті 17).

8.2 ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Оберіть один з наступних методів:

- a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні

8.3 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ (необов'язково)

За наявності надайте джерела інформації (URL, метадані), що підтверджують наявність впливів

8.4 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, яка доповнює дані, які вимагаються в **полі 8.1** (довільний текст).

9 ЗАХОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ

9.1 СТАН ЗАХОДІВ

Чи потрібні заходи?

- ТАК
- НІ

Якщо відповідь — «Так», оберіть одну з наступних опцій (тільки одну):

- a) заходи визначені, але ще не впроваджені;
- b) заходи потрібні, але їх не можна визначити;
- c) частина визначених заходів вже впроваджена;
- d) більшість/всі визначені заходи вже впроваджені.

Якщо відповідь — «Ні», обґрунтування має бути надане у полі довільного тексту **9.7**.

9.2 ОБСЯГ ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

Заповнюється, якщо було обрано варіант **c) Реалізовано частину визначених заходів** або **d) Реалізовано більшість / усі визначені заходи** (**поле 9.1**):

Чи мають ці заходи вплив:

- a) менше 50% популяції;

- b)** 50-90% популяції;
- c)** більше 90% популяції.

9.3 ОСНОВНА МЕТА ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

A. Вкажіть основні цілі вжитих заходів.

- a)** зберегти поточний ареал, популяцію та/або оселище виду;
- b)** розширити поточний ареал виду (пов'язано з «Ареалом»);
- c)** збільшити чисельність популяції та/або покращити динаміку популяції (покращити успішність розмноження, зменшити смертність, покращити вікову/статеву структуру) (пов'язано з «Популяцією»);
- d)** відновити оселище виду (пов'язано з «Оселищем для виду»).

B. Для визначення основної мети вжитих заходів вкажіть, чи ці заходи мають на меті (можна обрати лише один варіант):

- підтримати поточний стан;
- розширити ареал;
- збільшити або покращити популяцію;
- відновити оселище.

9.4 МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ

Вкажіть, де здебільшого впроваджуються заходи (можна обрати лише одну опцію):

- a)** лише в межах Natura 2000;
- b)** як у межах, так і поза межами Natura 2000;
- c)** лише поза межами Natura 2000.

9.5 ВІДПОВІДЬ НА ЗАХОДИ (КОЛИ ЗАХОДИ ПОЧИНАЮТЬ НЕЙТРАЛІЗУВАТИ ВПЛИВ(И) І ДАВАТИ ПОЗИТИВНІ РЕЗУЛЬТАТИ)

Вкажіть часовий проміжок відповіді на заходи (з урахуванням основної мети, зазначеної в **полі 9.3**) (оберіть лише один варіант):

- a)** короткострокова відповідь (протягом поточного звітного періоду, 2019-2024);
- b)** середньострокова відповідь (протягом наступних двох періодів звітування, 2025-2036);
- c)** довгострокова відповідь (після 2036 року).

9.6 ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЗАХОДІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Зазначте максимум 20 заходів збереження, використовуючи коди, надані на Довідковому веб-порталі

9.7 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у полях **9.1-9.6** (довільний текст).

10 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

10.1 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ ПАРАМЕТРІВ

a) Ареал

Добрі / Недостатні / Погані / Невідомі

b) Популяція

Добрі / Недостатні / Погані / Невідомі

c) Оселище виду

Добрі / Недостатні / Погані / Невідомі

10.2 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полі 10.1** (довільний текст).

11 ВИСНОВКИ

Оцінка стану збереження на кінець звітного періоду

11.1 АРЕАЛ

Сприятливий (FV) / Невідповідний (U1) / Поганий (U2) / Невідомий (XX).

11.2 ПОПУЛЯЦІЯ

Сприятливий (FV) / Невідповідний (U1) / Поганий (U2) / Невідомий (XX).

11.3 ОСЕЛИЩЕ ВИДУ

Сприятливий (FV) / Невідповідний (U1) / Поганий (U2) / Невідомий (XX).

11.4 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Сприятливий (FV) / Невідповідний (U1) / Поганий (U2) / Невідомий (XX).

11.5 ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Сприятливий (FV) / Невідповідний (U1) / Поганий (U2) / Невідомий (XX).

11.6 ЗАГАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Вкажіть тенденцію (уточнення) для статусів FV, U1 та U2:

- покращується
- погіршується
- стабільна
- невідома.

11.7 ЗМІНА ТА ПРИЧИНИ ЗМІНИ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Укажіть, чи відбулися зміни порівняно з попереднім звітним періодом і (якщо так) характер цих змін. Можна обрати більше ніж один варіант (від (b) до (f)):

Загальна оцінка стану збереження (11.5)	Загальна тенденція стану збереження (11.6)
a) ні, зміни не відбулося	a) ні, зміни не відбулося
b) так, внаслідок справжньої зміни	b) так, внаслідок справжньої зміни
c) так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних	c) так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних
d) так, через використання іншого методу (включаючи таксономічні зміни або використання інших порогів)	d) так, через використання іншого методу (включаючи таксономічні зміни або використання інших порогів)
e) так, але характер зміни невідомий	e) так, але характер зміни невідомий
f) так, з інших причин	f) так, з інших причин
Зміна зумовлена головним чином таким чинником (оберіть лише один варіант): справжньою зміною / покращенням обізнаності або точнішими даними / використанням іншого методу / невідомо / іншими причинами	Зміна зумовлена головним чином таким чинником (оберіть лише один варіант): справжньою зміною / покращенням обізнаності або точнішими даними / використанням іншого методу / невідомо / іншими причинами

11.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, яка доповнює дані, які вимагаються у **полях 11.1-11.7** (довільний текст).

12

ОХОПЛЕННЯ ВИДІВ, ЗАЗНАЧЕНИХ У ДОДАТКУ ІІ ОСЕЛИЩНОЇ ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС, МЕРЕЖЕЮ NATURA 2000 (ЗАПРОПОНОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (pSCIs), ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (SCIs) ТА СПЕЦІАЛЬНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ (SACs))

12.1 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНИ МЕРЕЖІ PSCI, SCI ТА SAC (НА БІОГЕОГРАФІЧНОМУ / МОРСЬКОМУ РІВНІ, ВКЛЮЧАЮЧИ ВСІ ТЕРИТОРІЇ, ДЕ ВИД Є НАЯВНИМ)

a) Одиниця

Використовуйте одиницю відповідно як у полі **6.2 (a)**

b) Мінімум. *Кількість (неокруглена, тобто точне значення).*

Вкажіть інтервал.

c) Максимум. *Кількість (неокруглена, тобто точне значення).*

Вкажіть інтервал.

d) Найкраще одиничне значення. *Кількість (неокруглена, тобто точне значення).*

Вкажіть найкраще одиничне значення.

12.2 ТИП ОЦІНКИ

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;
- 95% довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

12.3 ДОДАТКОВА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ (необов'язково)

З використанням одиниці популяції, відмінної від одиниці звітування в **полі 6.2**.

a) Одиниця

Використовуйте звітну одиницю

b) Мінімум. *Кількість (неокруглена, тобто точне значення).*

Вкажіть інтервал.

c) Максимум. *Кількість (неокруглена, тобто точне значення).*

Вкажіть інтервал.

- d)** Найкраще одиничне значення. *Кількість (неокруглена, тобто точне значення).*

Вкажіть найкраще одиничне значення.

12.4 ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;
- 95% довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

12.5 ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНИ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

12.6 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНИ МЕРЕЖІ – НАПРЯМ

Короткострокова тенденція чисельності популяції в межах мережі за період, зазначений у **полі 6.8**. Оберіть один з наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

12.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ ВСЕРЕДИНИ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;

- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

12.8 КОРТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ОСЕЛИЩА ВИДУ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ НАПРЯМ

Короткострокова тенденція оселища виду в межах мережі за період, зазначений у **полі 7.3**. Оберіть один з наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

12.9 КОРТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ОСЕЛИЩА ВИДУ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

12.10 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у полях **12.1-12.9** (довільний текст).

13 ДОПОВНЮЮЧА ІНФОРМАЦІЯ

13.1 ОБҐРУНТУВАННЯ ПОРОГОВИХ ЗНАЧЕНЬ (%) ДЛЯ ТЕНДЕНЦІЙ (необов'язково)

У разі, якщо держава-член не використовує рекомендоване орієнтовне значення 1 % на рік під час оцінювання тенденцій, це слід належним чином обґрунтувати в цьому полі довільного тексту.

13.2 ТРАНСКОРДОННА ОЦІНКА (необов'язково)

Якщо дві або більше держав-членів провели спільну оцінку стану збереження транскордонної популяції виду (зазвичай з широким ареалом поширення), це слід пояснити тут. Чітко вкажіть залучені держави-члени, відсоток загальної популяції, що припадає на ці держави, опис способу проведення оцінки та будь-які спільні ініціативи, спрямовані на забезпечення координації управління видом (наприклад, план управління популяцією).

13.3 ІНША ВІДПОВІДНА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що не стосується конкретно цього розділу форми (*довільний текст*).

ЧАСТИНА С
ОЦІНКА СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВИДУ

Загальна матриця оцінки (за біогеографічним/морським регіоном у межах держави-члена).

Параметр	Стан збереження			
	Сприятливий («зелений»)	Несприятливий-невідповідний («бурштиновий»)	Несприятливий-поганий («червоний»)	Невідомо (недостатньо інформації для проведення оцінки)
Ареал (у межах відповідного біогеографічного регіону)	Стабільний (втрати та розширення збалансовані) або зростаючий ТА не менший за «сприятливий референтний ареал»	Будь-яка інша комбінація	Суттєве зменшення: еквівалент втрати понад 1 % на рік протягом періоду, визначеного державою-членом АБО площа більш ніж на 10 % менша за «сприятливий референтний ареал»	Відсутня або недостатньо надійна інформація
Популяція	Популяція(ї) не менша за «сприятливу референтну популяцію» ТА структура відтворення, смертності та вікова структура не відхиляються від норми (за наявності даних)	Будь-яка інша комбінація	Значне зниження: еквівалент втрати понад 1 % на рік (орієнтовне значення, від якого держава-член може відхилитися за наявності належного обґрунтування) протягом періоду, визначеного державою-членом, і при цьому чисельність менша за «сприятливу референтну популяцію» АБО	Відсутня або недостатньо надійна інформація

Параметр	Стан збереження			
			чисельність більш ніж на 25 % менша за сприятливу референтну популяцію АБО структура відтворення, смертності та вікова структура суттєво відхиляються від норми (за наявності даних)	
Оселище виду	Площа оселища достатньо велика (стабільна або зростаюча) ТА якість оселища придатна для довгострокового виживання виду	Будь-яка інша комбінація	Площа оселища явно недостатня для забезпечення довгострокового виживання виду АБО Якість оселища погана, що явно не дозволяє довгострокове виживання виду	Відсутня або недостатньо надійна інформація
Майбутні перспективи (щодо популяції, ареалу та наявності оселища)	Основні впливи та загрози для виду несуттєві; вид залишатиметься життєздатним у довгостроковій перспективі	Будь-яка інша комбінація	Суттєвий вплив впливів та загроз на вид; дуже погані перспективи для його майбутнього, довгострокова життєздатність під загрозою	Відсутня або недостатньо надійна інформація
Загальна оцінка стану збереження	Усі «зелені» АБО три «зелених» та один «невідомий»	Один або більше «бурштинових» але жодного «червоного»	Один або більше «червоних»	Два або більше «невідомих» у поєднанні з «зеленим» або усі «невідомі»

ЧАСТИНА D

ФОРМАТ ЗВІТУВАННЯ ПРО
«ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕНЬ
ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 11» ДЛЯ ТИПІВ
ОСЕЛИЩ З ДОДАТКА І ДО ДИРЕКТИВИ
92/43/ЄЕС

НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

1.1 ДЕРЖАВА-ЧЛЕН

Використовуйте дволітерний код відповідно до списку на Довідковому веб-порталі.

1.2 КОД ОСЕЛИЩА

Оберіть код зі списку типів оселищ на Довідковому веб-порталі (*не використовуйте підтипи*).

2 КАРТИ

Поширення типу оселища на території відповідної держави-члена.

2.1 РІК АБО ПЕРІОД

Рік або період, коли поширення було визначено востаннє.

2.2 КАРТА ПОШИРЕННЯ

Подайте карту разом із відповідними метаданими відповідно до технічних вимог, наведених у Пояснювальних примітках. Стандартом для поширення оселищ є сіткові клітинки 10×10 км у системі координат ETRS89, проекція LAEA (EPSG:3035).

2.3 КАРТА ПОШИРЕННЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

2.4 ДОДАТКОВІ КАРТИ (*необов'язково*)

Держава-член може подати додаткову карту, що відрізняється від стандартної карти, передбаченої у **пункті 2.2**, та/або карту ареалу.

2.5 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (*необов'язково*)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **пунктах 2.1-2.4** (*довільний текст*).

БІОГЕОГРАФІЧНИЙ РІВЕНЬ

Заповнюється для кожного відповідного біогеографічного або морського регіону.

3 БІОГЕОГРАФІЧНИЙ АБО МОРСЬКИЙ РІВЕНЬ

3.1 БІОГЕОГРАФІЧНИЙ АБО МОРСЬКИЙ РЕГІОН, У ЯКОМУ ТРАПЛЯЄТЬСЯ ОСЕЛИЩЕ

Оберіть один із наступних регіонів:

Альпійський	Атлантичний	Чорноморський
Борейський	Континентальний	Середземноморський
Макаронезійський	Паннонський	Степовий
Морський Атлантичний	Морський Середземноморський	Морський Чорноморський
Морський Макаронезійський	Морський Балтійський	

3.2 ПЕРШЕ ЗВІТУВАННЯ

Будь ласка, зазначте, чи є це першим раундом звітування для цього оселища в цьому біогеографічному / морському регіоні.

- ТАК
- НІ

3.3 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Будь ласка, зазначте характер звітування, що подається вперше. Вся інша додаткова інформація – необов'язкова.

3.4 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Для даних, поданих у розділах нижче, наведіть відповідні доступні бібліографічні посилання та/або посилання на веб-сайти.

4 АРЕАЛ

Ареал у відповідному біогеографічному/морському регіоні.

4.1 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ

Загальна площа ареалу у відповідному біогеографічному/морському регіоні, км².

4.2 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ПЛОЩІ АРЕАЛУ

Чи є зміни між періодами звітування?

Якщо так, можна обрати більше одного варіанту з пунктів (b)–(f):

- a) ні, змін немає;
- b) так, внаслідок реальних змін;
- c) так, внаслідок покращення обізнаності/точніших даних;
- d) так, внаслідок використання іншого методу;
- e) так, але характер зміни невідомий;
- f) так, з інших причин.

Зміна головним чином зумовлена (оберіть одну з наведених нижче причин):

- a) справжньою зміною;
- b) покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c) використанням іншого методу;
- d) невідомо;
- e) іншими причинами.

4.3 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД

2013-2024 (рухоме 12-річне вікно) або період, максимально наближений до цього. Короткострокову тенденцію слід використовувати для оцінки ареалу.

4.4 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ

Оберіть один з наступних варіантів:

- a) стабільна;
- b) зростаюча;
- c) спадаюча;
- d) невизначена;
- e) невідома.

4.5 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА (необов'язково)

- a) Оцінений мінімум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 4.3**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

- b) Оцінений максимум

Відсоткова зміна за період, зазначений у **полі 4.3**. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

- c) Заздалегідь визначений діапазон

Якщо точне значення невідоме (**поля 4.5 (а) та (b)**), вкажіть діапазон. Діапазони подаються зі знаком «плюс» або «мінус»:

- 0-12%;
- 13-25%;
- 26-50%;
- 51-100%;
- >100%.

d) Невідомо

Вкажіть, чи є величина тенденції невідомою.

4.6 КОРТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ТИП ОЦІНКИ (необов'язково)

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;
- 95% довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

4.7 КОРТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

4.8 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД (необов'язково)

2000-2024 (рухоме 24-річне вікно) або період, максимально наближений до цього.

4.9 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ (необов'язково)

Оберіть один з наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

4.10 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА (необов'язково)

a) Мінімум

Відсоткова зміна за період, вказаний у **полі 4.8**. Якщо відоме точне значення, вкажіть його і в полі мінімального, і в полі максимального значення.

b) Максимум

Відсоткова зміна за період, вказаний у **полі 4.8**. Якщо відоме точне значення, вкажіть його і в полі мінімального, і в полі максимального значення.

4.11 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

4.12 СПРИЯТЛИВИЙ РЕФЕРЕНТНИЙ АРЕАЛ

a) у км² або

b) якщо точний сприятливий референтний ареал невідомий, зазначте, чи є ареал:

- приблизно рівним сприятливому референтному ареалу (менш, ніж на 2 % менше);
- на 2-10 % меншим за FRR;
- на 11-50 % меншим за FRR;
- на 51-100 % меншим за FRR;

c) Вкажіть, якщо сприятливе референтне значення ареалу невідомо;

d) Вкажіть метод, використаний для встановлення референтного значення (можна обрати кілька методів):

- Підхід на основі моделі

Вкажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*

- Підхід на основі референтного значення

Вкажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*

- Експертна оцінка;
- Інше (поясніть детальніше в полі **4.13 «Додаткова інформація»**).

4.13 АРЕАЛ НА МОМЕНТ НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язково)

Вкажіть площу (км²) на дату набуття чинності Директивою (довільний текст).

4.14 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 4.1-4.13** (довільний текст).

5 ПЛОЩА, ЯКУ ЗАЙМАЄ ОСЕЛИЩЕ

Площа, яку займає тип оселища в межах ареалу у відповідному біогеографічному/морському регіоні.

5.1 РІК АБО ПЕРІОД

Рік або період, коли площу було визначено востаннє.

5.2 ПЛОЩА ПОШИРЕННЯ (В КМ²)

a) Мінімум

Вкажіть інтервал

b) Максимум

Вкажіть інтервал

c) Найкраще одиничне значення

Вкажіть найкраще одиничне значення.

5.3 ТИП ОЦІНКИ

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;
- 95% довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

5.4 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;

- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

5.5 ЗМІНА ТА ПРИЧИНА ЗМІНИ ПЛОЩІ ПОВЕРХНІ

Чи є зміни між періодами звітування?

Якщо так, можна обрати більше одного варіанту з пунктів (b-f).

- a)** ні, змін немає;
- b)** так, внаслідок реальних змін;
- c)** так, внаслідок покращення обізнаності/точніших даних;
- d)** так, внаслідок використання іншого методу;
- e)** так, але характер зміни невідомий;
- f)** так, з інших причин.

Зміна головним чином зумовлена (оберіть одну з наведених нижче причин):

- a)** справжньою зміною;
- b)** покращенням обізнаності або точнішими даними;
- c)** використанням іншого методу;
- d)** невідомо;
- e)** іншими причинами.

5.6 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД

2013-2024 (рухоме 12-річне вікно) або період, якомога ближчий до нього. Для оцінки площі, яку займає тип оселища, слід використовувати короткострокову тенденцію.

5.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ

Оберіть один з наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома;

5.8 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА

a) Оцінений мінімум

Відсоткова зміна за період, зазначений у полі 5.6. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

b) Оцінений максимум

Відсоткова зміна за період, зазначений у полі 5.6. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

c) Заздалегідь визначений діапазон

Якщо точне значення невідоме (поля 5.8 а та b), вкажіть діапазон. Діапазони подаються зі знаком «плюс» або «мінус»:

- 0-12%
- 13-25%
- 26-50%
- 51-100%
- >100%

d) Невідомо

Вкажіть, чи є величина тенденції невідомою.

5.9 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ТИП ОЦІНКИ

- найкраща оцінка;
- середнє за кілька років;
- 95% довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

5.10 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

5.11 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ПЕРІОД (необов'язково)

2000-2024 (рухоме 24-річне вікно) або період, якомога ближчий до нього.

5.12 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – НАПРЯМ (необов'язково)

Оберіть один з наступних варіантів:

- a) стабільна
- b) зростаюча
- c) спадаюча
- d) невизначена
- e) невідома

5.13 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВЕЛИЧИНА (необов'язково)

- a) Мінімум

Відсоткова зміна за період, зазначений у полі 5.11. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

- b) Максимум

Відсоткова зміна за період, зазначений у полі 5.11. Якщо точне значення відоме, вкажіть однакове значення як для мінімуму, так і для максимуму.

- c) Довірчий інтервал

Вкажіть довірчий інтервал, якщо використовується статистично надійна схема.

5.14 ДОВГОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Оберіть один з наступних методів:

- a) повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

5.15 СПРИЯТЛИВА РЕФЕРЕНТНА ПЛОЩА

- a) в км² або
- b) якщо точний сприятливий референтна площа невідома, зазначте, чи є площа:
 - приблизно рівна сприятливій референтній площі (менш, ніж на 2 % менше)

- на 2-10 % меншим за FRR,
- на 11-50 % меншим за FRR,
- на 51-100 % меншим за FRR

c) вкажіть, якщо сприятливе референтне значення площі невідомо

d) вкажіть метод, використаний для встановлення референтного значення (можна обрати кілька методів)

- Підхід на основі моделі

Вкажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*

- Підхід на основі референтного значення

Вкажіть якість наявної інформації: *Висока / Помірна / Низька*

- Експертна оцінка

Інше (уточніть у полі **5.17 «Додаткова інформація»**)

5.16 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ НА ДАТУ НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДИРЕКТИВОЮ (необов'язково)

Вкажіть площу (км²) на дату набрання чинності Директивою (*довільний текст*).

5.17 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 5.1-5.16** (*довільний текст*).

СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ

6.1 СТАН ОСЕЛИЩА

6

a) площа у доброму стані (в км²)

- Мінімум
- Максимум

b) площа у недоброму стані (в км²)

- Мінімум
- Максимум

c) площа, стан якої невідомий (в км²)

- Мінімум
- Максимум

6.2 СТАН ОСЕЛИЩА – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

6.3 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА У ДОБРОМУ СТАНІ – ПЕРІОД

2013-2024 (рухоме 12-річне вікно) або період, якомога ближчий до нього. Для оцінки структури та функцій слід використовувати короткострокову тенденцію.

6.4 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА У ДОБРОМУ СТАНІ – НАПРЯМ

Оберіть один з наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

6.5 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА У ДОБРОМУ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

6.6 ТИПОВІ ВИДИ

Чи змінився список типових видів порівняно з попереднім звітним періодом?

- ТАК

- НІ

Якщо так, надайте оновлений список у додатковій таблиці та заповніть **поле 6.7**.

6.7 ТИПОВІ ВИДИ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (необов'язково)

Якщо перелік або методологія змінилися, опишіть метод(и), використані для оцінки стану типових видів як частини загальної оцінки структури і функцій.

6.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 6.1-6.7** (довільний текст).

7 ОСНОВНІ ВПЛИВИ ТА ЗАГРОЗИ

7.1 ХАРАКТЕРИСТИКА ВПЛИВІВ

a) Вплив

Наведіть максимум 20 впливів, використовуючи перелік кодів, наданий у Довідковому веб-порталі, та заповніть пункти (b)-(f) для кожного впливу;

b) Часовий період

- в минулому, але наразі призупинено через заходи;
- триває;
- триває і ймовірний у майбутньому;
- лише у майбутньому;

c) Масштаб (частка постраждалої площі)

Заповніть для варіантів «триває» та «триває і ймовірно триватиме в майбутньому»:

- вся >90%;
- більшість 50-90%;
- меншість <50%;

d) Вплив (на площу або стан оселища)

Заповніть для варіантів «триває» та «триває і ймовірно триватиме в майбутньому»:

- сильний вплив;
- середній вплив;
- слабкий вплив;

e) Інвазивні чужорідні види, що становлять інтерес для Союзу

Заповніть, якщо обрано вплив «Інвазивні чужорідні види, що становлять інтерес для Союзу». Будь ласка, виберіть зі списку відповідних видів (див. Довідковий веб-портал статті 17);

f) Інші інвазивні чужорідні види (*необов'язково*)

Заповніть, якщо обрано вплив «Інші інвазивні чужорідні види – крім видів, що становлять інтерес для Союзу». Будь ласка, оберіть види з бази даних EASIN (див. Довідковий веб-портал статті 17).

7.2 ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД (*необов'язково*)

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

7.3 ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ (*необов'язково*)

За наявності надайте джерела інформації (URL, метадані), що підтверджують наявність впливів.

7.4 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (*необов'язково*)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полі 7.1** (*довільний текст*).

8 ЗАХОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ

8.1 СТАН ЗАХОДІВ

Чи потрібні заходи?

- ТАК
- НІ

Якщо відповідь – «Так», тоді оберіть одну з наступних опцій (тільки одну):

- a)** заходи визначені, але ще не впроваджені;
- b)** заходи потрібні, але їх не можна визначити;
- c)** частина визначених заходів вже впроваджена;
- d)** більшість/всі визначені заходи вже впроваджені.

Якщо відповідь «Ні», ситуацію потрібно пояснити у довільному текстовому полі **8.7**.

8.2 ОБСЯГ ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

Заповніть, якщо було обрано варіант с) Частину визначених заходів вжито або d) Більшість/усі визначені заходи вжито (**поле 8.1**):

Чи охоплюють ці заходи:

- a)** <50 % площі;
- b)** 50-90 % площі;
- c)** >90 % площі.

8.3 ОСНОВНА ЦІЛЬ ВЖИТИХ ЗАХОДІВ

A. Вкажіть основну ціль(і) вжитих заходів:

- a)** підтримувати поточний ареал, площу поверхні або структуру і функції типу оселища; *або*
- b)** розширити поточний ареал типу оселища (стосується «Ареалу»); *або*
- c)** збільшити площу поверхні типу оселища (стосується «Площі, зайнятої оселищем»); *або*
- d)** відновити структуру та функції, включно зі станом типових видів (стосується «Конкретної структури і функцій»).

B. Якщо вище обрано більше ніж один варіант, укажіть основну (пріоритетну) мету (тобто оберіть лише один варіант):

- підтримання поточного стану;
- розширення ареалу;
- збільшення площі оселища;
- покращення стану оселища.

8.4 МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ

Вкажіть місце здійснення заходів (оберіть лише один варіант):

- a)** лише всередині Natura 2000;
- b)** як всередині, так і поза межами Natura 2000;
- c)** лише поза межами Natura 2000.

8.5 ВІДПОВІДЬ НА ЗАХОДИ

Коли заходи починають нейтралізувати вплив(и) та давати позитивний ефект.

Вкажіть часові рамки реагування на заходи (щодо основної мети, зазначеної в **полі 8.3**) – (оберіть лише один варіант):

- a)** короткострокова відповідь (у межах поточного звітного періоду, 2019-2024);
- b)** середньострокова відповідь (у межах наступних двох звітних періодів, 2025-2036);
- c)** довгострокова відповідь (після 2036 року).

8.6 ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЗАХОДІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Наведіть максимум 20 заходів, використовуючи перелік кодів, наданий у Довідковому порталі.

8.7 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 8.1–8.6** (довільний текст).

9 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

9.1 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ ПАРАМЕТРІВ

- a)** Ареал
Добрі / Недостатні / Погані / Невідомі
- b)** Площа
Добрі / Недостатні / Погані / Невідомі
- c)** Структура і функції
Добрі / Недостатні / Погані / Невідомі

9.2 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полі 9.1** (довільний текст).

10 ВИСНОВКИ

Оцінка стану збереження на кінець звітного періоду.

10.1 АРЕАЛ

Сприятливий (FV) / Невідповідний (U1) / Поганий (U2) / Невідомий (XX).

10.2 ПЛОЩА

Сприятлива (FV) / Невідповідна (U1) / Погана (U2) / Невідома (XX).

10.3 СПЕЦИФІЧНА СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ (ВКЛЮЧАЮЧИ ТИПОВІ ВИДИ)

Сприятлива (FV) / Невідповідний (U1) / Погані (U2) / Невідомі (XX).

10.4 МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Сприятливі (FV) / Невідповідна (U1) / Погана (U2) / Невідома (XX).

10.5 ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Сприятливий (FV) / Невідповідний (U1) / Поганий (U2) / Невідомий (XX).

10.6 ЗАГАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Вкажіть тенденцію (кваліфікатор) для FV, U1 та U2 обравши один з варіантів:

- a) покращується;
- b) погіршується;
- c) стабільна;
- d) невідома.

10.7 ЗМІНА ТА ПРИЧИНИ ЗМІНИ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ТЕНДЕНЦІЇ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Укажіть, чи відбулися зміни порівняно з попереднім звітним періодом і (якщо так) характер цих змін. Можна обрати більше ніж один варіант (від (a) до (f)):

Загальна оцінка стану збереження (10.5)	Загальна тенденція стану збереження (10.6)
a) ні, зміни не відбулося	a) ні, зміни не відбулося
b) так, внаслідок справжньої зміни	b) так, внаслідок справжньої зміни
c) так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних	c) так, внаслідок покращення обізнаності / точніших даних
d) так, через використання іншого методу (включаючи таксономічні зміни або використання інших порогів)	d) так, через використання іншого методу (включаючи таксономічні зміни або використання інших порогів)
e) так, але характер зміни невідомий	e) так, але характер зміни невідомий
f) так, з інших причин	f) так, з інших причин

Загальна оцінка стану збереження (10.5)	Загальна тенденція стану збереження (10.6)
<p>Зміна зумовлена головним чином таким чинником (оберіть лише один варіант):</p> <p>справжньою зміною / покращенням обізнаності або точнішими даними / використанням іншого методу / невідомо / іншими причинами</p>	<p>Зміна зумовлена головним чином таким чинником (оберіть лише один варіант):с</p> <p>правжньою зміною / покращенням обізнаності або точнішими даними / використанням іншого методу / невідомо / іншими причинами</p>

10.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 10.1-10.7** (довільний текст).

11 ОХОПЛЕННЯ ТИПІВ ОСЕЛИЩ З ДОДАТКА І ДИРЕКТИВИ 92/43/ЄЕС МЕРЕЖЕЮ NATURA 2000: ЗАПРОПОНОВАНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (pSCIs), ТЕРИТОРІЯМИ, ЩО МАЮТЬ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СПІВТОВАРИСТВА (SCIs) ТА СПЕЦІАЛЬНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ (SACs)

11.1 ПЛОЩА ТИПУ ОСЕЛИЩА В МЕЖАХ МЕРЕЖІ pSCIs, SCIs ТА SACs.

В км² у біогеографічному/морському регіоні, включно з усіма ділянками, де присутнє оселище.

a) Мінімум

Вкажіть нтервал

b) Максимум

Вкажіть інтервал

c) Найкраще одиничне значення

Вкажіть найкраще одиничне значення.

11.2 ТИП ОЦІНКИ

- найкраща оцінка;
- 95 % довірчий інтервал;
- мінімальне значення.

11.3 ПЛОЩА ПОВЕРХНІ ТИПУ ОСЕЛИЩА ВСЕРЕДИНІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a) повне обстеження або статистично обгрунтована оцінка;

- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

11.4 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – НАПРЯМ

Короткострокова тенденція площі оселищ у межах мережі за період, зазначений у **полі 5.6**. Оберіть один з наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

11.5 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a)** повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b)** головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c)** головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d)** недостатньо даних або дані відсутні.

11.6 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В ДОБРОМУ СТАНІ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – НАПРЯМ

Короткострокова тенденція площі оселищ у доброму стані в межах мережі за період, зазначений у полі 6.3. Оберіть один з наступних варіантів:

- a)** стабільна;
- b)** зростаюча;
- c)** спадаюча;
- d)** невизначена;
- e)** невідома.

11.7 КОРОТКОСТРОКОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПЛОЩІ ОСЕЛИЩА В ДОБРОМУ СТАНІ В МЕЖАХ МЕРЕЖІ – ВИКОРИСТАНИЙ МЕТОД

Оберіть один з наступних методів:

- a) повне обстеження або статистично обґрунтована оцінка;
- b) головним чином на основі екстраполяції з обмеженої кількості даних;
- c) головним чином на основі експертної оцінки з дуже обмеженою кількістю даних;
- d) недостатньо даних або дані відсутні.

11.8 ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що доповнює дані, які вимагаються у **полях 11.1-11.7** (довільний текст).

12 ДОПОВНЮЮЧА ІНФОРМАЦІЯ

12.1 ОБҐРУНТУВАННЯ ВІДСОТКОВИХ ПОРОГІВ ДЛЯ ТЕНДЕНЦІЙ (необов'язково)

У разі, якщо держава-член не використовує рекомендоване орієнтовне значення 1 % на рік під час оцінювання тенденцій, це слід належним чином обґрунтувати в цьому полі довільного тексту.

12.2 ІНША РЕЛЕВАНТНА ІНФОРМАЦІЯ (необов'язково)

Інша релевантна інформація, що не стосується конкретно розділів цього формату (довільний текст).

ЧАСТИНА Е
ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ЗБЕРЕЖЕННЯ
ТИПУ ОСЕЛИЩА

Загальна матриця оцінки (за біогеографічним/морським регіоном у межах держави-члена).

Параметр	Стан збереження			
	Сприятливий («зелений»)	Несприятливий-невідповідний («бурштиновий»)	Несприятливий-поганий («червоний»)	Невідомо (недостатньо інформації для проведення оцінки)
Ареал (у межах відповідного біогеографічного/морського регіону)	Стабільний (втрати та розширення збалансовані) або зростаючий ТА не менший за «сприятливий референтний ареал»	Будь-яка інша комбінація	Суттєве зменшення: еквівалент втрати понад 1 % на рік протягом періоду, визначеного державою-членом АБО площа більш ніж на 10 % менша за «сприятливий референтний ареал»	Відсутня або недостатньо надійна інформація
Площа, зайнята типом оселища в межах ареалу¹	Стабільна (втрати та розширення збалансовані) або зростаюча ТА не менша за «сприятливу референтну площу» ТА без значних змін у структурі поширення в межах ареалу (за наявності даних)	Будь-яка інша комбінація	Суттєве зменшення площі: еквівалент втрати понад 1 % на рік (орієнтовне значення, від якого держава-член може відхилитися за наявності належного обґрунтування) протягом періоду, визначеного державою-членом, АБО	Відсутня або недостатньо надійна інформація

1 Могуть траплятися ситуації, коли площа оселища зменшилася внаслідок здійснення заходів з управління, спрямованих на відновлення іншого оселища з Додатку I або оселища виду з Додатку II. У таких випадках оселище все одно може вважатися таким, що має «Сприятливий стан збереження», але подробиці слід надати в розділі Додаткової інформації («Інша релевантна інформація») Частини D.

Параметр	Стан збереження			
			значні втрати у структурі поширення в межах ареалу, АБО площа більш ніж на 10 % менша за «сприятливу референтну площу»	
Конкретні структура і функції (включно з типовими видами)²	Структури і функції (включно з типовими видами) перебувають у доброму стані, без суттєвого погіршення чи впливу чинників впливу	Будь-яка інша комбінація	Понад 25 % площі є несприятливими з точки зору їхніх конкретних структур і функцій (включно з типовими видами) ³	Відсутня або недостатньо надійна інформація
Майбутні перспективи (щодо ареалу, площі та конкретних структур і функцій)	Майбутні перспективи оселища є відмінними / добрими, не очікується значного впливу від загроз; довгострокова життєздатність забезпечена	Будь-яка інша комбінація	Перспективи оселищ несприятливі, очікується значний вплив загроз; довгострокова життєздатність не гарантована	Відсутня або недостатньо надійна інформація
Загальна оцінка стану збереження	Усі «зелені» АБО три «зелених» та один «невідомий»	Один або більше «бурштинових» але жодного «червоного»	Один або більше «червоних»	Два або більше «невідомих» у поєднанні з «зеленим» або усі «невідомі»

2 Див. визначення типових видів у Пояснювальних примітках та Керівних принципах

3 Наприклад, внаслідок припинення попереднього управління або через вплив значних несприятливих чинників, зокрема перевищення критичних рівнів забруднення.